فیأتی ۱۵ غروشدر

عبدالحق حامد بكك حق طبعی (آثار مفیده کتبخانه‌سی) نه منحصر اولان کلیات آثاری :

۱ الهام وطن	۱٦ جله
۲ ماجرای عشق	۱۷ دیوانه‌لکارم
۳ صبر وثبات	۱۸ سفیله
٤ ایچلی قیز	۱۹ زینب
٥ دختر هندو	۲۰ ساردانا پال
٦ نظیفه	۲۱ فیتن
۷ صحرا	۲۲ ایلخان
۸ نسترن	۲۳ والده‌م
۹ طارق	۲٤ طرخان
۱۰ تزر	۲٥ بالادن برسس
۱۱ اشبر	۲٦ طیفلر گچیدی
۱۲ لیبرته	۲۷ عبدالله الصغیر
۱۳ مقبر	۲۸ ابن الموسا
۱٤ أولو	۲۹ هپ - یاخود هیچ
۱٥ بونلر اودر	۳۰ مکتوبلر

تماماً تأمین ایده‌مدیکنی اعتراف ایدر. حرب عمومیدن متولد مصائب و مشکلاتك حشر ونشر اولدیغی بر زمان وممکانده‌دها زیاده کمال کوسترمك آسان دکلدی. مع‌مافیه خطوات مساعیمزك بر فراز تکاملده قطع مسافات ایتمسنه مستمراً چالیشه‌جغز. اللهدن توفیق دیلرز.

استانبول: ٥ رمضان ١٣٣٤

سلیمان نظیف　　جناب شهاب‌الدین　　اسماعیل حقی

محمود کمال　　عثمان کمال

اساسده‌كی بو اطرادسزلق اشكالده‌ده مشهود اولور :
مثلا شاعر اعظم **عبدالحق حامد** بكك شمدی‌یه قدر انتشار ايتمش اولان يكرمی‌يی متجاوز اثرلری مختلف كاغدلر اوزرينه ، مختلف شكل وقطعه‌ده باصلديغندن بونلردن اوچ، دورت دانه‌سنی بر يرده جمع وتجليد ايتمك قابل دكلدر . اساسندن پريشان قالمغه محكوم اولان آثار مطبوعه‌نك كتبخانه‌لرده نه قدر مدت پايدار اوله‌بيله‌جكی ايسه معلوم !.

معارف ناظری **شكری** بك افندی آثار قديمه‌يی ، متوالياً تهديد ايتمكده اولان آفات ضياعدن ومؤلفين جديده‌يی ده طبع آثارده متمادياً مصادف اولمقده بولندقلری مشكلات و ترددن وقايه وتخليص مقصديله (**آثار مفيده كتبخانه‌سی**) هيئتنی تشكيل وبو هيئتك رياستنی بالذات درعهده ايده‌رك وسائط موفقيتی احضار صورتيله وظيفه‌سنك امر ايفاسنی تسهيل بيورمشلردر. كرك بو كتاب، كرك بوندن بويله ساحهٔ انتشاره چيقه‌جق آثار ، مساعیٔ واقعه‌نك درجاتنی كوسترر .

هر تشبثك بدايتنده بر چوق نواقص بولنمق غير منكردر . (**آثار مفيده كتبخانه‌سی**) هيئتی آرزو اولنان مكمليتی

چوغنك و اك قیمتلی و دکرلیلرینك نسخ موجوده‌سی آزاله آزاله تدارکی کسب عسرت و، ینه مثلا، برقاچ سنه اول یکرمی، اوتوز غروشله ممکن التدارك اولان بر ندیم دیوانی بوکون یوز اللی، ایکی یوز غروش زاده‌سنه ترفیع فیئات ایتمشدر.

مطبعهٔ عامره ومصر مطبعه‌سیله مطابع وطبّاع سائره‌نك الی الابد حافظه آرای شکران اوله‌جق صورتده خدمت ایتمش اولمقله برابر، انتخاب آثار خصوصنده دائما اصابت ایده‌مامش اولدقلرینی آثار مطبوعه کوستریبور. مثلا شیخ الاسلام یحیی افندی کبی لسان وادبیاتمزده اساتیذ معدوده‌دن اولان برذاتك دیوانی اهمال اولنه‌رق، سنبلزاده وهبی وعینی دیوانلری کبی قیمت تالیه‌یی حائز اثرلر باصلمشدر. استانبول لهجهٔ بیانك شعرمزده استاد اولی اولان باقی نك دیوانی بیله بواهمالدن قورتوله‌مادی. آلتمش، یتمش سنه اول طاش باصمه‌سیله وغایت نامطبوع صورتده طبع وتمثیل اولنان مجموعهٔ اشعاری ــ که بوکون نایاب ویا کمیابدر ــ بیوك مطبعه‌لرمزك تفریق وانتخاب آثارده‌کی لاقیدیسنی کوسترر.

آثار مفیده کتبخانه‌سی

آثار مفیده منسوب اولدقلری ملتك سامان عرفانی
احتوا ایدن بر خزینه‌در . بونلرك ضیاعی، حیات امتده
تضمینی ناقابل ضررلر ایقاع ایدر . بر طرفدن متوالی
ومستولی حریقلر، دیگر طرفدن قدرشناسان اجانبك
بذل ایتدیکی نقود قارشیسنده اراده‌لری صارصلان ومغلوب
اولان اصحاب ویا محافظ کتبمزك لاقیدی و وجدانسزلغی
یادگار اسلافك بر قسمنی کتبخانهٔ فنایه، بر قسمنی‌ده
اوروپا و آمریقایه طاشیمقده‌در . اویله بر حالده‌که کونك
برنده خزائن عرفانمزك بسبتون بوشالمسندن قورقولور!...
کتب غیر مطبوعه‌مزك حال ومقدراتی بو . مطبوع
اولانلرینه کلنجه: بونلر میانده، مثلا، مطبعهٔ عامره ایله
مصر بولاق مطبعه‌سنك وقتیله فوق‌العاده التزام دقت
واعتنا ایده‌رك طبع وتمثیل ایتمش اولدیغی کتابلردن بر

عبدالحق حامد بکك ، طبع و نشری (وآثار مفیده کتبخانه‌سی) نه منحصر بولنان کلیات آثارنده شمدی یه قدر طبع اولنانه :

١ الهام وطن .
٢ فیتن .
٣ مکتوبلر (برنجی جلد)

قریباً نشر اولنه‌جقلر :

مکتوبلر (ایکنجی جلد) .
طارق ـ یاخود ـ اندلس فتحی (مصحح ومؤلفك ایکی برمقدمه‌سنی محتوی اوله‌رق)
ابن موسا .

جناب شهاب الدین بکك (عبدالحق حامد وآثاری) عنوانلی کتاب انتقادی .

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٥٢	٤	حیاتیه	خیالیه
٥٨	٢١	الیزا	الیزابت
٦٢	٢١	اونفس	انفس
٦٣	١٢	بابااوغلی	بابا اوغل
١٦١	١٩	عثمان صاحب بك	عثمان ساحب بك
٢٢٩	٤	کور م	کوریرم
٢٦١	٩	٥٠ نجی	٢٣٨ نجی
٢٨٨	١٥	chateaux	châteaux
٢٨٨	١٦	espagne	Espagne

طوغریسی قرینه ایله آ کلاشیله‌بیله‌جك خطیأت ترتیبیه اشارت ایدلمکه لزوم کورلمدی .

فهرست

هـ

ی

م

غ

ط

ع

ص

ض

س

خ

د

ر

ج

ح

بو جلدده اسملری صراحةً ویاضمناً مذکور اولانلر:

آ

ا

کلیبولیده توقیفندن اوّل، بولایرقوماندانی صفتیله کلیبولیدن مابین همایون باش کتابتیله باش وکالته و حربیه و بحریه نظارتلرینه چکمش اولدیغی ۲۶ کانون ثانی ۹۳ تاریخلی تلغرافنامه‌نك بر صورتنی، سلانیك مبعوثی مصطفی بکك هرنصلسه أله ایده‌رك مجلس مبعوثانده غلیان حمیتله آغلایه آغلایه اوقومسی وبونك اوزرینه مبعوثاندن اللی ذات طرفندن سرعسکر رؤف وبحریه ناظری سعید پاشالرك عزللریله تحت محاکمه‌یه آلنملرینه دائر برمضبطه تنظیم ایدیله‌رك بو طلبلری اسعاف ایدلمدیکی حالده هیئتك طاغلمسنك تکلیف ایدلمسی کبی بروقعه، ینه اورادن، مرعش مبعوثی سعدی افندی‌یه برمکتوب وبصیرت ووقت غزته‌لرینه برورقه کوندرمش اولمسی کبی ده ایکی تحریری حادثه جریان ایتمش درکه تفصیلاتی «سلیمان پاشا محاکمه‌ـسی» نه یازدیغم مقدمه‌ده (صحیفه ۱۷۷-۱۴۷) مندرجدر، وایشته اوحادثات بواختراعه ذریعه اتخاذ ایدلمشدر. مراق ایدنلر، اوصحیفه‌لری اوقویه‌بیلیرلر. باقی احترامات ایکی کوزم.

۱۴ ایلول ۱۳۳۲ سلیمان پاشا زاده
قاردشك
سامی

سلیمان نظیف بکه [*]

ایکی کوزم قاردشم نظیفم ،

تذکره‌کی وملفوفنی آلدم. عبدالحق حامد بك افندینك پیری زاده ابراهیم بك افندی‌یه مرسول ۲۳ شباط ۹۳ تاریخلی بر مکتوبلرنده : ـ سلیمان پاشانك سبب تبعیدی یالکز حرکات عسکریه‌سی دکل، هم‌ده پولتیق شیلر ایمش ـ جمله‌سیله ایما بویوردقلری وقعه حقنده بندن معلومات ایسته‌یورسك .

اوتاریخده آغزدن آغزه دوران ایدوب بك افندی حضرتلرینك‌ده مسموعلری اولان بوسوز، اووقته کوره، بی‌اساس برشایعه‌در، وصرف خاقان سابقك پدر مرحوم حقنده‌کی سوء نظرینه واقف اولان وبوندن بالاستفاده کرك سلطان حمیده یارانمق وکرکسه ۹۳ عثمانلی روس سفرنده‌کی جنایتلرینی ستر ایتمك ایسته‌ین بعض خونه‌نك اختراعکرده‌سی‌در . مع‌مافیه ۲۳ شباط ۹۳ تاریخنه بك یاقین زمانلرده، و پدرك هنوز تبعیدندن دکل، وفقط

[*] ۲٦۳ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه مراجعت .

بزم مملكتمزده ايسه كونشدن بشقه پارلاق برشی اولدیغی
خاطرمه كلميور . بعض لطائف واردركه أيی كوريله مامسی
دها زياده موجب تلذذدر . بورانك بخار ايچنده اوچان
ملكلری ده اويله برتأثير حاصل ايديور . غال مملكتنه ،
ايرلانده يه ، فلانه كيدوب طولاشدم . آره ده برسياحت
ايده مزسم اوتوره ميورم . آه فكرمك كيتديكی يره
كيده مينجه هپسی بوش ! .. مع مافيه هيچلكه نسبتله
بوشلق برشی در . آرتق بوقدر حسبحال ألوير ر . مكتوبلركه
هر هفته منتظرم . باقی اخوت ابديه واديبه .

حسرتزده برادرك

عبدالحق حامد

بیلمم فکرنجه بنی ایستدیکی درجه‌یه کتیردی‌ده کندیسنه احتیاجدن وارسته‌می کوریور ؟ . اویله ایسه یا کلش بر فکرده بولنمش اولور . بن آنك تنبیهات و تصحیحات ادبیه‌سنه‌احتیاجدن اوچیوز سنه‌ده یشاسه‌م مستغنی‌اوله‌مام.

ـ شعره دائر شمدیلك بر شیئم یوق ـ دیورسین . پکی ... اویله اولسون .

سفارت [*] یونان مسئله‌سیله، یعنی ایکی بچق ملیون مجنونك دردیله اوغراشدیغمدن بکاده بومشغولیتدن حصه دوشیور. یونانلولرله محاربه ایدرسه‌ك اردولرینی طوتوب‌ده تیمارخانه‌یه قویملی . بو چلدیرمش ملتـك الك عقللیسی (دلی یانی) [۱] اوله‌جق !..

لوندره‌نك بهاری کلدیکیچون بخاری کیتمکه‌باشلادی. کونش بوراده هر کون طوغیورسه‌ده طوغدیغنه پشیمان اولیور کبی بر شی . فقط ـ غالبا دها اول‌ده دیدیکم کبی ـ او کونشه جانشین اوله‌جق پك چوق یلدیزلر طوغیور . مجالس مسامرت، برچلر قدرعالی، ینه برچلر قدر روحانیتله مالی کورونیور . هپ‌ده زهرلردن تشکل ایتمش برچلر!

[*] لوندره سفارت سنبه‌سی .

[۱] معهود ومشهور یونان باش وکیلی .

طوتلدقلریچون (مقبر) مقدمه‌سنی مؤاخذه ایتدیلر ؛ سکرات موتمه کولدیلر . اوت، مقبره کولدیلر . چونکه (مجله) انلری آغلاتمش ایدی. بن او گولمه‌لری طویمام. ایلریده برفخریه دها یازار، ودها زیاده جانلرینی یاقارم . سن‌ده اویله یاپارسه‌ن بسبتون چلدیررلر . هانی (مجله) ایچون نه‌یه برشی دیمه‌دیلر ؟.. چونکه (صحرا) میدانده طوریور . بیلمزلرکه صحرایی یازان بن ایسه‌م یازدیران مراد بکدر . بیلسه‌لر آصل موجد آنی عد ایدرلردی‌ده بن گورولتی‌یه کیدردم . فی‌الواقع مراد بك بکا « غربلیلر شعرلرینه شویولده قافیه یاپارلر ، سن‌ده آنی تجربه‌ایت. باق نصل موفق اولورسین !.. » دیمشیدی . تجربه‌یی بن ایتدم . فقط حقیقتده موفّق اولان مراد بکدر . بونی قرداشلرمدن هیچ بروقتده اضمار ایتمم .

استاد محترمك دولت علیه تاریخی یازمقده اولمسی پك مهم بر خبر . الله ! کمالنی میسر ، بزه‌ده مطالعه‌سنی مقدرایلسون. مشارالیهه مکتوب تقدیم ایده‌مدیکم‌ایچون محجوب ومضطربم . لکن نه یازسه‌م جواب ویرمیه‌جك صانیورم‌ده او اضطرابه تحمل ایدیورم . آنکله مخابره ایده‌مامك بنم‌ایچون محرومیتلرك الڭ مؤثری، الڭ بیوکی‌در.

کوجنـدیره جك برقصـور ایتمش اولمقدن بشـقه برسبب دوشونه میورم. سنك متانت وصلابتكدن بنی امین ایده جك نزدمده برچوق ادلّهم اولمسـیدی ، تقـدیر الحـانده ایما ایتدیككك اوزره تعلیم ادبیاته تشویق مقصدینه مبنی كیردیكنی اونوتانلردن بری‌ده بن اولدیغمه ذاهب اولورده تأسف ایدردم[*] . هرنه ایسه بن كندی عجزمی، حدمی، وادبیاته اولان خدمتمك نه‌قدر ناچیز اولدیغنی بیلیرم . لكن بوقارده‌دیدیكم كبی، ناجیلره، حاجیلره [۱] بیلمم نه‌جیلره مقابل ـ چونكه بونلر بزی تقدیر ایتمامكله اكتفا ایتمیوب تحقیره‌ده اجترا ایتدكلری ایچون ـ گوكلمده برفخریه یازمق ارزوسی پیدا اولدیغندن اوآرزونك بركون بسبتون اظهارینی منتج اوله جق بعض مقدمات ایله آره صره حدمی تجاوز ایدیورم .

(مجله) مقدمه سی بوقبیلدن برحركت اوله‌رق ، ادبسزلرك باشنه اورمق ایسـتدم كه كندیلرینك بیلدیكی یالكز ادبسزلكدر ، ادبیات بزه عائددر . اومقدمه یه

[*] اكرم بكك تشویق مقصدیله تعلیم ادبیاته نام وآثارینی درج ایتدیكنی تقدیرالحـانده ایما ایتـدیكی معلم ناجی افندیدر . بوودیكرتلمیحات اوزرینه (دمدمه) قیامتی قوپمشدی .

[۱] الحاج ابراهیم افندی .

شيلری، ياخود «هی‌هی» لری بيليورم . بيلمم كتابك اصلی حقنده‌ده برشی يازديلرمی ؟ بو ادبسزلره قارشو جانم بر فخريه يازمق ايستيور .

طاهرك [*] استعدادينی ترقی‌يه پك مستعد بوليورم و(غيرت) ندن‌ده ممنون ومستفيد اوليورم .

بنم ياقينده « سفيله » ديه‌براثرم باصيله‌جق. ديكر اثرلرمه عائد برمطالعه‌ك كچمدی. باری سفيله ايچون سكوت ايتمه.

غالبا بنم شعرلرمی ـ برسنه‌دن بری بشقه‌بررنك سياه كسب ايتديكيچون اوملی ـ اولكيلر درجه‌سنده بكنميورسين‌ده آنك ايچون (بكندم !..) ديمكله اكتفا ايديورسين . برده صاقلامقدن سويلكی اولی بولوب سونی‌ده سكا ياداتمك ايسترم‌كه بتون اخوانكك‌اسملری ذكر اولنان (تقديرالحان) ده بن نه‌دن ـ برذات ـ اوليورم؟.. آدم‌بالديمی كه‌ايضاح ايتامشسين؟.. آكلايه‌مدم.

سن مطلق بكا برشيدن طولايی منفعلسين. قصوری بيلسه‌م اوانفعال برطرف اولوردی . اما سويليورسين . الحاصل تعليم ادبياتده بكا اوقدر توجه‌كوستردیكك حالده تقديرالحانده پك‌مستور اوله‌رق مذكور اولشمه بن سنی

[*] منمنلی زاده .

بر « تقدیر الحان » کوندرسه‌ن ، خصوصیله هدیه‌که بر قاچ سوزده تردیف ایدرسه‌ن ممنون ومفتخر اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

« تقدیر الحان»ی اوقودك ، بکندکمی ؟ دیورسین ؛ مطالعه‌می‌ده آکلامق ایستیورسین . اثرك تعلیم ادبیاته ذیل عد اولنه‌جق راده‌لرده کوزل . شمدیکی حالده‌بشقه مطالعه‌م یوق .

سنك آثار اخیره‌م حقنده‌کی مطالعه‌كده بویله ، یعنی « پك اعلا!.. » « پك کوزل!.. » دیمکدن عبارت ایدی . بنم‌ده « اویله‌دکلمی؟ » لرم ، چوغالیور اما ینه دیه‌جکم : « اویله دکلمی ؟.. »

(مقبر) ك باشنده قوپان قیامتلرله برابر « تقدیر الحان » ایچون اولان قباق صدالرینه واقف اولمشدم . وسنك‌ده حکومته مراجعتکی لك خوش بولمشدم .

« تعلیم ادبیات » حقنده یازیلان شیلری سعادت غزته‌سنی کورمدیکمدن بیلمیورم . یاخود بیلدیکم‌ایچون کورمکه حاجت کورمیورم . اویله بوناقلرك ، قباقلرك سسلری بو آوازهٔ مدنیت ایچنده نصل ایشیدیلیر ؟

(مقبر) ك بن یالکز مقدمه‌سی ایچون یازیلان

سزایی‌نك سکا نیچون مکتوب یازه مدیغنی کندیسندن صوروب سکاده جوابنی بیلدیرمامشمیدم؟ سببی حالسزلکدن بشقه برحال اولمدیغی جوابندن آکلاشیلیوردی. کچنلرده ویانه‌ده ایدی. شمدی‌یه قدر استانبوله کیتمش وسنکله کورشمش اولسه کرکدر. اوزاده اولدیغنی خبر آلنجه برمکتوب یازارم.

بهاءالدینك مأموریتندن کچن هفته کوندردیکم مکتوبده بحث ایتمشدم. کندیسیله مخابره ایده‌جککز طبیعی اولدیغندن لطفاً سلام برادرانه‌می تبلیغ بیوررسین. تبریك‌ده ایدرم. ان‌شاءالله مأموریتك آتیسی أییدر. ذاتاً دده اغاج ایی اولمسه بیله متصرفلق فنا دکلدر. اویله دکلمی؟

شکیب بك [*] بو مکتوبکده یازدیغك متوجهانه سوزلرکه قارشو عرض فخر ومباهات ایله برچوق سوزلر سویلیور. آرتق اوزون شی!..

شاعر انکلیزله [۱] مکاتبه ایدیورز، اما «مؤدبه» نادر اولیور. کندیسی پك مشغول. بن‌ده مشغولم. بو ذاته

[*] ثریاپاشازاده شکیب بك که واشینغتون سفارت سنیه‌سندن منفصلاً اوچ سنه اول استانبولده وفات ایتمشدر.

[۱] مشهور ومرحوم مستر کیپ.

رجائی زاده اکرم بکه

۱۹ نیسان سنه ۱۳۰۲

برادر اعزم افندم اکرم ،

۸ نیسان سنه **۱۳۰۲** تاریخیله احسان ایتدیککز جوابی آلدم . پارمغکده دولامه چیقمش‌ده بوجوابک تأخرینه سبب اولمش . بو معذرتی آکلارم . اك کوچوك بر عارضهٔ وجودیه اك بیوك بر کدردر . آلام معنویه دیدیکمز شیلرك اهمیتی اکدار جسمانیه‌یه نسبت هیچ قالیور . نه ایسه ، بن ده سنك کبی (نه‌ایسه) دیه‌یم‌ده کچه‌یم .

پشته‌نك ، بومبایك قپادیغنی طویدق . باب عالی قپانمدی‌یا : اوده قپانسه باب اعلای الهی آچیقدر ، اویله دکلمی ؟ قدرتك طوپراقدن یاپلمش قپولری هپ بزم ایچوندر .

أوت ، ماضی ، شبهه یوق که ، سلامت ماضی‌در . بونکله برابر ماضی یه کیدنلره نیچون آجیرز بیلمم !.. آجیمق ، سومك دیمك اوله جق .

نه طوفانلر کورررده قورتلور أولمزسه بر انسان!..

مصراعی مفهومنجه شمدیلك حمد اولسون عافیتده یز وجمله کزی اللهه امانت ایدرز سوکیلی قرداشلرم.

مرحومك مبارك اللرینی بن دها سزلر طوغمه‌دن اوّل اوپمش ایدم، بوده خاطر نشانکز اولسون.

والدهٔ محترمه کز آبلا جغمك أللرندن و آیاقلرندن اوپرم.

۱۲ تموز سنه ۱۹۱۰ ماتمزده دایيکز

عبدالحق حامد

صاحب بك زاده لره

نوردیده لرم ،

اوسودیکم اسملرله کوندردیکز تلغرافنامه بکا آز چوق تسلیت بخش اولدی . محزونیت وممنونیت کوز یاشلری بربرینه قارشدی. الله عافیتکزی دائم وعمرلرکزی مزداد ایتسون .

نم جنتمکانه اولان مربوطیت قلبیه‌م اویله امور عادیه‌دن اولمیوب عمرم اولدقجه بوضیاع عظیم ایچون بتون افکار وحسیاتم ماتم انکیز اوله‌جقدر . سزاییدن بر سوزشلی مکتوب آلدم . بزلر ومرحوملك اولاد واحفادی وچکدیکمز الم وماتملر هب فانی‌در . اصل صاحب بکك عائله‌سی ـ ملتدر ـ دیور. بوندن دها طوغری ودها بیوك ودها علوی ثنا اوله‌ماز ظن ایدرم . غزته‌لرده آز چوق تفصیلات کوردم ایسه‌ده کیمی یا کلش، کیمی ؛ کسیك یازیور بوفلاکت نه‌دن ونصل باشمزه کلدی . سزلك بیلدیککزی بن‌ده بیلمك ایستیورم .

مجهول و اجنبی بر طاقم اسملر وار . هرنه ایسه.زیورك مکتب سلطانیده اولدیغنی بیلیورم . شاکردمیدر ؟ معلم معاونیمیدر ؟. آنی بیلمم . کندینه یازدیغم مکتوبی سکا تقدیم ایدەیم . بر اوطەجی معرفتیله باب عالی جادەسنده کتابجیلرك بریسنه ایصال ایدرمیسین ؟ پك ممنون اولورم. لکن باقەیم . بلکه بشقه بر چاره بولورم . باقی اخوت ابدیه . ۲ کانون ثانی سنه ۱۳۰۳ برادرحسرتزدەك

عبدالحق حامد

که انجامنده صبح اولماز كولرغدار بركابوس!
بوده برخوابدر ایواه، اوده برخوابدرافسوس!

أولوم بحثنه مناسبتی اولدیغی ایچون بوراده درج ایتدیکم بو شعرلرده «سروسهی» عجم کلاهنه بکزه‌دیکی ایچون خوش کورنمز. «خاموش قز» تعبیری‌ده ناخوش. «خسته‌قز» دها أیی‌در صانیورم. «تخییل زوجیت» ایسه قاعدهٔ پك طوغری کورنمیور. یرینه بشقه برتعبیرقویمق ممکن ایسه‌ده بوخوشمه کیتدی. البته بونلره دائر برشی دیرسین؛ بن‌ده استفاده ایدرم.

ساعت آلافرانغه بربچق. آجیقدم. مکتوب یازمقله طویمق ممکن اوله‌مدیغنه ده جانم صیقلدی کیدوب زیفتلنمك ایچون بو لذته وداع ایتمك لازم کلیور. یمکدن صکره نه یاپه‌یم عجبا! پاشا یوق. پوسته ایشنی دوندن بیتردك.

ها، محمد زیور[*] برمکتوب، برجواب یازه‌یم. بکا بر «حکمت ادبیه» کوندرمش. اوقودم. بعض قصورلری وار اما — اکر بنم بکنمدیکم شیلر قصور دیملك ایسه — چوق یرینی بکندم. ادبا تعدادنده چوقجه مسامحت ایتمش. ناجی، وهبی کبی ادبیاتجه، یاخود بنجه

[*] مدللیلی محمد زیور بك

خستەخانه واركه شمدى اوراسنك تصويرينى تبييض ايديورم . اشته بر قاچ طرفى :

بر اختيار قادين

نصل أودر بو يارب ، نصل وادئ هجراندر ؟..
كه هر بر سرو برخاموش قز ، برقبر نالاندر !.

و بخود ـ كه هر سروسهى برخسته‌قز ـ هانكيسى أيى ؟..
ايكيسى‌ده فنا .

بونك فوقنده هر اقشام غروب ايتمكده بر فردا ،
آنك بالين خاكندن شباب اولمقده نو پيدا .
طلوع مهر آتى‌در غبار آلود وسوداخيز
بوده برليل پرماتم ، اوده برليل يأس‌انكيز !

ديكر بر اختيار قادين

كيمنده شفقت مادركه هيچ كوسترمامش يزدان ،
اولور بر مشرب مريم پسند احيا ايدوب شادان
كيمنده شوق بنتيّت كه اصلا اولمامش مقدور ،
كورر تخييل زوجيّتله بيك رؤياى دورا دور !..

ایله افاده اولنمق دها أيی اولیور . بونی، یازدقدن صکره آکلایورم . حالبوکه یازمه‌دن اوّل ا کلامق معرفتدر . شمدیکی اثرم [*] نصل راست کلیرسه اویله کیدییور . نثر ونظم قاریشیق ، وزنلرده مختلف : مثلا اشخاصدن بری منثوراً افادهٔ مرام ایدوب طورورکن منظوم سویلمکه باشلایور . وینه مثلا اوزون وزندن برافاده‌یه (اوزانك، بحرلرك اسملرینی بیلمم که) قیصه‌وزندن برجواب ویریلیور . ترجیح ایتدیکم وزن شودرکه بیلمم آدینه بحر طویلمی دیرلر؟

امان دوقتور !.. بودرده سز بولك برچاره، بی تأخیر
بولك بردوستانه چاره، یعنی برکوزل تدبیر .
حقیقی بر پدر اولسون شوفرزند خطا پرور،
بولك مخدومزاده‌م نامنه شایسته بر مادر!

أوت، بحث أليم ارتحالی براقه‌لم. نه‌م‌ده أولومدن جانم یانمشدر . اکا دائر برخیلی‌ده سکراتم واردر . بومهیب ملك بریسنه‌اورمق ایستدیکی زمان یانندہ کیلره قنادینك اوجیله طوقونیور . یازدیغم اویونده متورمه‌لره مخصوص بر

[*] فینتن .

برابر قالدق . نهایت عربه‌سنه بینوب اوچدی کیتدی . یالکز بر بوسه ! بونکله‌ا کتفا ایدرم . ینه اوتماشاکاهه عودت ایده‌رك برانکلیز دوستە تصادفله اورادن ایکی نازنین ایدینه‌رك ، سحوره کیتدك . سحوردن صکره هر نه‌قدر بوسه‌ده امساك اولنمدیسه‌ده ینه اوروج باشلادی. الحاصل هیچ بر کناه ایشلمك میسّر اولمدی. برزاهد کبی أولرمزه کلدك . بویله برشب نورانی‌یه حسدایتمزسین‌یا؟..

آه‌ا کرم! بونه‌هوادر!.. تمام‌بش کوندر کیجه!بش کوندر متمادی‌غازیانیورده‌ینه‌قرا کلق!.. ینه کیمسه‌نك وظیفه‌سنده دکل ، مدنیت‌صوصمیور . ترقی طورمیور. ینه عربه‌دن، شمندوفردن کچیلمیور . بر یانده کونشك جنازه‌سی قالقیور . بر یانده کوزلر محشری !.. شمدی غازلر ایچنده بمکه کیده‌جکز. چونکه سفارتدن ایلچی پاشاسفره‌یی قالدیردی . یعنی اواسارتدن قورتولدق . حریت پرور فکرمی تعقیب ایده‌رك املای معده ایچون ده محرکات سودا مجمعلرینه کیدیورم . بو صباح نه‌یه بویله صاچمه‌لر یازیورم بیلمم ! حالامی سرخوشم عجبا !

زینبك منثور قسمنی منظومه‌ترجیح ایدیورسین. بنجه‌ده اویله‌در. دقت ایتدم که بعض‌شیلر نثرایله، بعض شیلرده نظم

رجائی زاده اکرم بکه

برادر جان برابرم فریادرس روحپرورم اکرم ،

سن برزمان سلیمیه‌ده اوتوروردك . بن پارسدن هنوز عودت ایتمشیدم . بر کیجه ـ بشقه درلو تعریفنی بوله‌میورم ـ مائی کوزلی حکمتله برابر سکا مسافر اولمشدق . مهتاب واردی . منظره علوی ، مصاحبت‌ده شاعرانه ایدی . خاطر یکه کلیرکه بن سکا او کیجه پارسده یازلمش بر طاقم آلافرانغه شعرلر اوقومشدم . مکتوبکه جواب یازمق ایستدیکم شو دقیقه‌ده او کیجه خاطرمه کلدی . دیمك که بودفعه‌ده مکتوبك بکا بر لیلهٔ دلربانك صباحنده کلمش اولیور . دون کیجه ایسه لوندره نصف عالملرنده [*] محبوبهٔ لایفلحون اولان برداهیه ایله برابر طعام ایتدم . نه‌قدر آرانلمش بریادکار اولدیغنی شوندن اکلایه‌بیلیرسین که یالکز سفره‌ده ایکن اوچ مکتوب ، ایکی تلغراف آلدی . صکره برلکده تماشا کاهه کیتدك . کیجه اون بچغه قدر

[*] Demi monde

نائم» منظومه‌سنك صاحبی یکی‌واسکی پرتولردن هانکیسی اولدیغنی تحقیق ایده‌مامش، بزلردن اکلامق ایستیور. بنم بیلدیکمه کوره منظومه کمالی پاشا برادری پرتو پاشانکدر. حلبوکه کیب انی بر رساله‌ده اسکی پرتو پاشایه منسوب کورمش. حقیقت حالی سندن صورارکبی اولیور ایسه‌مده جواب ویررمیسین، ویرمزمیسین؟.. بیله‌میه‌جکم طبیعیدر.

سزاییدن کچنلرده برمکتوب آلوب همان مقابله ایتدم. کوردیکك وقت عایتدن بتکرار خبردار اولمق ایستدیکمی سویلرمیسین؟.

ابوالضیابکا بر ـ نوسال معرفت ـ کوندردی. ایچنده قدمادن برقاچ شاعر ـ سرلوحه‌لی براثرك اعلان اولنیور. اکر عموم ایچون یازدیغك شیلری کوندرمکده هوانك دخلیله حامده‌مکتوب‌یازمقده پیدا اولان صعوبته‌تصادف ایتمزسه‌ن بکا شوندن برنسخه اهدا ایت‌ده کوره‌یم.

لطفنامه‌کك کافهٔ محتویاتنه آیری آیری جواب اعطا اتمکده اصلا مشکلاته اوغرامدم. بر ـ کوزلرکدن اوپرم ـ سوزی قالدی‌که اکا قارشو دیه‌جکم‌ده شودر: بن‌ده سنك هم کوزلرکدن، هم‌ده اللرکدن اوپرم ـ باقی اخوت وحرمت. ۲۷ تموز سنه ۱۳۰۷ برادر کمترك

عبدالحق حامد

كوره‌مديكمدندر . بالعكس ـ محاورۀ تحريريه‌نك أيبسني يابمق ذاتاً ألمدن كلمديكي حالده فناسني يابمغه‌ده بو آرالق بنده قدرت قالمدى ـ سوزندن ـ محاورۀ تحريريه‌نك فناسى حامدله مخابره ايتمكدر ـ بولنده برمعنى چيقار مقلغا كرمك خاطرينه كلمشدر، ديورم. (وهاملق سكا مخصوص دكلدر آ. اره‌صره بنم‌ده اوهامم اوله‌بيليور) .

استانبولك حرارت وبرودتندن شكايت ايدنلر بوموسمسز، مملكتي[*] كورميانلردر. هوانك سكا، يازى يازديرميه‌جق درجه‌تأثيرى وارسه، ديمك كه بوراده بولنسه‌ك بنمله مصاحبت ايتمكده كوكلك اولميه‌جق . هرنه ايسه دوستمز موسيو كيب ادبيات عثمانيه تاريخنى يازمقله مشغول اولديغندن وسنك نامكى ذكر ايده‌جكى يرده آثاركدن‌ده بر ايكى نمونه باصه‌جغندن نمونه اوله‌بيله‌جك شيلرى بالذات سنك انتخاب ايدوب كوندرمه‌كى رجا ايديور . بندن‌ده بعض اشعار ايستدى . ظن ايدرم كه كرسئ استغراقدن بشقه ويرلمكه، تشهير ايدلمكه‌سزا اثرم يوقدر . آنى‌ده بومبايدن كوندرديكم زمان سن يك بكنمشدك‌ده انك ايچون لايق بوليورم . برده كيب سنك تعليمه كيرمش اولان « طفل

[*] لوندره .

رجائی زاده اکرم بکه

برادر محترم اکرم ،

سنك بكا ایکی آیده اعادهٔ خطاب ایدیشکه بن اشته درحال اعطای جواب ایله مقابله ایدیورم. بلکه بو استعجالمی خوش کورمزسین. اوراسی نم نه مه لازم!.. بن کندیمجه سکا برحرمتلی معامله ایدیورم . مکتوبکی آچمه‌دن اول سندن اولدیغنی اکلادم . او مختصر اخوتنامه‌یی مدت مدیده اوقودم. بو مبایده ایکن آلدیغم صحیفه‌لر طولوسی مکتوبلر خاطرمه کلدی. عمرمك نه‌قدر ترقی و فقط قدرمك نه‌درجه تدنی ایتدیکنی کوردم. ممنون و محزون اولدم . بو مکتوب بکا ایستدیکم قناعتی و بر مدیسه‌ده کوکلمده آغلامقدن حاصل اولان انشراح ایله عبادتلرك سبب اولدیغی حسیات تشکرانیه‌یه مماثل بر تسلیت کتیردی . سنکله یقینده وجاهاً کورشمك امیدنده اولدیغم ایچون اختیار ایتدیکك اختصاره جواب اولمق لازم کلن تفصیلاتی اوزمان اعطا ایدرم . بوده تفصیلات تحریریه‌نك مقبول اوله بیله‌جکنه دائر مکتوبکده بر سارت

مخابره ایتمك ایستدیككز حالده بن كمال فخر ایله وظیفه‌می ایفا ایدرم . حاضر سایه‌كزده مشرب كاهلانه‌مه‌ده براعتدال كلمش اولور .

باقی سزه اولان محبتم خللدن مصون وبرطاقم حسیات ابدیه ایله مشحون اولدیغنی بتكرار یاد ایله اكتفا ایدر وحرمت واشتیاق ایله ناصیه‌كزدن واللرڭزدن اوپرم برادر محترم واكرمم افندم .

لوندره ۲۳ مایس سنه ۳۰۳ حسرت‌زده‌ڭز

عبدالحق حامد

سزایی‌یه بیكلرجه عرض اخوت ، بیكلرجه سلام متحسرانه . آندن‌ده پك محجوبم . عفوینه مغرور اولمسه‌یدم بو درجه قصور ایتمز ایدم .

آکلادق . آنجق سکا آوروپاده بر مأموریت بولمق فکرینك وارد اولدیغنه تشکر ایدرز . هله قرالیچه ایچون کله‌جك هیئت تبریکیه‌ده بولنمه‌کی نه‌قدر ایستردم . انشاءالله ملهم اولوب تشبث ایتمشسیندر . ایشتدیکمزه کوره معیتنده برچوق مأمورین ایله ادهم پاشا [*] کلیورمش.

بوکون عادتك خلافنده اوله‌رق براز کونش کوریورز . بوقسه اکثری آیدینلغی شبانه‌لرده ، بهاری ایسه سفره‌لرده فلان آرامق لازمکلیور . دنیاده بوقدر فتور ویرر هوا تصور اولنه‌ماز. کوکلم سکنه‌سندن اقتباس انوار ایتمسه، فکرم برسلسلهٔ معاشقات ایچنده طولاشوب قالمسه بو مملکتده بن برکون طورمه‌یی ایسته‌مزدم ظن ایدیورم . سوزلك طوغریسی یك هوایی برآدمم . نه‌قدر یاشلانسه‌م ینه چوجقلقدن قورتوله‌میه‌جغم .

(مادام طعام) بزی اوطه‌سنه دعوت ایدیورمش ، شمدی کلوب خبر ویردیلر ، اوبرصحیفه‌یی کلدکدن صکره تسوید ایدرز .

اشته کلدم . کلدم اما یمکدن صکره ألمه برطاقم اوراق مزعجه صیقشدیردیلر چاره‌سزسنکله اولان شومصاحبت غیابیه دوام ایده‌میه‌جك .

[*] صدراسبق ادهم پاشا.

ظن ایتدیلر . بن قصورلی‌یم. لکن چوق کره برقصوری عفو ایتماملکده برقصوردر . آرتق سوزی دکشدیره‌لم .

۱۹ کانون‌اول سنه ۱۳۰۲ تاریخلی التفاتنامه‌لری اوکمده، رسمک ایسه قارشمده طوریور. « اکرمله حامدک سکوت ایتماملری لازم کله‌جکی » سوزمه جواباً مأیوسیت بیان ایدیورسین . ادبیات عثمانیه طوردقچه کمال ایله اکرم نامللریده طوره‌جغندن بن امینم . کندمی ایسه آنلرک پیروی اولمق شرفنه مظهر کوریورم هم بوتسلی‌ده اولمازسه نه ایله متسلی اوله‌لم !.. ذاتاً بو خاکدانده هرشیئک صوکی طوپراق ، حتی کوک یوزینه چیقان آوازه‌لرک بیله بالآخره طوپراغه دوشه‌جکی محقق اولدیغندن ممکن اولدیغی قدر درین دوشونمامکه غیرت ایتملی‌یز !.

مادرید سفارتنک اسپانیا سرایلرینه دوندیکنی [*]

[*] فرانسزلرده ضرب مثل صره‌سنه کچمش برسوزواردر: ممتنع التطمین اولان امللری (Bâtir des chateaux en espagne) یعنی (اسپانیاده سرایلر ویا قصرلر بنا ایتمك) تعبیریله توصیف وتهزیل ایدرلر . بوکا لسانمزده ـ بعضیلرینك ولی‌الدین‌زاده احمد پاشایه، بعضیلرینك باقی‌یه اسناد ایتدکلری :

زهی تصور باطل ، زهی خیال محال !..

مصراعی مقابل ویا معادلدر .

رجائی زاده اکرم بکه

برادر عزیز ومحترم ،

علی فرّخ دیورکه سکا مکتوب یازه‌مدیغمی دارغینلغه حمل ایدیورمشسین. بو سوزی بکا سویلمیوب‌ده ؛ کا یازیشك بیلیرمکه بنم سکا هیچ بر وقتده داریله‌میه‌جغمی بیلدیکك ایچوندر . واقعا ، محضا کندم ایچون بر محرومیت اولمق اوزره ، خیلی وقتدر مکتوب یازه‌میورم ؛ لکن بونك سببی اهمالدن بشقه برشی دکلدر. هله امینم که منفعل دکلم. یالکز هرنه‌دن ایسه بعض کره معروضاتمك باردبر تلقّی کوره‌جکنه ذاهب اولیورمکه بونك‌ده - پك ایی بیلمیورم اما - بلکه سکوت متخذم اوزرینه بر نفوذی واردر . بنده بویله برذهابك وجودینی هیچ سومیورم. برضیافتده دعوتسز اوله‌رق بولنان برمسافره بکزیور . أوصاحبنه هیچ برمناسبتی یوق . سن وضوح وصراحتی‌سورسین ، باری دها آچیق سویلیم : کوردیکم مجازات قصورمدن بیوکدر . الله بنی بدبخت ایتدی، اخوانمزایسه بداخلاق

سودکلرم ایچون یشامغی کیرمکه ترجیح ایتدم . هرنه ایسه اوزون سوزلرله سنی یورمه‌یم . آطه‌ده ان شاءالله یالکز دکلسین . فکرتلر، صفالر ، او انسان قیافتنده‌کی ملکلر، او کامل انسانلر سنی براقمیه‌جقلرندن امینم . بن ده قلباً، فکراً سنک یانکده‌یم . غائبلرک حرکاتی حس ایتمک ممکن اولسه شو دقیقه‌ده أللرکدن اوپدیکمی حس ایدردک .
باقی صاغ ووار اول قرداشم .

۳۰ مارت سنه ۱۹۰۰ برادر حقیر ومشتاقک

عبدالحق حامد

رجائی زاده اکرم بکه

عزیز ومقدّس اکرم سوکیلی قرداشم ،

لطفاً کوندردیکك جوابی الدم . کوکلده‌کی حزن وکدر باقی ایسه‌ده سندن خبر عافیت آلدیغم ایچون درجهٔ غایه‌ده ممنون ومستریح اولدم . آطه‌ده ایمشسین. اورانك هجرالغندن ، تنهالغندن حظ ایدیورمشسین . بیلورم ، حال کدرده اولانلر تزیید حزن وکدر ایدن احوالدن تسلیت بولورلر. بوطبیعتمزك بر تجلّیسی، یاخود تسلّیسیدر. نه‌چاره برادر، ضایعاتمزی دوشـونمك ، آجیلرمزی حس ایتمك ایچون یشاملی یز. بیچاره حلیم بك‌ده یشایه‌جقدر [*]، بن‌ده یشایورم ، سن‌ده یشایه‌جقسین !. اوبر دنیایه کیتمك الك قیصه طریق ایسـه‌ده هیچ بر فائده‌یی منتج دکلدر . بن برزمان نه‌قدر ترددلر کچیردم . هیچلکله بوآجی حیـاتی مقایسه ایتدم . هم کندم ایچون ، هم‌ده غائب ایتدکلرم ،

[*] مخدوم یکانه‌سنك ضیاعیله مصاب اولان معامی پاشازاده حلیم بك .

پرنسلره مخصوص اولان دائره‌ده ایدك . اشته اوقدر . بوکون أکسه‌مده باشمك تپه‌سنه طوغری اونشئه‌نك خماری کلدیکنی کوریورم . . . .
. . . .

پیری زاده عثمان صاحب بکه

عثمان بك قرداشم ، نه‌دیرسین؟. سکا بو کون بر مکتوب یازیورەیم‌می ؟ یوقسه بر وجه معتاد سکوة ایله‌می اکتفا ایده‌یم ؟. بو کوزلم هواده أوده قاپانوب ده یازی یازمق نیم آلمدن کلیر ایشلردن دکلدر . سز چفتلك عالمنده ، او تعلیملرنده بنی اونوتدیغکز کبی ، بن‌ده لوندره موسمنده سزه مکتوب یازمغی دوشونه‌مزسه‌م قیامت می‌قوپار ؟ نه!..

اودکل‌اما ، حقیقةً هوا اوچ کوندر هوائیاته مشوّق برحالده بولنیور . دون‌لوندره‌نك اك معروف یارشلرندن بریسنه کیتدك. بتون کبارجمعیت اوراده ایدی . آسقوت یاریشی دنیالان بومحل اجتماعده ظاهری وباطنی کوریلان کوزللکلرك دنیانك هیچ برطرفنده کورلمسی ممکن ومتصور دکلدر ؟ برقاچ میلیون لیرالق اثواب ، سرایلر طولوسی خاتون ، برقاچ میلیـون لیرالق اویون ، یعنی قمـار . اولور شیلردن دکل ایدی ، یالکـز آت یارشی دکل ، سـوس یارشی ، زنکینلك یارشی ، کوزللك یارشی ، سفاهت یارشی . بزطبیعی اعاظم رجالدن بولنـدیغمزدن

بکه‌ده یازدم. حامده جکمی اداره وتأثراتنی تسکینه البته همت ایدر. مرحومك (آه مرحوم دیمك‌ده نه‌مؤثر !) دولتدن اون‌بش،اون‌التی آیلق مطلوبی وارایدی. بونلری هانکی اهل ثواب قورتاره‌جق. واه واه واه ! چوق یازق اولدی. هم بویله دیرز، هم صکره ینه کندمزه وباقیلره دعا ایدرز دکلمی ؟.. أولومك الندە برطاقم اویونجاقلرزکه هرکون برطرفمز قیریلور.

الله حسنی قولنه رحمت ایلسـون ؛ سزلره‌ده عمرلر ویرسون.

۲۵ اغستوس سنه ۱۹۹۲ برادرمکدرك

عبدالحق حامد

پیری زاده عثمان صاحب بکه

کوردکمی عثمان بك قرداشم ، نهایت قورقدیغمزه اوغرادق!.. بیچاره حسنیجکك[*] عاقبت مؤبداً هندستانده قالدی . برکون واصل اوله‌جغنی بیلدیکم بوخبرسیاه بکا ینه برصدمهٔ ناکاه اولدی . خسته‌لغنی بیلمیوردم . بومبایدن سفیره تلغرافله وفاتی اخبار ایدرلر . بن ده‌شمدی حسیندن طویدم . صکره خسته‌لغنه وخسته‌لغی ورم اولدیغنه وامیدسز برحالده بولندیغنه دائر اوراده محمود[۱] نامنده بریسندن برمکتوب کلدی که بن انی اوقومه‌دن اوغلم آغلیه‌رق بکا تلغرافك مآل ألیمنی بیلدیرمش ایدی . کندیسنی استانبوله عودت ایتدیرمك ایچون آزمی یازمدق؟ اوله‌مدی ، اوله‌مدی والسلام !..

رسم سلام معلوم . فرحنا خانمی، شوق دلی دوشونیورم . آرتق بونلره لازم کلن تسلیتی ویررسکز . دامادم امین

---

[*] قاین برادری .

[۱] بومحمودبك بالاخره بومبای شهبندر خانه‌مزه قنچلار اولمشدی .

پدريك افندمزك عسكر البسه‌سيله اولان رسملريني
كوندريكز . سزكده صقاللى رسمكزى ايسترم .

آمان باقى بك [*] بر عسكر رسمنى يوللامش !..
بيلمم كورديكزمى ؛ طوغروسى پك ياقشمش .

مراد بكك رسمى وارمى، يوقمى ؟. كوندرميوركه بيله‌لم .
حسنى بكك اوطه‌سنه كيت . و بكا بر رسم كوندرمسنى
اخطار واجبار ايت . زيرا كنديسنه‌قاليرسه يوللاميه‌جق .

سليمان پاشانك برغالبيتى وار . صوفيه‌دن كلن خبرلرده
فنا دكل فقط شو آوستريا صربيه‌يى اعلان حربدن منع
ايتسه او زمان بزم ايچون اميدى اولوردى . يوقسه
ايش فنايه وارر .

خدا بيليركه كثرت مشغوليتدن بشقه سبب اختصار
يوقدر. چوق ايشم وار عفويكزى ايسترم. ووالده‌لريكز
خانم افنديلرك وفرحنما خانمك اللرندن و عثمان واسمعيل
بكلرك كوزلرندن اوپرم . وجمله‌يه سلام ايدرم .
جانم طاهر ملا نره‌يه كيتدى كه مكاتبه ايديورسكز ؛ هيچ
بكا يازمديكز . هر حالده الالهه امانت ايدرم. باقى اخوت.

٢٣ تشرين ثانى سنه ٩٣ برادريكز

عبد الحق حامد

[*] سامى پاشا زاده

پیری زاده ابراهیم بکه

برادرم افندم ،

اون یدی تشرین ثانی سنه ۹۳ بر محبتنامه کزی ملفوفاتیله برابر آلدم. پدر بك افندمزك لف ایتدیرمش اولدقلری مکتوب صاحبنه کوندرلدی [*]. جوابی کلدیکی حالده تقدیم ایدیلور . عثمان بکك ده کوزلرندن اوپر ومکتوبنه تشکر ایدرم .

ویردیککز خبره نظراً سنکز اقتضاسنجه سزده عسا کرملکیه سلکنه کیره جکسکز . پك اعلا . دیمك که کچوك، بیوك بتون عثمانلیلر سلاحلنیور . برزمانه کلنجه‌یه قدر سلاح برعثمانلیك قولی حکمنده ایدی . صکره‌دن آره‌یه نزاکت و چلبیلك کیره‌رك ، علی‌الخصوص استانبوللیلرك هربری کولکه‌سندن قورقارجه‌سنه زن‌مشرب اولمشلر ایدی . تشکر اولنورکه بوروسیه محاربه‌سی اسکی قهرمانلغمزك عودتنه سبب اوله‌جق . مسلّح بر قوم دائما سلامتی بولور .

[*] اووقت اوروپاده بولنان مدحت پاشایه صاحب بکك کوندرمش اولدیغی بر مکتوب.

کیتمش اولیدی: مملکتمزده طوغوردیغی حادثه‌لر طوغمامش اولوردی !

رسم سلام معلوم . جمله‌کزی اللهه امانت ایدرم قرداشم .

نیلی وحسین عرض احترامات ایدرلر .

جمعه ایرتسی ۱ محرم سنه ۱۳۱٦ برادر متحسرك

عبدالحق حامد

ایدلمیان حاللرك ممکن اولدیغی قدر آزلغنه شکر ایله اکتفا وقناعت ایتملی یز .

بنم اوزون قیصه شیشه‌لرك هیچ بر نوعیله مناسبتم قالمدی کبی در . یوتمقده اولدیغم ، دها طوغریسی ایچمکده اولدیغمز رطوبتلی هوانك ایراث ایتمکده اولدیغی مضرّت الویریور . بوقسوت دائم اولدقجه اطبّا زیارتنك نه حکمی اوله بیلور ؟ بو مملکت دکل سفینهٔ نوح !..

حسنی بکه دون بر جواب یازدم . اونه دیدیکنی بیلمدیکی جهتله بن ده نه دیه جکمی بیلمدم . اﷲ یاردمجیسی اولسون . حتی برازده عقل وفکرینه امداد ایتسون .

معلوماتله ثروت فنون آره‌سنده بر مباحثهٔ ادبیه آچیلیور کبی کورونیور . بنم نام بی نشانم ده کاه غیر مذکور ، کاه ده مذکور اوله‌رق ترشح ایدیور . افندم ! ایکی در ثروت فنونه فیننتدن برقاچ صحیفه یوللایورم . بیلمم نه یاپه جقلر ؟

ابراهیم بك ، یاهو نه یاپیورسین کیفك ایومی ؟ شکاره کیدیلیورمی ؟ عثمان بك ، نه !

غلادستون دنیلان قوجه خرستیان اورته‌دن قالقدی . میدان قوجه مسلمانه قالدی . سکسان طقوز یاشنده کیدن بو هائلهٔ عظما ، نه اولوردی ، بوندن یکرمی بش سنه اول

پیری زاده اسماعیل بکه

نور عینم قرداشم افندم اسماعیل بك ،

هوا بویله دوام ایتدکجه بنم الـمـه قلم آلمقلغم همان ده محال درجه‌سنده متعسّردر. بوکون درت کوندرکه کونش یوزی کورمدك . یغمورسه بر آن ا کسیك اولدیغی یوقدر. دمنجك کویا کونش چیقدی . خدا بیلورکه بر کبریت علوندن زیاده سورمدی، بردقیقه ایچنده یوق اولدی کیتدی. بویله هواده مکتوب آلنور، اما یازلمازه اویله دکلمی؟

سنك ۳۰ نیسان سنه ۱۳۱٤ تاریخلی مکتوبکی آلدم که بنم بیرام تبریکلرمه جواب اولەرق یازلمش. بوکونده محرّمك ابتداسی‌در . اشته سنهٔ جدیده‌یی‌ده تبریکاً اللر وأتکلرو کوزلر اوپیورم . سنك اومکتوبکك مآلنه کوره حامده جکمك ازدواجی[*] کچن پنجشنبه کونی اجرا اولنمش اولمق احتمالی واردر. الله متیمّن ومبارك ایتسون. اوراده بولنمغی هب آرزو ایدردك . اما اولمدی . نه چاره آرزو

[*] عبدالحق حامد بکك کریمه‌سی. دامادی الیوم صدارت مستشاری بولنان امین بکدر.

دون آقشام بر مکتوب آلدم. سزانی تحصیلیله مشغول اولدیغندن بحث ایتمش . اعلا اعلا ، اما هیچ اینانه‌مم . هر وقت بن ده تشویق ایدیورم . تحصیل ایدرسه بی‌نظیر اولور . شمدی ده بی‌نظیر ایسه‌ده اوزمان هر جهتله یکانه اولور .

منظومه‌لك خوشمه کیتدی. او فکر بشقه وزنده سویلنه بیلیر ایسه‌ده بشقه درلو سویلنه‌مز . بن بو هفته هیچ برشی لف ایده‌میه‌جکم . اوتبیض بلاسی تسویددن دها کوچ .

شو... لك « یك سورم » هذیانی کوره‌مدم.

یورتاریاسیاحتنك بنده اشی یوق . جانم قرداش، سنده طورسون. آه بر کوچکم وار ایدی چالدیلر!.. کیم بیلیر، صلاحی افندینك انکسارینه‌می اوغرادی؟ بکا انیس تنهائی ایدی. انکلیز قونسلوسندن دها زیاده سویوردم [۱] باقی عتبهٔ ادبیه‌که عرض احترامات ایله ختم لقلقیات ایدرم افندم قرداشم .

۱۲ کانون ثانی سنه ۱۲۹۸ برادر کهترك

عبدالحق حامد

---

[۱] اوزمان غلوصده انکلیز قونسلوسی بولنان لونغوورث که طربزونده قونسلوس ایکن ۱۹۱۲ سنهٔ میلادیه‌سنده وفات ایتدی.

او مدحك محانه مصروف اولمامسی» ایمش ! بولاقردیلری قبول ایتمم . مدحدن خوشلنمه ، پك اعلا ! فقط سنك حقکده سویلنان بر سوز مدح اولیور . نه یاپه‌لم ؟.. تبریك و تشکرده ایسه ثنا آمیزلك قصور دکلدر . بونی کچه‌لم .

« مدحك محانه مصروف اولمامسی » نه دیمکدر ؟. بولاقردی‌یی بکاده یازملی میسین : بنم سنك حقکده‌کی حسیاتم اویله ، تجاربم اویله ، یالانی ، مبالغه‌یی والله بیلمم . مقصده کلنجه ، معارضلرك بورتی قیرمق ؛ چونکه منظومه بربرمزه نه قدر ارتباط واعتمادمز اولدیغنی و طرفینه اطرافدن ایدیلان اعتراضلرك بزجه هیچ براهمیتی اولمدیغنی کوستره‌جك . منظومه‌یی ، بنم سکا کوندریشم خطا اولدی . کماله کوندروب تصحیح ایتدیردکدن صکره مدحته [*] یوللاملی ایدم . اثرك شوآرالق میدانه چیقدیغنی ایسته‌میورسین . سوزك طوغریسی ، باصلورسه ممنون اولورم . سنجه باصلمامسی مرجح ایسه نه دییه‌یم قرداشم ؛ هر خصوصده سکا منقاد اولدیغم کبی بونده‌ده انقیاد ایدرم .

سزایدن دکل اما سفارت رفیقی اولان فریدن [۱]

---

[*] ترجمان حقیقت سرمحرری احمد مدحت افندی .
[۱] الیوم اعیاندن داماد شهریاری فرید پاشا .

ویرر برر کولکه ، کزوب طوزار بررطوپراق پارچه‌سی دکلی‌در. ای صلاحی !

...ك ملهمیتی بحثنه کلنجه هانکیمز طرفندن میدانه قونلدیغنی بن‌ده بك‌ اِئی بیلمیورم . غالبا هم سن سویلدك ، هم ده بن استدلال ایتمش ایدم . [*]

رشید بك [۱] استمزاجنی عقلامزدن بری توصیه ایتمشدی . بن‌ده سندن سؤال ایتدم . مادامکه مناسب کورمیورسین ، واز کچرز . بن او بکی بوندن درت سنه اول اقربامزدن بریسنك خانکیسی اولمق اوزره طانیمشدم . او زمان بکا چوق تملق ایدردی ... شمدی براز توجه کوسترسه چوقمی‌در ؟ .. های الله بلالرینی ویرسون !

رفیق [۲] وکالتنامه‌سنك صورتنی آلمشسین‌در . بز بو مسئله‌ده حضرت استاده تبعاً حرکت ایدیورز. شعرمك [۳] قصوری « مدح اولمسی» اندن دها بیوك بر قصوری‌ده

---

[*] اوصیره‌لرده اکرم وحامد بکلره تعرضات قلمیه‌ده بولنان محررندن صلاحی بکله کمال پاشا زاده سعید بك .

[۱] سلطان عبدالحمید ثانینك کاتب خصوصیسی سلیمانیه‌لی رشید بك .

[۲] مانیاسی زاده رفیق بك

[۳] (تعلیم ادبیات) ی تقریضاً انشاد ایدلش منظومه که عبدالحق حامد بکك اشعاری میاننده طبع اولنه‌جقدر .

سنك كبی برقرداشه مالك ، سنك كبی برادیبه مملوك اولدیغم ایچون بختیارم .

مرحومك [*] خلاصةً بیلدیردیكك حالی كوكلمه پك طوقوندی . « میزر [۱] ایچنده دنیادن سفر ایدنلره اجیرم » دیورسین . یامیزر ایچنده قالانلر !.. هله آنلر مزار ایچنده قالانلردن دها بختسز دكلمی در ؟

یوق یوق ، بن آرتق استانبوله كیتملی یم . الـقیصه یول لوندره یه كیدوب ، صكره ده مدللی یه اوغرایه رق ، استانبوله كچمكدر ، دكلمی ؟ آه !.. حقیقةً بكا اندن قولای طریق اولماز ایدی . دنیا یوزنده فكرمی تعقیب ایدر طورردم . بابن سك اسواقدن نیچون اعلا اولدیم كه بر كوبك اكمكك كوسترلدیكی یره كیدر . بن اكمكك اولدیغی یردن آریلهمیورم . تعیشجه فكرم ، خیالم بر پاره ایتمیور ، ضرورت بزی ایستدیكی طرفه چكیور . معده مز كوكلمزدن دها محترم ؛ مادیتمز معنویتمزدن دها مهم !.. بعض كره الك روحانی بر كوزللكی بر ما كنه عد ایده جكم كلیور . انسانلر دوشنور برز خیال ، حس

---

[*] اكرم بكك برادری رجائی زاده جلال بك .

[۱] misère یعنی سفالت .

رجائی زاده کرم بکه

برادر محترم افندم اکرمم ،

هوالر بوهفته مکتوبکلك وصولنی ایکی کون تأخیر ایتدی . پازارایرتسی کونی واپور کله‌مامشدی . بوصباح لیمانه کیردی . سندن‌ده برمکتوب کتیردی . آه بزم‌ایچون بودنیاده بر برمزله حسبحال ایتمکدن بشقه تسلیت یوقدر !. اولسه‌ده اوتسلیته‌ده معادل اولماز . فقط رسمك اوتسلیته برصورت ویریوز . نسخهٔ کمالات ومعارفدن برصحیفه‌در . یازی ماصه‌مك اوستنده طوریور . نورعرفان وذکادن برذره‌در . نظارهٔ وجدان اوکنده تنوّر ایدییور . اولکی رسمك کتبخانه‌مده ایدی . بونی پیشتخته‌م اوزرینه‌قویدم . کمال ، سن ، سزایی هب برآراده‌سکز . آراده سزه خطاب ایدیورم . کندمی ارنانی[*] اویوننده اجدادینك تصاویریله افتخار ایدن « قونته » بکنزه‌دیورم . اکرم ، رسمك بنم امدادمه یتشدی . قاچکوندر ، پك مأیوس وملول ایدم . بوکون سنك سایه‌کده کولدم ، بختیارم‌ین !

[*] ویقتور هوغونك معروف تیاتروسی .

ايتمك امكان خارجنده قاله جغندن استانبوله عودت اسبابنه مسارعةً تشبث لازم كله جكدر. والده يه وحامده يه هنوز بر كونا ارسالاتده بولنه ميشمك سببى شو مسئله اولديغنى مهرالنسا خانمه وفرحنا خانمه تفهيم ايت. بزالى انشاءالله هيچ برطرفه قملدانه ميورز. ملاجامينك يوسف زليخاسنى اوقيورم. هوا بوراده بر آيدر بلافاصله كوزل كيديور. بناءً عليه آره‌ده چيقوب اورمانلرده ودكز كنارلرنده كشت وكذار ايده بيليورز. حمد اولسون صحت وعافيتجه حالمز أيى در. سزلرى پك زياده كوره جكم كلدى. پك ده سيرك يازييورسكز. جمله كزى اللهه امانت ايدر و ياقينده خيرلو سيله حصول ملاقاتمزى الطاف الهيه سندن تمنى ايله اكتفا ايدرم. رسم سلام معلوم ايكى كوزم قرداشم افندم.

متحسرك ١٨ ايلول سنه ١٣١١

عبدالحق حامد

پیری زاده عثمان بکه

نورعینم افندم عثمانم ،

واصل اولان صندوقلرك نقلیه‌سنی بوراجه تسویه ایتمك اوزره‌یز . سندن شو کونلرده مکتوب ظهور ایتمدی . انشاءالله صحت وعافیتك برکالدر .

حسنی بکدن آقشام برمکتوب آلدم . آرتق اونه سویلیه‌جکنی بیلمیور . . بن عالمده نم قدر ایشنی بیلمز آدم یوقدر ظن ایدردم . مکر اوبندن بتر ایمش .

یاهو عثمان بك ، بزم بو پاره‌سزلقله حالمز نه‌یه‌واره‌جق؟ تداخلك اوچنجی آینده‌یز . بو کون ایلولك اون‌سکزی اولدیغی حالده دها بز تموز معاشنی آله‌مه‌ق . برچوق ترلر دوکه‌رك بریسندن یتمش بش لیرا استقراض ایتدم . شمدیلك تعیش ایدیورز . انجق تداخل اون‌بش کون دها دوام ایدرسه نه‌یاپه‌جغمزی بیلمز اوله‌جغز . بزده هرمسلك بوزولدیغی کبی سفارت مسلکی‌ده برباد اولدی . حال بویله دوام ایده‌جك اولورسه چکیلمك وایفای مأموریت

رسمی بکک وفاتندن طولایی پدری حلیم بکه

آه بك افندی حضرتلری !..

پك متأثرم . غایت مکدّر و مغموم اولدم . ذات عالیکزه ذات عالیکزدن بشقه تسلیت ویره‌بیله‌جك کیمسه یوقدر . چونکه اوغرادیغکز مصابیتك قارشوسنده بتون محبلرکز لال و ابکم‌در . سزك بر انسان کامل اولدیغکزی بیلدیکم ایچون صبر وسکون ومتانتله بوهائله‌یه مقاومت ایده‌جککزی دوشونیورم‌ده متسلّی اولیورم . برمجموعهٔ کمالات اولان ذاتکزه مراجعت ایتمك اخوان واوداکزك سوزلرندن دهامؤثر اولور. خاصةً اللرکزدن اوپرم . و سلام مروتکارانه‌کزه تشکرله برابر عرض تکریمات وتعظیمات ایدرم افندمز حضرتلری .

٢٧ مارت سنه ١٩٠٠ — بنده وبرادرمکدرکز

عبدالحق حامد

معـاش چيقمغه التى كون وار . نه فائده‌كه اصحـاب مطلوبه نصيب اوله‌جق.

ملاافنديـنك [*] اللرندن اوپرم. بكا اون بيك مصر التونى كوندرسون .

مراد بك سزه بر كتاب كوندره‌جك ادرنه‌يه كيدن اولورسه سزده برادره يوللايكز .

[*] اوصره‌ده مصر ملالغنه تعيين اولنان غالب افندى.

كوندرمك ايستيورم [*] . كوندره بيلیرسه‌م سزده
كوررسکز. بزم بورادەكی آناشه ميليتر برصورتنی جریدهٔ
عسکریه‌یه كوندردی . بلکه طبع ايدرلر .

کمال بکك صدراعظم مکتوبجیسی اولدیغنی ایشتدك . فقط
غزته‌لرده کورمدك، بیلمم صحیحمیدر؛ ضیا بکك [۱]شام
ومختار پاشانك كريد واليسى تعيين اولندقلرينی تلغرافلرده
اوقودق . بونلرك صحیح اولدیغنده شبهه یوقدر . ادهم
ورؤف پاشالرك‌ده مأموریتلری ایشیدلدی . بیله‌میورزکه
بونلر محمودپاشا [۲]قوتیله نایین همایوندمی اجرا ایتدیریلیور؛
يوقسه مدحت پاشانك توجه اتمندن می ؟ ..

ییل باشی کلدی ، کچدی . بزده آله‌جقلیلره برر
متواضعانه سلام ویرمکله اکتفا ایتدك .

والده‌لریکز خانم افندیلرك وفرحنما خانمك اللرندن
واسمعیل بکك کوزلرندن اوپرم . سائر توابع وتابعاته
سلام ایدرم . احباء کرامه عرض اشتیاق ایلرم . باقی
جملةً ربمه امانت بولنه‌سکز قرداشم .

فی ۲۴ کانون اول سنه ۱۲۹۲ برادرك

عبدالحق حامد

[*] (الهام وطن) ده‌کی برنجی منظومه .
[۱] ضیا پاشا .
[۲] دامادمحمود جلالدين پاشا

فاطمه خانم‌ده مکتوبلرمك قیصه‌لغندن شکایته باشلادی . بو دلالت ایدرکه مختصر اولان یالکز سزه یازدیغم کاغدلر دکلدر .

ملفوف مکتوب پدر بك افندمز حضرتلرینه‌در . بر آن اقدم کندیلرینه تقدیم ایدیکز . استرحامی والده کز همشیره‌م خانم افندی‌ده شفاهاً بیلدیرسونلر . استرحام نه‌در دیرسه کز او مکتوبدن اکلامق کوچ بر شی دکلدر .

ادرنه‌ده کیلره [*] اشعار کز وجهله مخابره‌ده سزه قباحت بولمامالرینی یازدم . کوندردیککز غزته‌لره فوق الحد تشکر ایدرم . تأسف اولنور که یاپیلان قانون اساسی ظن ایدلدیکی قدر متین دکل . سرایده سوزی نافذ اولمق خصوصنده کور محموده [۱] خلف اولان و آنك خیانتی درجه‌سنده جاهل بولنان متنفذ [۲] اولدقجه صدر اعظم حضرتلری [۳] هر ایستدیکنی یاپمغه موفق اوله‌میه‌جق .

مراد بکه بو هفته ـ جهادیه ـ نامنده بر کچوك منظومه

---

[*] برادری نصوحی بکله دیکر افراد عائله‌یه .

[۱] صدر اسبق محمود ندیم پاشا .

[۲] فتحی پاشازاده داماد محمود جلال الدین پاشا .

[۳] مدحت پاشا .

پیری زاده ابراهیم بکه

ایکی کوزم قرداشم ،

نمچه پوسته‌سیله کوندردیککز ۱۳ کانون اول سنه ۱۲۹۲ تاریخلی مکتوبکزی ملفوفاتیله برابر آلدم. بیرام مناسبتیله باب عالی تعطیل اولنه‌جغندن مارسلیا پوسته‌سنه مکتوب ویریله‌میه‌جکی مطالعه‌سنه بناءً مکتوبکزی نمچه پوسته‌سیله کوندرمکده اولان فدا کارلغکزه طوغریسی تشکر اولنور . کچنکی مفصل مکتوبکزك جوابی مختصر اولدیغندن بحثله دها اوزون یازسه‌م دها زیاده ممنون اوله‌جغکزی بیلدیریورسکز . والله برادر، بیلیرسکزکه بن سزك کبی یازی یازمغه اوشنمم . بوش وقتلرمی دائما یازی ایله کچیریرم. اوجهتله مشغولیتم اولمدیغی حالده سزه یازه‌جغم مکتوبلرده اوزون اولمق ممکن‌در . نه فائده‌که کندیمی مشغولیتدن خالی بوله‌میورم. هیچ برایشم اولماسه هر هفتـه لااقل اون بش قدر احبـاب مکتوبی یازمق لازمکلیور. بوایسه سزه اوزون یازمغه میدان ویرمیور.

حرکات عسکریه‌سی دکل، هم‌ده پولتیق شیلر ایمش، یعنی خلیفهٔ روی زمین عبدالحمید خان غازی حضرتلری علیهنده بعض تشبثاتی کشف اولنمش. بونلر صحیح ایسه بیان ایدیکز [*].

سماحتلو پدر بك افندی حضرتلرینك و والده‌لرکز خانم افندی حضرتلرینك اللرندن اوپرم. فرحنما خانمك کذلك. حسنی بك افندینك وعثمان واسمعیل بکلرك کوزلرندن اوپرم. باقی سلام واخوت.

برادریکز

حامد

---

[*] سلیمان پاشا زاده سامی بکك بومسئله‌یه متعلق برمکتوبی بوکتابده نشر اولنه‌جقدر.

پیری زاده ابراهیم بکه

پنجشنبه ۲۳ شباط سنه ۱۲۹۳

برادر وفادارم افندم ،

أبی، كه بوهفته سزدن برمكتوب آله‌رق چاملیجه‌یه كیدوب كلمش اولدیغكزی استخبار ایتدم . اگر سزدن‌ده مكتوب كلسیدی بوهفته مراد بكك یارم سطرلق بر مكتوبیله قاله‌جق ایدم . حسنی بك افندی برادرمز مشغول اولدیغندن یازه‌مامش، بیلیرم دائما مشغولدر . فقط نه‌ایله مشغول ؟ اوراسنی بیلمم . هرنه ایسه بن یازدیغی قدرینه‌ده تشكر ایدرم .

مصالحه‌اولمش . نه مصالحه ! بونك نتایج وخیمه‌سی دها صكره‌لری كوریله‌جك، قورشون یاره‌سی كبی ابتدا حس اولنمیه‌جق ده كیتدكجه آجیه‌جق . شمدنصكره نه‌قدرشكایت ایتسه‌ك عبثدر . ایش بر كره بو درجه‌یه وارماملی و روسلر آیستفانوسه كلماملی ایدی .

ایشتدیكمزه كوره سلیمان پاشانك سبب تبعیدی یالكز

حمد اولسون عافیتم یرنده در . سزلرده همان عافیتده بولنه سکز ؟
باقی دعا واخوت جمعه صباحی

۱۲ تشرین ثانی سنه ۱۲۹۲ برادرك

عبدالحق حامد

هامش

امان برادر! ناظم افندی[*] استانبولده می در ، یوقسه حالا گلمدیمی ؟ اشعار ایدرسه کز پك ممنون اولورم . چونکه کندیسنه برمکتوب یازوب برشی سؤال ایده جکم . رسم سلام معلوم .

[*] ٥٠ نجی صحیفه ده کی حاشیه یه مراجعت .

اوپەرك بونی سزدن رجا ایدرم . بردە بزم یكیشهر ایمپراطوری [*] مكتوبسزلقدن شكایت ایدییور . آكا كیدەجك مكتوبلریدە وقتیلە كوندریكز .

توفیق افندی بزم مكتوبە جواب ویرمدی . كوجندم كوررسەكز سویلەیكز .

قونفرانس دییورسكز . بز چوقدن ایشتدك . حتی صفوت پاشا برنجی مرخص تعیین اولنمش . انكلترە مرخصی ـ لورد سالیزبوری ـ دخی بورادن كچەرك استانبولە كیتدی . برلین سفیری ادهم پاشادە بزم دولت طرفندن قونفرانسە مأمور اولمش دیە برتلغراف وار . باقەلم بو قونفرانسك صوكی نە اولەجق ؟ باقەلم خونریز روسیە ، غدار روسیە ، بارباز روسیە نەزمان قان دوكمكدن اوصانەجق ؟.. ایلریدە برمحاربە اولەجقسە نەیاپارز باقەلم ! الله مسلمانلرە معین اولسون ؟

بو مكتوبم برازقیصە اولدی ، چونكە برازمشغولم .

---

[*] چنتلك اموری ایچون اوصرەدە یكیشهر فنارە كیتمش اولان قاین برادری حسنی بك .

پیری زاده ابراهیم بکه

برادرم افندم،

٣ تشرین ثانی سنه ١٢٩٢ تاریخلی مکتوبکز کلدی. ممنون اولدم. آرتق عزیمتدن بحث ایتمیه جکم. کله جکده اولسه‌م خبرسز کله جکم. فقط شونی رجا ایده جکم: بزمکیلر ادرنه یه کیده‌دیبورلرمش. مکتوبلرمز نصل کیدوب کله جك؟ بکا قالیرسه بوکا سزدن بشقه همت ایده جك کیمسه یوقدر. حاضر اشته بوقیش قوناقده سکز. مکتوبلری جمعه ایرتسی کونی خارجیه‌دن آلمقده سزك ایچون سهولت وار. امان برادر! الله عشقنه اهمال ایتمیوب بکا مرحمت ایدك، هر جمعه ایرتسی کونی مکتوبلرمی خارجیه‌دن آلدیروب ادرنه یه کیده جك اولانلری ینه اوکون پوسته خانه یه کوندرمکه همت ایدك. تا که پازار ایرتسی کونی ادرنه یه واصل اولسون. وآنلرك یازه جغی جواب‌ده سزه چهارشنبه‌دن اول کلسون. وچهارشنبه کونی خارجیه یه کوندرلمك ممکن اوله بیلسون. بالخاصه کوزلرکزدن

اندیشه‌لر مانع اولیور ؛ حقکز وار . طوغروسی آدمك قلم الندن دوشیور ، اوچ کوندر بن ده اندیشه خسته‌سی‌یم . برخسته‌لق که اصلا علاجی یوق . واه بزم ملتك حالنه !.

حسینك رسمنی درت کوزله بکلیورم . کله‌جك هفته‌یی المدن کاسه استقباله کیدردم .

عصمتلو خانم ننه‌مز خانم افندی ایله همشیره‌م خانم افندینك وفرحنا خانم والده‌مزك وحاجی کامله وجمالفر قالفه‌لرك اللرندن ، عثمان واسماعیل بکلرك کوزلرندن اوپر وآغالره وقالفه‌لره سلام ایدرم . وجمله‌کزی ربمه امانت ایدرك ختم کلام ایلرم .

۱ کانون اول سنه ۹۳

برادریکز
عبد الحق حامد

اشته هب سوء اداره ایله سوء اخلاق بلیه سی درکه چکیورز. شو زمانده بیله روم ایلی ایله اناطولی قطعه لری قان ایچنده قالمش طورورکن استانبولده سلطان مراد طرفدارلرینی، مدحت محبلرینی، دها طوغریسی انصاف و حقانیت ومساوات وحرّیت طلبنده بولنان اصحاب حمیّتی طرد ایله، حبس ایله، تسمیم ایله اوغراشیورلر. اشته آنك ایچون بویله پریشان اولیورز. بوراده خیرخواهمز اولان غزته لر شویله طورسون، روسیه دن پاره آلوب ده آنك طرفدارلغنی اختیار ایدن غزته لر بیله عساکر عثمانیه نك کوستردکلری شجاعت وجلادتی وقوماندانلرمزك مهارت وغیرتی تصدیق واعلاندن کری طورمیورلر. وقباحتی هپ حکومتمزه اسناد ایدیورلر. عثمان پاشاده، مختار پاشاده اصلا لکه دار اولمدیلر. لکه لری وارسه باب سرعسکرینك دوکدردیکی قان لکه سیدر. باب سرعسکری دیدیکمه باقمه یك. باب سرعسکری ده تابعدر. دهاده ایلری یه کیده بیلورز. نه فائده که شمدی اعتراف قصور ایله ندامتدن برشی چیقماز. تقبیحدن ده برشی چیقماز. برسله در بیدك. بیدك اما آجیسی چکمیه جك !..

حسنی بك افندی، بوهفته سزدن کاغد یوق. ینه می

ویرمدیلر . (بز سکا امداد ایدرز) دیدیلر . دولتك الك
شانلی برمشیرینی ، الك منتظم ، دلاور براردوسنی دشمن
اسیری ایتدیلر . برنصفنی‌ده آچلقدن ، صغوقدن
أولدیردیلر . بز بو محاربه‌ده سرایله باب سرعسکریدن
کوردیکمز کوتولکی موسقولردن کورمدك دیه‌بیلیرم .
باقه‌لم شمدی نه خلط ایده‌جکلر ! دولت مصالحه ایچون
اوروپا دولتلرینه مراجعت ایده‌جکدر . ایده‌جکدر دکل ،
سزه خفیاً سویلرم که ، ایتدی . بوکون آکا دائر سفارته
بر تلغرافنامه کلدی . فقط کیمسه‌یه سویلمیکز . باقه‌لم
نه اوله‌جق ! نه اوله‌جق ایسه اولور ، اما أیی بر نتیجه
اولمیه‌جغی آشکاردر . کوریورسکز که تدبیرده قصور
ایدنلره الله‌ده یاردم ایتمیور ، پیغمبرده یاردم ایتمیور ،
انسانلرده یاردم ایتمیور . الله ایله پیغمبرده آوروپا کبی
بزی ترك ایتدیلر . شمدنصکره کیمسه‌دن فائده یوق .
آوستریانك روسیه ایله آلمانیا کبی متفق اولدیغی میدانه
چیقدی . انکلتره‌ده اکر بزه طرفدار اولسیدی اعلان
حربدن اول روسیه‌یی تهدید ایله محاربه وقوعنی منع ایدردی .
بن معاذالله اجنبی اولسه‌م عثمانلی ملتنی سومکله برابر
باشنده اولان و حکومت دینلان مصیبتدن استکراه ایدردم .

قورتولسیدی ! عثمان پاشاده کیتدی ، باری یرینه کله‌جك قوماندان بولنسیدی! قوماندان‌ده یوق. هادی بر اردولق دها عسکرله برده قوماندان بوله‌لم. پاره یوق، نه‌یاپاجغز؛ دشمنك پلونه‌دن حرکت ایدن اردولرینه نه‌یاپاجغز ده مقاومت ایده‌جکز ؟.. مصالحه دیرسه‌ك دنیاده شمدی مصالحه ایتمکدن برباد برشی اولماز . چارك بورنی قاف طاغی قدر بیومشدر. حربه دوام ایده‌لم دیسه‌ك طیانه‌میه‌جغز. دشمن استانبوله کله‌جك . مکرکه محو اولمغی بوزه آله‌لم‌ده ، اویله ایشه باشلیه‌لم . عثمان پاشا برشانلی مغلوب، برشرفلی اسیردر . بوراده هرحالنی تقدیر ایدییورلر . هیچ بر قصوری کورلمیور . وظیفهٔ عسکریه‌سنی حسن ایفا ایتدیکی شویله طورسون ، بویله بر مغلوبیتله عثمانلیلرك شان جلادتی‌ده اعلا ایلدی . قصوری یالکز باب سرعسکری‌یه اعتماد ایده‌رك معاونت بکله‌مسیدر . اکر غورقو [*] خنزیری اورخانیه‌یه صالدیرمه‌دن اول پلونه‌دن خروج ایتسیدی ، قورتولیردی . قورتوله‌جغنی بیلدیکی ایچون بوندن اقدم باب سرعسکری‌یه بوبابده استیذان ایدرك چیقمق مساعده‌سنی بکله‌دی . مساعده‌یی

[*] ۹۳ محاربه‌سنده اشتهار ایدن روس جنرالی .

پیری زاده ابراهیم بکله حسنی بکه

برادرلرم افندم ،

بوهفته آلدیغم ۲۳ تشرین ثانی سنه ۹۳ تاریخلی مکتوبکز بکا پلونه‌نك ضبط اولندیغی خبرینی آلدیغمز صالی کونی کلدی . افاده‌کزه نظراً صدر اعظم [*] ایشك بویله اوله‌جغنی بیلیورمش. پلونه‌ده اون ایکی کونلك ذخیره قالدیغنی خبر ویرمش . دیدیکی چیقدی . تام اون ایکی کون صکره پلونه کیتدی .

(پلونه کیتدی!) دیمك. کیتدیکیچون آه ایتمك، تأسف ایلمك برشی دکلدر . پلونه‌نك کیتدیکی کون عثمانلیلرك اك منحوس کونی اولدیغیچون افراد ملت عثمانیه قره‌لر کیوب ماتم ایتسه سزادر. عثمان پاشانك غیبوبتی دولت عثمانیه‌نك انقراضی قدرینی داغدار کدر ایدر [۱]. پلونه کیتدی، باری عسکر قورتلسیدی ! عسکرده کیتدی ، باری عثمان پاشا

---

[*] ادهم پاشا .

[۱] پلونه‌نك سقوطنده مجروح اولان قوماندان غازی عثمان پاشانك برآره‌لق شهادتی شایع اولمشدی .

کوریبیورم ، اما آلمق خاطرمه کلمیور . سفارتده خریطه
اولدیغندن عساکرك حرکاتنی آنده تعقیب ایدیورز .

حسنی بکه برایکی سوزیازه‌جغم . اوجهتله بوقدر کافی .
باقی دعا واخوت . ٢٠ مایس سنه ٩٣ برادریکز

عبدالحق حامد

كمال بك [*] ، ماهربك [١] ، بيلمم دهاوارمى؛ اردهانه نه قدر سويندم ايسه بوكاده اوقدر قيزدم .

عثمان بكك كوزلرندن اوپرم. اسمعيل بكك يناقلرندن اوپرم . اشرف افندى يه [٢] وبرادرى شمسى افندى يه واكر شايد عرض جمال ايدرسه بزم تنبللر پادشاهى شوقى افندى يه وخواجه محمد افندى يه [٣] وسلامنى آلديغم جمال افندى يه [٤] وسائر قومشو افنديلره وبكلره وبزم اغالره سلام ودعالر ايدرم .

مدحت پاشا شمدى لوندره ده در . باقالم نه زمان كلير ! كندوسنى اوچ كره كوردم .

بوهفته خريطه تدارك ايده مدم . طوغروسنى ايستر ميسكز ؟ عادتا اونوديورم . سوقاغه چيقسه م كلنجيه قدر چانطه قپانور. پوسته كوننك غيرى يوزبيك خريطه جى دكانى

[*] نامق كمال بك .

[١] نامق كمال بكك اقرباسندن.

[٢] اليوم روم ايلى حصارنده طورمش دده تكه سى سكنه سندن.

[٣] انجير كويى سكنه سندن .

[٤] خيراه افنديك چراقلرندن برقادينك زوجى.

آيدن اوّل كله‌میه‌جكم ظن ايديورم . اسبابی‌ده معلوم ، لچنده يازدم .

كامل پاشـانك [*] نیم ایچون سـویلدیكی سوزلر طوغری‌در .

اردهانی ینه آلدق ها : الله عساكر عثمانیه‌يی دائما مظفّر ایتسون . دون‌سفارته‌بوكا دائر باب‌عالیدن برتلغراف كلدی . بوكون غزته‌لر نشر ایتدیلر . روسلر برطرفدن ینه تكذیب ایدیورلر . شـمدی‌یه قدر زیانمز ایكی قروتدن عبارتدر . قضاءً اولدی اما طوغروسی تأسف ایدیلیور . استحكام‌یاپه‌جقمشسكز ، پك‌اعلا . فقط صاقین‌بزم لچوك عسكرطاقمنك ماصه اوزرنده‌كی استحكاملرندن اولمسون .

ینه برطاقم ارباب‌حمیتی‌نفی‌ایتمشلر ، اسملرینی‌كوردك : آكاه افنـدی [۱] ، اسماعیـل بك [۲] ، امين بك ،

[*] روم ايلی بكلر بكی رجالندن كامل پاشا كه مدحت‌پاشانك ایكنجی صدارتنده مستشاری ایدی . سابق شیخ‌الحرم زیوربكك بیوك برادری وكوپریلی زاده عفیف بكك دامادی‌در .

[۱] ترجمان‌احوال‌مؤسسی آكاه‌افندی كه‌سلطان عبدالعزيزك دورسلطنتنده ضیاپاشاوكمال بكله برلكده‌اوروپایه كیدنلردن‌ایدی . مدللی متصرفلغنده وفات ایتدی . آناطولی مفتشی ایكن وفات ایدن مشیر شاكرپاشانك بویوك برادری‌در .

[۲] معهود اولونیالی اسماعیل كمال .

پیری زاده ابراهیم بکه

برادر ،

بوهفته ایکی مکتوبکزی بردن آلدم . بری کچن هفته یازلمش‌ده نصل ایسه قالمش . ارتق شاکربکی [*] کوره‌مزسکز . چونکه صحومه کیتمش . ربم سلامت ویرسون .

سالنامه ایله تصویر همایونه تشکر ایدرم . مشترك کاغد یازدیغمی استه‌میورسکز . اما کثرت اشتغال بعض کره اویله یازمقلغمی ایجاب ایده‌جکدر . اوجهتله کوجنمامکزی رجا ایدرم .

خلیل پاشایه [۱] بو آرالق پدر بك افندمزك بنم ایچون مکتوب یازمسی بیلمم نصل اولور !. زیرا اوچ

[*] معیت سنیه ارکان حربیه مشیری ایکن وفات ایدن‌شاکر پاشادر . مخدومی ینه ارکان حربیه رجالندن جواد پاشا مزیات عسکریه وعلمیه‌سیله ممتاز اولوب چناق قلعه‌نك کچن سنه‌کی مدافعهٔ مشهوره‌سنده خدمات جدیه ابراز ایتمکله موفق اولدی .

[۱] پارس سفیری خلیل شریف پاشا .

ایسترم . حسنی بکك ده [*] زیاده رسمی وارسه کوندریکز . یالکز قالدم . باری رسملریکز یانمده بولنسون . ممدوح ایله حسینك رسمنی کوندرمدیلر . ادرنه ده کیارده پك انصافسز ! . . نه ایسه بن پاره م اولمدیغی زمان چوق سویلنیرم . والده لرکز خانم افندیلرك وفرحنا خانمك اللرندن وعثمان واسمعیل بکلرك کوزلرندن اوپرم . توابع وتابعاته واحبابه سلام ایدرم . طاهر ملا [۱] افندینك اللرندن اوپرم . البته عساکر ملیه سلکنه یازلمشدر . ذاتاً کندیسی پك کوزل طوپ آتمق بیلیر . تعلیمه حاجت یوق . تنبللر پادشاهی شوقی افندی یه [۲] سلام ایدرم . البته اوده سلاحلانمشدر . الله سلامت ویرسون . لکن محاربه اولمیه جق ، روسیه صلح ایستیور ظن ایدرم . باقی خدایه امانت اولاسکز .

۸ کانون ثانی ۱۲۹۲ برادریکز

عبدالحق حامد

---

[*] عبدالحق حامد بکك قاین برادری حسنی بك که بومبایده وفات ایلمشدر .

[۱] موالیدن صوفیه نائبی ایدی .

[۲] روم ایلی حصارنده متمکن شهر اماتی کتبه سندن .

مرادبك قارصه کیده جکنی ینه یازمیور . او جهتله صرف نظر ایتمش اولدیغنه ذاهب اوله رق بو هفته ینه مکتوبلری اکا یولليه جغم .

پارسدن کیتدکجه اوصانیورم . ضرورتله حسرت کوکسمی پك صیقیور . همان جناب حق انجامنی خیرلی ایلسون .

بن باقی بکله [*] شمدی مخابره دکل، محاربه ایدیورم . آنك قوماندانی سعاوی ، بنمکی ایسه کالدر . باقه لم هانکی طرف مغلوب اوله جق!.. الله ویره صربلیلر کبی هم مغلوب اولوب، همده غالبیت ادعا ایتمسیدی .

حکمت [١] کیمك قوناغنده اوتوریيور ؟.. حالا برادریله برلشمدیمی؟ احبا نه حالده ؟.. سزنه یاپیورسکز؟ تحصیلمی ایدیورسکز، تعلیممی ایدیورسکز؟. أو حوادثی یازماز اولدیکز .

ناظم افندی [٢] کلدیمی ؟ سلطان حمید حالا رسمنی آلدیرمدیمی ؟ سزك عثمان بکله اسمعیل بکك برر رسملرینی

[*] سامی پاشازاده .

[١] فوأد پاشاحفیدی .

[٢] وان والیلکندن متقاعدایکن کچنلرده ارتحال ایدن ناظم پاشا که عبدالحق حامدبکك پدری خیرالله افندی طهرانده سفیر ایکن کتابتله معیتده بولنمشدی .

پیری زاده ابراهیم بکه

برادرم افندم ،

بو هفته مکتوبکز کلمدی . ئمچه پوسته‌سنه امیدم وار . ینه آلمازسه‌م مراق ایده‌جکمده شبهه یوقدر . پدر بك افندمز حضرتلرینه اولان عریضه‌می بالذات کوتوروب کندیلرینه تقدیم ایدیکز .

صادق پاشا[*]حاضرلاندی. بوکون یوله چیقه‌جقدی . دون بر مدت دها حرکت ایتمامسیچون استانبولدن امر کلدی . شمدیلك نه‌زمان کیده‌جکی معلوم دکلدر .

دونکی پنجشنبه کونی بر بیوك مجلس عمومی عقداولنمش، قونفرانسك تکلیفلری رداولنمغه اتفاق آرا ایله قرارویرلمش. بوکون غزته‌ده اوقودم . انجیر کوینده بولنسه‌یدیکز سزدن اوّل ایشتمش اوله‌جقدم . استانبولده نه اولورسه یا او کون اخشام اوستی ، یاخود ایرتسی کونی صباحلین بوراده طویییلیور . تلغرافلر کیجه کوندوز ایشلیور .

[*] لنی آطه‌سنده منفی ایکن وفات ایدن صدر اسبق صادق پاشا که اوتاریخده پارس سفیرمزایدی .

نامق کماله

قرداشم افندم ،

بو اوچنجی فریادنامه‌مدرکه بورادن کوندریورم . ایکیسنك وصولندن خبر بیله آله‌مدم . بونك ایسه جوابی جبراً آلنه‌جقدر . اوفاجق برروز کاردن بحرمحیط تموّج ایدر . سز بنم فریادلرمدن نیچون کسب سکون ایدییور- سکز بیلمم ؟ . .

بو بارکران نالانی بردوش تحمّل ایدن علی بك [*] ـ كه مذهب ادب سالکلرندن اولدیغی ایچون سزی تألیه ایدنلردندر ـ بو آلهات کهن خرابه‌سنده سزدن نه‌قدر محتاج هدایت اولدیغمی سویلر . کندیسی توبه‌کاراندن ایسه‌ده مغدیات روحانیه عالملرینه تصادف ایتدیکنده نی برقدحله حضورکزده یاد ایتمسنه ابرام بیوریله .

غلوصدن ، ۲۹ مایس ۱۲۹۸

عبدالحق حامد

[*] یکیشهر فنار اشرافدن حاجی حسین پاشازاده حمید بکك مخدومی علی رضا بك که اون بش سنه اول بروسه‌ده رژی ناظری ایدی .

محیطده نائل اولمسی محتمل بولنان مرتبهٔ نفوذ و امتیازه
بو کونکی محیطمزدهده مظهر اولهجغنه قائل اولیورسکز .
بریوم ملاقاتده بوندن بحث ایدرز ، یعنی دردلشیرز .
ألکزی اوپمکه ذاتاً پك مشتاقم . نهچاره که سمتك
معکوسیتی ایله شخصمك منحوسیتی بو خصوصدهده مأیوسیتی
انتاج ایدیور . دعاده خدا بیلیر که قصورم یوقدر .
تقصیرات سائرهمی بو صورتله عفو ایتمکه چالیشیورم .
نکرار تکرار دست مبارککزی تقبیل ایدرم افندمز .

۱ مارت ۱۳۳۲ شاکرد و بندهکز
عبدالحق حامد

بهاءالدین افندی‌یه [*]

استاد قدیمم محتّب کریمم افندم ،

لطفنامهٔ فاضلانه‌کزی آلدم . معیشت خصوصنده‌کی مضایقه سوزلرندن جداً متأثر اولدم . فقیرکزده او حالده اولدیغمدن آجیلقـلرینی بیلیرم . داماد بك افندینك تسریرینه توسّط بحثنه کلنجه : بنم توصیه‌مله کیمسه‌نك حرکت ایتمز اولدیغنی بالتجربه بن آکلادیغم کبی ، تأثیر ایتمیه‌جکنی بیلدیکم حالده مراجعت ایتمکده نفسمه آغر کله‌جکندن سزك امین اوله‌جغکزده شبهه‌م یوقدر .

ذات عالئ استادانه‌کز روحانیات ایله مشتغل وتدقیق احوال علّیین ایله مألوف و متوغّل اولدیغکزدن یر یوزنده‌کی انسانلرك واصل اولدقلری درکهٔ دناءتی تصور بیورمیورسکز اولملی که بوشـا کرد حقیرکزك بشقه بر

[*] بهاءالدین افندی عبدالحق حامد بکك معلم قدیمیدر . طهرانه برابر کیتمش ایدی . عربی، فارسی لسانلریله مبادئ ادبیات واشعاری عبدالحق حامد بکه تعلیم ایدن بوذاتدر .

ابن الامین محمود کمال بکه

منّت سکا ای یار حقیقی ،
ایتدك بوفلاکتده تحسّر
ماتمزده برقلب رقیقی ! ...

۲۱ شباط ۱۹۱۱ منتدارکز

عبدالحق حامد

ابن الامین محمود کمال بکه

میر معزز و محترمم افندم ،

یکانه برادرجکمك وقوع ارتحالنه مبنی تأثرات عاجزانه مه اشتراك ایتدیککزه دائر اولان تعزیتنامه کزی کمال رقت و محبتله اوقودم و ذات والا کزکی وفاپرور محب صاحب کماله نائل اولدیغمدن طولایی تفخرلر ایتدم. حالا بو ضربهٔ شدیده نك تحت تأثیرنده ایسه م ده تسلیت واقعه کز بار کدورتی تحملده بنده کزه خیلی امداد ایلدی. رشادك [*] کوزلرندن اوپرم. اونك ده بوندن متأثر و مکدر اوله جغنی بیلیرم. مخابراتك بعضیسی قلبدن قلبه اولور.

الله عمر و عافیتکزی دائم و مزداد ایتسون افندم.

۲ مارت سنه ۱۹۱۲

عبدالحق حامد

---

[*] کچه جی زاده رشاد فؤاد بك.

شيلرى بيليرم. نه‌فائده‌كه سركارده بولنانلرمز بونى وبنى بيلميورلر. توصيه‌ك وجهله آثارواشعارايله كندمى تكرار كوستره‌جك اولورسه‌م (حامدبك ينه‌شاعرلك ايديور!...) ديرلورده قابليت سياسيه‌مى استخفاف ايدرلر.

صره‌مز سوزلرمى عفوايت. كوزلركدن اوپر وسنى حقه امانت ايدرم.

برادر متحسرك

عبدالحق حامد

مقارناجیلر بویله‌تعرّضاته بلامساعده‌جسارت‌ایده‌مزدیلر . بزده پك قورقاقجه حرکت ایدیورز. طرابلسده‌کی قهرمان یوزکلردن برایکیسنك صدروکلاده بولنمسی لازم کلیور. لکن اوکورلمیور. خارجیه نظارتی کچن کون برتحریرات عمومیه‌ایله اکر ایتالیا، دائرهٔ تعرّضاتنی توسیع ایده‌جك اولورسه بزده درحال ایتالیانلری قوغه‌جغمزی، یاخود اسیرحرب عد ایده‌جکمزی ودها برچوق شیلر یاپوب فقط مسئولیت قبول ایتمیه‌جکمزی دولتلره تبلیغ ایدیوردی . فقط شمدی یالکز سوریه ولایتلرنده‌کی بر اوچ ایتالیانك ـ هم‌ده اون بش کون مهلتله ـ اخراج معامله‌سی اجرا اولنه‌جغی مترددانه درمیان ایدیلیور. ایقاع اولنه‌میان تهدیدلر کولونج اولور. ینه پروتستو ایتمشلر. کیم اوقور کیم دیکلر !..

انکلیزلره کانجه، بلکه مبالغه‌یه حمل‌ایدرسین؛ فقط نه‌یه حمل ایدرسه‌ن‌ایت. اوّلده سکا دیمش‌اولدیغم وجهله، ینه‌دیرم که، انکلیزلری بندن أیی بیان ترك یوقدر. وبن اوراده بولندقجه انکلیز پولتیقه‌سی بزم لهمزده اوله‌میه‌جقدر. بن اونلرك هم قورقوتیجی، هم‌ده قورقان طرفلرنی، یعنی‌ایچلرینی، دیشلرینی، ایستدکلری وایسته‌مدکلری

رحمت الهیه‌یه تودیع اولندیغی کون حاضر بولنانلرك اسملرینی کورمك ایستردم. بشقه غزته‌لردن بونی یازان وارسه بکا بر نسخه تدارك وارسال ایتمه‌کی رجا ایدرم. حقیقی دوستلرمزك کیملر اولدیغنی آکلایه‌لم.

غربت وحسرته نهایت ویرمکلکمك نه‌یه منوط اولدیغنی عثمان بکه یازدیغم مکتوبی اوقورکن آکلارسین. حسین بنی آمریقاده‌ایلچی کورمك ایستیور. حمداولسون عافیتده ایمشلر. لکن اوغرادیغمز فلاکتك حاضرلانمقده اولدیغنی نم اشعاراتمدن حس واستدلال ایتدیکی جهتله شمدیدن هم عرض کدورت، هم بیان تسلیت ایدیور. یقینده نتیجهٔ وخیمه‌دن خبردار اوله‌جق وکیم بیلیرنه قدر کدرلنه‌جکدر!..

مملکتمز احوالنه کلنجه، بز داخلی‌ده، خارجی‌ده بورادن هیچ ایی کورمیورز. اوروپا افکار عمومیه‌سی، یعنی اجنبی اوراق حوادثی طرابلس مسئله‌سنده اکثریتاً بزه‌موافق‌ایسه‌ده حکومتلرنده‌خباثت وملعنتدن بشقه‌آثار یوق. باقالم، شمدی‌ده ایتالیانلرك بیروت شقاوتنه نه بیوره‌جقلر؟ قورقارم ینه تماشای بیطرفانه ایله اکتفا ایدرلر. بو، شبهه یوق‌که بر دانشیقلی دوکوشدر.

پیری زاده اسماعیل بکه :

۲۷ شباط ۱۹۱۲

ایکی کوزم سوکیلی اسماعیلم افندم ،

سکا جواب ویرمك ایچون قلمی أله آلدم. اما هرنه یازسه‌م هم کندم آغلایه‌جغم ، هم سنی آغلاته‌جغم . شبهه یوق‌که أولوم هرکس ایچون دائما حاضر وناظردر. فقط برادرجکمك بویله آنسزین غیبوبت ابدیه‌سیچون آغلایه‌جغمزی‌دها بکله‌میوردم. هله کندی‌حالندن‌وبتون عائله‌مز افرادینك احوالندن باحث اولان وهفته‌ده ایکی اوچ کره کلوب بنی ممنون ایتمکده اولان مکتوبلرینك بردن‌بره کسیلمسی حزن وکدرمی بر قات دها مزداد ایدیور . اك صکره‌کی مکتوبنی، که اسکداردن چاملیجه‌یه نقلندن صکره خسته‌لغی زماننده یازمش ایدی ، دفعات ایله اوقویوب آغلامقده‌یم. مرحومك ارتحالی خبرالیمنی کیملردن آلدیغمی ابراهیم بکه یازدم . غزته‌لردن یالکز (صباح) کلیور . اونده‌ده تفصیلات یوق . قاردشجکمك

ارتحالی یتیم ویالکز قالمیه‌جق ، دائما سنك بو تعزیتکاه همپا اوله‌جقدر .

یوسف عزالدین ومجید افندیلر حضراتندن ده [*] تعزیت تلغرافلری الدم . بو آثار مؤثرهٔ نجابت واصالتدن‌ده فوق‌العاده متحسس اولدیغمی کتم ایده‌مم .

خارجیه ناظرمزده [۱] داخل اولدیغی حالده وکلادن ، یاخود وزرادن فرد واحد بر کلمه یازمدی . بوده آیروجه بادیٔ تفکرات اولیور . کوریورم که محیطمزده انسانیتدن پك آز اثر قالمش! ...

مبارك اللرکدن اوپر وسنی تقدیس ایدرم .

۲۹ شباط سنه ۱۹۱۲ برادردعاخوانك

عبدالحق حامد

کچن سنه ینه بو آیده سکزنده مصاب اولمشدم . وسن اوزمان دخی بنم اکدارمه اشتراك ایتمشدك .

[*] سلطان عبدالعزیزخان حضرتلرینك شهزادکان کرامی .
[۱] غابریه‌ل نورادونکیان افندی .

رجائی زاده اکرم بکه :

– بروکسلدن –

بنم استاد محترمم و برادر مشفقم اکرمم ،

هرنه‌قدر جسماً وروحاً راحتسزلغم بردوام ایسه‌ده برادرجکمك ارتحالندن طولایی سنك مرحمةً ومتأثراً کوندردیکك تعزیتنامهٔ قیمتداره حالا جواب تقدیم ایده‌مامك قصورنده بوندن زیاده دوام ایده‌میه‌جکم .

حقیقةً مصابیتم پك بیوکدر . سنك او قلب شناس و حقیقت پرور اثر خامه‌کده دیدیکك کبی مرحوم بنم ایچون یالکز یکانه برادر دکل ، همده ایکنجی بر پدر ایدی . واونك غیبوبتیله بن برکره دها یتیم قالیورم . فقط بو یتیمیت ، سنك او ، ینه بر اوز برادردن صادر اوله‌بیله‌جك تسلیتلرکله بارآلامنی تخفیف ایدیور . اونی وبنی برادرجه سه‌ون بر اکرمك ، اکرم کبی بروجود یکانه‌نك موجودیتی وحزن وکدرمه اشتراك ایتمسی بنم ایچون الك مؤثر تسلّی در. عبدالخالق نصوحینك یاد حزین

سکا یالوارر طورردم . . بو ، الوهیّتك برجلوه سیدر .
بو درلو صــدمات انسان کامله مجرد کمالنیا کمال ایچون،
مرتبهٔ معنویه‌سنی طبقات عالیاته ایصال ایچوندر. باقی‌صاغ
ووار اول محترم وعزیز قرداشم سوکیلی استادم اکرمم.
۱ مارت سنه ۱۳۱۶ شاکردکمتر وبرادرمکدرك

عبدالحق حامد

رجائی زاده اکرم بکه :

آه اکرم برادر محترمم جانم افندم !

سکا دیه‌جك سوز بوله‌میورم . سنکله برابر خدا شاهددرکه بن‌ده مصاب اولدم . سن یالکز آنی [*] آه البتّه یالکز آنی دوشونورسین !.. بنسه هم آنی ، هم سنکله برابر آنی ، هم‌ده سنی دوشونیورم . فلکك دنیاده‌کی صفوتلرك ، انسانلرده‌کی محبتلرك جمله‌سنه ، هردرلوسنه بردرلو کین وعداوتی‌وار دیه‌جکم کلیور . منحوس یازی ماصه‌مك اوستنده اون بش کوندن بری معطّل ومتروك برحالده‌طوران بوکاغد پارچه‌سنی بووجهله آلودهٔ سوادماتم ایتملی‌میدم ؟...

آمان اکرم !.. دنیاده ، آخرتده مقدّس بیلدیکك کیم وارسه ، نه‌وارسه آنك حقی‌ایچون، آنلرك خاطری ایچون نفسکی گوزت . سن‌بزه ، هپمزه ، بتون‌انسانیته لازم بروجودسین. اوراده بولنسیدم سنی برکون یالکز براقمازدم . علوی ناصیه‌کدن ، مبارك اللرکدن اوپه‌رك

[*] اکرم‌بکك فرزند جوانمرکی نژاد بك .

آنك کبی یازمغی ایستردم . او ، سهل ممتنع موهبه‌سنه مالك برصنایع طبیعیه مصوّری‌در .

جنابی پك لایقیله‌تدقیق ایده‌مدم‌ایسه‌ده اکرم‌استاد آنك نثرینی شعرینه ترجیح ایدیوردی . بن‌ده نثرینی شاعرانه بولورم . لکن شعرنده‌کی اسلوبدن مستفید اوله‌مدم . [*]

افق ادبیاتی تزیین ایدن ستاره‌لردن بری‌ده فائق‌عالی درکه بکا کیتدکجه متعالی کورونیور . کندیسنده حامدی تقلید ایتمك قصوری اوله‌بیلور. بن آنك بوقصوریله افتخار ایدرم . اوحامدی تقلید دکل ، اکمال وتأیید ایدیور .

شمدی بوراده سندن سکا بحث ایتمك ایسته‌مم . بعض مخلّدات ادبیه‌ك اولدیغی جمله‌نك معلوم ومسلّمی‌در. باقه‌لم ، (ظلال الهام) کلسون. ان‌شاءالله برمطالعه یازمغه موفّق اولورم. شمدیلك کوزلرکدن اوپر وسنی‌وعائله‌کی اللهه امانت ایدرم اوغلم .

۲ ایلول ۱۹۰۹ متحسرك

عبدالحق حامد

[*] عبدالحق حامدبك بومکتوبی‌یازدیغی زمان جناب شهاب الدینك یالکز برقاچ منظومه‌سنی اوقومشدی. بروکسلدن‌عودتندن‌صوکره بالسموم آثار منتشره‌سنی نظر مطالعه‌دن امرار ایتدی . هرأیی شیده اولدیغی کبی ، جناب شهاب‌الدین بکك مزیات ادبیه‌سنی تقدیر وتبجیل خصوصنده‌ده استاد بوکون برنجیلکی حائزدر.

سنك او اسمنی سودیکم (ظلال الهام) ڭ دها بکا کلدی . مأمول ایدرم که بحث ایتـدیککز مردار مسلك شعر قافلهٔ غافله‌سنه طوغری یولی کوستره‌جك سهام افهام اولور . توفیق فکرت وجنـاب شهاب‌الدین او مسلکده پك کوزل ، فقط مقلّدلری بکا پك مبتذل کورونیور . بو مقلّدلرڭ اشـعارنده بن یکیلك ویاخود تازه‌لك دکل ، خاملق کوریورم . قدمامزڭ قوری یمشـلری بیله بوخام میـوه‌لره مرجّحدر . شـبهه یوق که توفیق فکرت بیوك بر رسّام اشعاردر . کندیسی کیمسه‌یی تقلید ایتمدیکی کبی، تقلید اولنمق احتیاجنـدن‌ده معرّادر . ألمدن کلسه

بو مظهریته پاپاسلرڭ یدتقدیسیله دوکولنمش مناسبتلرڭ برچوق محصول خاسری غبطه ایتسه سزادر .

عمر ادبیسنی یازانلر دیورلرکه :

.... فجایع بشریه‌دن شخصاً متألم اوله‌جق درجه‌ده حساس و بوفضیحه‌لرله مجادله ایده‌جك قدر عزمکار اولدیغی کبی ، اوفجایعی کولنج برشکله افراغ ایتمکه کافی ظرافت بیانه‌ده مالك ایدی . اثرلرنده بر وظیفهٔ اجتماعیه‌یی ایفایه چالیشیر. وهرشیدن اول اخلاقیوندندر ...

پدرینك اوقدر معروفیتیله برابر شرفیاب التحاق اوله‌مادیغی (آقاده‌می فرانسز) ه آلکساندر دوما فیس داخل اولدی . آثاری پك چوقدر . شان وشهرتی عنفوان شبابنده ابداع ایتدیکی (لادام او قاملیا) سیله باشلار . بو اثری احمدمدحت افندی مرحوم لساننزه ترجمه و نشر ایتمشدر .

کمال زاده علی اکرم بکه

اکر مجکم اوغلم ،

بن سنك (بارعه) کی اوقودم ، پك‌ده بکندم . برنجی درجه‌ده اویونلردن عد اولنه‌بیلورایسه‌ده جنتمکان پدرکك اویونلری کبی طبقهٔ علیاده دکل‌در . لکن تیاتروجه متّخذ ومعتبر اولان اسلوب نقطهٔ نظرندن آنلره تفوق ایده‌بیلور . مثلا هوغونك تیاترولریله آلکساندر دومافیسك [*] تیاترولری بیننده‌کی فرقی خاطره کتوریور.

[*] آلکساندر دومافیس Alexandre Dumas fils ترجمهٔ حالنی ٦٣ و ٦٤ نجی صحیفه‌لرده قیدایتدیکمز آلکساندر دومانك ولدنامشروعی‌در . نشریاته ابتدا ایله مزیات ادبیه‌سنك استعداد کمالنی ارائه ایتمکه باشلانجه پدری یالکز اولادیتنی قبول وتصدیق ایتمکله کتفا ایتمیوب عائله وتعمید اسملرینك هرایکیسنی برلکده بخش ایتمك کبی بی مانند بر سماحت قدرشناسانه‌ده بولندی . ١٨٢٤ سنهٔ میلادیه‌سنده پارسده وابوینك ـ تلقیات عمومیه‌جه ـ بر عار مشخصی صورتنده دنیایه کلن آلکساندر دومافیس ١٨٩٥ ده پارس جوارنده‌کی کاشانهٔ لطیفنده وفرانسه‌نك آغوش احترامنده ابدیته تودیع نفس ایتدی که

سلام آكا يازديغم مكتوبده‌در. باقی جمله كزی رتبه امانت ايدرم .

٨ تموز سنه ٩٢ پنجشنبه برادريكز

عبدالحق حامد

سيغاره‌لر كله‌جك هفته‌يه قالمش، الله صحيح ايلسون. بنم ايسه قرق دانه سيغاره‌م قالدی. ظن ايتمكه كله‌جك هفته‌يه قدر كفايت ايتسون .

ويرلمش . مرحومك فامليلسى تسلّى و التفاته سزادر . فقط بوقدرى‌ده زياده‌در .

عزّت بكك گوگللى يازلديغنى پارس غزته‌لرنده اوقودم. قوجه فؤاد پاشا حفيدينك بوحميّتنى شايان تحسين كورم . كنديسنك بوحركتى استانبول خلقنجه فرنك پرستلكده اولان سوء شهرتنه بر دافعهٔ مستحسنه‌در .

رسم سلامى ايفاده بزم معتاد تنبلانه‌مزه امتثال ايتمشسكز . اكر فاطمه خانمك مكتوبنده‌ده آيرى آيرى سلام كورمسيدم - ديار غربتده محتاج سلام اولديغم جهتله - براز محزون اولوردم .

دوقتوربستينك سلامنه مقابله ايدرم .

حسين بر بيقلى رسم كوردكجه (بابا) ديبورمش . بن‌ده بوراده اوياشده بر چوجق كوردكجه (حسين) ديبورم .

فامليانك ادرنه‌يه براقلمامسنى جمله كزدن رجا ايدرم .

كلدم كله‌لى رسممى آلديره‌مدم. مرادم بريكرمى كون صكره آلديرمقدر . آلديردقدن صكره صقال قويويرمك ايستيورم. چونكه هركون تراش اولمق زحمتلى شى .

فاطمه خانمدن هرهفته بنم ايچون مكتوب ايسته‌يكز كنديسنه قاليرسه اوشنه‌جك. فقط سززورله‌يكز. رسم

تعبیرات رسمیه‌یی چرکین کوریرم . بن نصل یازییورسه‌م
سزده اویله یازیکز .

پارسده حربه دائر طوغری خبر آلورزظنیله (محاربه‌دن
بحثه لزوم کورمم .) دیورسکز . حالبوکه بورا غزته‌لرنده
او مسئله‌یه دائر طوغری حوادث اوقومق محالاتدندر .
بزم طرفدارلر عثمانلیلرك غالبیتنه ، اسلاومخبرلری ایسه
صربلولرك مظفریتنه دائر تلغراف چکیورلر . وبوتلغرافلرك
هپسی بر برینی جارح اوله‌رق غزته‌لرده کوریلیور . اوجهتله
حقیقت میدانه چیقه‌میور . فقط سفارته هر هفته بصیرت
ودهاسائر استانبول غزته‌لری کلدیکندن موجب انشراح
اوله‌جق حوادثی اوغزته‌لرده مطالعه ایتدیکمزکبی خارجیه
نظارتندن‌ده محاربه‌ده عساکر وطنك نصرتی حقنده
تلغرافنامه‌لر آلدیغمزدن بوصورتله دفع اوهام ایدییورز .

سلطانك [*] بوسنه‌لیلره کوندردیکی تلغرافنامه‌نك صورتی
یازمشسکز ، ممنون اولدم . سلطان ، اجداد عظامنه تقلیداً
محاربه محلنه کیتسه دها شانلی بربیوکلك کوسترمش اولور .
مصطفی پاشامرحومك [۱] اوغلی عثمان بکه رتبهٔ وزارت

[*] سلطان مراد خان خامس .
[۱] مصرلی مصطفی فاضل پاشا .

بك اوغلنده اولان نمچه پوسته‌خانه‌سنده قالمش، بلكه شمدی‌یه قدر كوفلنمشدر. ممكن اولسه‌ده احمد آغا نمچه پوسته‌خانه‌سنه كیدوب هم باقی بكك نامنه، همده مرادبكك نامنه اوله‌رق یازلمش مكتوبی سؤال ایتسه . ظن ایدرم‌كه باقی ومراد بكلره برقاچ دانه مكتوب بولور . وبولدقدن صكره‌ده ظن ایدرم‌كه تكرار پارسه كوندرمز ، البته صاحبلری اولان باقی ومرادبكلره كوتوروب ویرر. دیه‌لم كه بومكتوبلر سفارت پوسته‌سیله كیتمدیكیچون سزلره واصل اولمامش ، فقط بن سفارت پوسته‌سیله دخی كلدیكمك هفته‌سنده برمكتوب یوللادم كه بورادن حزیرانك یكرمی دردنجی جمعه كونی كیتدی . سزه تموزك برنجی جمعه ایرتسی كونی وارمق لازمكلور . بوحسابجه جوابی كلملی ایدی. لكن سزك مكتوبك تاریخی حزیران یكرمی طقوزدر. دیمك‌دها اوزمان آلمامشسكز. مأمول‌ایدرم‌كه كله‌جك هفته انشاءالله بومكتوبلرك‌ده جوابنی آلورم . نم بومكتوبی یازدیغم زمان سزآنلرك جوابنی یازمش‌ده كوندرمشسكزدر. وبلكه شمدی یولده‌در .

مكتوبكزده‌بكا القاب‌اوله‌رق ـ معروض بنده‌لریدرـ عباراتی و ـ افندمزكبی، ذات عالیكزكبی، بنده‌كزكبی ـ

پیری زاده ابراهیم بکه

برادرم افندم ،

هله شکرلر اولسون بر مکتوبکز کلدی . هم صحت خبرکزی آلدیغمه، هم ده مراقدن قورتولدیغمه طوغروسی ممنون اولدم. صادق پاشانك بك افندمزه [*] اولان مکتوبنی کورمشسکز و بنم حقمده اولان بر فقره‌سنی یازمسکز. فقط صوك سوزلرینی اوقویه‌مدم. نیچون دیرسه‌کز براز عجائب یازمشسکز . (انشاءالله یارین اوزون اوزادی‌یه کوریشورز) عباره‌سندن صکره اولان سوزلری بر دها یازمکزی رجا ایدرم .

صادق پاشا بو مکتوبی بنم پارسه‌وارديغم کونی یازمش. حالبو که او کون بن دخی پدربك افندی‌یه بر مکتوب یازوب کوندرمش ایدم. و مکتوبك اوستنی باقی‌بکه یازمشیدم که سزه‌ده باقی‌بك یوللامق لازم کلیردی. عجبا نیچون واصل اولمامش؟ واقعا سفارت پوسته‌سیله کوندرمامش ایدم، آیریجه تمچه پوسته‌سیله ویردیرمش ایدم . دیمك که بزم او مکتوب استانبولده ،

---

[*] صاحب بك

سامی پاشا زاده حلیم بکك مخدومی رسمی بکه

نور عینم افندم رسمی بك افندی ،

معاش مسئله‌سنی یولنه قویدقدن صکره روبراه عزیمت اوله‌جغکزه دائر بر چوق کلمات طیبه ایله مزیّن اوله‌رق کوندردیککز محبتنامه‌یی آلدم. سودیکم بر عائلهٔ محترمه‌نك الك سوکیلی اعضاسندن بریسنك بوسفارت [*] اعضاسی صره‌سنه کچمسی نجه نه‌قدر سونه‌جك و نه‌درجه سویله‌جك تصادفلردن اولدیغنی بیانه حاجت کورمم . سز دها کندیکزی طانیمه‌دن اول بن سزی طانیردم . ماضی بویله ایدی . شمدی ایسه سزبنی بلکه کندمدن زیاده تقدیر ایدنلردن بولنیورسکز . بوایکی حالك تأملی رفاقتکزدن نه‌درجه‌لرده ممنون قاله‌جغمی تخمین و تعیین ایتدیرر . اومارم که ایشلرکزی بروجه دلخواه تسویه ایدرسکزده قریباً ملاقاتمز میسر اولور . باقی محبت خالصانه .

۱ شباط سنه ۱۸۹۶ متحسریکز

عبدالحق حامد

[*] لوندره سفارت سنیه‌سی .

ذاتاً بوقافلهٔ شباب آره‌سنه‌ده اوتاریخدن بش‌ماه صوکره قارشدم . وجمعیته اینه ینه او تاریخدن اون اوچ آی مرورنده داخل اولدم ...... »

رفیق بکك حیات وآثارینه عائد معلومات ووثائق تحرّی ایدلمکده اولدیغندن خاطرهٔ اخلافده تحکیم یادینه تأمین امکان ایده‌جك آثاراله کچرسه نشری مصمّمدر.

سلیمان نظیف

١٨٦٥ سنهٔ افرنجیه‌سی حزیراننده بر پازار کونیدر . مع التأسف قاچنجی کونی اولدیغی مؤسسلرجه‌ده معین دکل ایدی .

او کونکی مذاکره ، ادارهٔ مطلقه‌نك ادارهٔ مشروطه‌یه تحویلی ایچون اتخاذ اولنه‌جق تدابیر اولیه‌یه ، یعنی بر جمعیت انقلابیه تشکیلنه تشبث حقنده جریان ایدر . رفیق ایله آلتی‌یه بالغ اولان بو کنجلر برابرلرنده برقاچ‌ده کتاب کوتورمشلر ایمش . ازجمله آیة‌الله بك مرحوم ، کتابخانه‌سندن [قاربوناری) جمعیت انقلابیه‌سیله لهستان جمعیت خفیه‌سنه متعلق ایکی مهم کتابی مستصحب ایمش .

بلغراد کوینك والده بندینه ناظر اولان اومشجرهٔ بی‌همتاسی آلتنده ، سرلمش حصیرلر اوزرنده بو آلتی نفر وطنپرور عجبا او (قاربوناری) نظاماتی، او، ساردنیا کبی کوچك بر دولتی اوروپانك جنوبنده بری کرسیٔ عیسویتی آلت ظلم وعدوان ایدن پاپالغی ، دیکر ایکیسی، طوسقانه وناپولی کبی مظالم اوزرینه بنای حکومت ایدن ایکی مستبد اداره‌یی ده‌ویروب‌ده عادل ومساواتپرور بر ایتالیا دولتنه قلب ایدن (کومورجی) نامنده‌کی فدا کاران شبانك تشبثات عزمپرورانه وافعال موانع برانداز انه‌لرینی اوقودقجه کیم بیلور نصل برشیر ژیان حمیت ، نه‌بولده نشوه‌مند رحیق حریت کسیلیورلردی ؟.. طالع بنی هنوز بوجوانمردان دوران آراسنده بولندیرمق سعادتنه نائل ایتمامش ایدی‌که بیله‌یم .

حتی اوجوانمرد بی مدانینك ، یعنی رفیق بکك او تاریخده یوزینی کورمامش وواحیفا که ایکی بچق آی صکره نعشنی نقل ایدن تابوتی کورمش ایدم .

رفیق بك مرحومك وفاتندن ایکی بچق آی اوّل ، اووقت یکی تشکّل ایتمش اولان (یکی عثمانلیلر) جمعیتنه اعضانك آلتنجیسی اوله‌رق التحاق ایتمش اولدیغنی ابوالضیا توفیق بك (یکی عثمانلیلر تاریخی) نده ذکر ایدییور. دیکر بش ذات ایسه نجیب پاشا حفیدی محمد ، صبحی پاشا زاده آیة‌الله بکلرله نامق کمال ، نوری وبالآخره پاشا اولان رشاد بکلر ایمش.

ابوالضیا مرحوم بووقوعاتی یازارکن اوزمانلره عائد خاطرات خوابیده‌یی شوجانلی سطرلرله ایقاظ وابکا ایدییور :

.... کمال بکك التحاقندن صکره بورفقای خمسه حزیران کونلرندن برجمعه ایرتسی آقشامی یکی کویده ، احمد بكمرحومك یالیسنده طوپلانورلر . وایرتسی بازار کونی بلغراد اورماننده اوکله یتکی یمك اوزره علی الصباح برایکی خدمتکار ایله آشجیلردن برینی قره‌دن بندلره کوندررلر . کندولری ده واپورله بیوك دره‌یه چیقه‌رق برکون اول سوزلشمش اولدقلری مرآت صاحبی رفیق بك مرحومی ـ که ایکی بچق آی صکره قولرادن وفات ایتمش‌در . ـ بکفوزدن کچه‌رك اسکه‌ده کندولرینه منتظر بولورلر ؛ وعربه‌لره بینه‌رك یوله چیقارلر .

ایشته مؤخراً (یکی عثمانلیلر) نامیله میدانه چیقان جمعیت انقلابیه‌نك اساسی ، او کون موضوع بحث و مذاکره اولورکه

حالا كوزمك اوكمندن كيتميور . حالى دوشوندكجه كسوف ابدي‌يه طوتلمش برقر صانيورم . براز دها آغلايه‌جغم ....

*
* *

ابو الضيا توفيق بك مرحومك ١٢٩٠ سنهٔ هجريه‌سنده نشرايتديكى (سالنامهٔ حديقه) ده‌و (ترك غزته‌لرينك ترجمهٔ حالى) قسمنده‌سهو مرتب اوله‌رق (مرقات) صورتنده چيقمش اولان – (مرآت) مناسبتيله شو سطرلر محرردر :

اذكياى وطندن مفخر احرار اولان رفيق مرحوم طرفندن ٧٩ ده تأسيس ايدلدى . اوچ نسخه نشر ايتدى . مجموعهٔ فنونله آچديغى مباحثه‌دن طولايى عالى پاشا قلميله (مجموعهٔ فنون) ايچون يازلمش برترضيه‌يى مجموعه‌سنه درج ايتمكه تنزل ايتمديكى ايچون اختياريله تعطيل ايلدى . مشاراليهك جكر سوز اولان ترجمهٔ حالنى يازمغه طاقت مفكره‌م متحمل دكلدر .

ينه (سالنامهٔ حديقه) ده مندرج (شاكرك وفاتى) عنوانلى مقاله‌ده رفيق بكه عائد شو سوزلر اوقونور :

.... مثلا مملكتمزده ألى قلم طوتار وبونكله برابر حكومت سايه‌سنده كچنمكدن استغنا كوسترر برقاچ چوجق پيدا اولديغنى ايشتدك .

آره‌سى برييل كچمدن بو فكر ترقى‌يه رايت كش مسابقت اولانلردن (رفيق) ك دها يوزينى كورمدن حقيقتده فكر ترقينك ناصيهٔ اقبالنده نورعرفان ايله بيوك قولراده تابوتنى كوردك!!!.

عجبا بلبله نه‌حال اولمش ؟
درد فرقتله بی‌مجال اولمش ؛
آه جسم ضعیفی نال اولمش !..
یوقسه حالا بهار کلدیمی ،
مژدهٔ وصل یار کلدیمی ؟.. [*]

شرقیسنی اوقویور .

آه !.. شمدی دنیاده هیچ اونوده‌میه‌جغم بر وقعه خاطرمه کلدی: خاطرکده‌میدر؟.. بیوك قولرادە‌رفیق ایله یالی‌یه کلمشدك . اوماضی کبی مستور ومکین برقیافتده ، سن امید استقبال کبی آچیق صاچیق برحالده ایدك . او دائما مزارکبی دهشتلی برسکونت ایچنده ایدی ، سن دائما حیات کبی امینتسز برشطارت حالنده ایدك . اوعادت کبی البسهٔ رسمیه ومعاملات معروفه آلتنده ایدی ، سن حریت کبی مزاجکه کوره کینمش برشکلده ایدك . اویابانلق اثوابیله ایدی ، سن کیجه‌لك عنتریسی ایله ایدك !...

چوقمی صاییقلبورم ؟.. کوکلمدن نەلر کچدیکنی بیلمەدك معذور طوتاردك . اونیم (اسکات) ظن ایتدیکم حیات کوکلمده عادتا وجودبولمغه وبلکه عادتا بررفیق اولمغه باشلادی . اوصره‌ده سنی دوشوندم . (یادکار شباب) ك خاطرمه کلدی . نیم قلبم‌ده ضعیف ایمش ، برخیلی آغلادم .

رفیقك راحت دوشه‌کی دیدکلری بستر مماتده چکدیکی اضطراب

[*] اکرم بکك زمزمه‌ده‌کی قیدیله کمال بکك مکتوبنده‌کی تحریرنده بوشرقینك برقاچ کلمه‌سی تخالف ایدییور . طوغریسی اکرم بکك کی اولسه‌کرك .

ایستردی فقط کوکل برازدم ،
آکسون بنی ـ آه آ کارمی بیلمم ؟.. ـ
یاران وفاشعار حمرم!..

۲۲ شباط ۱۲۹۹

*
* *

نامق کمال بکك ماغوسه زندانندن رجائی‌زاده اکرم بکه یازدیغی برمکتوبده رفیق بکه عائد شو صمیمی سوزلر مندرجدر :

..... استانبولدن پوسته ایله رفیق مرحومك رسمنی کوندرمشلر ؛ صاغلقله کلمیدی !.. بن آنك خیالنی کوکلمه‌داغ حسرت ، فکرمه نور محبتله نقش اولنمش ظن ایدردم . مکر کوکلده ، فکرده بشقه یولده یاپلمش برمزار حکمنده‌ایمش!.. فکرمی تحری ایتدم ، کوکلمه مراجعت ایلدم ؛ مکر بن ذهنمده ، قلبمده (رفیق) ظنیله قورقونج ، چیرکین بر (اسکلت) صاقلارمشم !.. واراول کونش !... مکرسن ادامهٔ حقیقتده پرتوذکایه‌ده غالب ایمشسك !.

رفیقك بررسمنی آلده باق . صورتندن نصل فطانت ، نصل حمیت ، نصل علوجناب ، نصل مکانتله ممتزج رقت‌لمعان ایدییور !.. کویا که قاشلری ، کوزلری لاابالیانه طور ایله ،

کتیرپیاله‌کی ای ساقیٔ شراب اجل ،
دکرمی عمر ، جهانك بورتبه محنتنه !...

بیتنی انشاد ایدییور ؛ کویا که طوداقلری حکیمانه وعاشقانه برتبسمله ،

تحصیل ایدی نخبهٔ مرامم ،
یوقدی شوجهانده بشقه کامم ؛
فکرمده بولنجه انتظامم ،
سرشار صفا اولوردی جامم ؛
بی کلفت ایدی کذار عمرم .

نشئه‌مده کورله‌دن نصابم ،
دورلدی پیالهٔ شرابم!...
یوقکن دها آرزوی خوابم ،
بردن بره باتدی افتابم ،
لیل ایتدی قضا نهار عمرم .

برخشك نهالیدم احقر ؟..
برشیشه‌می یارقیق وکمتر ؟..
آنلرجه‌ده بودکل میسر :
کیم طوینادی باش اوجمده مادر ،
سس ویرمدی انکسار عمرم !..

لکن بوحزین دکلمی یارب ؟..
کیم تارك خواب اولوب بهرشب ،
شغل ادبی قیلوبده مطلب ؛
برقاچ سوزه ، همده نامرتب،
مرهون قاله یادکار عمرم !..

یوقدر ، بیلیرم وفای عالم ،
منسی دیه‌در کچن ، مسلم ؛

رفیق

— یاخود —

بر کنج شاعر اجلرسیده

تمدید سروده عاشقانه
وارکن هوس هزار عمرم ،
یاقدی بنی آتش خزانه
بردن بره روزکار عمرم ،
تیز ایتدی کذر بهار عمرم !..

طبعمدی هپ آب وتاب کلشن ،
فکرمدی شفق کبی ملون ؛
دلمست ایدی فرط نشئه‌سندن ،
پرنفخهٔ شوق وذوق ایدم بن ،
پرزمزمهٔ جویبار عمرم !...

هرسویی زمردین خیابان ،
هرکوشه‌ده حورلر خرامان ؛
بلبللری لمعه‌ریز الحان ،
بندم آکا عصمتمله رضوان ؛
فردوس ایدی باغزار عمرم .

نامنده‌كی اثرلرك صاحبی رفیقمك مرحومك ، بیلمم نه‌دن ایسه ، بنده‌كزه خزانرسیده برعندلیب غریبك صوك ترانهٔ حزینی قدر مؤثر كلن ،

عجبا بلبله نه‌حال اولمش ؟..
درد حسرتله بی‌مجال اولمش ،
صاراروب جسم زاری نال اولمش ،
یوقسه حالا بهار كلمدیمی ،
مژدهٔ وصل یار كلمدیمی ؟

نشیده‌سنی اخطار ایتدی . حالبوكه بهار اولنجه بلبلك ینه فریادی ایشیدیله‌جكنی ، اومرحومك ایسه برده‌ها كورلمسی قابل اولمادیغنی دوشوندم . بیچاره‌نك شكل وسیماسی ، كندینه مخصوص اولان طوروواداسی ، فرط ذكاسی ، مكارم اخلاقی ، علوجنابی ، مكانت ومتانتی ، چالشقانلغی وبواوصاف ومزیاتنك وعد ایتدیكی اهمیت استقبالی واك صكره بیوك قوللراده كندندن برایكی كون اول ارتحال ایدن برادری رضایه رفیق راه عدم اونمه شتاب ایدركی . عنفوان شبابنك اك پارلاق ، اك نشئه‌لی برده‌منده بغتةً كرفتار اجل‌قضا اولشی برربرر كوزمك‌اوكندن ، خاطره‌دن كچمكه باشلادی . اطوار عالمده‌كی وفاسزلغی تأمل ایله زواللی رفیقه آجیدم . ایشته اوكونكی تذهمك نتیجه‌سی شوتأثرات وشوتأثراتك نتیجه‌سی دخی شومنظومه اولدی :

حق ناشناسانه دریغ ایتدیکمز کبی ، أولدکدن صوکره‌ده تاریخمزده‌کی موقع مستحقلرینی ناکسانه غصب ایتمك ایستیورز .

بوحال (ملّت) اولمق ایستین برکتله ایچون هم مادّی ، هم معنوی برافلاس الیمدر .

نعوذبالله !....

اکرم وحامد بکلرك بومقاله‌یه تقدّم ایدن مکتوبلرنده مبحوث‌عنه اولان مرثیه (زمزمه) نك ایکنجی قسمنده مندرجدر . بونشیده‌یه مقدّمه اولان مقاله‌ده اکرم بك مرحوم موسم شتاده اجرا ایتمش اولدیغی برتنزّه و سیرانی تصویر ایتدکدن صوکره سوزلرینه شو سطرلرله ختام ویرییور :

.... برنشیده‌مده دیدیکم کبی : [بهار هنکامی کیجه‌نك روحی ، سحرك‌ده جانی] اولان بوعاشق مزاج ، بوعالی طبیعت قوشجغز گلستان طبیعتك‌ده عادتا حیات ذی‌نغمه‌سیدر . بلبلی ویاخود آکا وکالت ایده‌جك سائر مرغان نغمکاری اولمیان مواقع طبیعیه ، مرده دکلسه‌بیله ، خوابیده‌کبی کورینور .

حال وشانی بردرجه‌یه قدر توصیفه چابالادیغم بلبلدن اوکون حسب‌الموسم برسس آله‌میشم (لطائف انشا) و (مرآت)

نامیله ـ اقامه وتسلیط ایتمك ایستیورلر. اقوامك تشکلنده حاکم اولان اسباب وعواملی بیله‌رك بویله برتشبثده بولنسه‌لردی ، سعیلری بلکه دها آز گولنج ودها آز مضر اولوردی .

فقط بزصدده ، یعنی رفیق بکه کله‌لم:

مرحومك حیاتی تفرعات وتفصیلاتیله بیلمیورز . ترجمهٔ حالنی یازمق اوادیب کمنصبی طانیمش ویا طانیمش اولانلره یتشه‌رك عمر قصیرینك صوز گذارشنی اوگرنه بیلمش اولانلره عائد بر وظیفهٔ ملیه‌در .

(وظیفهٔ ملیه) دیدك . أوت ، اقوام مغلوبه‌یه مزبلهٔ احتضار اولان گریوهٔ شرقدن بزی ممکن اولدیغی قدر ، تجرید وتخلیص ایله سلامتگاه غربه متوجه بولندیرمق ایستمش اولان ارباب انقلابك سر آمدانندن ، یوکسك فکرلی ، یوکسك امللی بر عثمانلی اولادینی اشکال مادیه و معنویه‌سیله طانیمغه وطانتمغه مجبورز. یانغینلر ، اهماللر عرفان ملیه‌نك نفایس متروکه‌سنی کتبخانه‌لرمزده إمحا ایتدیکی کبی ، لاقیدلقلر ، خود پرستلکلرده بویله دگرلی عرفای وطنی وطنداشلرك یاد تجلیاندن عدم زار نسیانه سوروب گوتوریور. وبز اونلرك برچوغندن حیاتلرنده مناصب اقبال و رفاهی

کبی قاپانمش اولان (مرآت عالم) آدلی مصور رسالهٔ موقوته‌نك مؤسسلرینه نامق کمال بکك یازدیغی برمکتوبده « .... مملکتمزده ایلك مصور مجموعه رفیق مرحومك تأسیس ایتدیکی (مرآت) ایدی . ورفیقك مرأتده باشلیجه رفیقی ده بن ایدم. اومرآت ایسه بومرآت عالم ... » مآلنده برفقره اوقودیغمی خاطرلیورم .

(مرآت) یله الك بیوك تجدّدی ارائه ایتمك ایستین رفیق بك (لطائف انشا) سلهده اسلافك متروکات ادبیه‌سنی جمع وتلفیق ایتمکه اقدام ایدییوردی . دیمك که عین زمانده هم مستقبل ، هم ماضی ایله اشتغال ایتمش که بزده کی مستثناتك بوندن بارز حجت تنوّری اولماز. انسانده یاشایان ویاشاتان ماضی اولمسنه نظراً ، مآثر گذشته‌دن غفلت ویاتغافل ایتمك ، استقباله قپالی کوز وسرسری آدیملرله یورومکدر !...

شوصوك سنه‌لرده اوته‌دن، بریدن پیدا اولان یرلی، یابانجی برطاقم ارباب نشریات — ویا کندی تعبیرلرنجه نشریاتجیلر — بزم حقیقی ماضیٔ ملیمزی بسبتون تحریف وامحا ایله یرینه ، کندی خیاللرینك مشیمهٔ تشوّشندن چیقمش اعاجیب گونا گونی — مآثر وحتی مفاخر گذشته

رفيق بك [*]

رفيق بك مرحوم ، زمانڭ پك ذكی ومنوّر بر گنجی ایمش . بز شخصنی ادراك ایتمامشده‌یده ، ادراك ایدنلردن بعضیسنه یتشدك . طانیدیغی ، طانیمادیغی هر آدمه مرحوم قدر القای حرمت ایتمش بر آدم - خصوصیله بزم دیارده - اندر نوادردر .

١٢٨٣ سنهٔ هجریه‌سنده شدتلی بر قولرا استانبولڭ برچوق خانمان معصومنی ماتمكده‌یه چویرمشدی . رفیق بك بو بی امان مصیبتڭ نتیجه‌سیله دیار عدمه سوروكلنیركن ، یكرمی اوچ یاشنده ایمش . وفاتندن درت سنه اول (مرآت)ی تأسیس ایتمسنه باقیلیرسه وطننده ایلك مصوّر مجموعهٔ موقوته‌یی نشر ایدن اون طقوز یاشنده‌كی رفیقدر .

اون طقوز یاشنده واللی سنه مقدّم !!!..

اوتوز بوقدر سنه اوّل بر مدّت انتشار ایتدكدن صوكره برچوق - ودها طوغروسی بالعموم - امثالی

[*] یوز اون دردنجی صحیفه‌نڭ حاشیه‌سنده بیان اولنان مقاله .

اوزرینه اسکی عنوانی اولان ـ ایکنجی استغراق ـ دیه یاد ایتدیکم منظومه‌نك اوپریشانلغیله برابر بعض ابیاتنی تقدیرایدییورسین. تشکرایدرم .

یازوب کوندردیکم تبریکنامه صورتنی واقع اولان التماسم اوزرینه لطفاً کوندرمشسین. بونك ایچون‌ده عرض ممنونیت ایدرم .

شمدی باقه‌یم سکا بعض شعرلر دها ـ امّا عجم قونسلوسی کله‌جکمش ، آدم کوندرمش . هم‌ده بوکون پوسته کونی اولدیغندن بیلمم یازه‌بیله‌جکمی‌یم ؟ ـ یازه بیلدیکم قدر کوندریرم.

باقی ید مقدسهٔ اخوتکی تقبیل ایله کسب فخر ایدرم برادر محترمم افندم اکرمم .

متحسر قرداشك

۷ تشرین ثانی ۱۸۸٤

عبدالحق حامد

هامش

بوقاروده‌کی تاریخله بوندن آکلاشیلیورکه بومکتوبك یازلمسی برآی قدر سوردی . بونك سببی راحتسزلقدن بشقه برشی دکل .

ع ۰ ح

ایسه بن نفسیله جنکلشیر ، یاخود نفس آلمقله اوغراشیر
بر آدم اولیورم، ای بنم نوردیده اکرمم!... ینه یارینه!..

ایکنجی مکتوبك ١٠ اغستوس تاریخلی درکه روحی
بکه یازدیغم مکتوبده‌کی فقره‌دن طولایی روایت ایتدکلری
کبی بکا طارلمدیغکه ـ یاخود طارلدکسه بیله ینه درحال
بارشدیغکه ـ دائردر . بونك ایچون پك ممنون اولدم‌سه‌ده
کوکلم ینه برجهتله محزوندر : ـ هرحالده امنیتله‌سودیکك
اوچ ذاتك بری ـ بوفقیر ایسه، بعض مناسبتسزلکلرمی
کوردیکك زمان نیچون غفلتمه حمل ایتمزده برطاقم بشقه
بشقه معنالر ویرمکه‌مجبور اولورسین؟ بز بربرمزه هیچ
بر وجهله طارغین قالمیز . معلوم . لکن آره‌ده صره‌ده
قیرلمق دخی اولماملی ظن ایدرم . أوت ، بن سنده بر
قیرغینلق حس ایتدیکم زمان خیلی تلاش ایچنده دکل ،
عادتا دائمی براندیشهٔ دلخراش ایچنده قالیورم .

زمزمه‌یه دائر یازدیغم تبریك نشراولنورایسه بن‌ممنون
اولورم اما، بیلمم اوقویانلر آنده بنم عجزمدن بشقه بر
شی کوررلرمی ؟..

یمك سپتنده ظهور ایتدیکیچون اولجه « سکز بچاق
برچتال » نامی ویردیکم وسنك بو مکتوبکده‌کی احطارك

امان ، اهمال ایتمه‌ده شو تراجم منتخباتی، ذیل تعلیمی
طبع ایتدیر!.. ذیل تعلیمی مکتبده اوقودیورمیسین ؟ ..
طبع اولنمازسه بیله استنساخی اولوریا !. ایسترزوالسلام!.
أوت ، بعض آثاری بوراده باصدیرمق ایستیورم ،
اما اوله‌میور . سبی پاره‌سزلقدن بشقه برشی دکل . بنم
پاره‌سزلغم سوزی سکا ینه غریب کلسون . بن نه‌وقت
پاره‌م‌واردیرسه‌م اوزمان‌استغراب ایتملی. اداره‌خصوصنده
دائما مضطرب اوله کلشم ، اوله کیدیورم .
ینه أوت ، مخابره‌مز باصدیریله‌جق اولورسه خوش
بر کتاب اولور. لکن چوق یرلری طی اولنملی، اویله دکلمی؟.
چونکه چوق یرلری محرمانه‌در ، عمومه عرض اولنماز.
کچن دفعه کوندردیکم منظوماتی بکنمشسین . بو
هفته دخی (پونا) محصولی بعض شعرلر لف ایتمک
ایستیورم . باقه‌لم نصل بولورسین ؟..
« کونش » مجموعه‌سنده « زمانهٔ آب » ی کوردیکمی
بیلمم یوقاروده یازدممی ؟..
شمدی ایکنجی مکتوبکك جوابی باشلایه‌جق .
آنی‌ده یارین صباح یازارم . زیرا مع التأسف شمدی
یازه‌میه‌جغم ، زیرا آقشام اولیور. آقشاملری، کیجه‌لری

اوّل بولور ، تقدیر وتعیین ایدرسین .

عشق !.. ای طفل فسونکار، چکل،
اولدی‌یا اشـته مرامك حاصل !..

بیتنك صورت تقفیه‌سی سنك‌ده خوشکه کیتمز ایمش.
ثم « زمانهٔ آب » ده اولان ،

دمزملکی نوبنو کچندن ،
ایصال سلام ایدر وطندن .

بیتی‌ده اویولده قافیه‌لی ایمش. طوغری!.. لکن «زمانهٔ آب»ده وطنی صیغدیره‌جق یر یوق ، یاخود اولسه‌ده کوچ اولمق معذرتی‌وار. حالبوکه سن او مصراعی،

اولدك آ ، اشته مرامه نائل !..

یولنده‌ده یازه‌بیلیردڭ . أوت ، قافیه‌لری بری مقبوض ، دیکری مبسوط یازمامه‌یه قوتلی عزم ونیت ایتملی‌یز .

زمزمه‌ده‌کی مخمّسه ، تسدیسه اهمیت ویرمدم دکل ، فقط اهمیت ویرمامش کبی کوروندم . نیچون ؟.. باق ، دیورسین‌که ــ زمزمه‌یی اوقویانلردن اونده طقوزی اوشعرلری بکندکلرینی سویلدیلر . فنا حوادث دکلمی ؟ــ اشته بونك ایچون. هم سن بعض کره بکنلمامك ایچون یازلمش شیلر یازمازمیسین ؟.. بن یازارم .

(رفیق) مرثیه‌سنی جداً بکنمیوب‌ده خاطر ایچونمی سوه‌جکم ؟ خصوصاً که اومرثیه‌یی سن‌ده‌سورمشسین . کوزللکنه بوبردلیل دکلمی‌در ؟.. یکدیگرمزه مقابل‌ده محویتلر ، مواضعه‌لرمی یاپه‌جغز ؟. بوصکره ، برکوزل قزك آیینه‌یه‌باقوب‌ده نازونخوت ایله ـ نه‌قدرچرکینم ! ـ دیمسی قبیلندن اولمازمی ؟..

(بوراسنی شهبندرخانه‌ده یازیورم) . بن آثارمتقدمه‌می بکنمامکده معذور اوله‌بی ، پکی ، قبول ایده‌یم . فقط (فقط سنجه اك قصورلی اولان براثرك ـ بزلرجه ـ اك مکمل براثر صایله‌بیلیر . هله زمزمه‌دن بحث اولنورکن آثار حامدانه‌دن سوزآچمق لایق‌دکلدر . آره‌لرنده نسبت اولمدیغیچون) فلان فلان دیورسین . بکا ادبیاتجه‌اولان توجهك پك مفرط ، کندی حقکده‌کی ظنّك اعتدالدن ساقط کورونیور . بن حمداولسون سنی‌ده ، کندمی‌ده بیلیرم . بن نه‌قدر أیی شعرسویلرسه‌م سویلیه‌یم ، سن آنی تصحیح واکمال ایدرسین . ینه سنك کوستردیکك دلائله استناداً سویلرم که معناً ندرت اوزره ، فقط لفظاً ، افادةً اکثریت اوزره قصورلرمی کوروب سویلرسین . دکل یالکز قصورلرمی ، بن بیلمدیکم محسّناتمی‌ده سن بن‌دن

نه‌دیورم ؟ . . بنمله هیچ علاقه‌سی قالمیان کنجلك کوکلرمدن بریاد حزین ...

بورانك بوحزنلی صفاسی پك علوی ، اکرم . بوراده برشاعرایچون بختیارلق پك ممکن ، پك قولای ... احتمال که بن‌ده برکون ... فقط حرمم .. آه بنم حرممك حالی !.. ای بنی هرکون هلاك ایدن زهرلی شبهه ، خونریز تردّد ، فریاد الکدن !..

أوت ، بوشبهه ، بوتردد أولوم کبی هریرده قارشیمه چیقیور ، کولوب طوروکن آغلامغه باشلایورم ، طالمش کیدرکن اورلمش کبی دوشیورم . رحیم اولان ، کریم اولان الله بنی‌ینه دوشدیکم یردن قالدیریور ، قیل اینجه‌لکنده برامیده صاریله‌رق چیقیورم . اما نره‌یه چیقدیغمی بیلمیورم !..

مکتوبه کله‌لم مکتوبه !..

أوت ، (مغروقه) منظومه‌سی اولکی مکتوبمده دیدیکم درجه‌نك‌ده فوقنده‌در . سنك شعرلرکده برخاصه وار : اوقودقجه کوزللکلری آرتیور . هله مکتوبلرك دائما بر بردن کوزل کلیور . (مغروقه) حقنده یازدیغم مطالعات سکاده وارداولمش ، اویله‌می ؟.. بونکته اصابتلری تأییدایدر .

دائما متموّج، شب مهتابده بتون کائناتك ذکر وتوحید
ایله جوش وخروشنی کوریورم که تعریفی دائرهٔ امکاندن
خارجدر . بهت وحیرتله یادابدیت بر دقیقه کوکلمدن
چیقمیور . خاطره الله کلیور ، ینه الله کلیور ! . .

آه بن بحر محیطی نه قدر سویورم ، اکرم ! . . .
صانیورم که هرطالغه نك اوستنده برالاههٔ جمال اوتورمش،
ازلدن، ملکوتدن بویرلره سودا نقل ایدیورلر . هر برینی
روحم چیقوبده استقبال ایده جك اولیور . قلبمدن
نهانی برفریاد قوپارق آنلره التحاق ایله برابر حشر
اولدقلرینی براشتیاق عظیم ایله حس ایدیورم . بونلرك
دخول ایدر کبی اولدقلری مشجرهٔ ساحلکزینکه دیدیکم
اشجار سودانثار ایله ینه آنلره مماثل اولان موز وخرما
آغاجلرندن، اواسکی تابلولرده ، اسکی تاریخلرده کوریلان
آغاجلردن تشکل ایتمش بر خیاباندر ، امید استقبال ایله
خیال ماضی یه نه خوش تلافیکاه اولیور !.. او امیدایله
اوخیال، صانکه بومشجره نك، یاخود بو لطافت روحانیه
عالمنك روزوشبی اولمش ، هر آغاجك آلتنده پریشان
صاچلی بر پری مختفی ومکین ، بکا آشنا، بکا متبسّم، فقط
بر آز یاقین کیدیله جك اولورسه محترز . نصل پری! ..

بو حالی اویله تلقی ایتمش دیرده بشقه بر بحثه واو بر صحیفه‌یه گچرم .

درت کون اولیورکه یشیل مملکته وداع ایتدك . (بوسوزدن آکلارسین‌که یازدیغم مکتوبه بیلمم قاچنجی برفاصله دها ویردم .) شمدی ینه یشیل طاغلر ، پنبه بیاض بلوطلرله مزیّن اولان سما ودریایه ناظر بر مرقعده‌یز . اسمی ـ مالابارهیل ـ درکه بومبای شهرینك یارم ساعت بعدنده واقع واوروپا سوسیته‌سنه موقعدر . گچن سنه اوتوردیغمز سمت ـ بریج کندی ـ ایدی‌که دکز کنارنده ایدی . بکا دفعات ایله الهام شعر ایتمش ایدی . بیلمم مالابارهیل دخی اویله برطاقم سانحاته مصدر اولورمی ؟ . خرما آغاجنه شبیه وآندن دها بیوك اولان نارچیل آغاجلری ، که بزم مملکتده میوه‌سنه هندستان جوزی دیرلر ، بولندیغمز موقع مرتفعی تزیین ایدییور . آه بیلمزسین‌که بو آغاجلر بنم نه‌قدر سودامه طوقونیور !.. بن‌ده بیلمم‌که بومصنوعات لطیفه‌ده بتون افکار وحسیاتمی سجده سای ایلیان حال نه‌حالدر ؟ .

بحر محیطدن دائمی بر روزکار أسرکه بکا وطنمك طوپراغنی کتیریور صانیرم . طالغه‌لر دائما متهیّج ، آغاجلر

نه‌سویلیه‌جکمی شاشیردم . تعریض ایتســه‌م مجروحیتنی اثبات ایله رد ایدرسین تقریض ایتســه‌م استهزا ویا ثناده اطراء عد ایدرسین . نه‌یازه‌یم ؟..

« صحن غبرا » نیچون اولمسون ؟.. قاعده‌سز ایسه‌ده مأنوس ومستعمل دکلمی‌در ؟..

لایقدی رشك ایدیدی بالایه ارض سفلی

مصراعی مرتب سهویله‌طبع اولندیغی کبی « لایقدی رشد !.. ایدیدی»می یازمشم؟.. انسان ایچون سهوده ، خطاده ممکن‌در. احتمال‌که‌بن‌ده مرتب کبی سهوده بولندم؛ یاخود جهل وغفلتله برخطا ایتدم . حاصلی بیك درلو احتمال موجود ومتصور ایکن بونلرك هیچ بریسنی یاده کتیرمیوب‌ده آلای ایتدیکمه ، کچوکلك کوستردیکمه ذاهب اولیورسین . بلیرم : سنك بنم حقمده‌کی نظرك‌دها ایستدیکم درجهٔ کماله وارمدی . لکن امینم که ایلریده قلبمك خلوص وصفوتنه حقیله آکاه اولورسن .

حزنك سچیلیر برحال اولمامسی، کورلمیوب کورنمسی بنم ضرف کندی حسیاتمدن اولوب هیچ برقاعده‌یه‌مطابق دکل‌در . بوبابده دلیل اوله‌جق سوزده بوله‌مم . کوکلم

زمزمه‌يی (صيقلمه‌دن نصل اوقودم ؟) اويله‌مى؟..
سن صيقلمه‌دن بوسوزی نصل يازدك ؟.. بن او قدر محروم حسمی‌يم كه آثار ادبيه اوقومقدن صيقله‌جغم . يوق ، زمزمه‌يی سن يوللامسيدك نيازلر ، انتظارلرله استانبولدن كتيردوب دفعات ايله اوقويه‌جغمی اكرم مطلقا بيلير .

بولور شان اوسردار صاحب ظفر ،
قالوب بحث وحدتده عاجز نفر .

بيتنك مدافعه‌سنده بن‌ده سنكله برابرم . أوت ، بعضاً هيچ سومديكمز لفظلری هيچ‌ده مضطر اولمديغمز حالده قوللانيورز . يوقسه عجبا مضطرمی‌اوليورز ؟..

نغمه‌نك وصفنده يازوب‌ده شمدی خاطرمده قالميان قطعه‌ده‌كی ـ تاحال ـ هم آهنك ـ لفظلريله « نوا سويلمك » تعبيرينی بكنميورسين. حقك وارامآ، بم اورادهٔ جانم نديم آغزی ـ يوق نديمه يازقدر ـ اسكی يولده ، اسكی هواده برنوا كارلق ايتمك ايستدی . « تاحال » شبهه يوق « از جديد » كبی . « نوا سويلمك » هيچ أيی دكل ، معلوم. فقط شو«هم آهنك» لك آهنكسزلكی نه‌در؟! كلايه‌مم ، اكرم بكنمامش ديرکچرم ، ايسترسه‌م كندم‌ده بكنمم .
استهزامی ؟.. سبحان‌الله !.. بن‌سنك شعرلرك حقنده

سکا یوللادیغم منظوماتی منحصراً بر واسطهٔ انتشاره ویرلسون دیه دکل ، برابر اوقویه‌لم‌ده أکلنه‌لم ، سویلنه‌لم دیه کوندریورم .

باق ، مثلا « زمانهٔ آب » ی تحسین ایدیورسین . خصوصیله

حاکم سکا شاهق جبلدن ،
بوشخص‌که بونده ناله‌زندر ،
بیل کیم متبحّریندندر ،
ایسترسه‌ن آنی برامتحان ایت !

قطعه‌سنی بکنیورسین که بیلمم مرادك استهزامی در؟. بومبارك قطعه‌ده فخردن بشقه نه کوردك ؟. تمدّح، ممدوح دکلدرکه بویله برفخریّه یاپدیغم ایچون افتخار ایده‌یم . بن فخریّه‌یی هیچ سومم . نه‌یاپه‌یم که اونده، بم‌ده خبرم اولمیه‌رق کوکلدن جدا اولدی . عجبا قطعه‌یی بوندن طولایی‌می بکندك ؟..

— (اسحب) دیه برلغت بیلمیورم — دیورسین . بن (سحائب) کبی بونك‌ده « مستعمل اولدیغنی بیلمم اما» موجود اولدیغنی لغت کتابنده کوره‌رك بیلیورم . هم‌ده‌یا « بیانکی » یاخود « خنجری » ده کورمش ایدم .

سنك بر ـ مزار عالمی ـ عنوانلی منظومه دخی بزلر ایچون مشق اتخاذ اولنەجق شیلردن . لكن « لیك » كبی ، « چون » كبی نثرده قوللانمدیغمز سوزلری شعرده نیچون استعمال ایتملی ؟ . بن كندم قوللانمدم دیمم . فقط قوللانماملی دیرم . برده ـ مزارلق ـ كبی تركجەلشمش بر كلمەنك ،

یعنی مزارلقدی محلّ توقفم

مصراعنده كوردیكمز وجهله استعمالی بیلمم اصل اولور ؟.

سكا صاحب بكزادەلر معرفتیله تقدیم ایتدیكم منظوماتك صورتلری آلنمسنی كندیلرینه تنبیه ایدیورم . بیلمم استنساخ ایدیورلرمی ؟ . لكن سكا طوغریدن طوغری‌یه عرض اولنانلردن اكثرینك بنم نزدمده صورتلری قالمیور . چونكه هر بری سكا كوندرملك ایچون تبییض اولندقلری وقت عادتا دكشوب مسودەسنه هیچ بكزەمز ، بشقەجه بر منظومه اولیور . آنك ایچون شایان نشر بولدقلریكی وعدك وجهله بر مجموعەیه ، فلان كوندررسەك فنا اولماز . لكن كوندرلمامكلەده هیچ بریسی فنا بولماز . چونكه سنك نزدكدەدر ، ینه بندەدیمكدر .

— ادبیات ایله آلش ویرشم یوق — دیورمش اویله‌می ؟ . . برآدمك معشوقه‌سیله اولادی وعائله‌سیله آلش ویرشی اولمامق ممکنمی‌در ؟ . .

اوت ؛ حسرت ، بیك حسرت که بزم کنجلك خزینه‌سی‌ده توکندی !.. لکن، دیدیکك کبی ، کوکل ایچون هرم یوق. بوکا تعجب ، حدت ایدییورمشسین . نیچون‌یا ؟ . . بن کوکل‌ده اختیارلارسه حیات برشیئه یاراماز صانیورم . اویله دکلمی‌در ؟ . . بن شمدی آتیدن زیاده ماضی‌یی سویورم . چونکه ماضیده هیچ اولمازسه برخیال وار، استقبالده ایسه وجود بوله‌جغی شبهه‌لی بر چوق ظلال ! . . .

بنم ترجمهٔ‌حال ایله (شناسی) و(ضیا) منظومه‌لری[*] روحی بکه کوندرلدیکنی ایشته‌سندن طوییورم . شاعرمز تذکره‌یی میدانه کتیره‌میه‌جکمش ، اویله کورونیورایمش. أبی اما، بن منظومه‌لرمی ایسترم. او میدانه کتیره‌میه‌جك دیه بزده‌می غائب ایتمش اوله‌لم ؟ ..

سزاینك (زمزمه) مطالعه‌سنی کوردم. پك کوزل یازمش . آفرین سزایی !.

[*] منظومه‌لرك ایکیسی‌ده استادك اخیراً انتشار ایدن (الهام وطن) عنوانلی مجموعهٔ اشعارنده مندرجدر .

اولوبده بکا بوذهابکزی می ایما ایتمك ایسترسین ؟.. درت کشی یز، هپ بر برمزی بیلیرز.

« یشیللك » منظومه‌سنك اسمی حقیقةً تزییفه سزا. منظومه‌ده تعریف اولنان قزی کوردیکم زمان ایلك « امپرسیونم » بوسوزی تولید ایتمش ایدی. یشیللکدن سبزه‌لر خاطره کلدیکی کبی ، بواسمدن صکره منظومه‌نك برنجی لاقردیسی ،

یشیل کیمش نه آکلارسین کلندن ؟..

مصراعنده‌کی (یشیل کیمش) تکرری اولمقده پك یاقیشقسز . آنك ایچون منظومه‌نك اسمی (طاغده بر موجهٔ حسن) اولسون . لطفاً ، یاخود بکنیرسه‌ن اویله قبول ایت . شمدی سن بنم غرابت تمییزمه باق‌که بن اومنظومه‌یی شمدی‌یه قدر سویلدیکم اشعارك جمله‌سنه فائق بولیورم. بوقاروده شعردن آکلامم دیدیکمی ده‌اونوتمام.

بومکتوبك کله‌جك هفته‌یه قاله‌جغی آکلاشلدی . زیرا پوسته کونی کچدی. سن‌ینه نادراً اولسون حضرت استاددن مکتوب آلیورسین.بن بورایه کله‌لی‌تمام برسنه‌در هیچ بر خبر وخطابنه مظهر اوله‌مدم . طالعسزلك . بشقه نه دیرم ؟ . .

کندی یازدیغم شعردن پك آز آکلارم [*] سنك کبی شعردن آکلار شاعر یارادلمامش اولدیغنیده بیلیرم. آنك ایچون یازدیغم برشعری سن بکنیرسه‌ن بن‌ده آکا کوره تلقی ایدرم. اما سن بنم بوسوزمه ایناناماز مشسین. بوکاده جداً اسف ایدرم برادرم.

(بکا اعتماد ایت، بن کوزل شی یاپه‌مازسه‌م‌ده تقدیر ایدرم.) دیورسین. کوزل شیٔ یاپه‌مدیغکزه مع‌التأسف اعتماد ایده‌میه‌جکم. بویله سوزلری بکا نیچون یازارسین بیلمم؟.. عجبا سنك قدرکی، اقتدارکی بیلمدیکمه ذاهب

تشریح وجدان جهتلری بزم مسلککی پك زیاده آکدیرییور. بناءً علیه شو سؤاللرمه جواب ایسترم: (۱) حامد بك بنم بیلدیکم چوجوقمیدر؟.. (۲) سنی تخمین ایتدیکم درجه‌ده‌میدر؟. (۳) اثرلری اصحیحدن بری‌میدر؟. (٤) کتابلرکده آنك نشریاتنه متعلق اعلانلر کوزییورم. دائرهٔ الفت ومحرمیتکده‌میدر؟. یوقاریکی اوچ سؤالم جواب موافقه مظهر اولور ایسه، یعنی سنك شهادتکله ادبیات عالمنه ابکنجی بر اکرم دها کالدیکی تبین ایدرسه مؤاخذات وملاحظات ایله ترقیسنه الدن کلان خدمتك ایفاسنی فرائضدن بیلیرم. دردنجی سؤالم ایسه اوچ سؤاله جواب آلمق تقدیریله مخابره‌یه سنك وساطت ایدوب ایمیه‌جککی وایده‌جك اولور ایسه‌ك آکا دائر یازه‌جغم شیلرده هانکیکزی مخاطب ایتمکلکم لازم کله‌جکنی اوکرنمك ایچوندر. انسان نه‌قدر عاجز اولسه، هرنه‌جهتده اولور ایسه اولسون. کندینه بکزر بر مخلوق کورنجه، مادروطنك آغوش تربیه‌سنده بر برادر کورمش قدر ممنون اولیور...

[*] حامد بك، نفسنه تعلق ایدن بو قناعتنده احتمال‌که قیدتواضعدن بری وصمیمی در؛ فقط کرك کندیسنك، کرك بشقه‌لرینك اشعارینی هرکسدن زیاده آکلادیغنی دائما مشاهده ایله اصابت تقدیرینه چوق دفعه‌لر حیران اولدق.

بزنجی « استغراق » حقنده اولان ایکنجی توصیفکله
اومنظومه‌یی کیتدکجه بکنیر اولدم . بن شعردن، خصوصیله

سناً اسلافندن عد اولنه‌جق ذوات ایله معاصرلری ، عظیم
برا کثریتله ، شاعر اعظم انقلابسازه مخاصم ومهاجم اولمشلردی.
استاده قارشی هر طرفدن سنه‌لرجه یوکسلن غلغلهٔ اعتراضك
صوك اهتزازاتی بزم کوش صباوت وشبابمزده سوندی . زمانسك
الك مشهور ادباسی ، شعراسی ، منقدینی، متصلفینی ، قارئینی ،
ادبیات عثمانیه‌نك برقاچ عصرلق زنجیرلرینی قیرمق ایستین وقیران
بویکی شاعره صولت ایتمك ایسترلرکن، ادب وادبیاتك الك ابتدائی
ایجابات وقواعدینه‌قدر هرشیئی پایمال ایتمکه نفس اماره‌لرنده
حق وصلاحیت کوررلردی .

حامد بکی ایلك آکلایان وتقدیر ایدن کمال واکرم بکلردر.
کمال بکك ماغوسه‌زندانندن اکرم بکه یازدیغی ٢٤ ربیع الآخر
١٢٩٢ تاریخلی بر مکتوبك برقاچ سطری ، زمانمزك تاریخ
ادبیاتنی یازه‌جق مورخلره مهم بر وثیقهٔ احتجاج اوله‌جق ماهیتده
بولندیغی ایچون عیناً بورایه نقل ایدییورز :

. . . حامد بکك (ماجرای عشق) و (ایچلی قز) عنوانلی ایکی اثرینی
کوردم . بنم تخمینمه کوره بوحامد بن نسوحی بکك کوچك برادری اوله‌جق.
اوروپایه کیتمه‌دن برکره ترجمه اوطه‌سنده کورمشدم . عودتمدن صکره برکره‌ده
سوقاقده کوردم . مشهداتمدن آکلایشمه شمدی اون‌سکوز ویا یکرمی ویانهایت
یکرمی بر یاشنده اوله‌جق . بوحالده اویونلری کندی یازدی ایسه ، یعنی سن
تصحیح ایتمدك ایسه (استانبولده سندن بشقه او شیوه‌ده یازی یازه‌جق آدم
یوقدر .) دیمك‌که‌چوجق هیچ اولمزسه بزم قدر بر ادیب اوله‌جق . اویونلرینی
هیئت عمومیه‌سیله قبول ایتدم ظن ایتمزسك‌یا ! . اثرلرك کرك ترتیب وکرك
تصویرجه پك چوق مواخذه کوتوررپرلری‌وار . فقط تشبیه وتخیل وآره صره

چیقارسه نه بیوکلك !.. لکن معلومکدرکه دهاتك همان همان جمله‌سی‌ده فاملیالری ، ملتلری ایچنده بیك درلو مانعه‌یه تصادف ایتدکلری حالده بالآخره هپسنه غلبه ایدوب مرتبه‌لرینی بولمشلردر . ان‌شاء الله عثمان‌ده مظفر وموفق اولور.

سزایی‌یه دخی معارض ومزاحم چوغیدی. دیدیکك کبی بالطبع ادیب اولانلردن دکل‌در. واقعا پدری کاتب، أوی ایسه برمکتب ایدی . لکن اوقونان اصول کتابت بشقه یولده مرتب ، سزایی‌یه‌ده ینه بشقه بر یول مطلب اولدیغی ایچون کندیسی او مکتبك خارجنده بر طالب ادب ایدی . عاقبت غیرت واقدامی سایه‌سنده غالب وایستدیکی مسلکه صاحب اولدی . ادبیاته برازاستعدادی اولوب‌ده اطرافدن هیچ برممانعت کورمیان، بلکه‌ده تشویق کورن بوعاجز برادرکدرکه عطالت وبطائتیله برازده فقر وضرورتندن بشقه عدم ترقیسنه برسبب کوستره‌مز. [*]

[*] انسان ایدنجه کندی کمالیله امتزاج ،
تنقیص قدردیکرہ حس‌ایتمز احتیاج .

بیتیله ینه کندی ماهیت نجیبه‌سنی تصویر ایتمش اولان استاد عبدالحق حامد بکك خصائل پاکندن بری‌ده کوردیکی فنالقلری وچیرکینلکلری اونوده‌رق ، یالکز محسنات ومحاسنك تبجیل یادینه اعتنا ایتمکدر .

ایتدم . جواباً ـ وارسون ، ترکلرك برده قافیه ناشناس بر شاعری بولنسون !.. ـ دیور . طبیعت شاعرانه‌سنی یکی طوغار برظلمانی کونشه بکزه‌دیرم. ظلمانیتی بعدندن، یعنی عمق فوقانیسندن و برده بیلدیکمز رنکده اولمامسندندر. بوندن اوچ سنه اول یازدیغی برناقص تیاتروسنی بیلیرم که نم (ماجرای عشق)دن دها آزمبتدیانه‌در. برصحیفه‌سنده یلدیزملر چاقارسه، او بر صحیفه‌سنده ملکلر کولر. فقط یلدیزملر سس سز ، یعنی الفاظسز . فقط کونشلر نهایت درجه‌ده مؤثر اولمقله برابر یرنده دکل. بونقیصه‌لری ، خطالری مرورزمان ایله کندیسی اکمال وتصحیح ایده‌جکنی بیلدیکمدن دها اووقت سویلشدم که ، عثمان شاعر اولور . لکن ینه سویلرم : مانعه‌یه اوغرامازسه . چونکه موانع ایچنده‌در، محکومدر، دخل وتعرّضدن بر آن مصون دکلدر. قدرتدن مظهراولدیغی عطایای خرسز کبی صاقلار، فکرنده برازحریت کورمك ایچون طاغلره قاچار . ادبیاتمزده باغچه‌لر یاپمق ایچون خلق اولنان بو چوجوغی چفتلك ناظری یاپارلر. باشنده‌کی اکلیلی تذلیل ایدوب یرینه عمامه کیدیرمك ایسترلر . قلمنی آلوب صاپان ویررلر. اکر عثمان بوموانعه غلبه ایدوب میدانه

صانکه زنجیر نوردر پارلار
اولور ارباب عشقه ، جذبه فزا

ماء جاری طرف طرف چاغلر
باد خوشبو أسر خفیف خفیف
چاغلادقچه صولر لطیف لطیف
ایکی یاندن صداویرر طاغلر

بیتلری ایچون غالبا لطیفه اولەرق (نصل ! . . هم نفیس، همده سلیس دکلمی ؟..) سؤالنی ایرادایدییورسین. بونك بر قاچ بیتنده (آبك آقشی کبی سلاست) وار . فقط سلاستدن بشقه برشی اولمدیغچون نفاست یوق ، چونکه بر شعر لفظاً ، معنیً قصوردن خالی وا کثر محاسن ادبیه ایله مالی اولمدقچه نفایسدن عد اولنەمز . (آتشپاره) یی کورمك ایستیوردم آما کوزه چارپەجق سوز ، ایچندەسنك تعلیمه آلدیغك پارچەلردن عبارت ایمش . آرتق نەمه لازم ! . . بیچاره سمواته چیقمق ایچون برنردبان یاپمغه اوغراشیور .

عثمان بکك استقبال ادبیسی مانعەیه اوغرامازسه امیندر . برکره شعرلرینك قافیەسزلکی ایچون اعتراض

کوردیم. آنك باش محرّری کبی « ارباب علمدن » انتخاب قلم حقلرنده انی سوز صاحبی اولورمی ایمش؟. حقیقةً غریب !...

اشته ینه باشمه سینکلر اوشمش کبی صاچمك هرقیلی آیری آیری پیچ وتاب ایتمکه باشلادی . اکثر یازی یازدیغم وقتلر بویله اولیورم . چاره‌سز دوام ایده‌میه‌جکم. ومکتوبك اکمالنی او بر هفته‌یه براقه‌رق کزمکه ، یاخود دها طوغریسی یورومکه کیده‌جکم. بلایه باق که یورورکن دها زیاده دوشونیورمده حرکتك هیچ بر فائده‌سی اولمیور. نه‌ایسه . یارینه قرداشم ...

ناجینك بکندیکم شعرلری تعلیمده سنك کوستر- دکلر کبدر. سائر اشعارینی بکنمه‌که وقتم اولمدی. تعلیمده کیلری ایسه سلیس بولمشیدم . سنك تخمینك کبی هم سلیس ، هم نفیس دکل . (شعر ایچون سلاست ، نفاستدن اکثر آرانلق لازمکیر . بویله اولنجه شاعرمزك اشعاری سنجه هم نفیس ، همده سلیس دیمك اولور .) دیورسن . اویله دکل ، بعض شعرلرندن سلاستیله برابر رندلك ، سرخوشلق ، دها غریبی ، تربیه‌سزلك آکلاشیلیور . مکتوبکده کوستردیکك شو ،

صو لطافتله سیم صاف آسا
قیادن متصل آقوب شارلار

دائر بعض تشریحانه کیرمك ایچون بنم استانبولده بولنمقلغم لازم کله‌جکنی آکلایه‌مم . نیچون یازمازسین ؟. نیچون یازمازسین که بز اثنای مصاحبتده پك چوق لاقیردیلری بالآخره یازشمق ایچون براقیردق .

أوت ، أوت ، سویلشمکده برابر ، یاخود بر یرده آغلامق صفاسی اولوردی.

بن استانبوله نه زمان کیده‌جکم ؟. کیم بیلیر !. بو آقشام ، یاخود بر دقیقه صکره نه یاپه‌جغم ؟. اوراسنی ده کیم بیلیر !. ماضیده قدرتی آکلاشیلان بو مخلوقك آتیده نه‌قدر عجزی وار !...

استانبوله نه‌زمانمی کیده‌جکم ؟ آدم بر آیلق یولدن بر سنه‌ده نصل عودت ایدر ؟. بیلیرسین که استانبوله اولان تحسرمك باشلیجه سببلرندن بری ، یاخود کندی یولنده برنجیسی سن اولمقلغك لازم کلیر .

مدحتك قولنجه غزته‌سنك ادبیات اللهی ناجی ایمش ، اویله‌می ؟.. دیمك که مدحت کندی یاراتدیغی الٰهه‌طاپیور ، بورانك هندولری کبی !..

(زمزمه) حقنده ناجینك بر مخمه یازمسی لازمی ایدی یا !...

(طریق) ی کورمدم که یازدیغی ــ رقلامی ــ

بر سکون قبر ــ ظهور ایدر . بر نور هدایت ایسترم که سایهٔ سعشعه‌سنده جمعیت انسانیه‌نك فریادینی ایشتمکدن بر آن خالی اولمیان قلبم ، عدل ایله ظلمی تفریق ایتسون. یوقسه برچوك قبرك زنجیرده بولنمسنه بن ظلم دیرم . بر قوهٔ خارق‌العاده ایسترم که بتون شبابم پای قهرنده أزلسون . یوقسه یره قپاندقجه بر یأس سرمدی ، کوکه باقدقجه بر امید بعید ایچنده قالان عقلم ... محدود عقلم ... حیران و پریشان عقلم بنی شرّ و ضلاله سوق ایتمك نه ممکندر ! . .

براق براق ، الله عشقنه !. نه‌مناسبتله بو سوزلره کلدك. برآدمك یوزندن قوجه‌برجمعیت یانیور بن کندی یوزمدن خراب اولمشم غریبیدر ؟ .

محاسن صوریه، محاسن معنویه تجللرینه کچه‌لم: کوزل خویلی بر چرکین قزی بن‌ده سوه‌بیلیرم . فقط آنك ایچون سودانیرمی‌یم بیله‌مم ؟.. چرکین معنالی بر کوزل یوزی ایسه ــ اکر اوله‌بیلیرسه ــ ظن ایدرم که بکنوب . . کچمکله اکتفا ایدرم .

أوت ، ینه محرّکات حسیات یوزندن اضطرابك اولدیغنی آکلادم ؛ یاخود اولمسنی آکلارم . لکن بوکا

احتضار دائمی دیمك، یاخود هر دقیقه أولمك دکی در. آرتق یداسترحام هیچ بر یره دکمیور، آرتق چشم بصیرتم هیچ برشیء کورمیور. کونش بیوکلکنده بر پرتو ذکایه مالك اولسه‌ق ظلام اسرار ایچنده اولان چهرهٔ حقیقتی ینه کوره‌میه‌جکز. اللهی ایسترم، قارشمه بلوتلر، افقلر چیقار. اك بیوك دلیل اولان اوپارلاق ییلدیزلرك هر بری برسر مظلم، بحر محیطك پرخروش طالغه‌لری بومسئله‌ده هپ خموش. جماد و نباتدن آوازهٔ وجود کلیرکه روح آکلار، عقل ایرمز. انسانه یالواریرم، کوزلرمه طوپراق طولار. بن اوطبیعت شاعرانه‌دن نه آکلارمکه انسانه جهلندن بشقه برشیء بیلدیرمیور. بن حیاتمدن نه آکلارمکه حیاتم رفیقهٔ حیاتمك حیاتنه منوط؛ بتون امیدم، سعادتم برضعیف جکره مربوط. اورفیقهٔ حیات که بکا عائله ایچنده وطن اولمش. بوکا تعریض ایدنلر بولنور. فقط وطن فکری بشقه، کوکل حالی بشقه‌در. یازق که او فکر، پروانهٔ آتش پرست کبی‌در که وطنه هر تقربنده برسوزش حس ایدوب کری چکیلیر. کوکل حالی ایسه او پروانه‌نك قنادلری یاندقدن صوکره تنفس ایتمسی قبیلندن بر آجی تسلی‌در که جسم ویریله‌جك اولسه مجروح بر ملك ویا ماتمی بر والده هیئتنده کورونور؛ ویا ــ زنجیرابله باغلی

طعام ایتمك نجه، سنك دیدیككك كبی، زحمت، كلفت دكلدر؛ بالعكس پك بیوك راحت، لذتدر. اویله اولماسه بوهاضمه ضعفنه اوغرامازدم. معنیً پك چوق شیلری هضم ایتدیكم حالده، غریبدر كه، ییدیكم ایكی لقمه غدا معده‌مده غیرمنهضم قالیور.

(اشته بومبایه كیدیب كلدم. اوچ كون صكره ینه یازیورم.)

درت كون صكره بومبایه نقل مكان اولنه‌جق. شهری اوتوز بش لیرا كرا ایله برأو بولدم كه منظره‌سی شاعرانه، نظارتی عاشقانه، موقعی ایسه سوسیه‌ته‌یه میانه اولدیغیچون خوشمه كیتدی. اكر بزم ایكی باشلی خسته‌لق امان ویررسه اواوده راحت بولورز صانیورم.

ایكی باشلی خسته‌لق دیدیكم شونك ایچوندر كه استانبول اطبّای بی اباسنك حقنده نه‌لر روایت ایتدكلری معلومك اولان رفیقه‌م بوراده كاه خسته، كاه خسته‌لقدن هنوز وارسته، كاه‌ده همان خسته اوله‌جق برحالده بولنیور. وبوكا مبنی بن‌ده كندیسنه همحال بولندیریور. بیلسه‌ڭ نه قدر الیم بر اضطراب ایچنده‌یم!.. انسان یارجانڭ كوندن كونه، بلكه آن بآن هزال و زوال بولدیغنی كورمك بر

کورمزسین . هله بنم کیفسزلکم صیجاقلردن اولور کبی صانیورم . ده باشمدن استانبولك هواسی کیده‌میور . تدابیر صحتجه توصیه ایتدیککك یوللر نیقه‌لیدلرندن ده صعب المرور، فقط چاره‌سز اختیار اولندی . آدم اولومدن قورتولمق ایچون دیری دیری مزاره‌ده کیرر .

بزم ابتدا لوندره‌یه، صکره استانبوله کیده‌جك اولان هندلی ذات لوندره‌یه کیتدی . سزانی ایله کورشمشلر . بیلم استانبوله کیدرمی؟ کیدرده سنکله ملاقات ایدرسه فارسی، یاخود فرانسزجه سویلرسکز . هند مسلمانلرندن بزم کوروشه‌جکمز کبی ذواتك همان جمله‌سی فارسی بیلیرلر . اویله اولماسه بن ده دیلسز قالیردم . انکلیزجه‌یی ایکی اوچ آیده نه‌قدر اوکرنله‌بیلنورسه بن برسنه‌ده اوقدر اوکرندم . جمعیتلره کیروب چیقمیورمکه ترقی ایده‌یم . فقط بودفعه، یعنی بر هفته‌صکره بومبایه کیتدیکمزده بر قلوبه، فلان کیرمه‌نك یولنی بوله‌جغم .

دکزه کیروب کلدك، پك اعلا .. بز بوراده یغمورك چوقلغندن آزقالدی ممکتجه دکزه کیره‌جکدك . صو صیجاق، هوا صیجاق، آدملر چپلاق . آره‌ده کرچکدن بر بیوك حمامده کبی اولیورز . هندستانك صیجاغی شدتلی دکل، اما دواملی اولدیغندن بزیلیور .

موانعك تعيين درجاتنه الىٰ اول همت ايدن اوفدائی حریتك كوز كوره محو اولوب كيتديكنه قائل اوليورز !..

ايشتدم كه (سن ده اشعار ايديورسين آ!..) ينه غزته لردن بر طاقم تجاوزات كورمش. عجبا بو دفعه ده ينه احمد مدحتدن بشقه مدافعه ايدن اولمديمی ؟ . فقط بأس يوق . كمال ، نظر حقيقتده تعرضدن مصون اولديغی كبی ، مدافعه اولنمق احتياجندن ده منزهدر. آنك بيوكلكی بويله نابجا تعرضلرله دوبالا اولور. ای اكرم ، حریتك علمی ملكمزده پك نابوقت ديكلدی . اوعلم كه مطلقا براوجی قلمسه ، براوجی ده قليچ اولمدقجه حقيله بقا بوليه جغی ، ياخود ابقا اولنسه ده اعلا اولنه ميه جغی تاريخاً مجرب وعقلاً مسلمدر.

بز جنكجی بر ملتز . فقط ألمزدن سلاحمز آلنمش. قلم ايسه پك چوق يرده سلاحك ايشنی كوره مز . بزه قلمدن بشقه بر قليچ ، برده دستار ايدنمك لازم ايدی. شرح وايضاحه نه حاجت! . . بو بحثی چكه لم كه حزيندر. ايستره ن هوائی صحبته كله لم كه نه قدر فائده سز ايسه ضررسزلغی ده او قدر امين در .

مقتدر اولسه ن (موسم صيفی تعقيب ايدرك طولاشيردم.) ديورسين . هندستانه كليرسه ن بو تعقيبه اصلا احتياج

ایسه‌مده دها ترکجه‌یی اونوتمه‌دم . الله عشقنه بکا ترکجه ، یعنی حامده اکرمجه یاز . رجا ایدرم قرداش ! . ،

بزم کیفسزلك یالکز اتعاب دماغدن دکل ، حرکتدن ، راحتدن ، دوامدن ، فراغدن ، الحاصل هرشیدن نشأت ایدیور . بو سببلرك اندفاعی أولمکه متوقفدر ، اویله دکلمی ؟ . یاخود خسته‌لق أولمه‌لی !.

یمکدن صکره برقباحت ایشله‌مش کبی مغموم ومکدر بر طرفده اوتوریورم . یازی یازمق ایچون کونده اوچ ساعت بولورسه‌م نه سعادت ! . . .

باق ، اشته سزایی کلمش . البته کوروشورسکز . عودتده بورایه اوغراسه نه اولور ! . یازدم که هندستان استانبوله اوزاق ایسه‌ده حامدسزایی‌یه یاقیندر . استانبول استانبول . . آه اوراسی یالکز کماله اوزاق ! . شبهه وارمی که آدم کمالك حالنی دوشوندکجه یوره‌کی قانامامق ممکن دکلدر . او مجموعهٔ کمالاته نظیرنه کلمش ، نه‌ده کلمك محتملدر . بز نظیرندن کچدك ، کندیسنی کورمیورز ؛ برحیات ایکن ماتمنی طوتیورز ! . . ملت عثمانیه‌یه ، جمعیت انسانیه‌یه نه‌قدر یازقسه او خارقهٔ ربانیه‌یه‌ده اوقدر یازق ! . بز نه قیمت بیلمز بر جمعیت ایمشزکه هنوزمزك استحصال نجاتنه ،

ایدن رنکی، یعنی ماتمدر . هله نیم فلونله شکسپیرم کال ایله اکرمدرکه اوقلمله مرتّبك تربیه‌سنه بونلرکده همتلری منضم‌در .

أوت ، قفســده روحلری اوچوریلان عائلهٔ طیورك ماجراسی حرّیت سودازده‌لرینه دها حزین کلمك طبیعی‌در. بوقنادلی شیلرك انواعی شمدی بولندیغم یشیل مملکتده‌ده کوریلیور ، یاخود ایشیدیلیور . برقاچ کرّه دهــا تجربه ایتدك : قفسده یشامغه بردرلو قائل اولمیورلر . مخلوقات الهیه ایچنده اسیرلکه اك چوق تحمّل ایدن بز ، یعنی انسانلر واوانســانلرك ایچنده‌ده ینه بز، یعنی ترکلر اولمق لازم کلیور .

یوق!.. سنك بکا یازه‌جغك مکتوبلر دائما ایستدیکم کبی‌در. چونکه اك قیصه‌سی ینه برشی‌در؛ اك قیصــه‌سی منفصل، اك کچوکی بیوکدر.

(. . . . . ایستدیکك کبی کاغد یازه‌میورم . ابتدا اقتدار ، ثانیاً وقت یوق . فکرکی نیچون برآلای هذیان اوقوتمقله اتعاب ایده‌یم ؟ . . آنك ایچون هذیاننامه‌لرمی دائما قیصه کسمك ایستیورم) . بویکی بر لسانمی‌در ؟ . یوقسه چینجه‌می سویلیورسین ؟. بن بر سنه‌در هندستانده

ایستدیکم وایسته‌دیکلك کبی مکتوبلر یازه‌مامق پك کوجه کیدییور. باق ، بو مکتوبی دخی هنوز باشلامه‌دن تعطیل ایله برازدگلنه‌جکم‌ده، کیم‌بیلیر، نه‌زمان تکمیل ایده‌جکم. یازق !..

(اشته تمام اون اوچ کون‌صکره ینه باشلیورم.)

جوابه‌شروع ایده‌یم‌ده حسب‌حال آچلسون، سوزاولسون: مملکت طیور، بنم تعریف ایتدیکم مرتبهٔ لطافتك برقاچ درجه فوقنده بر خنده‌آباد سرور ایدی . ذاتاً مواقع طبیعه‌نك هانکیسی حالیله تعریف ویا حقیله توصیف اولنه‌بیلیر که‌ماتهیرانك تصویر قلمیسنده قصوراولمسون؟...

تجدید صنعت نه قدر ایدرسه‌ك ایده‌لم، تقلید طبیعت ممکن اوله‌میور. بز قدرتك بدایعنی تصویر دکل ، تقدیره‌مقتدر ا[illegible]له‌لم ، آلویرر . چونکه اوده بر فیض ، بر مظهریتدر.

قوللاندیغك کوزل تشبیهده کوستردیکك کبی، بنم نه قلمم ـ فلونك خاك ادرا کنده تنبت‌ایتمش، نه‌مرکبم شکسپیرك خون‌عرفانیله تربیه ایدلمش ـ . بونك برنجیسی حزنکدهٔ تنهاییده بیتن نیلر، سازلر کبی گریهٔ طبیعتله پیدا خدایی نابت برقلم ، ایکنجیسی طالعمك کوکلمه انعکاس

عبدالحق حامد بككك جوابی

یشیل ممدکت ، ۱۱ تشرین اول ۱۸۸٤

برادر عزیز ومحترم ،

۳۰ تموز و ۱۰ اغستوس ۱۳۰۰ تاریخلریله ایکی اخوتنامهٔ دلپسندکی آلدم . بونلرك شو یوقارده یازدیغم تاریخه قدر جوابلرینی ویره‌میه‌شم قصور ایسه‌ده توصیه ایتدیکك قاعدهٔ صحیه‌یه رعایتدن ایلری کلدیکیچون ، خصوصیله سنك نظرکده ، معفوو ومعذور اولمق اقتضا ایدر . مملکت طیوردن ایصال ایتدیکم فریادلرك عکسنی بکا ایشتدیرمکده سن‌ده برقاچ آی چکشدیرمشیدك . سببی او آرالق کوزآغریسندن بی‌حضور اولدیغك ایمش . بوکا باعث ، کثرت اشتغال اوله‌جغندن لازم کلان تدبیر صحی البتّه مشغله‌ده اعتدال اولور . بناءً علیه بو تدبیرده ، یعنی مکتوبلرمزك جوابلرینی تأخیرده ایکیمزده مجبور ومعذور طوتلورز . لکن بنم سکا ایستدیکم وقتلرده ،

سائر اثرلرکده او مجموعه‌یه ویریله‌جك. آرتق سوزه ختام ویریبیورم. بوده مع التأسف اولیور. مکتوب ایسترم. سن بیم قصورمه باقمه، یاز. بن ده یازارم. باقی دائماً سلامتده اول نور عینم حامدم افندم.

برادر اعجزك

استانبول ـ استنیه، ۳۰ تموز سنه ۱۳۰۰

م. اکرم

مسکینلکم وار . ینه پرفتور اولدم . باقه‌لم قیش کلسون . یازین چالشسق کوچ . تعلیمك ذیلی ده تراجم منتخبات کبی حاضر ، برهمته منتظر طورییور .

تعلیمی تبریکه دائر منظومه‌کی بلکه ملفوف بولورسین اولمزسه کله‌جك پوسته کوندریلیر .

آثار منظومه‌کی اوراده باصدیرمق فکرینی هر کسدن زیاده بن ترویج ایدرم . پك اصابت اولور .

سپارش پوصله‌لرینه قدر آلکه کچن اوراقی صاقلامق مراقك ایمش ، اویله‌می ؟ او مراق همان همان او درجه مفرطه‌ده اولمق اوزره بنده‌ده وار . اویله ایسه نم سکا کوندردیکم هذیانـنامه‌لرده موجود اوله‌جق . سنك مکتوبلرك ده بنده کاملاً محفوظ . بونلر ایلریده باصدیریله‌جق اولسه بر بیوك کتاب اولور . واولدقجه کوزلده بر اثر وجوده کلیر ، دکلمی ؟

مکتوبکه ذیل ایتدیکك ایکی غزل پك خوشمه کیتدی . سن ده بونلرده نم برطاقم حسیاتمی تصویر ایتمشسین .

« بریخ کندی » عنوانلی منظومه‌یه مفتون اولدم . « زمانهٔ آب » بزم منملی طاهرك چیقاردیغی « کونش » اسملی مجموعهٔ ادبیه‌یه ویرلدی . بنده موجود اولان .

(بویله‌ده شعر یازیله‌بیلیریا) قطعه‌سنه کاشکی هیچ تعرض ایتمه‌یدك !.. نه‌ایسه . . شرقیلرك برنده‌کی ،

اشك چشمم برکوچك مصلق کبی طورمز آقار

مصراعنی تقبیح و تزییف ایتمدك اصحاب حسن طبیعت ایچنده کیمسه قالمدی . بن‌ده کندیلرینه شویله جواب ویردم : (اکر زمزمه یالکز سزلره اوقوتدیرمق ایچون باصدیریله‌یدی ایچنده اوشرقی کبی دها بر چوق شیلر هیچ بولنمزدی . زمزمه‌نك باصدیرلمسنه اك بیوك سائق اولان شیلردن بری‌ده اوشرقینك اوراده کورلمسی املی ایدی .) بو جوابه سن نه‌دیرسین ؟ نه دیرسه‌ك دی ، نه‌مه‌لازم !..

زمزمه‌نك نقایصی ، قصورلری سنك تعداد ایتدکلرکدن عبارت اولمسه کرکدر . اوّل‌ده دیمشیدم یا : سن آنی (اکرمکدر) دیه‌رك اوقودیغك ایچون قصورلرینی کوره‌مامش‌سیندر . نه‌ایسه بوقدره‌ده تشکر ایدرم .

«زمزمه‌نك شو بولندیغمز زمانه موافق برلسان اولمه‌یه‌جغی » مطالعه‌سنه قارشی برمعذرت بولمقده عجزم نمایاندر . تراجم منتخبات یازلمش ، حاضر ؛ یالکز معارفه تصدیق ایتدیرلدکدن صکره مطبعه‌یه ویرلمسی قالمش . لکن بونلر نه‌زمان یاپیله‌جق ؟ بن‌ده بیلمم . بو کونلرده

بيورمش اولان نابى حضرتلرىده [*] بو خصوصده
بنمله همفكر اولمق لازم كلير !

(اوتراق) منظومه‌سندن ،

آتدك بنى خاكه تا سمادن ،
كوكمكده بول ايسترم خدادن !...

بيتنى « شعرلرك اك كوزلى دنياده‌كه سايان » ديمكله استحسان ايتديككى آكلاشديغمدن كندى كنديمه (عجبا حامد بونك نره‌سنى بكنمش ؟) ديه‌رك بيته دقت ايتدم . مكر برنكته‌جكى وارمش‌ده بنم خبرم بيله يوق !.. سنك اشارتك اوزرينه بيچاره بيت شمدى بنمده كندمجه اك سوديكم ، اك بكنديكم سوزلرم عدادينه كچدى . بوندن طولايى سكا جداً تشكر ايدرم .

مسدس ايله تخميسه هيچ اهميت ويرمامش‌سين . واقعا اهميت ويريله‌جك شيلردن دكل . لكن غريبدركه زمزمه‌يى اوقويانلردن اونده طقوزى او شعرلرى بكندكلرينى سويلديلر ! فنا حوادث ، دكلمى ؟

[*] اكرم بك اوللرى نابى‌يى تقديردن زياده استخفاف ايدردى . بالاخره تبديل فكر ايده‌رك مرحومى جداً بيوك ومروت اللفاظجه شايان حيرت برشاعر طانيمقده اولديغى كندسندن دفعات ايله ايشيتدم .

ایسه اکثریاده بر قصوراقلرندن نشأت ایدر .

(شکایت) منظومه‌ی بکا سراپا قصورلی کورندیکندن کشف وتعریفده اثبات علو اقتدار ایتدیکك بر قاعده‌نك تطبیقنده اصابت ایده‌مامشسین . بو منظومه‌دن ،

عشق ! ای طفل فسونکار ، چکل ،

اولدی یا ایشته مرامك حاصل .

بیتنك صورت تقفیه‌سی نه‌ده خوشه کیتمز . فقط خوشه کیتمیان شیلرده بعضاً یاپیلیور . سنك « زمانهٔ آب » منظومه‌سندن شو ،

ساعیلرکك نه‌دلربادر

دمزنلکی نوبنو چمندن !..

ایصال سلام ایدر وطندن ...

ده‌دخی اوصورت تقفیه کوریلور !.. لطیفه دکل اما ؛ بو قافیه مسئله‌سنك بر بیوك اهمیتی وارکه بیلنمیور . یاخود بیلنمك ایشه اوکرمیور . حقیقةً شعرده قافیه قادینده آیاقدرکه جالب نظر اشتیاق اولمقدن هیچ بر وقتده خالی دکلدر . و

نظر عواقب احواله اولدیغندندر

که نظملرده قوافی‌یه اعتبار اولنور .

سویلیورسین . تکرر ، واقع ایسه اعتراض محقدر .

سکایت منظومه‌سی ایچون « بو پك کوزل دکلسه‌ده قصورسز ، هیچ قصوری اولمامقده برکوزللکدر . او دکل اماهیچ قصوری‌اولمامق برکوزللکمیدر ؛ یاخود سراپا کوزل اولمامق برقصورمیدر ؛ بکا اویله کلیورکه هیچ قصوری اولمامق کوزللکدر فقط اویله قصورسز بر کوزللك پك خوشه کیتمز دکلمی ؟ بوکا نظراً سنك بو منظومه‌ك پك کوزل اولدیغیچون بکناامامك لازم کلیور ! عجبا منقدین حضراتی بویله بر تنقید یوله‌بیلیرلرمی » دیورسین. شبهه یوقکه بزم منقدین کرام حضراتك خیاللرندن بیله کچه‌میان بو صورت تنقید اصول بدایعه دائر فرانسزجه‌ده اوقودیغم کتابلری بر طرز اعجاز پرورانه‌ده خلاصه ایدییور : مثلاطبیعتك بر منظره‌سنی عرض ایدن بر رسمده طبیعت مکملاً تقلید اولنمش اولورسه بو مکملیت اور بم ایچون بربیوك قصورعد اولنیور . ورسم خوشه کیتمیور . بو علم بدایعك اك اساسلی قواعدندر ، لکن نوع بدایعه داخل اولان شیلرك خوشه کیتمامزی نادراً بی قصورلقلرندن ایسه

(عاریت کتاب آره‌سنده بولنمش برچیچك) منظومه‌سی کبیر . بونك بعض بیتلرینی سنده بکنمش‌سین . (تأوه) ده‌کی (بوی ریحانی) تعبیری (کفت وکوی روحانی) یه قافیه اولمق ایچون اختیار اولندیغی معلوم دکیی ؛ تعبیر غالبا سکا پك فنا کلمش . طرز افاده‌کدن اویله برشی استشمام ایدییورم .

بوندن صکره کندی آثارکه نقل کلام ایدرك بانیرمغه اقدام ایدییورسین . دائما ترقیده اولان سنك کبی ادیبلر برکون اوّله قدر یازدقلری شیلری بکنمزلر . سن ده آثار متقدمه‌کی بکنمامکده معذورسین . فقط سنجه الك قصورلی اولان براثرك بزلرجه الك مکمل براثر صاییله بیلیر . هله (زمزمه) دن بحث اولنورکن آثار حامدانه‌دن سوز آچمق لایق دکلدر ، آره‌لرنده نسبت اولمدیغیچون . اوت : حامدك آثار واشعاری نفایس وبدایع نادره‌دندر . زمزمه یسه هرنغمه‌سی بر فغان عجزدن عبارت برفریاد مأیوسانه . بشقه برشی دکل .

(نزد یَمْده) تعبیری بنم بیلدیکمه کوره زمزمه‌ده یالکز بر یرده واردر . سن تکرر ایتدیکنی وحالبوکه بویله سوزلرك برمجموعه‌ده برکره استعمالی الویره‌جکنی

(مغروقه) منظومه‌سنی اوقدر بکنسندك ها ! عجبا اینانه‌یم‌می ؟ هایدی اویله اولسون . بومنظومه اوزرینه ایکی ملاحظه بیان ایدییورسـینکه پك مصیبدر . واقعـا مغروقه یازلدقدن صکره برادرمرحومك او وقعه اوزرینه درجهٔ تأثراتی ، مغروقه‌یی ابتدا تحرّی ، صـکره تعقیب بولنده‌کی حالاتی تصویر وتذییل اولنملی وبرده اصل منظومه‌یه مغروقه‌نك اولادمتروکه‌سی حقنده‌کی تحسّراتنه دائر بعض سـوزلر علاوه ایدلملی ایدی . بونلرك ایکیسی‌ده خاطر کذار اولدی . فقط اوحالده وقعه‌نك برچوقلرنجـه مفروضیت دائره‌سنده قاله‌جق اولان حقیقتی اعلان ایدلمش اولمق ملاحظه‌سی مانع اجتسـار اولدی . بلکه ایلریده اوقصورلری‌ده اکمال اولنور . هاکرچك اولاد تحسّری حقنده بعض بیتلرك منظومه‌دن بالاخره چیقارلدیغنی واز جمله ،

یارب قومه بونلری پدرسز
معصومه‌لری یاشات کدرسز

ك مع التحسّر ترك اولندیغنی شمدی تخطّر ایتدم .

رفیق مرثیه‌سنی جداً بکنسدیککی بیلسه‌م پك ممنون اولوردم . زیرا مزمه‌ده‌اك زیاده سودیکم اومنظومه‌جکدر . بوندن صـکره طبیعیلکده ، رقت بخشـالقده

کوچوکلکلری‌ده سنك بیوکلکه یاقیشدیره‌مم .

(عجب کیمدی) منظومه‌سنده‌کی ،

کوزم وجهنده‌کی حزنی سچردی

مصراعه ایلیشه‌رك دییورسین‌که : « حزنك سچلمسی نصل اولور ؟ حزن سچیلیر برحالده اولمدقدن بشقه کوریلور دخی دکل. کورینور برحال اولمق یاقیشور ظن ایدرم، زیر برقعده اولسون، نره‌ده اولورسه اولسون... برچهره‌ده اولان حزنی کوز کورملی ، کوکل حس ایتملی . »

بومطالعه‌ك نجه مصیب دکل. اولا، سچمك تشخیص ایتمك معناسنه اولمق اعتباریله حزنه یاقیشیر . ثانیاً ، کیزلی برشیئی اعتنا ایله کورمك معناسنه اولمق اعتباریله کذلك حزنه یاقیشیر . خصوصیله اوحزن نقاب التنده اولورسه کورینان شی البته کوریلور . برچهره‌ده‌کی حزنی کوز کورمنیجه کوکل نصل حس ایتسون ؟ نم اعتقادمجه صاحبی ایلك دفعه کوریلان برچهره‌ده‌کی حزنی کوز کورمدن کوکل حس ایده‌مز، ابتدا کوز کوریر صکره ماهیتنی، ایده‌بیلیرسه، کوکل تقدیر ایدر .

بيتنده‌كى (صانكه غبرا) يى بكنمديككز حقليدر. يالكز ديديككز كبى (صحن غبرا) ده اولمز. بن آنى ابتدا (خاك غبرا) يازمش ايدم‌كه مأنوس ومعناً موافق اولان ده بودر. صكره، هانى سنك براز يوقاريده بحث ايتديكم،

حاكم سكا شاهق جبلدن

مصراعنده شاهق طاغ تپه‌سى معناسنه اولمق مناسبتيله دوشونديككز تكرار تقفيه‌سنى بن ده (خاك غبرا) ده ملاحظه ايتديكم ايچوندركه (خاك) ى قالديردم، يرينه (صانكه) قويدم . صانكه أيي ايتمدم .

لايقدى رشد!! ايده‌يدى بالايه ارض سفلى،
شايان ايدى باقه‌يدى حسرتله زيره بالا .

بيتنى‌ده شايان تماشا كورمش‌سين . حالبوكه حاوى اولديغى بر ترتيب سهوى ايله بيتك مصراع اولندن معنى چيقمديغنه دقت ايتمامش‌سين . وياخود بيتى بكنديككز فلان يوقده آلاى‌مى ايديورسين ؟ حد ذاتنده ايسه بيت بكنيله‌جك بر شى دكلسه‌ده سهويله برابر يازيله‌رق آلاى ايتمك‌ده آرزو بخش اوله‌جق بر مسخره‌لق اولمسه كركدر ، دكلمى ؟ سكا بر وقتده طارلمم . فقط بويله

سوزلرله ارتباطنی کوسترمك ایچوندر دیسهم جواب اولوریا ! .. فقط (اصلنده) یازلمقلهده ارتباطه خلل کلدیکنه نظراً اویله دیمك‌دها کوزل اوله‌جقمش دیه‌جکم.

بزم نغمه‌نك وصفنده یازدیغك قطعه‌یه صاحب نغمه‌نك لیاقتسزلکنی شوندن آکلاکه اوقطعه‌یه بیله اعتراض ایدییور:

نایلر بویله نوا سویلمامشدر تا حال

مصراعنده‌کی (نوا سویلمك) تعبیرینه خفیفجه برنظر ایتدکدن صکره (تاحال) ایچون بوده (ازجدید) کبی غربا زمره‌سنه ادخال اولنه‌جق الفاظدن دکلمیدر؟ دیور. ثانیاً

موسیقی شعر ایله اولمز بوقدر هم آهنك

مصراعنده‌کی (هم آهنك) آهنکسز دوشدیکندن نای ونوایه حسن ادایه دائر برشعرده بولنمامسی اولی اوله‌جغنه ذاهب اولیور. بو برجملهٔ معترضه. بونی کچه‌لم.

« باق افندم ! شونلره باق ! » دیه‌رك نقل ایتدیکك بیتلر اوقدر استهزایه مستحقمیدر یا ؟ استهزا دکلسه ثناده اطرادرکه استهزاء کبی تلقی‌یه سزادر.

خولیاده برتماشا منظومه‌سندن ،

اول مرتبه یاغاردی انوار آسماندن
اظهار عجز ایدردی چکمکده صانکه غبرا

قالوب بحث وحـدتده عاجز نفر

بیتنده قلمله سردار آره‌سنده وجه مشابهت آره‌یه‌جق دکل ، صـوره‌جق اهـالیٔ قلمك تعریفی بجه قلمه کلیر سوزلردن اولسه‌ده جواب ویره‌جك اولسه‌م ، دیردم‌که: صوردیغکز وجه مناسبت، سردار دائماعسکرك، قلم ایسه کلمات وسـطورك الـٔ کریسنده بولنمقدر ! بوجوابه قانمزده کوه‌زه‌لکه قالقشرسه او زمان سکوت ایدردم .

توارىخه مبدأ ويرر ازجديد

مصراعنده‌کی (از جدید) فی‌الحقیقه أیی دکل . أیی اولمدیغی بیلدیکم حالده استعمال ایتدم. بشقه‌سنده کورسه‌م بن اعتراض ایدردم . بیلمم نه‌دن اولیور ؟ . بعض‌وقت انسان هیـچ حظ ایتمدیکی بر آدمه سلام ویرمك قبیلندن اوله‌رق، هیـچ سومدیکی بر لفظه‌دهافاده‌سنده مقام‌ویرییور. خیر، بونلری قوللانمیه‌جغز.

نه جوهردر اصلاً اونور وضیا ؟..
بونی فن دخی بیلمیور حالیا !..

قافیهٔ مقیّده نتایجندن اولدیغی بی‌ریا . (اصلاً او) یرینه (اصلنده) دینلماسی دیدیکك کبی اوست طرفده‌کی

شمدی ایکنجی مکتوبه کچیورم :

ها اونوده‌جقدم (اسحب) دیه بر لغت بیلمیورم .
نم بیلدیکم (سحائب) در. شاید بویله بر لغت یوقسه...
یوقسه سن ایجاد ایتمش اولورسین، دکلمی ؟

ایکنجی مکتوبك، بیلمم یوقاریده سویلمش می ایدم؟..
۲۷ مایس سنه ۱۸۸٤ده یازلمش. جوابی فرنکی ٥ اغستوسده
یازیلیور . بیوك قصور ، لکن عفو ایت . (زمزمه) یی
آلمش سین . طبیعیدرکه کوندریلان شی آلنیر . فقط
صیقلمدن نصل اوقودك؟.. خاطر ایچون اولملی. طوغریسنی
ایسترسه‌ك بن، سن اولسه‌م زمزمه‌یی اوقومق شویله
طورسون ، ألمه بیله آلمزدم . چونکه فنادر ، چونکه
مطالعه‌سی جان صیقار . اوقودیغك وفضله اوله‌رق بیان
مطالعه‌یه‌ده تنزل ایتدیککك ایچون سکا نصل تشکر ایده‌جکمی
بیله‌مم . بومطالعات همان عمومیت اوزره ثنا ، ثنالر ایسه
کذلك عموماً رهین اطرا اولمسه مکتوبکدن بالتفریق
برواسطه‌ٔ نشریه‌یه‌ویرردم . مطالعاتکدن ردیولنده اولانلرك
بر طاقمی نجه‌ده رهین قبول ایسه‌ده بعضیلری دکلکه
صره‌سیله بحث ایده‌جکم، کوریرسین :

بولورشان او سردار صاحب ظفر

شمدی ینه اوقودم . معظّم شی! بحر متّواج ادب وحکمت وصف صحیحیدر . بویله محیطلری احاطه ایدن فکرده‌کی وسعتی نم حوصلهٔ خیالم استیعاب ایده‌مز . بو منظومه‌دن پك چوق بکندیکم پارچه‌لر شونلردر :

باقدم که دم تفکر کده
اینمکده نجوم زیرپایه ؛
همرتبه اولور تهور کده
امراج ایسه اسحب هوایه .
حاکم سکا شاهق جبلدن ،
بوشخص که بونده ناله‌زندر ،
بیل کیم متبحرین‌دندر
ایسترسه‌ك آنی بر امتحان ایت ! .

شاهق طاغ تپه‌سی دیمکسه‌ده جبله اضافتله استعمالی مشهور ومأنوس اولدیغندن دوشوندیکك تکرار محذورینه محل یوقدر . مع‌مافیه زروه‌یی قوللانمقده تأویل قبول ایتمز ظروه‌لردن ، یعنی شو بزم الحاج ابراهیم افندی حضرتلرینك زرده‌سندن اولمزدی .

ماضی منعدم، حال مؤلم، آتی مظلم، آه بن بو حیاتدن برشی آکلامدم . آکلایه‌میه‌جغم . نیچون کلدم دنیایه عجبا ؟..

(بو ایکنجی کاغدی‌ده طولدیره بیلیرسه‌م بس . بو مکتوب یازمق دکل کاغد قره‌لمق .)

بکا کوندرمکه لطف ایتدیککك منظوماتککك، هله‌چوق شکر، صورتلری صاحب بك افندی زاده‌لرده موجود ایمش . « یشیللك » ده اوصورتلری آلنانلر جمله‌سندن اولدیغنی تحقیق ایتدم . بونلردن نشرینی آرزو ایتدکلرك ایچون بکلره یاز. آرزو اولنان غزته‌لره ویا مجموعه‌لره کوندرسونلر. مطلوب حاصل اولور. صاقین بوکا بر معنی ویرمه. مطلق برمعنی ویرمك لازم ایسه دی‌که: (زواللی اکرم ! ینه بر فلاکته اوغرامش، هر شیدن بیقمش، برعطالت مهلکه‌یه دوشمش. یازق! انشاءاه قورتیلور!) ایشته بویله سویله ، بویله دعا ایت !

سنی صیق صیق یاد ایتدیکمه البته امین اولورسین . صیق صیق کاغد اوچوره‌مدیغمه ایسه کوجنمه . کوزلرم آغرییور دیمدمی ؟

« زمانهٔ آب » ی اوّل برقاچ کره اوقومش ایدم .

بوندنده بر شی چیقمیور . هیچ اولمیان هیچدر . هیچ اولان ایچون ده تسلّی محالدر .

سنك ترجمهٔحال ایله شناسی وضیا منظومه‌لری روحی بلکه کوندرلمش ، لکن روحی بك او تذکره‌یی میدانه کتیره‌میه‌جك کبی کورونیور . اویله بر انجمن ادب تشکیل ایتمك قولای دکل ، کوزلجه بر شی اولسون دینورسه کوجدر . چالشمق ، دوشونمك اوغراشمق ، یازمق ، بوزمق ، ینه یازمق ، آرامق ، اوصانمامق ایسترکه اوده بررند ساغرکش لاابالینك کاری دکلدر . تذکرةالشعراده سزاینك داخل کورنمسی ایچون بشقه بر یول وار : (زمزمه) یه دائر کوندردیکی مطالعه‌نامه‌دن بعض فقره‌لری ـ تذکره‌ده بندن واو صره‌ده زمزمه‌دن بحث اولندیغی صره‌ده نقل ودرج ایتمك ایچون روحی بکه لقردی ایتدك . سزایی ایکنجی تعلیمه کیرر ، همده کتابك اك حیثیتلی ، اك اهمیتلی صحیفه‌لرینی طوتار . لکن بنده انی وجوده کتیره‌بیله‌جکمی‌یم ؟ اوراسی شبهه‌لی ، هم پك شبهه‌لی !..

ایواه توکندی مایهٔ عمر ،
خورشیده ایرشدی سایهٔ عمر !

ايله هيچ آلش ويرشيم يوق !..» ديمسونمی ؟.. بوكا سن اينانيرميسين؟ بن ايناناماديغم حالده ديكلهدم . استادك بو لقرديسی برمعشوقهٔ نامهربانه قارشی « ارتق سنی سوميهجكم !.. » يوللو كوستريلان استغنا قبيلندندركه دها زياده مغلوب محبتی اولديغنه دلالت ايدر. ينه چوق يازهمديغكدن، يازارسهك خسته اولديغكدن بحث ايديورسين. سنك قدر دكل اما، وقتيله بنده مثلا بر كون اقشامه قدر شعر سويلرده ينه اوصانمز، ينه يورلمزايدم شمدی ايكی ساعت اوغراشهميورم . بو خستهلقدن فلاندن دكل تقدم سندن ايلری كليوركه اوده برخستهلق صاييله بيلير. اوت . اصل خستهلق اودركه دواناپذيردر. بن بوندن اون سنه اول يازديغم يادكار شبابده (واحسرتا ! حيات كنجلكدن عبارت ايمش !) ديمشدمده شمدی آرتق سويايهجك بر سوز بولهميهرق يالكز چهرهمی قرارتوب مأيوسانه دوشونيورم . كنجلك بيتدی . پك اعلا!.. فقط كوكل نچون اختيارلهميور ؟ . . اكا تعجب ايدييورم ، آكا حدتلنيورم . آه نم ايچون سنك بو صرهده استانبولده بولنهجغك زمان ايدی ! ياخود بن اوراده بولنهيدم. نصل كلهيم ؟ (وقت وقت بن هيچ اولماملی ايدم) ديورسهمده

اشعار و آثارك ایچنده بکندکلرم هپ مقتبساتدر ها؟ کیمه افترا ایدییورسین ؛ بکامی ، کندیکه‌می ؛ بو نه‌طرفه عائد اولسه حقسز .

سزاپی بیلمم قامپانیا صفالرینه طالدی‌ده احبابی، اخوانی بتون بتون اونوتدیمی ، نه اولدی ؟ ایکی آیدن زیاده‌در برشی یازدیغی یوق. انسان محرکات حسیات ایله محاط اولدیغی زمان اخوانی دوشونه بیلیورسه‌ده — خیر اویله دکل — دائما دوشونمکه محتاج اولیورسه‌ده آنلرله قونشمعه وقت بوله‌میور . سزاپی بوخصوصده هپمزدن بختیار . آه کنجلك !..

خنده‌لر بوسه‌دن قالوب حامل ،
صان اولولر چمنده رایحه‌زا !..

بیتنی شرقه نسبت ایتمکه برقباحتمی ایتدم؟. شرقه منسوب اولان برفکر نه‌یه کوزل اوله‌مسون ؛ فکرهم کوزل، هم‌ده طوغری؛ افاده‌جه ایسه هیچ بر بوزوقلغی یوق . بن آکا ینه شرقه منسوب دیه‌جکم . فقط سببنی بیلمیورم ، خیالم آنی اویله قبول ایدییور . احتمال‌که خطا ایدییور .

حضرت استاددن صوك برمکتوب آلدم. « ادبیات

بونی (رفائل) ده [*] کورسه حضور عظمت وعلویتنده سرفروبردهٔ تعظیم وتسلیم اولوردی . بکا اعتماد ایت بن کوزل شی یاپه‌مزسه‌مده تقدیر ایدرم . « یشیللك » منظومه‌سندن بحث ایتمکی اولکی مکتوبمده اونوتمشم . منظومه‌نك اسمندن بشقه هر شی کوزل . نامنك ناخوش کلسنه سبب ایسه ترك آشجیلرك آغزندن سمیز اوت، اصپاناق کبی مأکول خضروات ایچون «یشیللك» تعبیرینك چوقجه ایشیدلمسیدر . بومنظومه‌لر بریره باصلسه ، مجموعه‌یه برده فهرس قونسه فهرسده کورینه‌جك « یشیللك » تعبیری ینه او (أفه) [**] یی ایتمزمی ؟ مقصد لطیفه‌مجرد . فقط سن بولطیفه‌یی جدّه حمل ایدرده اسمی دکیشدیرمش سین ، اکا تشکردن بشقه نه دیه‌بیلیرم!

[*] رفائل سانچیو Raphaël Sanzio ۱۴۸۳ سنهٔ میلادیه‌سنده تولدله ۱۵۲۰ ده وفات ایتمش اولان ایتالیان رسام اشهریدر . وابداع ایتدیکی الواح عدیده ، صنعت تصویرك مخلداتندندر . پدری ده رسام ایدی . اوتوز یدی سنه‌لك مدت قصیرهٔ حیاتنده پك چوق آثار نفیسه وجوده کتیره‌رك اساتذهٔ متقدمه‌یه تفوق ایتدیکی کبی ، ادوار متأخره‌نك ائمهٔ ترسیمنه‌ده مقتدای مقبول اولمشدر . رقت ومتانت خطوطده هیچ بررسام اونك کعبنه یتشمدی .

[**] Effet تأثیر .

كيور . بو سنه استانبولك هر سنده كوريلان اطرادسزلق هيچ بر ياز كورلمامش . ايكى كون آچيق كيدرسه ايكى كونده مطلقا بوزيليور . ايشته انجه انجه ياغمغه باشلادى .

« كرسىٔ استغراق » ى بنم بكنمكلكم سكاده خاطر ايچون آنى سوديرمش . تشكر وافتخار ايدرم . لكن او منظومه‌نك خاطر ايچون سويله‌جك مرتبه‌دن سما قدر على اولديغنى ادعا ايده‌بيليرم .

كنار بحرده خوش بر محلدر ، ناظر عالم ،
تحجر ايلمش بر موجدر اوستنده بر آدم ،
خيالتدر اوتورمش ، فكر ايله مشغولدر هردم ،
كيمشدر بياض ، اما باقارسين عرض ايدر ماتم ،
بلوطلر ، طالغه‌لر ، ييلديزلر اطرافنده هپ محرم ،
آغاجلر ، جوبلر ، قوشلر ، چيچكلر دائما خرّم !..

بويله بر تابلويى بن دها هيچ بر يرده كورمدم . حمدك اشعارى هپ عموماً كوزل ، عموماً علويدر . فقط ايچنده بويله بر تصوير دها كورلمدى . اعتقادمجه

ماء جاری طرف طرف چاغلر،
باد خوشبو اسر خفیف خفیف،
چاغلادقجه صولر لطیف لطیف،
ایکی یاندن صدا ویرر طاغلر.

نصل، هم نفیس، هم سلیس دکلمی؟ بنم تعلیمه آلدیغم شعرلری کوزل، کوزل شعرلری ده آندن عبارت. «آتشپاره»، یاخود منغل قارشدیریلیرسه کوزه چارپه‌جق سوز او ایکی منظومه‌دن عبارت اولدیغی کوریلور. قصوری هذیان. عثمان بکدن [*] بعض شعرلر ایستدم، کوردم، بکندم. عثمان بك بالطبع شاعر، سزانی بالطبع ادیب اولدیغی کبی. قصورلری تفکر وتعبیرجه هیچ برکیمسه‌یه بکزه‌مامه‌لریدرکه بو قصور، ایلریده، کندیلرینك برر بیوك مزیتی اولور.

«افقك مشهوری متحرّك ایسه‌ده طوغریسی ساکندر ظن ایدیورم.» دییورسك. بن ایکیسی‌ده جائز اولدیغنی لغته مراجعتله تحقیق وتحریر ایتمش ایدم. بو حالده مشهور اولان متحرّکی دها طوغریسی اولمق لازم کلمزمی؟.

قارشمده‌کی افق حرکته باشلادی. غالبا یاغمور

[*] پیری زاده شیخ‌الاسلام صاحب بکك ایکنجی مخدومی عثمان صاحب بك که عبدالحق حامد بکك همشیره زاده‌سی‌در.

ناجینك شعری ایچون « او قدر سلاسته بن آز شعرده تصادف ایتدم » دیدیکك جدی بر سوزمی اولیور ؟

کوزلرم فنالشدی ینه براقه‌جغم . (بوکاغدی قره‌لمغه عرفه کونی باشلامش وصکره کوزلرمدن طولایی براقمغه مجبور اولمش ایدم. ایرتسی کونی بیرام اولدی . استانبولك بیرامی ، خصوصیله مأموریتده اولانلرایچون ، بحضورلق آیامیدر . اوچ کون طولاشدم . أوده قالدقجه یالکز قالمدم . او یورغونلق ، او راحتسزلك کوز آغریسنك زیاده‌لنمسنه سبب اولدی . مکتوبی تکرار أله آله‌مدم . ایشته بو صباح ، که شوالك سکزنجی جمعه صباحیدر ، ینه سنکله قونشمغه جان آتدم) دیکله :

ناجینك شعری پك سلیسدر ، اویله‌می؟ لکن شعر ایچون سلاست نفاستدن صکره آرانمق لازم کلیر . بویله اولنجه شاعرمزك اشعاری سنجه هم نفیس ، هم ده سلیس دیمك اولور .

صو لطافتله سیم صاف آسا
قیادن متصل آقوب شارلار
صانکه زنجیر نوردر پارلار
اولور ارباب عشقه جذبه فزا

لکن ذهنم بردنبره پك مؤثر، آشیری حزین ومحزن
خیالات ایله طولدی. بن نیچون کلدم دنیایه عجبا!
بنم بو فنا عالمده هیچده ایشم یوق. ایشم وار، لکن بو
جهان بنم ایشمه کلمیور. حامد، شمدی بر قوهٔ معنویه
بزی روبرو کتیرسه سکا برطاقم شیلر سویلردم که آغلاردك.
برابر آغلاردق. یالکزمی آغلایم؟..

ناجی بختنه کلدك: بر ینار طاغدن کشیش طاغنه
انتقال ایدهجکز. اومبارك کرچکدن مبارك ایمش یا!.
آرتق بودفعه بزلری چکهمامزلکی بتون بتون میدانه قویدی.
(زمزمه) یه دائر (ترجمان) ه حرف واحد برشی یازمدی.
نه دیرسین بوکا؟ مدحت افندی معذور، بکا بر کون
دیدی که: «بزم غزتهنك ادبیات اللهی ناجیدر. زمزمه
ایچون برشی یازلمسنی اللهه حواله ایتدم. اوده بر سس
چیقارمدی. سببنی صوردم. اکرم بك بکا زمزمه
کوندرمدی که برشی یازهیدم دیدی» تحف دکلمی؟ حالبوکه
بن مدحت افندییه زمزمهدن بر نسخه کوندرمشیدم.
لکن ناجییه نیچون کوندرهیم؟ بتون بتون شیمارتمق
ایچونمی؟ غریب اولهرق طریق بر «رهقلام» یازمش
ایدی که او غزتهیی ألکه آلبورسهك کورمشسیندر.

پك طوغری. نجه بویله دیمك لازم كلیر. فقط بوقاعده‌یی تطبیقده اختلاف ایده‌جکز: سن یوزی کوزل برقادینك حسن اخلاقنه قائل اوله‌جقسین؛ بن اخلاقی کوزل بر قادینی چرکین‌ده اولسه کوزل کوره‌جکم. سن صورتدن معنایه انتقال ایده‌جکسین‌که طوغریدر؛ بن باطندن ظاهری استدلال ایده‌جکم‌که قاعده‌سزدر. فقط نجه پك قاعده‌لی کلیور. اوّلده دیمشیدم: پك چرکین برقادین ذکاسیله، حسّیله، اداسیله، اطواریله بنی کندیسنه مفتون ایدییور. صکره کندیسندن دها کوزل برقادین کورمیورم. حالبوکه پك کوزل بر قادینه میل ایتمك ایستیورم. بورکنسزلکیله، غلظتیله، معامله بیلمزلکیله بنی کندیسندن صغودییور. صکره آندن دها چرکین بر انسان کوره‌میورم. آه محرّکات حسیاتدن malheureusement ینه بحث ایده‌میه‌جکم. بو بحث هپ بلوطلی هوایه تصادف ایدییور ... بحث ایده‌جکم، یاخود بحث ایتمك ایستدیکم زمان بم‌ده گوکلده فورطنه‌لرظهورایدییور، شمشکلر چاقیور، یاغمورده‌می یاغسون؟.. براق بنی قرداش، کندی حالمه!.. سن استانبوله نه‌زمان کله‌جکسین؟

اوغراشه‌مزسين . الحاصل برمدت ، يعنی خسته‌لق برطرف اولنجيه قدر، حكيمانه ويا طبيبانه حركت ايتمليسين. ايشته سكا نصيحتم بودر . حكميله عامل اولمه‌كی سندن طلب دكل رجا ، رجا دكل طلب ايدرم .

سنك ابتدا لوندره‌يه كيده‌جك ، صكره استانبوله كله‌جك اولان هندلی ، كه بنم ايچون بر مكتوب ويره‌- جكمش‌سين ، دها ظهور ايتمدی . لكن بن آنكله نصل قونشه‌بيله‌جكم ؟ بن انكليزجه بيلمم ، او فرانسزجه آ كلامز ، هند لسانيله تركجه آره‌سنده ايسه هيچ مناسبت يوق . ظاهر بر برمزه سويليه‌جكمز سوز كولوشمكدن عبارت اولور .

(بكا آزيجق مساعده ايت . دكزه كيره‌جكم . بو جسمانی عالم آبه محتاجم . چوق فائده كوريبورم . هم‌ده خوشمه كيدييور . بر ساعت صكره ينه قونوشيرز .)

ايشته كلدم، فقط براز كيچ قالدم. چونكه يمك‌ده‌ييدم. هيچ اولمزسه انسان بوكلفتدن وارسته يارادیله ايدی !... طعام ايتمك لذائذدن ايمش. بنم ايچون زحمت ، كلفت، بشقه بر شی دكل ! نره‌ده قالدق ؟ ها ديورسين‌كه: « كوزللك محاسن معنويه‌نك يوزه اورمش آثاريدر . » بوسوز

باد زمهریر وجودکی خاشلار . بعضاً آیلرجه کونش یوزینه حسرت چکرسین. روی زمین کونشلری ایسه‌همان عموماً برز کوشه‌ده غاربدر. آه قیشی هیچ سومم! قدرت اولسه، امکان بولنسه دائما موسم صیفی تعقیب‌ایدرك دنیایی طولاشیردم .

کیفسزلککك دها دهشتلی برایکنجی‌تعریفنی شمدی اوقودم . بن سنك بر بیوك برادرك ایسه‌م سوزمی دیکله : بن اوتعریف ایتدیککك حالی بکنه‌مدم. اطبای مملکت هضمسزلق دیمشلر، خلط ایتمشلر. خسته‌لق نیم امین اولملق اوزره تخمینمجه ذهن یورغونلغندن کلیور . خصوصا بو یورغونلغك اکثر یمك اوزرلری وکیجه‌لری وقوعندن نشأت ایدییور. کوز کوره وجود تلفنك معناسی یوق . بر مدت کثرت اشتغالی بتون ترك ایده‌مزسه‌ك بیله تعدیل ایت . بعدالطعام هیچ برشیٔ اوقومه، یازمه، کیجه‌لری چوق اوتورمه، چوق کز . والحاصل وجودکه باق . صکره نادم اولورسین . واقعا بو خسته‌لق مهلك دکلدر . شوقدرکه دائما سنی یحضور ایدر . اوحالده مجبوراً ترك اشغال ایدرسین. شمدی کونده بش ساعت چالشه‌بیلیرکن او زمان بلکه ایکی ساعت بیله

ایتمزسین . اویله اولنجه ارتق اوراحتسزلکه قاتلانمق لازم کلیر .

کمالدن ، سزاییدن بحث ایتمك بکا پك مؤلم کلیور. سزایی ینه کلیر، ینه کوریلور ! لکن کمال !.. زواللی کمال! زمانمزده بردرلو قدری بیلنمدی. اوکمالك که حقیقةً سوابقده نظیری کلمامش اولدیغی کبی ، بوندن بویله‌ده کله‌جکی شبهه‌لیدر. بلکه ایلریده برکمال ادبیات دها کله‌بیلیر، فقط بومجموعهٔ مکارم وعالیات کلیرمی، بیلمم؟ آه !..

برکهردر معرفت فقدان ایله قیمتلنیر

نیچون بر قاعده اولمش ؟ جمعیات انسانیه‌ده حکمی همان هر وقتده تخالف ایتمامش اولان بوقاعدهٔ قدیمه‌یی ابطال، انسانیتك الك برنجی وظیفه‌سی ایکن، ایواه‌که، الك زیاده تعرضدن سالم اولان ینه بو قاعده‌در !..

استانبولك صیجاقلری باشلیه‌لی چوق اولمدی. بو کون ایسه هواده عادتا قیش حالی وار. بن قیشی بردرلو سومه‌مدیکمدن موسم صیفك کچمکده اولدیغنی دوشوندیکم زمان مکدر اولیورم. امان نه‌در او مغموم هوالر، نه‌در اوصغوق روزکارلر! نه‌در او آردی آره‌سی کسلمز یاغمورلر!. اوده قالیرسه‌ك زهرلی هوا تنفس ایدرسین، سوقاغه چیقارسه‌ك

تعریفاتکك بو قسمی نه قدر کوزل ایسه قارغه پنجه‌سندن
خلاص اولان یاورو قوشك آناسی، باباسیله برابر قفسده
هلاك اولدیغنه دائر اولان پارچه‌سی اوقدر مؤثر ! اولاد
احرارك محبسلرده ترك حیات ایتملری تصوّری قدر حزین،
دلسوز ! اوفاجعه حقیقةً بکاده پك زیاده طوقوندی .

مکتوبلرم حقنده کوستردیککك استقبال و حسن قبولدن
متشکرم . فقط بن سکا ایستدیکم کبی، یاخود دها طوغریسی
ایستدیککك کبی کاغد یازه‌میورم . ابتدا اقتدار، ثانیاً وقت
یوق. فکرکی نیچون برآلای هذیان اوقوتمقله اتعاب ایده‌یم؟..
انك ایچون هذیان نامه‌لرمی دائما قیصه کسمك ایستیورم .
سنك کیفسزلك بندن‌ده هیچ آیرلمق ایسته‌مین برخسته‌لکدر
که دائمی صورتده اتعاب دماغدن نشأت ایدر. چارهٔ اندفاعی
بسبتون ترك اشغالدر که بزلر ایچون محالدر . بیلمم بن
مطالعه‌سز ، تحریرسز، خصوصیله مطالعه‌سز طوره‌میورم.
الك فناسی مشغولیتلرمك انتظام آلتنده صحته الویره‌جك
زمانلرده اولمامسی‌در . اکثریا یمك اوزرینه چالیشیرم که
اوزمان ذهنمده بالنسبه کشایش بولورم. حالبوکه مشغولیت
ذهنیه‌نك الك زیاده مضر صحت اولدیغی زمان بعدالطعام،
قبل الهضم‌در . بیلیرم که بو قاعدهٔ صحیه‌یه سن‌ده رعایت

خاك ادرا كنده‌می تنبت ایتمش؟. استعمال ایتدیككمز كتّب (شكسپیر) ك خون عرفانیله‌می تربیه ایدلمش ؟.. توجیهم غریب، یاخود نا وجیه ایسه بشقه برشی خاطرمه كلدی . الحاصل بو منثور شعركی اوقومقله پك زیاده تلذذ ایتدم.

آدلی بر قادینك محاسن صوریه ومعنویه‌سی حیاتنك افق شعشعه دارنده سحاب فتنه تكاثف ایتدیرمكه باشلیوردی. بو یوزدن هم بو سوئه‌نك حسن نظرینی ، هم مادام دومننونك حمایتنی غائب ایتدی . بو سوئه ایله آرالرنده شدید ومتزاید بر مجادلهٔ قلمیه دوره‌سی آچلیور و بونكله برابر طرفینك یكدیكری علیهنده‌كی نشریاتی متین بر اسلوب ایله تشریح ماهیات ایتدیكی ایچون فرانسه‌نك سامان عرفان وادبنی تزیید ایدییوردی .

(تلماقك سركذشتی) لسانمزه بری ـ مصر والیسی محمدعلی پاشانك دامادی اولدیغی ایچون ـ (مصرلی) لقبیله معروف بولنان عربكرلی یوسف كامل پاشا امضاسیله، دیكری احمد وفیق پاشا قلمیله اولمق اوزره ایكی كره ترجمه ایدلمك ایستنلمش و ترجمه نامیله میدانه كلن اثرلرده برقاچ كره طبع و تمثیل ایدلمشدر .

ایكنجیسنك باش وكالتیله برنجیسنك صدارتی آراسندن اون بش سنه‌دن فضله بر مدت مرور ایتمین شو ایكی وزیر اعظمك بو ایكی ترجمه‌سی قدر دنیاده بری برینه ضد ایكی شیٔ كوستریله‌مز .

ضیاپاشا مرحومكده بر تلماق ترجمه‌سی بولندیغی مروی ایسه‌ده نه تماماً ، نه قسماً كورمك قابل اولمادی .

ایدیور؛ او قوشلر، او وحشی حیوانلر او غریب هیئتلریله متخیله قارشیسنده اوچیورلر، قوشیورلر. تصاویر قلمیه ایچنده بو قدر علوی منظره‌یه تصادف ایتدیکمی تخطر ایده‌میورم. قوللاندیغك قلم (فنلون) ڭ [*]

[*] فنلون Fénelon کرك افکاری، کرك اسلوبیله فرانسه‌نك حیات عرفانده بردور نوین آچان حکمای ادبادندر. ۱٦۵۱ ده تولدله ۱۷۱۵ ده وفات ایتدی. اوائل ایامنده حرارتلی بر پاپاسدی. او درجه‌ده‌که مزیات ادبیه‌سیله تأیید و تزین ایدن او صاف رهبانیتنه مشهور بوسوئه Bossuet بیله حیران وتقدیرخوان اولمشدی. اون دردنجی لوئینك کوزده ویا کزیده‌لرندن مادام دومنتنون Madame de Maintenon ڭ ده محمیٔ خاص الخاصی ایدی. فنون اداره وتربیه‌ده‌کی قدرت ممتازه‌سی سببیله اون دردنجی لوئینك جانشینی اولمغه نامزد بولنان وفقط پدرندن اول وفات ایتدیکی جهتله قرال اوله‌میان اوغلی دوق دو بورغونیی Duc de Bourgogne نك معلملکنه مأمور اولدی. بعض آثاری وبالخاصه (تلماقك سرکذشتی) عنوانلی اثر اشهری بوزمانك وبو وظیفه‌نك محصولیدر. فنلون شاکردینك طبیعت متهوره‌سنی تعلیم وتلقینیله او قدر تعدیل ایتدی‌که بالاخره، عزم واراده‌دن محرومیت کبی، اخلاقاً دوچار اولدیغی ضعفی کندیسی بیله تعییب ایتدی.

فنلونك حیاتی قرق یاشنه قدر هردم متزاید بر شان وشرفله وفضائل علمیه‌سنك هر طرفدن جلب ایتدیکی تقدیرات عظیمه ایله کذران اولمشکن، مادام کیون Madame Guillon

اكرم بكك جوابى

نورعينم حامدم افندم ،

مملكت طيوردن برى ٥ مايس سنه ١٨٨٤ تاريخنده، ديكرى ينه او آيك ٢٧ سنده اطاره ايتديكك ايكى مكتوبكك جوابنى بر ايديورم. برآيدر بر كوز آغريسنه اوغرادم كه بنى مطالعه وتحريردن منع ايديوردى. شمدى او آغرى براز كچدى؛ بن ده سنكله قونشمغه مسارعت كوستردم. بيليرسين كه، ياخود بيلمليسين كه، سنكله مصاحبت بكا هرشيدن الذ واعزدر. وجدانمه عائد اولان بو لذت وعزتدن نه وقتدر بنى محروم ايدن عارضهٔ عينيه ايله معناً دخى مضطرب اولمغه باشلامش ايدم. نه ايسه، بونى براقه لم ده مصاحبت وجدانيه مزه باقه لم:

مكتوبلركك بريسى مملكت طيورك تعريفيله باشليور. او ير او قدر كوزلميدر؟. يوقسه سنك تعريفك اوراسنى عال العال بر (ايده آل) حالنه مى كتيرمش؟ او طاغلر، او آغاجلر عظمتيله، جسامتيله كوز اوكنده تجسم

بيل كيم متبحرين‌دندر ،
ايسترسه‌ن آنى برامتحان ايت !

اى بحر، عنايت ايت، عيان ايت !
قالدير تتق سما نظيرك، تهزيزده رنك دلپذيرك
كوكلمده‌كى عكس بى زوالى .
فوقكده اوچان‌خيال كيمدر؟ صاندم آنى بن كه سوديكمدر،
دوشمش سكا چشمنك ظلالى!..

اخطار — بو منظومه‌ده‌كى مصراعلرك صورت ترتيبى اصلنده اولديغى كبى محافظه ايدلمشدر .

ای بحرکه پیك فوج فوجك هرسودن اولور زمینه‌شامل،
سودم شو لباس موج موجك
افلاکه مقابل وممائل ! . .

هر نغمه‌ك اولور سقوطنه دال
بر کوه سفید نیلکونك ،
ای مغرب شمس اولان درونك ،
مهتاب یوزکده موجهٔ آل !..

انجم عددنجه در سپاهك، کسوتلری جوشن سمائی
سودم سنك ای فضای مائی ،
آفاقه تماس ایدن شفاهك !
سطحنده تعمق ایلر افکار، قعر کده علو اولور بدیدار.

ای بحر، ایا زمانهٔ آب ،
کیم تا ابد ایلمکده پرتاب ،
سیلابه‌لرك قوپوب ازلدن
[*] حاکم سکا شاهق جبلدن
بوشخص‌که بونده ناله‌زندر ،

[*] شاهق طاغ تپه‌سی دیمك اولدیغیچون شاهق جبلده تکرار حس ایدیورم. « ذروه » یازمه‌یی‌ده سومیورم .

زمانهٔ آب [*]

ای بحر محیط محرمم بن ، هر صبح کلن خطابه‌سندن،
هر صبح بنی سن ایله بیدار ! . .
ویر فکر مه‌جوش، حدتکدن، ویر طبعمه‌رنك، صفوتکدن،
کوستر وطنن غریبه تکرار !

باقدمکه دم تفکرکده
اینمکده نجوم ، زیر پایه
همرتبه اولور تهورکده ،
امواج ایسه اسحب هوایه!..

ساعیلریکك نه دلر بادر !.. دمزنلکی نوبنو کچندن
ایصال سلام ایدر وطندن ،
هرموج بنمله آشنادر ! . . .

هر موج که مثل فکر آدم، کیم ظلمت بعد موتی بردم ،
طی ایتمکه اولمامش مظفر؛
اولدقجه سواحله شتابان ، دونمکده او حال ایله پریشان
نالنده واشکریز ومغبر

[*] دیکر صحیفه‌ده‌کی هامشده مبحوث‌عنه‌اولان منظومه .

دوشونور بر برادرك واردر. باقی اخوت حقیقیه وابدیه.

برادر كمترك مشتاقك

عبدالحق حامد

اوبر صحیفه‌یه برشیلر یازه‌بیله‌جكم. ایچنده برفخریه وارسه بكا عائد دكلدر. بحرمحیطك طالغه‌لری خاك پاینی تقبیل ایدن بر شخص مخیله عائددر. اویله دكلمی؟ منظومه‌نك قوافیسنده التزام انتظام ایتمدم. كلیشی كوزل یازدیغم ایچون روشی كوزل اوله‌مدی. خاتمه‌سنده كیم بیلیر نه قدر غرابت كوررسین!.

ع ٠ ح

ترجمانه، فلانه ويرمكي مناسب كورمشسين، اكر يشيللك منظومه‌سني صاحب بكزاده‌لر سكا تقديم ايتديلرسه آنى ده لطفاً روحى بكه اعطا بيور . چونكه سندن بونلرى طلب و رجا ايتمسنى روحى بكه يازمشدم .

آرتق بوراده سوزى كسه‌يم‌مى ؟ . . آه پك چوق يازه‌جق شى وارسه‌ده بنده طاقت يوق!. سزايى ايستديكك قدر صيق يازميورمش . «آكلاشيلان آلديغى جوابلرى بكنميور.» ديورسين. اونصل لاقردى؟ سزايينك لوندره‌ده الك بيوك تسليسى اكرم ايله حامددن مكتوب آلمقدر . هپ درد ادبه شفا آرايانلردن دكلمى يز ؟ . .

سزايينك ايكنجى تعليمه كيره‌جكنده شبهه يوق . فقط شو تذكرة الشعرايه‌ده كيرسه ، ديورم . افكارى دائرهٔ اشعاره صيغمديغيچون شعر سويله‌مز. روحى بك كبى شاعرلر ايسه سزايى يه مخصوص اولان منثور شعردن اكلامز.

نيم وقتيله ترجمانه ويريلان (پك سورم) منظومه‌سنه سزايينك بر نظيره‌سى اولديغنى سويليوردك . نظيره نزدكده موجود ايسه روحى بكه ويرسه‌ن نصل اولور؟..

نى صيق صيق ياد ايت اكرم !. اونوتمه‌كه وطندن يكرمى بش كون اوزاق بر مملكتده، دائما سنى

اولمق ارزوسنده نیچون دکلسین ؟ . استاد رغبت ایدنجه دعوته سن‌ده اجابت ایتملیسین . یوقسه سنسز اوله‌رق بو انجمنه کیرمکده بن اصابت ایتمامش اولورم .

مادامکه اوّلجه کوندردیکم منظومه‌لرك ابوالضیایه ،

و وعدهٔ بوس لبکله کوزده‌کی جولر طورر ،
سوز قرین حق اولنجه هپ آقان صولر طورر .

کبی کوزل بیتلری پك چوقدر .

علی روحی بك فارسیده‌ده بهرهٔ تام صاحبی ایدی . متین اشعاری واردر. برآرالق مکهٔ مکرمه‌ده مجاور بولنورکن برای حج کلمش اولان هند علماسندن مشهور رحمة‌الله افندیله ملاقاة ایچون تنظیم وارسال ایتمش اولدیغی شوقطعه ، که هند عالمندن عثمانلی شاعرینه فوق‌العاده جلب تقدیر والتفات ایتمکه سبب اولمشدی ، مشهوردر :

داشتم امید از فیض فضائلمکسترت ،
با کمال جهل خود ، من نیز باشم فیضیاب .
باز پرسیدم زهاتف : میشود این یانه؟.. کفت :
بس بود لا تقنطوا من رحمة‌اللهت جواب .

ایچون ترجمهٔ حالمله شناسی وضیا منظومه‌لرینی یازوب بزم صاحب بکزاده‌لره یوللادم‌که سکا ارائه ایتدکدن صکره روحی بکه ویره‌جکلردر . سن او انجمن ادبه داخل

بی‌قرار ایلیه‌رك کردش ناهمواری
وطنمده بنی سیاحه چویردی دوزان !..

علی روحی بك ، ١٢٧٠ سنهٔ هجریه‌سنده تولد ایتمشدر . ١٣٠٥ سنهٔ رومیه‌سنده (ژاپونیا) یه مأموراً کیدن (ارطغرل) سفینهٔ نامرادینك وقایع سیروسفرینی ضبط وتحریر خدمتیله وکندی آرزوسیله علی روحی بك‌ده ـ ابحارمحیطه‌نك کردابلرینه نامزد اولان ـ اوکمینك مرتباتنه قاتلمشدی . سینغاپورده مبتلی اولدیغی مرض بیچاره شاعری قره‌یه وبر خسته‌خانه‌یه التجا ایتمکه مجبور ایتدی . واوراده، وطنندن بیکارجه میل دور ومهجور، غریب وبیکس، سکونزار ابدی‌یه تودیع‌روح‌ایدوب قالدی . (لمعات) آدلی برمجموعهٔ اشعاری مطبوع و ایچنده ،

خوار ایسه‌مده چکمه بندن دامن احسانکی
خاردن ای کل ، حذر قیل کیم طوتار دامانکی
باده اشکم ، ناله‌نایم ، غم انیسم ، شمع آه
بیك صباح وصاله ویرمم بر شب هجرانکی .

و باقیورمی دیه دلخستهٔ هجران کوزمه
باقیور جان آلیجی کوزلری یان یان کوزمه

رسمم حقنده کوستردیکك صورت قبوله تشکر ایدرم. بی چاره‌یه یالکز جان ویرمامشسین .

روحی بك بکا [*] کاغد یازمشیدی. تذکرة الشعراسی

[*] علی روحی بك طرز قدیمده قوی الطبع بر شاعر شوریده اطوار ایدی . معاصرین شعرا ایچون ، او زمانه قدر کورلمامش طرزده ، بر تذکره ترتیبنه تشبث ودها طوغریسی او یولده بر اثر تنظیمنی تصور ایتمشدی .

علی روحی بك ، ویسی پاشانك مخدومیدر. پدری قیصری متصرفلغنده ایکن بغتةً ییقیلان بر بنانك انقاضی آلتنده وفات ایتدی . علی روحی بك شو حادثهٔ فلاکت اشتمالی وسایه‌سنده تقاضای معیشتدن آسوده برزندکانیٔ شاعرانه ایله امرار ایام ایتمکه آلشمش اولدیغی پدرینك بو صورتله ارتحالندن صوکره دوچار اولدیغی پریشانیٔ حالی ، سلطان عبدالحمید ثانی‌یه بوندن اوتوز سنه قدر اول تقدیم ایتدیکی برقصیدهٔ مفصله‌نك شو مؤثر بیتلریله تصویر ایدر :

اوقدر أزدی بنی ضربهٔ قهری فلکك
ایلدی صورتمی صانکه هیولاده نهان .
اللی ییل سایهٔ شاهانه‌ده خدمت ایده‌رك ،
پدرم ویس قوللك اولمش ایدی ادعیه خوان .
متصرف ایکن اوچ ییل اولیور قیصریده
اوستنه أو ییقیلوب اولدی یولکده قربان .
شمدی بن روح مجرد کبی تنها قالدم ،
اولدی اجزای تن بخت و امیدم ریزان .

اولدیغنی رفعت [۱] تبشیرایدییوردی. حضرت مشارالیها بنده یالکز بر کره یازه بیلدم . بوده قصه یازمق ایستمدیکمدن ، اوزون ایسه یازه مدیغمدن .

اما کرم! بن وقتیله آیلرجه متمادیاً یازاردم. ساردانا پال، که اوچ بیك بیتی حاویدر، یکرمی درت کونده المدن چیقمش ایدی . نظیفه یی ایکی کونده اکمال ایتمشیدم . یازدیغم شو مکتوب کبی، کونده بش آلتی مکتوب یازاردم. شمدی ایسه درت صحیفه لك برمکتوبی بر کونده اتمام ایده میورم. چونکه خسته لنیورم . کچنده غیرت ایدوب ایکی کونده ترجمهٔ حالمی یازدم. حالا سینه سنی چکیورم. باشم اکیلمك، ذهنم دوشونمك ایستمیور، قلبم چارپیور، نفسم طوتولیور، آه بو کیجه نه قدر راحتسز ایدم !..

بهاءالدینك [۲] خبرینی برادردن آلیورم .

رسملر ایستدیکم کبی دکل ایدی . سکا ایلریده دها مکمللرینی کوندریرم . . . .

اختلاط ایتمیورمیسین ؟ دیه صوریورسین . او حال بزه عالم خوابده واقع اولیور . ایرتسی کونده وجوداً پریشان اولیورم !

[۱] کمال بکك دامادی منمنلی زاده رفعت بك .

[۲] تمثیل طفوزنجی صحیفه ده کی بهاءالدین بك .

خنده‌لر بوسه‌دن قالوب حامل،
صان اولورلر چمنده رایحه‌زا!..

بیتنی شرقه منتسب بولمشسین. کماله، سزایی‌یه‌ده یازه‌جغم. باقه‌لم آنلر نه‌دیرلر؟ بکا صورارسه‌ن بن بوبیتك ایچنده‌برقصور بولیوردم، اما نه اولدیغنی تعیین ایده‌میوردم، غالبا افاده‌جه دخی براز بوزوق، اویله دکلمی؟

پکی، زمزمه کلسون. فقط زمزمه کلسون. بن آنی اکرمك دکلدر دیه اوقویه‌یم. هله‌بوراده آلمه کچسه برقاچ کونلر مطالعه‌سنه ماتهیران قوشلرینك دمدمه‌سنی والله فدا ایدرم. اهمال ایتمه کوندر.

آتشپاره‌یی کورمدم، شراره‌یی کوره‌جکمی‌ده‌بیله‌مم. ظنمجه او آتش زبان شاعرمز، ادبیات عالمنده بر یانغین یایمق ایستیور. سزایینك وقتی اولسه‌ده بر «یلدیرم» چیقارسه نه اعلا اولوردی!. بنم اسکی صحتم یرنده اولسه اویله‌برشی یازاردم، برنجی «زمزمه» یه قارشی (آتشپاره) وایکنجی «زمزمه‌یه» قارشی (شراره) چیقارمق تحفلغنه قارشو!

سز ینه مخابره‌یه باشلامشسکز؟ بن حضرت استادك هنوز مظهر خطابی اوله‌مدم. نامزاجلغنك مبدل عافیت

ظهورینی تأخیر ایدر . انسان معمّر اولسون ، هرشی مقدّر اولور . (بن‌ده‌سنی اوبرصحیفه‌یه دعوت ایدرم .)

کاغدی بویله طوته‌یم که دها چابوق یازارم .

افقك مشهوری متحرّك ایسه‌ده طوغریسی‌سا کندر ظن ایدیورم . آنك ایچون متحرّك یازمق نصل اولور دیه صورمش ایدم ؟..

کرسیٔ استغراقی بکنمك ایسته‌مشسین . بن‌ده‌سنك خاطرك ایچون آنی سودم . لکن سکا بن « یشیللك » عنوانلی برمنظومه دها کوندرمش ایدم . عجبا کوندرمامش می ایدم؛ آندن بحث ایتمیورسین . مطالعه‌کی ایسترم .

« هندستانده‌کی اوطه‌م » ده التزام غرابت ایتدیکمی سویلیورسین . مثال اوله‌رق‌ده ،

لبلرین چرخدن قیلوب ایصال ،

اوپر ازهاری شمس بی پروا .

بیتنی کتیریورسین . اکرمم ، قرداشم ، شو سوزمه اعتماد ایت ، هیچ‌ده بر معنی ویرمه : بنم یازدیغم شعرلر ایچنده کوزل بولدقلرك یعنی محسنات هپ مقتبساتدر ، غریب کوردیکك خیاللر ایسه محصول ذاتمدر . بن غرابتی هیچ‌ده التزام ایتمیورم . یالکز او بندن آیریله‌میور نه یاپه‌یم ؟

توصیه ایتمش ایدم ، قبول ایتمدی . اکر کیتمش اولسیدی بزه شعرلری بشقه درلو کلیردی . سنك تعلیمه آلدیغك شیلری کندی طرزنده نه قدر کوزل !..

حقیقت ادب نه‌دیمك اولدیغنی بو خلق آکلامیه‌جق، دیورسین . تأسف اولنور، اما ضرری یوق . بز او خلقدن کندمزی استثنا ایدوب یولمزه کیده‌لم . حالك محسناتنی دائما استقبال تقدیر ایدر. مع‌مافیه آثاری منظور، وجودی ایسه برام مخفی ومستور اولمقده ادب حقیقی وجود الهی کبی‌در . الله بزی بر یره کتیرمسه بیله آثارمزی بربرندن آیرماز .

فاتح زیارتنامه‌سی ، سلیم زیارتنامه‌سنه البته بکزه‌مز. چونکه سلیم ایچون یازدیغم سانحه و فاتح ایچون یازدیغم نیتدر. برنجیسنی ایستمشلر ایدی ، ایکنجیسنی ایستدم.

بزم همشیره زاده عثمان بو ایکی منظومه‌یی سلیم اول ایله فاتح درجه‌سنده فرقلی بولیور . عثمانك بعض آثارینی کوروب بکنمشسین اویله‌می ؟ .. اکر اوچوجوغی بعض امور بیتیه ایله اشغال ایتمسه‌لر، یعنی کندی استعدادینه براقسه‌لر بیوك برشاعر اولور . کرچه شاعرلکه هیچ برشی مانع وجود دکلدر ، لکن پك چوق شیلر واردر که

بن بعض کره بکنمامك ایچون شعر یازارم. بوطبیعت سنده یوقمیدر؟.. ـ شبانه‌کز وار ـ منظومه‌سنی بکاده یوللادیلر. فقط برحالده‌که بن‌طانیه‌مدم. بأس یوق.

ـ زنجیر ایله باغلی برقز ـ ه دسترس اوله‌ماز ایسه‌م آجیرم. چونکه غائب اولمسی اوله‌جکنه، اولمسی ایسه بالا خره جادیلانه‌جغنه دلالت ایدر. (خورتلامقدن جادیلنمق اهون کلیور، دکلمی؟..)

ناجی‌یی بز براز بکنیرز، آنك بزی هیچ بکنمسی لازم دکل. شعری پك سلیس. اوقدر سلاسته بن آز شعرده تصادف ایتدم. لکن دیدیکك کبی آراده مبالغات عجسانه‌نك‌ده فوقنه چیقیور. اورایه چیقمق قولایدر. اویله چیقشه اعتلا دنیلمز، ساده بر ارتقا دنیله‌بیلیر؛ فکر شاعرانه قنادله چیقار، نردبانله چیقماز. آثار مترجمه‌سنك ـ اصللرینه مطابق‌میدر بیلمم؟.. ـ حسن طبیعته نه‌قدر موافق اولدیغنی کورمشسیندر. بن‌اکا برزمان فرصت دوشمش ایکن سعید پاشا [*] ایله برلینه کیتمکی

---

[*] سلیمانیه‌لی سعید پاشا که معلم ناجی افندی کاتب خصوصیسی وجزائر بحر سفیدده‌ده مکتوبجیسنك ممیزی ایدی. سعید پاشا جزائر بحر سفید والیلکندن برلین سفارت سنیه‌سنه مأمور اولمشدی.

بو کون محرکات حسیاتدن بحث ایده‌میه‌جکم ، دیورسین . سن اویولده « مباحث » یازسه‌ن، بن‌ده سکا تحریك حسیات ایده‌جك بعض حوادث ویرردم .

کونش قپانمش ، جانك صیقیلیورمش . بن‌ده سمانك اوقپانق حالنی هیچ سومم . فاسد فکرلر کبی قرا کلقده دوشونمکی تجربه ایتمدم . قرا کلقده هیچ برشی یاپه‌مم . کونش آیدینلغنی سورم . فکرم کونشده آچیلور. بیلمم بچاره میلتن [*] نصل یازارمش؟. الك پارلاق اثری محصول ظلماتدر . یعنی ــ پارادی پردو ــ که نور بصرینی غائب ایتدکدن صکره اشعه نثار طلوع اولمش .

دختر هندی ــجمیله‌ــ نك برصورتنی‌می چیقاروب‌ده ابوالضیایه ویره‌جکسین ؛ أی غیرت . تعلیم ادبیات سنی تتبع اثاره آلشدیرمش‌ده بویله شیلره اوشنمیورسین. یوق، یوق، بنی سودیککدندر اوتکلفی اختیار بیورییورسین . یعنی اثرمك یاد أللره دوشدیکنی ایسته‌میورسین‌ده‌رسمنی چیقاروب ویریورسین .

ــ ابوالنّوم ــ ی سنك سوه‌جكك طبیعی ، بنم آنی سائر اثارکه ترجیح ایده‌میه‌جکم ایسه ینه طبیعی .

[*] یکرمی ایکنجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه مراجعت .

آه! آه! آه! بورادە اولسەڭدە ایشتسەڭ. بو كوچوجك قوشجغزه عالم خیالدە قفس كلسه بجادر .

شبهه یوق، بورادەدە چوق زمان قالەمزدك. بزجنتدەدە چوق زمان قالەمیی ایستەمیز . بودە وجودلرمز فانی، یاخود فكرلرمزدەكی تبدل حالی باقی اولدیغندنمیدر بیلمم!.

كوزل انكلیزقیزینڭ محبوبی اولان چركین هندلی بو كونلردە كوزللر دیارینه، یعنی لوندرەیه كیدییور. عودتندە استانبوله كیدەجك . بندە بر مكتوب ویرەجكمدە سنكله كوروشەجك .

نم ـ ظرافت صوریه ، محاسن معنویه ـ مسئلەسندە اعتقادم، یاخود اعتقاد دیمك ایستدیكم خیالم سنڭ تجربەكه بیلمم مقارنمیدر ؟.. بن دیمك ایسترمكه كوزللك محاسن معنویەنڭ یوزە اورمش آثاریدر . بركوزل یوزلی قادین تربیەسز اولور ، اخلاقسز اولەماز . تربیەسزلك ایسه دیدیككز كبی صغوقلغی منتجدر.

سویلیر چركینلرە كلنجه : فكرم عبدالرحمن ثالثه مفتون اولان تزرك حسبحالندە كوستردیكم كبیدر. محركات حسیاتدە چهرەلری كوزل ، یاخود حسنلری منتظم ومكمل‌دە اولماسه جلب قلبه بعض كرە بر نظر، برطور ویا بر اثرحسن اخلاق كفایت ایدر .

احترازه محل اولمادیغیچون آتلره بینه‌رك کزمکه کیدییورز. یالکز بومبایه کیده‌جکم کونلر معهود صندالیه‌لره بینیورم.

بوراده « فکر شاعرانه‌مك عروجنی » فلانی تجربه ایده‌مدم. چوق شی دوشونیور ایسه‌مده هیچ برشی یازه‌میورم. بورا محصولم، یالکز، بر ترجمهٔ حالم وارکه اشاغیده بالمناسبه بحث ایده‌جکم.

یوکسك یرلر، قوشلر، اوت جبال بیلمم خیالمزك چیقدیغنی، یاخود ایندیکی یرلره یاقین اولدیغیچونمی سویلیر؟. یوقسه سافلیندن بر درجه‌یه قدر اوزاق دوشدیکی ایچونمی؟. هرنصلسه سویلیر. قوشلر ایچون ناتمام بر منظومه‌م وارایدی. بولورسه‌م بومکتوبده کوررسین، صانیورم‌که بو هفته سکا شعر کوندره‌میه‌جکم.

قوش اولسه‌ن ایلك منزلك بزم مملکت طیورا اولورمش، لکن اوراده‌ده چوق زمان قاله‌مزمشسین. (طور شو مردار مرکّبی دکشدیره‌یم.)

شو دقیقه‌ده آه اکرم!.. باغچه‌ده اوقدر کوزل بر قوش اوتیورکه، ـ اوتوشی اوقدر کوزل که ـ نه‌دیه‌یم، ظن ایدییورم‌که سمادن هنوز نزول ایتمش یکی بر فکر شاعرانه‌در!. انسانلری پك سافل کوردیکیچون ذهنلره تنزل ایتمیورده ینه سمایه عودت ایتمك ایستیور.

اطبا بوخسته‌لغمه هضمسزلق دییورلر. بنسه بونی بر سکتهٔ بنیه آثاری ظن ایده‌رك قورقیورم. کرچه بوخسته‌لق بنده اون بش سنه‌لکدر، لکن بوقدر شدتلی و دواملی دکل ایدی. شرنه ایسه !. رطوبت دیورسین. اومبارك بوراده برآی صکره اشتداد ایدوب بش آی ممتد اولورمش. وقت اولورمش که بومباىده برآی کونش کوروتمز ایمش، دائما یغمور یاغارمش. بوحال دها شمدیدن سکیرلرمه طوقونیور. بز او موسمده پونایه کیده‌جکز. پونا بومبایه آلتی ساعت مسافه‌ده واقع برشهر قدیم و مشهوردر. کچن کون او آرامق اوزره کیدوب کزدم. تعریفی صکره‌یه قالسون. هم نه حاجت! بوندن صکره‌کی مکتوبم تخمینمه کوره انشاءالله اوراده یازیله‌جقدر.

هندستانده حضر، یاخود حضور سفر برلکده مقدور اوله‌بیلیر. هر کسلر هوا شکارینه چیقیورلر.

بو مرکب‌ده نه‌قدر برباد شی! — یازه‌میورم. قلمده انجه، قلم آچه‌یی بیلمم که — بن استانبولك او رطوبتلی کونلرینی «تاندور» باشنده کچیردم. ابن‌الموسی اوتنورك خاکستریدر. ماتهیرانده صباحلین بریره چیقدیغم یوق. آقشاملری چولق چوجق کاه ییان، کاه‌ده — بوراده

شمشکلریله یلدیزلرینی کوستردیکز. بن ایسه بوندن مستفید ومستفیض اوله‌رق بر کرم اختر پیدا اولدم.

آفاقی صحبتی مناظرات ادبیه‌یه ترجیح ایتمسه‌م بیله پك سورم. لکن بشقه‌لریله دکل، الّا سزکله. پك چوقلریله لاقردی ایتمکه اوشنورم، سکوتی ترجیح ایدر، یاخود آنلر سویلرکن بن دوشونورم.

أوت بورانك صیجاقلری باشلادی. استانبولك بیتمیور دیدیککك صغوقلری شمدی خاطرلردن بیله چیقمش، اونودلمشدر. صیجاغی سورم. بوراده ایسه اویله تحمل اولنماز راده‌لرده دکل، مثلا اك شدتلیسی اوتوز بش سانتیغرادی – فقط خانه ایچنده – کچمیور. لکن دائمی. لکن بوحال بومبایه مخصوص. ماتهیرانده کیجه‌لر صغوق، صباح سرین، کوندوز برقاچ ساعت ایچه صیجاق.

آرتق صویه کیره‌مز اولدم. چونکه نه زمان کیررسه‌م، دیشلرم طونیور. شمدیلرده ایسه کیجه نفسم طوتیلیور. برده اکثر اویقویه طالارکن باشم سکریور، صانکه باشمه دمیرله اوریورلرمش کبی حایقیره‌رق فرلایورم. بوحال چوق یازی یازدیغم ویورلدیغم وقتلرده اولیور. کوندوزده بو حالك ذهنمده یالکز اندیشه‌سی قالیور.

بر هفته اولیورکه برکیجه اوزری آچیق کرسیٔ روانه سوار اوله‌رق بوطاغدن ایندم ، نصف شبدن صکره بومبایه کیتدم. قلمه‌وارديغمده باقدم‌كه اطرافدن برچوق مكتوبلر كلمش. سنك اخوتنامه‌كده آنلرك ایچنده ایدی‌كه مطالعه‌سنه ذهنمی طوپلامق ایچون اولجه سائر مكاتيبی اوقودم ، بعده او ادبيات مسيره‌سنده سيرانه باشلادم . وار اول اکرم ! . بنی ینه احیا ایتدك . قدر برکره اقتضای حیات ایتمش ، پدر برکره بادیٔ وجود اولمش ، سن دائما احیا ایدیورسین بنی !

أوت، بنی‌سو دیكك ایچون مكتوبلرمه انتظار ایده‌جككی بیلیرم. بن ایکی آیدر کیجه‌لری کیفسز وکوندزلری أنی‌یم. مكتوب یازمغه مانع کیفسزلك دكل ، طاقتسزلكدر . روحلرمز ، کوکللرمز بر اولدیغنده شبهه یوق . لكن بز نیچون برابر اوله‌میورز؟. کمال، اکرم، سزایی، حامد، بز بروجودز، نه‌شبهه !.. یازق که بووجودك قواوحواسی نه قدر مجموع ایسه اعضاسی او قدر مفترق . بنم فکرم، دیدیکك کبی ، کونشه رقیب ، یاخود کونشه‌قریب دكل، بلکه سزك انوارعرفانکزدن‌ذی‌نصیبدر. عالم‌ادبیاتمزك،که شناسینك اثر انشاسیدر ، کمال ایله سن طلوع وغروبی ،

کله‌جکیچون کیجه‌لری اوشاقلر نوتجیدر. اوشاقلر دیدم‌ده شو فاجعه‌یی یازمق خاطرمه کلدی : کچن صباح سپاهیلر- مزدن بری مملکتجه جانور دینلان بر قارغه‌نك آغزنده برقوش یاوریسی کورر، بیچاره‌یی پارەلمسنه میدان براقماز، طاش آتار ، قارغه یاورویی براقوب فرار ایدر .

بوصره‌ده قوشك پدریله والده‌سی اوراده پیدا اولوب چرپنمغه باشلایه طورسونلر ، بزم خانم یاوری‌یی طوتوب برقفسه قویدیرر . یعنی دام قورار ، قفسك قپوسی آچیق وانجه برقیطان ایله باغی براقیلور. بوصورتله والدینك ایکیسی- ده چوجقلریله برابر قفسده‌قالیر . بونلر ماتهیرانك اك مشهور خواننده‌لرندن اوله‌رق رنکلری کوزل ، وجودلری ایسه قیمتلی، بهالی ایمش. آرتق بزم اوده اوکون بیرام، شنلك. هرنه ایسه قوشلر او درجه مضطرب ومتوحش که برآن هیجاندن خالی قالمدیلر .

کیجه یتاق اوطه‌مزه آلدق ، یاتدق. برده صباحلین باقه‌لم که اوچی‌ده ترك حیات ایتمشـلر . متهیّج روحلری وحشتسرای حریته اوچمش، کیتمش. بو وقعه بتون او خلقنی دلکیر ایتدی؛ فقط بکا بشقه یولده تأثیر ایتدی. البته سکاده اویولده تأثیر ایدر .

الحانيدر، تبشير طلوعه مؤكل اولان بوالوهيت شاعرلرينك نويد روح رسانيدر، قوشلرك ، شفقدن كلن بو الوان ذوی الحياتك ، او حریت عاشقلرينك هر صباح اجرا ، أوت اجرا ايتدكلری اصوات لطيفه چاغليانلك نبعانيدر. بونلرك ايچنده آراده حاولار ، نهق ايدر ، صيحه چكر، قهقهه‌لرله کولر اعاجيب طيور دخی موجوددر كه موقعك وحشتنه چسبان اولديغچون خوشه كيديور ، دهشتده صفا كوستريور. ميمونلری اونوتمه‌لم كه بورانك پك چوق اركلرندن دها ذكی و پك چوق قادينلرندن دها كوزلدرلر. مثلا يمك يديكمز اوطه‌دن كوريورز، آنلرده اغاجلرده طعام ايديورلر. بونلرك چنار ومنار جسامتنده براغاجدن ديكر آغاجه اتلايه‌رق، سوری ايله برطاغدن اوبر طاغه كچشلرينی كوردكجه قزم حامده كبی كوليورم ، اوغلم حسين كبی شاشيورم . بومستهزاحيوانلرك بزملمه‌نه درجه‌لره قدر تمسخر ايتدكلرينی بوراده كلوبده كورملی .

لكن آصلان ، قاپلان ! . . . بونلره قارشی ده چوجقلقدن بری قالمش برقورقو . أوت، اكثريا سسلری، بعض كرده كنديلری اورمانمزده طولاشيورلر . بنده هنوز بيتمين بو قورقو چوجقلرده يكی باشلامق لازم

اونوده‌مم ، او بشقه . لكن بوجهان حريت ، بوعالم طبيعى افكار وخيالاتمك الى الابد مسيره‌سى اوله‌جقدر. استانبولك طاغلرى بوكوهستان جبروتى‌يه نسبت اويونجق ، ماهتابى بورانك كى يانده تقليد ، غروبى بودائرهٔ انقلاب كونشنك غروبنه نظراً تصاوير مصنوعه‌دن عداولنه‌بيلير؛ فقط وطن دكل . بن وطنمى سورم . بن اويله يرلرى وطنم ايچون كورمك ايسترم. ماتهيران‌يكرمى، يكرمى‌بش قطعه يكديكره متصل طاغلردن تشكل ايتمش بر سلسلهٔ سربر آسماندر . هر طرفى اورمان. سكسان، طقسان قدر آشيانى شامله‌در؛ لكن قوش يوالرى داخل دكل: آنلر اهالئ اصليه‌سيدر، انسانلر مسافر. بووحشى موقعده اوروپا صيفيه‌لرى طرزنده بشوش وينه اوصيفيه‌لر كبى منتظم ومفروش اولان أومز برجهتدن اورمانه، برجهتدن بومباى شهر بله صحرا ودريايه وهرجهتدن باركاه كبريايه ناظر بريردر. فقط بنم كوكلم باركاه كبريايى‌ده وطن حال وهيئتنده ايستر !

لطيفه سويله‌ميورم اكرم، بورانك قوشلرى لاقيردى سويليورلر . تعميق سطحيات ايله مألوف اولان بن بو قوشلرده انسانيت كوريورم، روحانيت بوليورم. هرصباح بنى بيدار ــ ياخود ايقاظ ــ ايدن بوطبيعت شاعرلرينك

رجائی زاده اکرم بکه [*]

مملکت طیور ١٤ مایس ١٨٨٤

اکرم محترم برادر مکرّم ،

آه ینه کوکلك تسلیسی کلدی!.. یعنی مکتوبك که مارتك یکرمی اوچنجی کونی یازمشسین ، برهفته‌در آنکله مشغول ومتسلّی‌یم . فکرم بو شاعرانه مطالعه‌دن بشقه اشتغال ایسته‌میور . مکتوبکی اوقومق ، مکتوبکه جواب یازمق ، مکتوبکی دوشونمك ایسته‌یورم . بو هدیهٔ اخوت بکا نه یولده واصل اولدی ، سکا سویلیه‌یم‌می ؟ بو محصول ادبه نصل دسترس اولدم ، یازه‌یم‌می ؟ باق دیکله : ـ أوت ، سن یازیلان شیلری دیکلرسین ـ :

بر بچق آی اولیور که مملکت طیوره نقل آشیان ایتدم . قوشلرله همسایه ، همنشین اولدق . بومبایده‌کی آغاجی

[*] بو مکتوب بوندن اولکی مکتوبدن دها اول یازلمش ایکن ، دها صوکره أنه کچدیکی انچون بالضروره تأخر ایتدی . اکرم بکك بونی تعقیب ایده‌جك اولان مکتوبی هر ایکیسنه جوابدر .

بو مکتوب درت کون صکره بورادن کیده‌جکدر. وقتم اولورسه یارین، اوبرکون بلکه برازدها یازارم.

تلغراف کلدی. (ماتهیران) ی یارین براقیورز. چوق یرلرك خاطره‌سی اصلندن کوزلدر. بوده او یرلردن. آرتق قوشلر آغاجلرك، اورمانلر میمونلرك اولسون!.. بز برازجمعیت ایچنه کیره‌لم. سکونت برایکی کون سولیور، برایکی آی سوله‌میور. محشره قدر تنها قالمسی مقرر اولان انسان، عالمده‌کی جمعیته نه قدرحریص اولسه آزدر!...

٢ حزیران ١٨٨٤

سندن ایستیورم . اگر سنكده اوراق پریشانکه قارشدیسه
وای زحمت !

آرتق بوراده ختم کلام ایده جکم . مکتوبم فکرم
کبی قاریشیق اولدی . فکرم زمزمه کدن اقتباس محاسن
ایتمسه بلکه مکتوبم شمدیکندن دها حسنسز اولوردی .

سکا کچنده یونانیه کیده جکمزی یازمشیدم . حالبوکه
هنوز مملکت طیورده بولنیورم . مملکت طیورده جمعیت
وحوش پیدا اولدیغیچون هیچ بر حالی خوشه کیتمز
اولدی . بوکون شدتلی برروزکار اسیور . درت کون صکره
یغمورلر باشلایه جق . یونانده او بولدیغمدن تفریشی
ختامه اینجه بکا تلغراف چکه جکلر . بزده بورادن نقل
ایده جکز . صانیورم که یاقینده برمکتوبکی آلیرم . آنك
جوابنی ویونانی یونادن یازارم . راحتسزلغم هنوز مندفع
اولمدیسه ده هفته ده برایکی کیجه اولسون ، موقتاً منقطع
اولیور . باقی همیشه صحت وعافیتك برکمال اوله قرداشم ،
افندم .

١ حزيران سنه ١٨٨٤ — برادر احقر متحسرك

عبدالحق حامد

مشیدم. بونك مسوده‌سنی بن‌شیمدی اوقویه‌میورم. لطفاً شونی استنساخ ایتدیروب ده بکا کوندررمیسین ؟ . . . بو کران برتکلیفدر. بلکه‌ده پك خفیفدر. لکن سن بنم حالمی بیلدیککك ایچون خفت وثقلتمی خوش کوررسین.

آثار منظومه‌مدن بعضیلرینی بوراده باصدیرمق ایستیورم. لکن نه ممکن! یازیجی کیمسه اوقویه‌میور. بن‌ده تبییضدن عاجز اولدیغمدن مسودات اویله‌جه قالوب کیدیور. غالبا بونلری بالاخره کندم‌ده اوقویه‌میه‌جغم‌ده أیی فنا موجود اولان آثارم مطبعه‌لره کیده‌میوب مزبله‌لره کیره‌جك. نجه لزومسز برشیئك‌ده زیان اولمسی یازقدر. تحف بر مراقم وار: سپارش پوصله‌لرینه، کلن مکتوب ظرفلرینه وارنجه‌یه قدر أله کچن هر درلو اوراقی صاقلارم، آتمغه قییه‌مم. اویله ایکن اوراقم ایچنده الك آرایه‌جغم کبی اولانلری ایستدیکم وقت بوله‌مم. چوق کره صباحدن اقشامه قدر برکاغد تحرّیسیله کون تلف ایتدیکم واقع اولور. بعضاً أله بر اثرك یکرمی قدر مسوده‌سی کچر، هانکیسنی تبییض ایده‌جکمی بیلمم‌ده اثر اوترددله ضایع، دها طوغریسی غیرواقع اولور کیدر. تعلیم ادبیات تبریکنامه‌سی‌ده بویله هم موجود، هم مفقود اولان مسوده‌لردن اولدیغیچون بر صورتنی

اثرکزک مقدمه‌سنده وعد ایتدیککز ـ تراجم منتخبات ـ اوماررم که یاقینده بورایه کلیر . فقط زمزمه‌نك انقطاعنی ایستیانلر بونك ابتداعنه قائل اولورلرمی ؟ ینه مقدمه‌ده کوستردیککز ،

یار هرسودن هویدادرشب مهتابده،

جان ودل مست تماشادرشب مهتابده !.

بیتنك بربشقه معناسی دها واردرکه یالکز بن بیلیرم : عبدالحق حامدی شاعر ، یاخود شعره عاشق ایدن او بیتدر .

استعداد فوق‌العاده‌کزك برنجی ضمنی، یاخود اولکی زمانی اولان بوفجرمعرفت سنده‌کی دها کونشنك مطلعی اولدیغی کبی ، انتباه عمررم دیمك اولان بنده‌کی ادبیات هوسنك‌ده منبعی اولمشدی . أوت اکرم ، سنك بوکون اعلا ایتدیککز رأیت رجحانك مرکزی و بنم بوکون موجود اولان آثارمك مأخذی او بیتدر .

خاطرمده ایکن شونی‌ده‌صورەیم : تعلیم ادبیاتك ذیلنی نه‌وقت زیب دست اغتنام ایده‌جکز ؟ تعلیم ادبیاتی تبریکه دائر برمنظومه‌م وارایدی‌که نشراولنمق اوزره غفلةً سکا کوندر-

نقيصه‌جويانه اوقوديغم سائر منظوماتكده تصادف ايتمديكم كبی بونده دخی بن هيچ بر قصور بولمدم . زمزمه‌ده كندمجه نقايصدن عداايله بو مكتوبده اشارت ايتديكم يرلر ايسه اشارت ايتديكم قدر اولوب آنلرده شبهه‌لی و قصوری بر نجه نقصاندن خالی‌در . بوندن فضله اوله‌رق سن كندك اثركده بر طاقم خطالر كوريورسه‌ڭ آنی بيلمم . نجه اثرك تبريكه و شعر سويليانلر ايچون نمونه اتخاذ ايدلمكه شاياندر .

اوبر فرياد وجدانی‌در انجق قلبه دكمكده،
ـ فغان عجزـ ظن ايت سن او بر كلبانك عرفاندر!..

انجق زمزمه‌نك شو بولنديغمز زمانه موافق بر لسان، يعنی حسيات وطنيه‌مزه ترجمان اوله‌ميه‌جغی دخی نامحتاج بياندر . بو فقره‌يی سكا ايضاح ايتمك لازم كلديكی كبی آكا دائر نه سويلسه‌م كندمه‌ده عائد اولور . ذاتاً آوازۀ حريتك نامسموع و مقطوع اولديغی بر مملكتده بشقه‌درلو سس چيقارمغه امكان يوق . بزم بو يولده شعر سويليشمز محبوسلرك شرقی سويلسی كبی‌در . آنك ايچون بز كندی كندمزه آراده تقاضای نفس ايتسه‌ك بيله سائرك مؤخذاتنه مستحق دكلز .

اولمسنی ومشام لفظیله خیاله بر برون و یرلمسنی بکنه‌مدم. لکن نیم‌یك چوق بکنمدیکم شیلر واردر که براز دوشوندکدن صوکره بکنیرم‌ده اولجه کوردیکم قصوری کندمده بولورم.

دیار غربتك آفاق اتساعنده،

کزوب نکاهم ایدر صانکه جستوجوی وطن!..

بیتی خارقات ادبیه‌دن. آلت طرفده‌کی غزل شایان تبریك.

دوکه‌جك سرّینی اما یوق حال،

نشئه‌دن چشم فسونکارنده.

بیت فوق‌العاده‌سی اونودلمز شیلردن.

شبهه‌سزدرکه دوشوندکجه سزی

بویله چوق سوز بولور افکارنده.

سوزینی‌ده سورم.

بهار قصیده‌سی طرز خزان دیدهٔ کفتارده برنشیده، یعنی قصیده ایسه‌ده مندرجاتی خیالات جدیده وتشبیهات ناشنیده‌یی شامل اولدیغی جهتله زمین کهنده بر مزهرهٔ نورسیده کورونیور. ومیدان بیانه قویدیغی منظرهٔ معرفت،

صفا بولمش جهان، ایتمش طبیعت رنکنی تحویل،

دکشمش روزکار کهنه، برخوش روزکار اولمش

توصیف، یا تحریفنده مندمج اولان حیرته استحقاق کوستریور.

نه طرفلرده نا ثابت اولیور عجبا ؟ ـ تاریخ فوت ـ تاریخ اولمق اعتباریله بلکه سویلیر . صنعت نیچون سولمسون ؟ فقط ـ تاریخ ولادت ـ هر هانکی نقطهٔ نظردن باقلسه منظور اوله جق بر کوزل اثر ، اوته کی یالکز صنعت، بو محضا هنر. بن تاریخ سویلیه مدیکم کبی شرقی‌ده یازه میورم. (لکن یازه مدیغم شیلر نه قدر چوغالیور !) سنك بو کتابده اولان برنجی ، ایکنجی شرقیلرده برایکی موثر فریاد طوییورم: ـ شرقی یازه مم ـ دیمك فریادلرمك بسته لنه مدیکنی سویلمك اوله جق. اوچنجی شرقیده اولان،

اشك چشمم بر کوچك مصلق کبی طورماز آقار

بیتنده‌کی مصلق آره‌ده صرده‌ده « موصلق » دخی اوقونه بیله جکیچون طبیعت آبدار اصحابندن اولان شعرامزك تجاهللرینی، یاخود وضوح جهالتلرینی مستلزم اولور. بوندن صکره کلن غزللرك برنجی وایکنجیسی پك رونقلی . اوچنجی غزلك مطلعی اولان ،

اورتبه‌درکه دماغمده آرزوی وطن،
ویرر نسیم مشام خیاله بوی وطن .

بیتنه برجانشین بولمق مشکل اوله جغنی اعتراف ایله برابر مشکل پسندلك ایدوب دیمك ایستیورم که آرزونك دماغده

کوزل دکل ایسه فنا هیچ دکل . ـ بلبل ـ منظومه‌سنده اوقوشجغزی ـ حسبحاله[*]فائق بر یولده پك مکمل تعریف ایدیورسین. بن بوطائر ممدوحك نه‌دن اوقدر ثنا کاری دکلم بیلمم . شاعرلکم پك چوق تصادفلرده مجهول قالدیغی کبی، بلبله، بهاره قارشوده عاجز، ضعیف، ابکم اولدیغنی تجربه ایتدم. ـ جانانی تخیّل ـ نظیره‌سی جیّد و جدید تخیلات وتشبیهاتی ایله برقوهٔ موجدانه‌یی شامل . ـ تشکر ـ منقحیتجه بی مماثل، ـ حسد ، حاسد ـ منظومه‌سی ایسه پك چوق مریضان حسدك محسودی بولندیغنی اظهاره کافل . ـ تأسف ـ بنم بر خیلی تصادفلرمده کوکلمدن کچن حسیاتی مصوّر اولدیغیچون طبعمله هیچ تخالف ایتمیور . ـ مخمّس ـ ایله ـ تسدیس ـ هر نه‌قدر سلیس ونفیس ـ ایسه‌ده طرز واسلوبلری بکا انیس اولمیور. فقط اصحاب اقتدار قلمنه بکندیکی زمینی جولانکاه ایتمکده مختاردر. ـ بویله‌ده شعر یازیله بیلیریا ـ تجربه‌سی دخی بوقبیلدندر . ـ رسم آرقه‌سنه یازیلان قطعه ـ لطیف . ـ لطیفه ـ یی بعض بد مستان و خراباتیان شعر و انشایه صوزملی . بنمکیده لطیفه ! خدایی ثابت شمدی

[*] اکرم بکك اکثر شعرای زمانه جانبندن تنظیر ایدلمش اولان (بلبل) ردیفلی غزل مشهوری .

شکایت منظومه‌سنده کوردیکم ،

عشق ، ای طفل فسونکار چکل ،
اولدی یا اشته مرامك حاصل !

بیتنك صورت تقفیه‌سی بنم ادعامه کوره اولمدیغیچون خوشمه کیتمیه‌جکنی ایضاح اقتضا ایتمز .

— کوز کورمدیکی زمان کوکل حس ایدرمش — نشیده‌سنه کلدم . نه قدر لطیف ! . . بن یوقارده بالمناسبه حزنی کوز کورمز ، کوکل حس ایدر دیمش ایدم . بو نشیده بنم او سوزمی تأیید ایدیور . سنکله بنم بو فکرمز چوق یرده توارد ایدر ، ظن ایدرم .

— موافقت رؤیت و حس — منظومه‌سنه کلنجه : بوده نه قدر عاشقانه اولمش ! اکا عقیب اولان « ینه نه خوشدی » غزلی ایسه‌هانی بزم وقتیله بعضیلرینه یازدیغمز مکتوبلرك شعر حالنه کلمش بر نمونهٔ بی‌بدلی ، درپی اولان « افتراق » دخی لطافتده بونك بدلی ، هله ،

آندك بنی خاکه تاسمادن ،
کوکلکده بول ایسترم خدادن !..

بیتی شعرلرك اك کوزلی دینلمکه شایان . — ناز و نیاز — ایسه تصویر اولنان حاله یاقشه‌جق صورتده پرسوز و کداز . «ابوالنوم»

سنك « زمزمه » كی نیم بكنوب بكنمامكلكمك نه اهمیتی واردر، اللهعشقنه ، كه بندن مطالعهایستیورسن؟ ـ منظرهٔ شبانه ـ اویله بر موقعده ایستیهجكمز قدر شاعرانه ! شو سوزه باق، صانكه بكنیورم دكلمی؟ بوجسارتم كونلنج شیلردن! آراده بر ـ نزدیمنده ـ سوزی كوریورم. بونك بر كتابده بر كره استعمال اولنمسی ألویرمزمی؟ بونیده صانكه پك خوش كورمامش اولیورم .

افكار پریشانلغی، كه خاطره بر چوق فكرك بردن وارد اولمسیدر، انسانه پك قاریشیق سویلتیور ، مكتوبم احمدحمدیافندینك كتابلرینهبكزهدی.[*] نه دیهجكدم!.. اوت ، « شكایت » منظومهسنه كلیورز . بو پك كوزل دكل ایسهده غایت قصورسز . هیچ قصوری اولمامقده بر كوزللكدر. اودكلاماهیچ قصوریاولمامق بركوزللكمیدر؟ یاخود سراپا كوزل اولمامق بر قصورمیدر؟ بكا اویله كلیوركه هیچ قصوری اولمامق كوزللكدر. فقط اویله قصورسز بر كوزللك پكخوشه كیتمز، دكلمی؟ بوكا نظراً سنك بومنظومهك پككوزل اولدیغیچون بكنلمامك لازم كلیور! عجبا منقدین حضراتی بویله برتنقید بولهبیلیرلرمی؟

[*] اوزمان انجمن تفتیش ومعاینهرئیسی بولنان طاغستانی احمدحمدی افندیكه تألیف ایلهده اشتغال ایدردی .

مصراعنه قدر کیدن سوزلر و اوندن صکره کلان ایکی پارچه غایت خوش . بو منظومه‌ده قوللاندیغك ـ بوی ریحانی ـ تعبیرجه او حسبحال روحانی ایچنده سکا نصل کلیور ؟ نهایتلر اولان ـ امید شوق آلود ـ بنم (نسترن) ده اولوب ده وقتیله اخطار ایتدیکك ـ هیجان آلود ـ کبی دکل . آه اکرم ! آثارمك بو مثللی نقایصنی شمدی کوریورم‌ده کندمی بردرلو معذور کوره‌میورم . مکر طبع ونشرلرنده نه‌قدر استعجال ایتمشم !.. بو کون آثار مطبوعه‌مك مجموعنی بر یره یازسه‌م بر صحیفه چیقماز . انسان ایلك اثرینی بش ، اون سنه صکره باصدیرملی . چونکه ایلك اثر ، مکمل بر قاچ سوزی شامل اولسه‌ده ، مکمل بر کتاب اوله‌ماز . هله بنم کتابلرم نعوذ بالله ! محتویاتنك یوزده طقسان طقوزی بکا شمدی پك عادی کلیور . برطاقم یا کلشلر بیلیرم که هیچ بیلمك ایسته‌مزدم . آثار قلمیه‌م یونتله‌جق اولورسه ظن ایدرم که ألده بر سلطان سلیم زیارتنامه‌سی[*] قالیر . هر نه‌ایسه بو بحثی کچه‌لم که کوکلمه پك فنا طوقونیور . (چوق لاقردی قارشدیریورم) برده شونی قارشدیره‌جغم :

[*] استادك انافس منظومه‌سندن اولان بونشیده (الهام وطن) عنوانیله اخیراً نشر اولنان مجموعهٔ اشعارینه نامق کمال بکك نظیره‌سیله برلکده درج اولنمشدر .

ینه شکر ایت غریب اولان بختك
کفن ایتمش سکا صحیفه‌لری ؛
خوش بکنمش ادیب اولان بختك
آره‌سنده کوملدیکك اثری.
تا اولنجه سزه عدم طاری
حشر اول افکار عشق ایله باری!.

تصورات بدایع غایات ادیبانه‌سنه مقابل ایسه ،

ادبا ذی نصیب اولان بختك ،
سکا حصر ایتمش بدیعه‌لری ؛
بونده غایت مصیب اولان بختك ،
سنده کورمش همان دها اثری ،
یوکسلور اول ودیعهٔ باری ،
نوری یلدیزلره اولور ساری .

یولنده سویلیه‌جکم کلیور !

(تأوه) ه کله‌لم : بوده سندن بکلدیکمز یولده کوزل .

برکیجه نه‌یدی آه امان یارب !..

مصراعیله باشلایوب ،

اویله بر ذوقه کائنات فدا !..

سوزلری نه قدر رقیق وشفیق !

آکسون بنی ... آه آکارمی بیلمم ؟ . .
یاران وفا شعار عمرم ! . .

امید مأیوسانه‌سی ایسه رقت انگیزلکده بونلره شریك ورفیق کورونیور !

منظومه‌لریکك هانکیسی کوزل دکل ؟ بعض نقیصه جولرکبی بن آنی آرایورمده بوله‌میورم . لکن انلر کبی بوله‌مدیغمه محزون اوله‌میورم ! طبع شاعرانه‌کك بهار چیچکلرندن، جانان تبسملرندن‌دها نزاکت پرور اولدیغنه خدایی‌نابت بردلیل طبیعی اولان « چیچك» منظومه‌سی، عاریت کتاب اره‌سنده بولنوب چیچك منظومه‌سی‌ایچنده کوردیکم ،

جسمك اولمق سطور ایچنده نهان ،
نسبتك فکره ایلزمی بیان ؟

بیتنه قارشی،

فکرك اولمق بونور ایچنده عیان ،
نسبتك مهره ایلزمی بیان ؟

دیسه‌م نصل اولور ؟ وشو

فقط بر بيتنك نظيرى اوله‌مامشيدى . سنك بو منظومه‌كك آديته سهل ممتنع ديرلر . دهادرين ، دها پارلاق مقبر تعريفى اولور ، بو قدر حزنلى بو قدر ساده كوزل بو درجه صرف كوزل اوله‌ماز . ـ مقبر ـ سراپا عريان وقلبنك بر يرندن اورلمش‌ده پاره‌سندن بياض تننك اوستنه قانلر آقان بر دختره بكزيور . بز بيليرزكه بر كموش معدنى اذابه ايدوب آقسه‌لر هيچ بر وقتده بر جويبار قدر كوزل اوله‌ماز . بيلمم نيچون آزاده بر جوى روانى وصف ايتمك ايچون آنى سيابه ويا بلّوره ، فلانه بكزه‌ديرز . سن مقبرى حاليله سويليورسين . بر درجه‌ده‌كه بن ده اطرافنده براز دوشوندم ، يعنى تنظير ايتدم .

بو كاپيرو رفيق [*] بى چاره‌سنك مرثيه‌سى اوليور . ياران وفا شعار عمرندن براديب يكانه‌نك رفيق حقنده بويله بر ياد خيرى بى دريغ ايلمسى اوادبيك محيئ ادب وادبا ورفيق نامنك‌ده عالم ادبياتده سزاوار احيا بولنديغنى كوسترر .

برخشك نهالميدر يا احقر ،
برشيشه‌مى يا رقيق وكمتر ؟..
سس ويرمدى انكسار عمرم .

[*] رفيق بك مرحومه عائد بر مقاله بو مكتوبلره ذيل ايديله جكدر .

ها ! هلاهل مخفی اولان « هلهل » هله بیلن وزنـده دکلی در؟«مهل» کلمه سنك منحل وزنده اولمدیغنی هله بیلمیورم.

یوق چاره‌سی آلنمه یازلمش،
قبرمده بنم صوده قازلمش!..

بیت فوق العاده سندن خاتمهٔ منظومه‌یه قدر امتداد ایدن بیتلر حبّ مادری ایله طولمش ، صحرای طبیعت کلبه‌لری کبی مزین ، قرمزی طوپراقله اورتولمش شهید مقبره‌لری قدر حزین کورونیور . خاتمه ایسه نفس واپسین محتضرین کبی خاطرده بریاد دائمی براقیور. وار اول اکرم !

منظومه‌نك محاسنی یوقاریده دیدیکم کبی قوافیٔ مقیّده ایله مؤیّد اولمش ، ینه‌ده اشبو فلان کبی معقّد اولمامش. برقصوری وارسه اودخی برادرك مرحومك او معصومه‌یی تعقیبنه دائر اولمق اوزره دیکر بر منظومـه ایله تأثیرجـه مؤکد اولمامسیدر. بردە انتحار ایدن برمادر اولمسنه نظراً حسبحالنده برازده اولاد افتراقندن متأثر کورنملی ایدی. مصلحت بونك اضمارینی موجب اولدیسه بیلنمم، فقط طبیعت اظهارینی مستلزمدر . اویله دکلی ؟

بوندن صکره کلن ـ مقبر ـ تاریخی مؤخر اولمامقله برابر اوشهیدهٔ اغتراق واستغراق ایچون یازلمش دینه‌جك رادەلرده حزن پرور. بیلیرسین که بن بوکا کچن سنه برنظیره سویلمشیدم.

ترك ایلیه‌مم شو یادكاری ،
شایدكه ایده خلاصكاری

افاده‌سی نه‌قدر معصوم !

یات یات یتاغكده شمدی بیهوش ،
اما اویاتجه اوننا مدهوش ! .
بندندی یاصحتكده علّت ،
بندندی یارفعتكده ذلّت .

فنالشیورم اكرم فنالشیورم !

یارین سكا بر سیاه كوندر ،
لكن ینه اقشامی دوكوندر.
هرشام طلوع مهرخاور ،
ایلر دل ودیده‌كی منور ! . .

خطابلری ایله مابعدی اولان ابیات صباحدن اقشامه قدر اوقونه‌جق شیلردن . اثرك خوارقدن اولان بر مزیتی‌ده قافیهٔ مقیّده اولدیغی بلورسز اولمسی‌در.

یوق مانعه غیری مستریح اول ،
كلدی دم تركجان فریح اول !..

بیتندن ،

عمره نه‌یه ویرمدن نهایت ؟.

مصراعنه قدر ینه برسلسلهٔ متعالیهٔ حسن بیان كوریورم.—

کرپکده طورردی اشك دیده‌م ،
مخفی ایدی ضجرت شدیده‌م !..

دیدم آ! بونلری مفتونیتمدن یازیورم . وایستیورم که بویله نوادر معرفت، استعاره طریقیله اولسون، بنم قلممدن ده صدور ایتسون !..

اسرار قضا نهفته قالدی ،
گفتار قضا نگفته قالدی.
هر کون بو دمی تأمل ایتدم ،
تضییق دله تحمل ایتدم ؛
بر کیمسه یوزمدن آلمدی رنك ،
معذور اوله ایلدمسه نیرنك !..

بونلر نه‌در اکرم : بونه معجزات ادبدر؟.. ألکی ملکلرمی تحریك ایدیور : قلمك پریلرك شهبالندنمی یاپلمش ؟ بو جویبار سلاست نه‌درکه هر بیتی بر شلالهٔ بدایع پیدا ایدییور. وهر التفاتنده برفوارهٔ اشك رقت میدانه کلیور؟

یوق فائده اولمسنده بونده ،
بنده ایسه کندی کوکلی اونده !..
بیتنك سوق ایتدیکی فریاده عادتا اورلدم !

انكيزني بيلديكمز مرحومه‌نك مصوّر حالیدر [*] دریای دموعدن چیقمش دنیله‌جك درجه‌ده مؤثر بر شكل و سیما ایله آغلاده‌جق بر حالده ظهور ایدییور. مرحو- مه‌نك حالندن دها حزین برحالده. چونكه، بونده او حالك شامل اولدیغی كدورتله سنك طبیعتكده‌كی حزن شاعرانه بر یره كلمش، بعض پارچه‌لرینی او قدر بكندم‌كه اوقومقله‌ده اقتناع ایده‌میورم‌ده بورایه یازمق ایستیورم. فوق‌العاده بولدقلرمك برقسمی شونلردر:

بی‌درد اولان اویقوده كركدر،
اویقویله حیات مشتركدر.
آیلرجه بو مقصده چالشدم،
آسوده كورنمكه آلشدم.

بویله نثردن كوزل شعر یازمق سكا اختصاص ایتمش!...

كوكمده بكا، یوزمده خنده،
بركره شاشرمدم سخنده
بچمزدی كلوبی آه جانكاه،
تا اولمیه كیمسه حاله آكاه.

[*] اكرم بكك بیوك برادری رجائی زاده جلال بكك حرملرندن بریسی‌كه منتحراً دكزده بوغولمشدی.

موضوعی مناسبتیله اولکیلره نسبت اولنه‌ماز ، دکلمی ؟ بونده ،

کوزم وجهنده‌کی حزنی سچردی

مصراعی وارکه

نکاه تیزی برقعدن کچردی

مصراعنك اغورنده یازلمش کبی طوریور . أوت ، ایکنجیسی دکشدیرمکه قیلمز . فقط بیلمم حزنك سچلمسی نصل اولور ؟. حزن سچیلیر برحال اولمدقدن بشقه، کوریلور دخی دکل، کورینور برحال‌اولمق یاقشور ظن ایدرم : زیربرقعده اولسون ، نره‌ده اولورسه اولسون . دها ایلریسنه کیده‌یم‌می ؟ برچهره‌ده اولان اولان حزنی کوز کورمملی ، کوکل حس ایتملی‌در . بعده ـ « پك سورم » ردیفلی منظومه کورونیورکه بنی تنظیراً، یاخود حسب‌الاخوه تقدیراً سویلدیککی‌بیلیردم. بنم منظومه ، دها طبیعی، سنك نظیره دها جدّی دکلمی؟ برده بنمکنده هذیان چوق ، سنككنده او نقصان یوق . هر حالده نظیره‌ك بنجه بادئ فخر ، بادئ شرفدر. انجق احتوای تنزل ایتدیکیچون بر طاقم اعتراضاته دخی هدف اولور . آنی متعاقب ـ مغروقه ـ که ماجرای گریه

بیت دلربایه ـ که برقصر جنت نما دیسه‌م سزادر ـ گذار ایتدم . پك چوق جنت تشبیهلری بیلیرز . هیچ بریسی بوکا شبیه دکل ، بو ایسه جنت کبی کرچکدن اعلا . انی تعقیب ایدن ،

لایقدی رشدایدیدی بالایه ارض سفلی ،
شایان ایدی باقه‌یدی حسرتله زیره بالا ،

بیتی‌ده شایان تماشا ، آلت طرفده‌کی بدیعه‌لر ایسه علی التوالی بربرندن حسنا . هله ،

محزوندی اولقدرکیم وضع سکون نماسی
بر هیکل تحسر دینسه اولوردی احرا

بر حسن تشبیه مجسمه‌سی عد اولنسه بجا . و بوکا عقبروا اولان ابیات ایسه هپ علی الاعلی اولمش . (بریانده وجه تابان) سوزی پك خوشنما دکل .

هیچ دونمیه‌یدی عالم ، هیچ کلمیه‌یدی فردا

مصراعنه ایلیشه‌جك منقدلر کیملر اولیور ؟ « هیچ » لفظنك ممدود اولماسی هیچده نقایص لفظیه‌دن معدود اوله‌ماز . فارسی‌یی بیلیرز ، فقط ایرانلی دکلز . بومنظومه‌یه عقب اولان « عجب کیمدی ؟ » نشیده‌سی کوزل ایسه‌ده

شیلرك قصوری پك چابق کوریلور . لکن اویله قصوره باقلماز . ـ خولیاده تماشا ـ دیدیکمز بدایع نادره نمایشکاهنی نظر مطالعهم طرافیله طولاشدی . اوقدر ائتلاف ایتدی که آیرلمق ایسته‌میور . وحیرتندن نره‌یه باقه‌جغنی بیلمیور .

لب تشنکان عشقی ریّان حزن ایدردی

برچشمه سار سودا اولمشدی بدر کویا . .

بیت زیبا ، یاخود محراب معلاسنه سجده ایتدکدن صکره ،

اولمرتبه یاغاردی انوار آسماندن

اظهار عجز ایدردی چکمکده صانکه غبرا !

مضمون غراسنك صوك ایکی لفظنه نشان قویدی . بو بیت بر بیوك آدمك أبی یاپلمش هیکلنه بکزیور . واقعا ـ غبرا ـ یالکز اوله‌رق دنیا معناسنه کلیور . لکن خوشه کلمیور . واقعا یوقارده ، آشاغیده جمله اشیا ، پر دنیا ، ارض سفلی کبی توصیفات اولدیغندن بوراده غبرادن بشقه دیه‌جك قالمیور ، لکن مأنوس اولدیغمز (صحن غبرا) طورر کن « صانکه غبرا » دیمکده‌ده محل قالمیور « صانکه » یوقارده‌کی بیته قونه‌مزمی ایدی ؟

هرنه‌ایسه نکاه تدقیقه پیرو اوله‌رق بونك الت طرفده‌کی

شوقك غلیان ایدردی پیدا
خونندهٔ کتائب جهادك .
قدسیتی کوسترن بوشیلر
علویتکه دلالت ایلر .
هانکی وجدان بو قدر اسان اولور ؟
واردرده کورنمیور وجودك
موزونده بیلنمیور سرودك .

بیتی روحلره دکر بر سرود ادبی دکلمیدر ؟ انسان بونك استماعیله مسحور ، جان تلقیسیله طائر معالیٔ دورا دور اولوب طورركن ممکنمیدرکه ،
طاغلرده قوال چالارده چوبان
مصراعنده‌کی – چوبان لفظنه ایلشمسون؟.. – چوبان – فارسیده قوللانلدیغی کبی اوقونمق لازم کلدیکیچون واقعا بر آز غریب ایسه‌ده بکا اونك اویله اوقونشی – قلبه تأثیره عائد اولان معناسیله دخی – غریب کلیور . هر نه حال ایسه بو نغمه‌یه اختتام ویره‌نده « خولیاده بر تماشا » ایله طبعه انتظام ویره‌م .

بیلیرسین‌که فکر تخییر نه قدر کوزل بر مسیره‌یه کیدرسه کیتسون، البتّه بعض طرفلرینی بکنمز . کوزل

بیتنده‌کی (حالیا) البته قافیهٔ مقیده نتایجنـدندر یا. فقط برنجی مصراعده‌کی « اصلاً او » یرینه ـ اصـلنده ـ دینلمامك اوسـت طرفده اولان بیتی تأییـد ایچونمی‌در آیا؟ اسـتیضاحدن مرامم ایجابی تقدیرنده قوللانمقدر.

رحیم اولمسه‌ن سن بزه هر زمان
اولور حالمز جهلمزدن یمان!.

کله‌لم نغمه‌یه: بونك بویله نفایس نغمات ایله توصیفنه بز دکل، بلکه ساز و موسیقی مؤکللری دخی دفعهٔ اولی اوله‌رق تصادف ایتمشدر ظن ایدرم.

نایلر بویله نوا سویلمامشدر تا حال،
کورمامش تا بو قدر حسن ادا کلك بیان.
موسیقی شعر ایله اولماز بو قدر هم آهنك؛
اوقدر همدم اولور حسن ایله عشق فتان.

ولولهٔ عرفان، آهنك طبیعیٔ وجدان اولان بو نغمه‌ده ظرافت لفظیه ایله لطافت معنویه ایکی یار یکجان کبی بَرْ آغوش اقتران اولمش.

باق افندم! شونلره باق:

عرشه اولنور سنکله اعلا
کلبانك تضرعی عبادك؛

ایستمه‌م لازم کلیور . بدیع نامده نقصان آرامق ، هدیه‌ده قصور بولمق أیی بر حال دکل ایسه‌ده ، امینم که ، کتابکزی سراپا بکندم دیسه‌م سنجه مقبوله کچمیه‌جك. ذاتاً کچن مکتوبکده دخی بوراسنی ایما ایتمش ایدك. هرنه ایسه ، اشته زمزمه‌یی آچدم. صره‌سیله اوقویوب مطالعه‌می یازه‌جغم . آه الفاظ ایله اوغراشه‌جغم که هیچ سومم !..

ای برادر محترم ، توحیدکه فاتحه اتخاذ ایتدیککز قطعه وحدانیت الهیه‌یه لایق شیلردن. منظومهٔ توحیدایسه اجابته سزا دعالره ، اللهه کیدن فریادلره بکزیور .

بولور شان اوسردار صاحب ظفر ،

قالوب بحث وحدتده عاجز نفر .

بیتی کبی بی‌همتا سوزلر جمعیت ادبیاتده سنك یکانه‌لککزی کوسترمزمی؟ ـ بعضلری قلمله سردار آره‌سنده وجه مشابهت آرایه‌بیلیرلر ، بن او اهالئ قلمدن دکلم ـ فقط

توارنحه مبدأ ویرر از جدید

مصراعکده « از جدید » کبی اسکی تعبیرلری یکیدن می استعمال ایده‌جکسز؟.. بزه بو استعمالك سببنی اکلاتملیسین. برده ،

نه‌جوهردر اصلاً اونور وضیا ؟

بونی فن دخی بیلمیور حالیا !.

ومؤثری اولان سانحه‌لر کبی سنك « زمزمه » ك کلدی . وطندن برسلام، بر فریاد غریبانه، بر مقابلهٔ وطن نشانه، اکرمدن ... برادر مقدّس ومحترم اکرمدن بر هدیهٔ اخوّت ، کائنات ادبدن بر دورهٔ جادوانی، باغ بهارهنرده دها هیچ کورلمامش بر موسم نوین ، قوشلر بشقه ، چیچکلر بشقه، انهار، عالم بالای دهادن قوپمش، اشجار ، منتهای عرفانه دکمش ، کوشه‌لر ملك قوجاغنه، مظلّه‌لر جانان یوردینه بکزیور .

هواسی نفحهٔ عفت ، بهاری فیض مادرزاد ،
زمینی جوهر ذاتکله طولمش کنز استعداد.

واراول اکرم! وار اول که ترصدکاه ادبیات اولان مطمح انظار بصیرته یکی یکی بر طاقم کواکب معرفت دها نثار ایلدك . بن دها بوقدر نرم ونازك ، بو درجه قلبی براثر، بوقدر شاعرانه برشعر کورمدم . بعض فکرلر وارکه اودرجه یوکسلدیکی ، یعنی یوقاری‌یه طوغری اوزاقلاشدیغی حالده ینه کونش کبی پارلاقلغنی محافظه ایتمش. فقط کونشده بعض سیاه نقطه‌لر بولندیغی کبی، بونده دخی نظر کوته‌بینم برایکی نقیصه‌یه اصابت ایدییور . ینه فقط اصابتی شبهه‌لی اولدیغندن اوخصوصده سندن ایضاحات

رجائی زاده محمود اکرم بکه

مملکت طیور، ۲۸ مایس ۱۸۸٤

برادر جان برابرم افندم اکرمم،

قاچ کوندر اولیور بیلمم، شویاقینلرده برصباح ایدی که بیلدیککز خیابان سربر آسمانك ایچ طرفلرندن نبعان ایله دریای سکونته طوغری یاییلوب کیدن نغمات لطیفه چاغلیانلری باشلامش، بوندن کسب وجد ایله سماع ایدیورکبی اولان آغاجلر آره‌سنده شمس طالعك انوار سبزکونی ـ کرم اخترلر، شهاب ثاقبلر ـ کبی جابجا اوچوشمقده و،

بکا سمت مشرقده معلوم اولور،
بری قیلسه مغربده آغاز نی!..

مألنك خاطره کتیردیکی وجهله کوکلم اوآرالق بر بیوك مسرته حاضرلنمقده ایدی. وجودم معطل، روحم مشغول ایدی. فکرم منکسر، حسم منتظر، ترددم ضعیف، اعتقادم قوی ایدی. نهایت بشارتلرك الك کوزلی، صدالرك الك لطیف

افندی شمدیدن اظهار یأس وملال ایتمکه باشلامشدر .

بو هفته ایچون بو قدرله اکتفا لازم کلیور . بلکه ایکنجی مکتوبمی محل مأموریتمدن یازارم .

پرنج اعلا ، یاغ نفیس ، سود دحی ، اهالیسنك اخلاقی
کبی اولمیوب ، خالص‌در . چونکه ، ینه کندیلرندن
مروی اولدیغی اوزره ، بوراده اخلاق بوزوقلغی نهایت
درجه‌لرده ایمش . فی‌الواقع بزده بعض اماره‌لر کورمکه
باشلادق . اهالی طرف طرف ، وجوه فرقه‌فرقه اولمش ،
هرفرقه دیکرینك علیهنده افترا ایدیور . تزویر وافسادك
آردی ، آره‌سی کسلمیور . قصبه‌ده کیجه کوندوز أوصویورلر .
ملحقاتده آپانسز کوی باصیلیور . انتقام ونفسانیت داعیه‌لریله
شونك بونك قزینی وا کثریا قاریسنی قاچرمق کبی وحشیانه
شقاوتلر اولیور . وبو احوالك مقتضیاتندن اوله‌رق
ایشیدلمامش صورتده شناعت وجنایتلر ایشیدیلیور . بویله
اویغونسزلقلره ممانعت وظیفه‌سنی حائز اولان ضابطه ایسه
نفراتك عدم کفایتندن طولایی مدافعه‌دن عاجز قالیور .

مأمورین معاشاتی تداخل وتراکمده ، اصحاب
مطلوبات تهاجمده ، بر طرفدن پاره مفقود ، مرجع
وملحقات ایله پاره یوللری مسدود ، محبسلرله محبوسلرك
حالی آجنه‌جق صورتده فنا والحاصل کافهٔ امور ومصالح
لوا مشوّش بر حالده اولدقدن بشقه هر کس حکومتله
محکمه علیهنده زباندراز اشتکا اولدیغندن متصرف بك

صالار ، حایقرر وحشیٔ بی‌زبان ،
قوقار هر یانی عین غول بیان ؛
پریشان وعریان ، سقیم وسقط ،
بغایت‌ده حسنا و دلبر فقط !.. [*]

حکومت قوناغی ویران، یوللر صعب‌المرور، وچارشو وپازار مزبله حالنده اوله‌رق ، فقط قبرستانلر معموردر. لیمون، پورتقال وسائر یمش آغاجلری پك مبذول ایسه‌ده مبذولیتی الزم اولان مزروعات همان یوق درجه‌سنه مقرون و کتان و طربزون بزی منسوجاتندن مکمل فابریقه‌لر اولسه تجارت کلیه مظنوندر .

بر مملکتك وسائط اصلیهٔ ثروتندن اولان چفتجیلك اونودلمش ، باشلیجه تجارت بالقجیلق اولمش ؛ صید بری ایسه عادت اولنامشدر. سبزواتك ایکی اوچ نوعه انحصاریله برابر صغر وکچی وقویون أتلری هم بول ، هم اهوندر. لکن بواهونیت انحاب اخذواعطانك مضایقهٔ مفرطه‌سندن اولدیغیچون خوشه کیتمیور . أکمك مخلوط ایسه‌ده ،

[*] سارداناپال ، عبدالحق حامد بکك مقدما غزته ایله تفرقه صورتنده نشر اولنمش و اخیراً یکیدن تصحیح و تنظیم اوله‌رق طبعی دردست بولنمش اولان بر تیاترو‌سی‌در .

بر كوچك قزجغزك ألنده بر دستی ایله دومانلر آره‌سنده بر یوكسك تپه‌دن اینمسی طلوع آفتاب قدر شعشعه‌انگیز اولیور .

قرمزیلر كیمش بر وحشیه‌نك انسان كورونجه اورمانلر ایچنده‌ن بر كلبهٔ هوائی‌یه قاچوب كیتمسی غروب قمر تماشاسنك یرینی طوتیور .

نم كبی بدایع طبیعت مفتونلرینه بوندن اعلا یر اولماز ایسه‌ده سائقهٔ ضرورتله وظیفه‌مك دلالت ایتدیكی جهته[*] متوجهاً بر قاچ كونه قدر بورادن عزیمتم مصممدر .

بویله یرك هواسی لطیف اولمق لازم كلیر . بناءً علیه سزه آندن بحث ایتمدم . ریزه‌نك وضعیت طبیعیه‌سنی آكلادیكز . فقط بو كوزل طبیعلكك ایچنده برده سوملر بر بیانیلك واردر كه آنی شیمدی تعریف ایده‌مم . آنجق دیه‌بیلیرم كه بو حالی بر انسانده تشخیص ایده‌جك اولورسه‌ق (ساردانا پال)ك بر یرنده تعریف اولنان شو قزجغزه بكزر .

تروتازه ، لكن حدید وخشین ،
اسیر جنون ، طاغده تنهانشین ؛
ألی برده كزمكده انسان ایكن ،
كه طرناقلریله اولور كوهكن .

---

[*] عبدالحق حامد بك او صرده (پوتی) شهبندرلكنه مأمور اولنشدی .

اوزرندن کچن سحاب آغلر ،
أتکندن آقان صولر چاغلر ،
ییقانور صانکه باغچه‌لر ، باغلر !

نشیده‌سنی سویلمش [۱] .

چوق کچمه‌دن واپوره صندالل کلوب بزی ساحله ایصال ایتدیلر که تماشا کران و مستقبلین آره‌سندن کچیله‌رك اولجه تهیه ایتدیرلمش اولان محله کیدلدی . و اجرای خوش آمدی‌یه کلن مأمورین و وجوه ایله ملاقات اولندقدن صکره خانه‌مزه کیدیله‌رك اراحهٔ وجود ایدلدی. ایرتسی کون اطراف و نواحی‌یی طولاشمغه چیقدم . طبقی خارجدن آکلاشلدیغی کبی اوله‌رق عمران ازلی ویا زینت طبیعیه‌سنه دیه‌جك یوقدر . بر معمورهٔ وحشتکه طول امله منتهای حدود اولان حوالیسنه یتشمکده مدّ نظر کفایتسز و بر جهان تماشا که سمادن ایندیکی ذهابنده بولندیغمز طبیعت شاعرانه آنکله اکتفا ایدرك سمواته میل عودت کوسترمسی جائزدر .

[۱] مونمورانسی پارس جوارنده برمحلدر. استادك (بلده، یاخود ، دیوانه‌لکلرم) نامنده‌کی مجموعهٔ اشعارنده بوعنوان ایله بر منظومه وار .

حدودینه طوغری اتساع ایدیور. جانب پیشانیسی فسحت دریاوجهت پسانیسی قفقاسیه‌جبالنه مشابه سلسلهٔ شواهق بیضادرکه قره‌قوشلک یوا یاپمق ایسته‌جکی یرلردن معدود اولسه گرکدر.

أولر ساحلدن تپه‌لره قدر پراکنده واشجار بی‌شمار ایچنده عطایای طبیعت کبی سرپیلمش برحالده اوله‌رق عینیله چرکسستانه بکزیور. رنکلری ایسه‌هپ بیاض اولدیغندن او حد وحسابی اولمیان آغاچلقلرك آره‌سنده خارجدن قیشین باقیلیرسه قاریاغمش، یازین باقیلیرسه چیچکلر آچمش دینلیر. صانکه بزم مخلوقاتدن بربدوی قزی بوراسنی کورمش‌ده ابن‌الموسانك [*] بر برنده دیمش،

خرابه‌لرك یانندن آقان صولر نه غریب !..
سرشك بهاردرکه روان اولوب کیدیور.
فرشته‌لرك مکانیمیدر عجب شوجبال ؟.
که‌ذروه‌لری سماده نهان اولوب کیدیور.

ویا (مون‌مورانسی)‌ده طولاشان بیلدکلرمزدن بریسی ینه بوراسنی خاطرینه کتیرمش‌ده،

نه‌حزین باق، شوقارشیکی طاغلر :..

[*] ابن الموسی عبدالحق حامد بکك هنوز نشر اولنمامش بر تیاتروسیدر.

معیشت ایچون برمدت اقامت ایده‌جکی محل اولدیغندن پیشکاهنه‌وصولمزده‌نظردقتمی هیئت عمومیه‌سنه‌حصرایلدم.

باقدیغم صره‌ده ایچمدن« بوراسی بنم ایچون بروطن اوله‌جق . چونکه والده‌م بوراده اوتوره‌جق !..» دیوردم . او بیچاره قادین که بر زمان دلکشا کوشکلرده کون کچیرمش . شمدی مخدومی ایچون لازستانده یشامغه کلیور .

بر والده نه‌دیمکدر ؟.. شو کرهٔ خاکك اوزرنده بر موجود فانی ویا وجود حقیقی‌یه نسبت او نه‌دیمکدر ؟.. هیچ !.. فقط بن او هیچدن حاصل اولدم . محاسبات الهیه‌ده برصفر بیله برعدددر .

منظرك جهات مرتفعه‌سنده نیم موجود اولان بعض اشارات‌عتیقه‌دن استدلال اولنیورکه بوقصبه اسکی‌اصحابنك زماننده اولدقجه آبادان ایمش .

ینه بعض‌آثارخرابه‌دن مستدل اولیورکه آلتی، یدی عصردن بری متروك وویران قالمش . آنجق برطاقم ابنیهٔ جدیده‌دن آکلاشیلیورکه عهد سلطنت حاضره‌ده اعادهٔ عمرانه مائلدر .

وضعیت موقعی هلال‌عثمانی شکلنده‌درکه اقلیم سفیدك

برقطره بيله دكلدر . فقط كائناتك هرطرفنه شامل اولان او نظر مساواة پرورك قارشيسنده برآدمك آغلامسيله بردكيزك طغيانی بردر .

هرنه حال ايسه ، علوياتدن سفلياته كلهلم :

يولده بعض يرلره اوغرانلمش . بركون طربزونه كلدك . بن بوشهری بوندن اون ايكی سنه اول كورمشيدم . طهراندن كليوردم كه اوزمان بر ولايتك مركزی اولهجق حالده دكلدی . شمدی اولدقجه معموردر ، والئ لاحق حضرتلری [*] ايسه غيور ومقدم وطبعاً نازك ومكرم بر ذات وراًی وتدبيرده اصابت كامله اصحابندن اولدقلری ولايتجه تعداد اولنان موفقيتلريله اثبات اولنه بيلير . مشار اليه ايله اولا شهرده وصكره ده ، نصوحی بك افندی‌يی [١] تلطيفاًميز لفرمای تشييع اولدقلرندن ، واپورده كوروشلدی .

طربزوندن مباعدتی متعاقب لازستان سنجاغنك مركزی اولان ريزه‌يه كلندی . بوراسی منسوب اولديغم خيرالله افندی عائله‌سنك سايۀ حضرت پادشاهيده كسب

[*] ادبای وزرادن كريدلی سری پاشا مرحوم .

[١] عبدالحق حامدبكك بيوك برادری عبدالخالق نصوحی بك كه لازستان سنجاغی متصرفلغيله ريزه‌يه كيديوردی .

مزاره بكزه‌ين طالغه‌لركه سفينهٔ حياتمزى محاصره ايديبورسين‌يا . بزعمر نوحه‌مى مالك اولدق ؟.. ابدى ايسه‌ن فانيلردن نه ايسترسين ؟ . فانى ايسه‌ن بزى ابديته ايصال ايتمك سكامى قالمش ؟ . . »

يولنده خطابلر ايديوردى . اشته بويله برمدت، حيات ايله ممات آره‌سنده قالدق، كيتدك . بو مدتى تعيين وتسويه ايتميورم . چونكه او عالمده كيجه ايله كوندوز حسسابى يوغيدى . او يانه‌مامق دها غالب اولديغى حالده نصلسه اويومشز ؛ خواب ابدى‌يه وارمق احتمالى اغلب ايكن نصلسه اوياندق . نه كوره‌لم !.. بر عظيم سكونت كه رؤيا ظن اولنمامق ممكن دكل . موجه‌لرك يرنده برحباب بيله كوزوكميور . كوك يوزينك لكه‌لرى تطهيراولنمش ، يعنى سياه هيچ بر بلوت يوق . يالكز تپه‌لرى بياض بر طاقم طاغلر كورونيور . صانكه براز اوّل كورديكمز طالغه‌لر بوصورتده بركناره چكلمش وعالمك كافهٔ موجوداتى كبى آنلرده كسب فنا ايله منقلب تراب اولمش ايدى . اوجهان پرهيجانك اوستنه خفاياى الٓهيه‌دن بر پرده ايتمش ايدى .

آبرادر !.. قره دكز نه‌در ؟.. درياى قدرته نسبت

بروزكار بزی سیاه بلوتلرله بیاض دالغه‌لرك میاننه آته‌رق نره‌ده اولدیغمزی اخبار ایتدی . صانكه اوستمز برشب ظلمانی پیكر ، آلتمز ایسه برصبح كاذبك سحائب بیضاسنه مقر ایدی . ویا صانكه بر زمرهٔ سماویه پیدا اوله‌رق ، جهانیان كفن بردوشك كذركاه دادوفریادینه بر پرده چكمشیدی . ویاخود صانكه موت مهیب‌الهیكل اوتنهائی آباد محشر انكیزك ساحهٔ فوقانیه‌سنده پرواز ایدییوردی ده رفرف جناح محیطندن دریای حیات جوشه كلیوردی .

بوهنكامده ایدی كه مرضای عسكریه‌دن اوچ نفر اوقیامتك ایچنده نابدید اولدی . ینه بوهنكامده ایدی كه جسارتلی بر والده عسكر اولان چوجوغنه ــ اكر بو محاربه‌ده أولورسه‌ن سنی نامرد عد ایدرم ! ــ دیوردی . ینه اوهنكامه‌ده ایدی كه كندیكندینه سویلنور آدملردن بریسی كوكرته‌نك اوستنه چیقمش ، دریای زاخره توجه ایتمش ، عتاب انكیز برصدا ایله ،

— ای بحرسیاه !.. تاابتدای خلقتده طوفان اولدن بری بوحالده جوش وخروش ایدوب طورمشسین . حالا یورلمدكمی ؟. قعرك هیچ برفانی‌یه منشأ دكل ، حدوحسابه كلمز ابنای بشرك مقبری‌در . ینه او هربری بر متحرك

مراد بكه

ريزه، مارت ١٢٩٧

برادر،

بوندن يكرمى كون مقدم سزكله قيصريه واپورنده وداع ايتدك . آندن اوته‌سى بالطبع مجهولكزدر . اشته بن سزه براز معلومات ويره‌جكم :

تأثرات مفارقت باشلامش، وقتده آقشامه قريب وبناءً عليه غريب ايدى‌كه، متوكلاً على‌الله، روبراه بحر سياه اولدق . واپور خليج وطندن افتراقه تحمل كوستره‌ميورمش كبى ، كرى‌يه كيدر دينيله‌جك درجه‌ده آهسته بر رفتارايله‌انكينه چيقدق [*] . اشته‌اوزمان حركتمه دها زياده آغرلق كلديكندن ، بزمى استانبولدن تباعد ايدوب كيديورز ، يوقسه استانبولى غيبوبتمى مباعدت اوليور ؟... فرقنده دكلدك . بردن بره هوا قرارمغه وقره دكزك يوزى آغارمغه باشلادى . شدتلى ، شدتلى

---

[*] بو وبونى تعقيب ايدن فقره ايله عثمانلى واپورلرينك پريشانلقلرينه ظريفانه تلميح اولنيور .

قورقاقلق مسئله‌سنده او درجه تجربهٔ ذمت ایله اوغراشمغه حاجت یوق قورقدیغمی بیانلردم .

ادبیات نه کچلمز معشوقهٔ وجدان ایمش دیبورسکده عالم خیالده کزندیکك مجالس عرفانی بهاران فکر و وجدانی سویلیورسك .

بن ایسه ادبیات نه چکلمز معشوقهٔ وجدان ایمش دیه‌جکم خیالم حیاتك اعماق مظلمهٔ مصائبنده قلبك غیای جحیم معنویات عد اولنمغه شایان اولان قعر مطالب خود پرستانه‌سنده کزینیور.

نه یازدیغمی نه اوقودیغمی صوریبورسك شیمدی برشی یازمیورم ویا تعبیر صحیحیله مأموریت حسبیله اوراق رسمیه یازیبورم تاریخ اوقیورم فلسفیات اوقیورم

جزمی‌یی اکمال ایتمك قولای فقط کوکلم ایسته‌میور معمافیه یقینده بتیره‌جکم برزمان بنده بر بابام وار ایدی کبی سوزلر بو آقشام مبتلا اولدیغم مزاج حزن آلود سوداوی‌یی برقات دها تزییدایتدی نه‌یاپه‌لم « کلدك رباط دهره ..... » بوقدر فریادمه سبب نه اولدیغنی بیلیرمیسك حامد حقنده بر مدهش بر فاجع سوز ایشتدم کویا جنون کتیرمش بیچاره حامد اکر صحیح ایسه عمرم اولدجه متأثر اولورم بوکا دائر بر صحیح خبر ویررمیسك

باقی دعا ۱۶ مایس ۹۷ قرداشك

کمال

سكسان برنجی صحیفه‌نك حاشیه‌سنده مبحوث‌عنه اولان مکتوب :

رجائی زاده محمود اکرم بکه

اکرمم قرداشم

الحمدلله الحمدلله ١٤ مایس ٩٧ تاریخنده برمکتوبکی آله‌بیلدم جدی اوله‌رق بکا طارغین‌ایمشسك‌ده بر بیلدن بری انك ایچون سکوت ایدرمشسك آنی‌ده نه‌سن‌سویلملی ایمشسك نه‌بن صورملی ایمشم پك اعلا بن بوکونلرده‌ینه ادبیاتك منطق ومؤاخذه جهتلرینه میل ایتمکه باشلادم براز اویولده قونوشه‌لم نغمه‌ساز اولمیه‌لم بحاث اوله‌لم .

« نه غریب شی که اوقدر ذکاك اودرجه‌ظرافتك عرفانکله شو بزم قطع مخابره‌نك اصل‌سببنی کشف ایده‌مدك » دییورسك.

والله نه یالان سویلیه‌یم بنده بردرجه‌یه قدر قوهٔ نظر وارایسه‌ده بوقوت قرانلقده کوز قرپلدیغنی ویا تعبیر آخرله قرانلق کیجه‌ده قره طاش اوزرنده قره قارنجه‌نك کزندیکنی کورمك درجه‌سنه قدر واره‌مز مادام که طارغین ایمشسك سویله‌مامکده نه معنی وباخصوص نصل‌حق بولدك بن نه‌وقت سکا طارلدم‌ده سویلمدم سن نه زمان بکا طارغینلق بیان ایتدك‌ده بن انفعال ایله مقابله ایتدم شو مسئله‌یه برجواب ویررمیسك .

موسقوفلر ایچنده بر پارەسز قالمش اولان عبدالحق حامدك
تسلّیسی سنسین ، سن واراول ! آه کوکلم نه‌قدردارالشفائی
ایستیور بیلمزسین ! . سن اکر دنیاده مجنون اولدیغنی
بیلیر بر مجنون تصور ایتمدکسه بنی دوشون . اکر بز
بو استبدادك وجودینی محو ایتمەدن کیرەجکسەك کائناتك
هر ذرّەسنه بیك کرە لعنت اولسون . انسانك اولدکدن صکره
مرکب اولەجغی اعتقادینی قبول ایدەجکم کلیور ، او زماندن
بری که بر قهرمان ملتك بر قویون سوریسی اولدیغنی
کوریورم ! های الله بزه بلامزی ویرسون !.. فقط سن
وار اول . باقی اخوّت .

یوتی ۱۸ تشرین اول سنه ۱۲۹۷

برادر احقرك

عبدالحق حامد

سكا ياقين بولنمق وار . ظن ايدرم كه غياباً ده ، وجاهاً ده كوروشه بيليرز . طالعمك معكوسيتنى شوندن آكلاملى كه دنياده الڭ سوديكم بر آدمك يوزينى طويه طويه كوزمكه حالا موفّق اوله مدم. بونك نجه نه بيوك بر محروميت اولديغنى اللهدن بشقه كيمسه بيله‌مز اوده غالبا بعض كره تجاهل ايدييور. بوراده سنك خيالكدن بشقه انشراح وافتخارى موجب بر شيئم يوقدر . آه !

كوكلمده‌كى معانى،
ممكن دكل بيانى!

ديوب ده كچيوير ملى .

يارب!.. نه كونلرده يز؟.. بو نه قدر دائمى بر حالت نزعدر! كاشكى حقيقةً چيلديرسه‌م ده هيچ بر شيئه عقلم ايرمسه!. آه سنكله نه زمان برلشوب ده دردلشه‌جكز! ياخود نه زمان اودرده بر درمان بوله‌جغز !. بن شو دوچار اولديغمز مصيبتك تسليتى اوله‌جق بر وجود تصور ايده‌بيليورم : اوده آنجق سنسين . سن وار اول . سن وار اولدقجه بن كبرسه‌م ده متسلّى كيدرم . سن وار اول ! برلين معاهده‌سنى سنك استقبالك تصحيح ايدر. سنك وجودك عثمانليلرك بقاى ناميدر ، استقبالمزك روحيدر ، اى كمال!.

طبیعی بنمده واز کچمکلکم لازم کلیر . آیریجه برکاغد اوزرینه یازه‌یم . دها ایی اولور .

آقرداش : (سویله‌میم دیدم اما جانم براز سکا صاتاشمق ایستیور) شو سن مشغولسین ، بکا مکتوب یازمدیغك بونك ایچوندر ، دیه‌لم . حلمی [*] ایله توفیقك [**] ایشی نه‌در ؟ آنلره اولسون کندی طرفکدن بکا برشی یازدیره‌مزمی ایدك ؟ بنی بوقدر اونوتمق کماله یاقیشورمی ؟ شمدی سن بو سوزمه اوزرینه (یاوز خرسز أو صاحبنی باصدرمق ایستیور) دیرمیسین عجبا ! بن خرسز ایسه‌م سن أوی یاقلیمیدك ؟ . حامد قصور ایتسون ، کمال عفو ایتملی دکلمی ؟ . بنم سنی نه درجه‌لرده سودیکمی ونه راده‌لرده بیوك بیلدیکمی — اویله‌ده دکل — بیوك اولدیغکی نه قدر اعلا بیلدیکمی اونوتدکمی ؟ . آدمی ابتدا میدانه چیقاروبده صکره‌ده بویله برکوشهٔ نسیانه آتمق روامیدر ؟ یوق ، یوق ! امینم که سن بنی نسی و فدا ایتمزسین . بو سوزلری نیچون سویلدیکمی بن ده بیلمیورم .

خلاصه اراده چیقارده کیده‌جك اولورسه‌م اوراده

---

[*] صدر اسبق حسین حلمی پاشا .

[**] مدللی مدعیٔ عمومی معاونی توفیق بك

بشقه اولەرق لسانمزده مقفّی نامیله بر ـ ژانر ـ دها احداث ایتمك آرزوسندەیم . او دیرکه (هر لسانده اقسام افاده نثر ایلەشعر دائرەسندەدر . بونك خارجنده شی اولەماز.) تعداد هجاء اصولنه یعنی حسـاب البنانه تطبیقاً یازدیغمز شیلره هایدی بنم مقفی فقط موزون دکلدر دیمکده حقم اولمسـون ، بهر سطر اون بش هجایی کچمامك شرطیله واوندن اون بشه قدر هجا ممکن اولەبیلملك اوزره قافیەلی برشی یازسەقده ، اکا موزون دیمەسەکده مقفی ومهـجّا (مهـجّا یا کلشدر اما قوللانیورم) ویاخود هجانك اوندن اون بشه قدر اولەجغی جهتله اوقیدیده قالدیروب یالکـز مقفّی دیسەك نصل اولور ؟. بن شوعدم اقتدارمله برابر اشته اویلەمقفی نامیله برچیغر آچمق ایستیورم، نەدیرسین؟.. (نسترن)ده هجا اون بردن اون اوچەقدر ایدی. دیدیکمده اوندن اون بشـه وبلکه یکرمی یه قدر اولەجق ، منثور اولمدیغنی مقفی اولمسـیله برابر افادەدەکی تقدیم وتأخیرلر آکلاتەجق ، وموزون اولمدیغی دخی مثلا برسطرك اون، دیکرینك اون بش، اون التی یعنی گلشی کوزل هجالی اولمسیله بیانەجك. اشاغیدەیازەجغم بیتلر(کەبونلرە بیت دنیلمیەجك دە قافیه دنیلەجك) نمونەدر . اکر سن دە بکنمز ایسـەن

اونوتدیریور. امرای عسکریه عموماً ظالم، غدّار ومتحکمدر.
اهالینك حالی اطاعت دكل، مخافتدر. هوجه بكدن تفلیسه
قدر بن بویله كوردم . هوجه بكه معموریتی اجانب
كتیرمش . تفلیسده یالكز وقتیله غرّان دوق میشلك
اوتوردیغی محله ایله آنك جواری معموردر. ایمپراطورلرك
صیفیه‌سی اولدیغیچون یالتا ایله لیوادیا دخی اینجه اعمار
اولنمش . سیواستوپول قریم محاربه‌سندن بری خرابدر .
حتی آتیلان گله‌لر دوشدیكی یرده قالمش .

پوتی‌یه كلنجه: اراضیسنك دوزلكی، یعنی عادتا بر صحرا
اولمسی حسابیله ایچنده كنیش كنیش یوللر وار. فقط بتاق
چوق، ستمه زیاده، هوا غایت وخیمدر. شهبندرخانه‌مز بتاقلر
ایچنده برقولوبه‌در. بریانده ووتقا فابریقه‌سنك قوقوسی،
بریانده برلوقنطه‌نك ملوثاتی! بریانده‌ده طوموزلر اوتلیور.
قولوبه‌ده دوشه‌مه، فلان حق كتیره . كتیردیكمز یتاقلرك
اوستنده اوتوریورز . حال بویله ایكن بردرلو نظارته
مرام آكلاته‌مدم . دیدمیا ! چكدیكمی تصور ایده‌مزسین.

اكرمه ایكی مكتوب یازدم . بركره‌ده جواب الدم .
آره‌مزده برمقنی ایله موزون بحثی وار. بن نثر وشعردن

بنده آرتق اویله افکار عالیه ، قوۀ خیالیه فلان قالمدی . بونیده (خزینۀ اوراق) ده بلکه اوقویوب کورمش اولدیغك بعض هذیانلرمدن استدلال ایلمشسیندر.

(پوتی) ده کمال ممنونیتله مشهود ومجربم اولان حال روسلرك محاسن مدنیه‌ده بزدن کری سوء ادارۀ مستبدانه‌ده فرسخ فرسخ ایلری اولملریدر . هرفرد ، خواه وناخواه ایمپراطورك اسمنی طاپنه‌رق یاد ایدیور دیه‌بیلیرم. اقوام تابعه حکومتلری علیهنه همان کثرت اوزره لعنت خوان ایکن بیلمم هانکی تضییق متغلبانه‌نك زبونی اولمشلرکه ینه او تابعیتدن خلاص بوله‌میورلر . کابوس آلتنده قالان کوکللر کبی حرکت ایدیورلر . پوتی کبی الك اهمیتسز بر لیمانلرنده خلقك مکتوبلری آچلیور ، کتابلری ، غزته‌لری توقیف اولنیور . هفته‌لرجه ، آیلرجه معاینه ومطالعه اولنمدقجه اصحابنه ویرلمیور . اجنبی غزته‌لرندن محافل مطالعه ومبایعه‌یه کلن اوراق حوادث ایچنده روسیه علیهنده اولان بندلر ، مقاله‌لر بر سیاه بویا ایله ـ خاویارزه ـ اولندقدن صکره صاتیلیور. یهودیلر نهایت درجه‌ده محقّر ، پولونه‌لر مغبرومکدّر واصناف وتجار متضرر ومضطردر. مأمورین ارتکاب وارتشاده بزی دکل ـ بزانتنلری ـ ده

اولوب مكمل اولەمديغى حالدە ايسە حقيقةً تجنّن ايتديكمە سن‌دە حكم ايدرده مكدّر اولورسين .

برلينە كيتمك بزە نصيب اولمدى . برمدت برادرمله برابر ريزەدە اوتوروب پوتى شهبندرى اولدم . شمدى پوتيدە كويا شهبندرم . كلەلى اوچ آى اوليور . حالا برمعاش آلەمدقدن بشقه شمدنصكرەدە معاش ويريله‌ميەجكى جواب قطعيسنى آلدم . بلايە باق كه چولق چوجوقلەدە برابر كلمش ايدم . چكديكمز مضايقەنى تعريف ايدەمم . بو حالدە اوتورمق ممكن اولەمديغندن و اولەميەجغنى كورديكمدن استعفا ايتدم ، استيذانلر يازدم . بو تشبثاتمدن حاصل اولان ثمرە بزم ايچون غولوص ، ياخود وولوس شهبندرلكنك معروض اولوب اويەجە قلمسندن عبارت اولەجق غالبا كه حالا ارادەسى چيقمدى . بزدە بورادە رها بولەمدق . مع مافيه ارادە چيقسەدە ، چيقمسەدە ينە بورادن ريزەيە فرار ايتمك عزم قويسندەيم . اكر ادبيات مراقليلغى سايەسندە بر طاقم سيلر يازمقلە مشغول اولمسيدم واو اشتغال كندى حالمى دوشونمكە بر درجەيە قدر مانع اولمسيدى هيچ شبهه يوق كه بن شمدى‌يە قدر سفر بقاىى اختيار ايدردم . بو سادەدلانه سوزلرمى ، عادى فكرلرمى معذور كور .

نامق کمال بکه

افندم کمالم محترم برادرم ،

صاقین سکا مکتوب یازمەدیغم ایچون بکا ستم ایتمه . زیرا چکدیکم وجدانی عذاب کافیدر. قصورم پك چوق، بیان معذرته یوزم یوق . نی بوحال ایله قبول ایدرسەن ینه مخابرەیه باشلایەلم . اشته او مخابرەیه بن بومکتوبمده ابتدار ایدیورم .

ازمیردن عودتمده صرەسنده سکا بر مکتوب یازمشیدم که وصولندن امینم . آندن صکره باشمەنەلر کلدیکنی صورمه. برکره کیفسز دیوب صورمشسین . کیفسز دکل ، بن بر آرالق تجنن ایتدم [*] . بو بابده سکا قلمله معلومات ویرەمم . زیرا نەقدر سویلسەم ناقص اولور . ناقص

[*] نامق کمال بکك رجائیزاده اکرم بکه اولان برمکتوبی، ادبیاتمزك اوچ رکن مهم انقلابی آراسندەکی مناسبت وصمیمیتك درجەسنی کوستردیکی کبی ، صوك فقرەسیده بو مسئلەیه متدائر اولدیغیچون بو مکتوبه عیناً ذیل ایدلدی .

انشاءالله تعالی المرده عاداته و حالاته ایرانیه یه بر انوجه کسب اطلاع اولنه رق

اشعار و اخبارینه کوتاهی و تقصیر اولنمیه رق مکاتیب معقوده احوالیله سرعالیلرینی

تصدیع ایده جکلری بیانیله و بعد ما دخی تحریراته والا اهمال و عنایتله یاده

کتورلمه استرحامنه جرأت قلنمشدر اولبابده امر و فرمان لطف و کرم حضرت من له الامرکدر

عن الحقا

بمنه تعالی

عزتلو افندم صالح بك اقا حضرتلرینه

پیشگاه مهرپرورینه عریضه عاجزانه

عبدالحق حامد بكك اون بش ياشنده ايكن اقرباسندن بر ذاته يازديغى مكتوب :

افندم حضرتلری

تصفیلو ماله سرماهمز امارت

رشته ذخائر لری تعیین

معروضه چاکرکنه لری بودرکه

کیلرده سیده فرحه نکریم اولان التفاتنامه سامیلرینده کثیره سلك طریقه

انواع احتراماتکارلیری واده دنر و مظهر بویله کلیکم هسه نوجهات بیناته کرام

اثرهدیدی عداولنه رقه وبالخصوص مرکزمحت وعافیته بولندقلری

خبر مخبرت اثرینی منبشر وبوجهله ظهوره کلان همتینه کثیره لری باعث مسرت

عمری اولمغله دعوات دیجهت ایام عمر واجلال سنه لری بتکرار یاد وتذکار

بنده لری هر نه قدر اولسم افندمزی فراموش ایتمیه جکم والدیه ورلدیه

کتابه خیرایالک نشر حادثات واقعه سنك اشعار واخبارنده کبر وظهوره

نزد معالی مکارم وقد بنده یره ویلرنده مستغنی تعریفه دلو حیف بولنمغله

وایرانه وقایع ماضیه سی تواریخ قدیمه ده محرر ومندرج اولوب

عادات وقواعد غریبه خالیه ایرانیه الی عقل ایرمز تحصیلی اولنمز بر کیفیت

اولدیغنده اوله باالسهوله عرض واخباری ممکنانده اولمدیغنده

وبنده لری الی شمدیلك بر لسان فارسی یی اوکرنه وایرانیان ایله اختلاطه

باشلامدیغم احوال واقوال لرینی هنوز تعلم واستکشافه ابتدا ایلمدیکمدن

نوظهور شاعرلره، منقدلره نوظهور تنقیدات یراشور.
معلم شناسی بتون هیئتیله برابر چکلوب یرینه معلم ناجی
کروهی چیقه‌جق زماندر. زهی ترقی!

ترجمان حقیقتاه انجمن معارف پك بیوك بر خدمت
ایتدیلر: وقت غزته‌سنك قپانمسنه سبب اولدیلر. سوزی
کسیورم. منظومه‌لری یازه‌یم. باقی اخوت ابدیه.

برادر عاجز متحسرك

عبدالحق حامد

کندیسنه جوابنی ویرمکه مجبور اوله‌جق یولده بر کاغد یازمشیدم . اما ینه سکوت ایتدی . سزاییدن آره‌ده خبر آلیورم . بو عالی چوچوغك کوستردیکی ترقی دها نم تخمینمك فوقنه وارمدی . فقط ایلریده محیر عقول بردرجه‌یه واصل اوله‌جغندن امینم . کمال آنی بزم قدر بکنمیور . حالبوکه آنك بکنمیه‌جك بر حالی وارسه اوده کمال راده‌لرنده چوق تشبیه استعمال ایتمسیدر . کمالك آثاری کبی آنك‌ده یازدیغی شیلر افراط درجه‌سنده کوزل اولمق قصورینی کوستریور . فقط بویله قصورده بولنمق کیمسه‌نك کاری دکلدر. دیدیکك کبی اعتنا ایتمه‌رك سویلدیکی شیلر او قصوردن منزه‌درده آنك ایچون «شه‌دوور» [*] عداولنمغه سزادر.

سنك بهاءالدینه[۱] برمکتوب یازمشیدم. جوابی کلمدی. عجبا نصلدر؟ . خصوصیله نصلدرلر؟ بکاخبر ویررمیسین؟

ترجمان حقیقتك نوظهور تنقیداتنه کلنجه: اولوریا ! .

[*] Chef d'œuvre شاه اثر .

[۱] شیخ‌الحرم اسبق‌زیور پاشازاده‌بهاءالدین بك‌که اکرم بکك بیوك برادری‌جلال بکك دامادیدر. وبوفورمه‌نك‌دستکاه تمثیله وضع اولندیغی‌کوندن برکون اول و۲۹ تموز ۱۳۳۲ ده وفات ایده‌رك‌بوکون دفن‌اولنمشدر. جنازه‌سنی تشییع ایدن‌ذوات معدوده میانده اوتوزبش سنه‌اول بویله بر مکتوب ایله حالنی صورمش اولان شاعر اعظم‌ده بولنیوردی .

واردر . آشیانه‌کز و اردر) منظومه‌سنی وقتیله ترجمان حقیقته یوللامشدم . یاننده برده ـ زنجیر ایله باغلی برکچوك قز ـ منظومه‌سی وار ایدی . ایکیسنك‌ده مسوده‌لرینی بوراده‌کی اوراقم ایچنده بوله‌میورم . اگر لطف وعنایت بیورورده بونلری ترجمان حقیقتدن ایستر وبکا ارسال ایدرسه‌ڭز فوق‌العاده متدارك اولورم. منظومه‌لر محررلردن عطابك نزدنده ایدی . مدحت افندینك کندی طلبی اوزرینه کوندرلدکلری حالده نصلسه طبع اولنمدیلر. احتمال که ناجی افندی بکنمامشدر . کوریورم که اوذات بزم اکثریا اختراع یوللو اولان آثارمزی بکنمیور . سلیم اول زیارتنامه‌سنی بکنمش و برده نظیره سویلتك ایسته‌مشلردی . بالاخره تنزل ایتمدیلر . بنم برده فاتح زیارتنامه‌سی وار. وقت بولورسه‌م سکا آنی‌ده کوندریرم. غالبا سلیمکی دها منتظم ایدی . چونکه بونك قدر منظوم اولدیغی بللی اولمیوردی . بن منظوم اولدیغی معلوم اولمیان شعرلری سویورم .

حضرت استاد [*] دن هنوز مکتوب آلمدم .

---

[*] بومکتوبلر آراسنده کوریله‌جك (حضرت استاد) تعبیری عمومیتله نامق کمال بکه راجعدر .

باشلايورم . بوسنه دكل، بن سنكله هرسنه برلكده بولنمغه محتاجم .

أوت ، اوكيجه بك اوغلنده نه قدر أكلنديك ! . اورتەدە أكلنه جك هيچ برشى اولمديغى حالده ؛ بز ايكيمز برابر اولديغمز ايچون أكلنديك. الآنهدن ديلرم كه برزمان صكره برابر اولهلم . برپارەمز اولميه جقمش . بز ايسترسەك اوحال ايلەدە الڭ بيوك زنكينلردن زياده أكلنيرز .

بومباى ، اوت ، ديديكم كبى معموردر . دنيانك هر طرفندە بر معمورەيه تصادف اولنه بيليور ، انجق تركستانده اولنهميور . فقط نم كوكلم انجق خرابۀ وطنده معموريت كسب ايدەبيليور .

معهود منظومەدن ابوالضيايه بحث ايتديككى و مجموعەسنه درج ايچون ايستديكنى سويليورسين كه اينانه ميورم . كنايەسويله الله عشقنه !.. اومنظومەيى شمدى مكتوبمده كورەجكك حالده قويدم . شمدى براز برشيئه بكزدى صانيورم . ديكر بر منظومه دها كوندريورم كه نجبه اولكنه مرجحدر . ايسترسەن ايكنجيسنى ايستديكك واسطۀ انتشاره وير . ألم دكرسه سائر بورا محصولى منظوماتمدن برايكى دانه يوللارم .

سنك « ابوالنوم » بك سادە كوزل . (شبانه كز

بونك پارەسنە عاشق اولمش دكل ، سماحتنە قول اولمش بر قز . تحفدر . او كيجە پك أكلندم .

سنك بر ايكى محرّكهٔ حسياتك وار ايمش . بری پك كوزل اولديغى ايچون خوشكە كيتميورمش . برى اكا نسبتله چركين ايمش ، سويورمشسين . مكتوبكدە بويلە برسوز وار ايدى . (نەديرسين؟) ديەدە صوريوردك . برقاچ معشوقەسى اولمغىدە بحثە قويمشدك . أوت ، نەديەجكدم ؟ . بن والله زيادە كوزلدن خوشلنورمی یم ؟ پك أيى بيلەمم . چونكه شمدىيە قدر برزيادە كوزل قادين كورمدم . لكن پك چوق قادين سوديكمدن ، بلكه سنك ديديكك كبى ، بندە قادينلرك هيسنى سوديكمدن آكلايورم كه آرەدە پك آز بكنەلەجك برقزی پك زيادە سومكە مستعد خلق اولنانلردنم .

ايكى معشوقەيەكلنجە : بوندەدە سوزك صحيحدر . اما بزم كيبلرە مخصوص اولمق شرطيله . بزكوزللكى نرەدە كوررسەك سورز . پارسى سومك استانبولى سومامكە دلالت ايتميەجكى كبى ، مثلا برفرانسز قزينە محبت ايتمكەدە براسلام خانمنە عاشق بولنمق مانع دكلدر . نە اوريژينال حريفلرز بز !

اشتە أوە كلوب مكتوبكى قارشمە آلدم . جوابنە

اشاغیده کونشك حرارتنی تشدید ایچون یاپلمش بر قبهٔ بلور کبی کورونان سما، بورادن موقعك برودتنی محافظه ایچون یاپلمش بوز پارچه‌لریله طونمش کبی، یاخود هوای نسیمی منجمد اولمش، بحر منجمد شمالی کوك یوزینه چیقمش کبی خیاللر القا ایدیوردی. أتکنده انکلیز حکومتی اوتوران بو کهسارك تپه‌سنده موسقو مملکتی کورونیور. لکن قار یوق. یالکز صغوقلق؛ یوق صغوقلقده دکل، صغوق. — صغوقلق اولسه بز هیچ ایصنه‌میز. اویله دکلمی؟ بو طاغك أتکنده مانده‌لر وار که بیچاره حیوانلر هیچ یوقاریسنه چیقمیورلر. بایرلرنده، یقوشلرنده ایسه میمونلر بولنیور؛ بونلرده هیچ آشاغی اینمیورلر. اورمانلرینه مملکت طیور نامنی ویردم. بنم أومك باغچه‌سنده بو اورماندن آزکچوك بر آغاج وار. بر بیوك قوش یواسیدر. آندن پك راضی‌یم.

ماتهیرانده کیجه برهندلینك مسافری اولدم که بر انکلیز مترسی واردی. اوچرکین حریفله او کوزل قزك مجلسنده اوتللوئی [*] اوقومش کبی اولدم. حریف چهره‌ز کوردی، اما پك زنکین، نهایت درجه‌ده قسقانجلغی‌ده وار. قز

[*] ٦٢ نجی صحیفه‌ده‌کی دردنجی حاشیه‌یه مراجعت.

یانمده اولدیغی وقت یازه‌یم . فقط بر هفته کچه‌جك . بو کون پوسته کونی. جانم‌ده سکا کاغد یازمق ایسته‌یور. طور افندم اکرم!.. اولمیه‌جق. آقشام أوه کیده‌یم‌ده مکتوبکی بوله‌یم، جوابنی اکا کوره یازه‌یم‌ده کیجه‌پوسته‌یه کوندره‌یم. هم اوراده دها کندی حالمده اولورم، یعنی دها زیاده اکرمله یالکز قالیرم.— جوابی آقشامه تعلیق بشقه‌سوز یازمغی‌ده تعویق ایتمزآ!.. دوام‌ایدرم. بورانك صیجاقلری باشلادی . بن هرکون بوندن دها صیجاق اولورمی دیورم. هندلیلر دهاصیجاق باشلامدی دیورلر. اقشام صباح صویه کیریورم. المدن کلسه هیچ چیقمیه‌جغم. بونکله‌برابر تحف دکلمی؟ بو صیجاق خوشمه کیدیور. برقاچ کون اولیورکه ـماتهیران[*]ـ دیورلر، بربیوك طاغ وار. أتکنه شمندوفرله ایکی ساعتده، تپه‌سنه سدیه ایله ایکی بچق ساعتده چیقدم. یولده بر حرارتلی روزکارکه اطرافی جهنمك دومانی قاپلامش، و یاخود کوزه کورنمز برطاقم زبانیلر کزیورده انلرك صولوغی یوزمه دکیورکبی، تشبیهلر خاطرمه کلدی. برده تپه‌یه وارده‌یم‌که عادتا قیش.

[*] بومبایه تقریباً قرق کیلومترو مسافه‌ده کائن و موقعنك لطافتی حسبیله بومبای کبرا واغنیاسنك صیفیه‌سی اولان برمحلدر.

رجائی زاده اکرم بکه [*]

– بومبایدن –

برادر محترم،

سندن مکتوب آلمق نه‌قدر أیی شی ! سوزلرك نه قدر طاتلی در، بیلیرمیسین ؟ بیلمم که قلمك او حلاوتی محرکات حسیاتك اولان کوزلردنمی جذب ایدر !.. مکتوبکدن روحانی برصدای حلاوت ادا چیقیور. بر معشوقه‌م اولسه انی بو صدانك تلقّیسی یولنده عجبا فدا ایدرمی ایدم ؟.. کیم بیلیر، بلکه ایدردم !.. حقیقت، سوزلریکی اوقورکن نوردن بر نسیم ایله تنفس ایتمش کبی اولیورم. آلام غربت ظلالی بر آرالق چکیلیورده کندمی وطنمده صانیورم. هیهات !.. فقط ایکی أولی اولمه‌نك، یوق اویله دکل، ایکی أوصاحبی اولمه‌نك بلاسی. مکتوبك أومده‌در. بن بو جوابی قلمده یازیورم. ممکن ایدی که

[*] بومکتوبك بالاسنده (اکرمه قارمه‌قاریشیق برمکتوب) عباره‌سی محرردر.

شمندوفر كورلتيلرندن قورتيلوبده بردنبره بولنديغم
بوسكون وسكونت عالمی بيلمزسك كه بكا وطنمی، چاملیجه‌یی
نه قدر غريب بر صورتده اخطار ايدييور!.. حزين صباحلری،
غريب آقشاملری وار پنجره‌مك اوكنده لانه‌ساز اولمش
بر قوش واركه يالكزلق ايچنده بكا يار همدم اوليور.
هيجانلی بر قلبه دوشمش اميدكبی بر كوشه‌ده آرام ايتمز،
سوداكبی كيرديكی يرلردن فرياد ايشيديلير طورغون طورغون
آوازه باشلايوب‌ده صداسی هوايی تهييج ايدرك سمايه
طوغری چكلوب كتديكی زمان قلبی فريادلرك جناب
حقه وصولنی كوسترر ... كمال حرمت و تحسرله كوزلركدن
اوپه‌رك مكتوبمه بورادە ختام ويرييورم.

لوندره ٣ اغستوس ١٢٩٨

سزائی

شمدی بز بونلری براقه‌لم‌ده بر برمزله براز حسبحال ایده‌لم :

اوچ کوندن بری لوندره‌دن « بانت » نامنده برکویه نقل ایتدك . بو بولندیغمز کوی انکلتره‌نك تزیینات طبیعتندن اولان بیوك ، بیوك آغاجلرله محدود صیفیه‌نك پیشکاهنده منتظمجه بر باغچه . باغچه‌نك اوته طرفنده کوچك بر اورمان وار. بوراده اویله هوای حیات‌افزای شرقی آکدیرر بر سما یوقسه‌ده لوندره‌نك او عربه ،

کسلرك عمومی برمحله وضع اولنان شاپقه‌سنی، امر وعادته اتباعاً سلاملامقدن امتناع ایدن کیوم تلی کسلر، صبی اوغلنك باشنه قونیله‌جق بر آلمایی اوقله دوشورمك جزاسنه معروض براقیر . کیوم تل پك ماهر برتیرانداز اولدیغندن اوقی مهارت وموفقیتله هدفه اصابت ایتدیردکدن و خصمنك حبس و زنجیرندن قورتولدقدن‌صکره کسلری ئولدیرمش و بو صورتله اسویچره‌ده برقیام عمومی‌احضار ایده‌رك مملکتنی تغلب اجانبدن قورتارمشدر.

آلمان‌شاعرمشهوری (شیللر) ك بواسم ایله بش پرده‌لك منظوم بر تیاتروسی واردرکه ۱۸۰٤ سنه‌سنده تنظیم اولنمشدر.

شیللرك کیوم تلی‌جهانکیر بر شهرت احراز ایده‌رك همان بالعموم السنۀ متمدنه‌یه ترجمه اولندی . دوقتور عبداه جودت بك‌ده یکرمی سنه اول فرانسزجه ترجمه‌سندن نثراً لسانمزه نقل ایده‌رك مکرراً طبع وتمثیل ایتدیرمشدر .

كيرشمكده اوصانج ويره جكندن يالكز اوكا دائر برقاچ شیٔ صوزمقله اكتفا ايده جكم. معلوماتمده خطا كورديكك كبی تصحيح ايت .

فرانسزلرك «شوسر» ديدكلری« جوسر» انكلتره نك غايت قديم بر بيوك شاعری اولديغی حالده نامنی حكما عدادنده ذكر ايتمك لازم دكلدی . واقعا جوسر برنجی شاعر حكيم، فلسفه شناس ادب تعبيرلريله حكمت شناس بر شاعر اولديغنی بيلديريورسك ، فقط هر بيوك شاعر ، حكيم وشعر ايله حكمت ايكی برادر توأم اوله جغندن بر بيوك شاعرك نامنی فلسفه بحثنده ذكر ايتمكه محل يوقدر ظن ايدرم .

برده بارباروسله[*] كييوم تلك[١] فلسفه يله مناسبتلرينی بن بيلميورم .

[*] باربارس، ويقتور هوغونك آلمانيا دره بكلكی تاريخندن مقتبس ، له بورغراو Les Burgraves آدلی تياتروسنده كی اشخاصدن بريدر .

[١] كييوم تل Guillaumo Tell كويا اوندردنجی عصر ميلادينك اوائلنده وطنی آوستريانك تغلبندن قورتارمش ، اسويچره لی بر قهرمان موهومدر . نام وخيالنی وطنداشلری دائما تقديس ايتدكلری كبی ، اسويچره لی اولميانلرده بو افسانه دن زمان زمان داستانلر ترتيب ايتديلر .

كييوم تله اسناد اولنان وقعه ايزلانداليلرك بر ماصالندن اقتباس اولنمشدر : اوستريانك اسويچره ده حاكم متحكمی اولان

انكلتره ارضك اوچ قسمنی احاطه ایدن دریالره حاکم اولدیغی جهتله سواحلنده‌کی قوای برّیه‌نك هر درلو روابطنی قطع ایله امداد و معاونتدن محروم براقمغه اقتداری بولندیغندن برّاً برقوۀ عظیمه‌یه احتیاجنی تسلیم ایتمیور .

بوندن صکره حکمیات بحثی کلیورکه او بحثده فکراً بربرمزدن پك اوزاق اولمدیغمز کبی ، دوردراز تفصیلاته

توضیحاتدن مستغنی ایدیلر . فقط وسائط اطلاعك بر عارضۀ ضیاع سببیله طارلاشمسی بزی محیط اولان ابهامی تزیید وتشدید ایتمکله برابر ، یالکز شو آکلاشیلیورکه ، بر انکلیز و فرانسز مقارنتنك احتمال تحدثندن ـ او زمان مراکز سیاستدن اوزاق بر کچوك یونان قصبه‌سنده عثمانلی شهبندری بولنان ـ عبدالحق حامد بك بحث ایتمش ایسه‌ده، حالا (واترلو) محاربه‌سنك تحکم یادی آلتنده بولنان زمانك قناعتی بو احتمالك امکان تحققنی تصدیقه جرأت ویا کفایت ایده‌مامش . سرائربین استقبال اولان بر نظر دهانك ، دها او وقت فرق و تفرس ایتمش اولدیغی حقایقی اطرافی وتفصیلاتیله بیلمك و بیلدیرمك ایستردك . فقط بو صحیفه‌لرك دستکاه تمثیله موضوع بولندیغی ساعتلرده کرك عبدالحق حامد بك، کرك سزایی بك افندی اوروپاده سیاحت طریقیله کشت وکذار ایتمکده اولدقلری کبی ، حرب عمومینك هر سرحده وهر آدیم باشنه وضع ایتدیکی موانع وعوارضده بولندقلری محللری تحقیق ایله مخابره‌یی ممتنع درجه‌سنده متعسر بولندیرمقده اولدیغندن ایضاحات لازمه‌نك اعطاسی بالضروره آتی‌یه تعلیق اولندی .

پك استرسه، ایتالیا عسکریله مصرده، دولت عثمانیه عسکریله روسیه یه قارشی هندستانده، فرانسه قوهٔ بریه سیله قریمده، فلانده متفقاً محاربه ایده بیلیر . فقط فرانسه جمهوریتی شمدی اودهشتلی آلمانیانك ، یعنی بسمارقك قارشوسنده دائما احتیاطکارانه حرکت ایتمکه کندینی مجبور بیلدیکندن، قوای موجوده سنی اویله آسیایه ، آمریقایه سوق وتقسیم ایتمکدن ایسه مرکزده بولندیرمغی ترجیح ایدییور . او جهتله حین حاجتده آلمانیا علیهنه کندینه مددرس بر دولتله فرانسه نك اتفاقنه پك احتمال ویریله مز . [۱]

ابدی برلکه شکلنده قاله جغی کبی ادعالره سائق اولمشکن مجاهدات وطنپرورانه سنك عظمت وصفوتی ، اقوام سائره کبی، بو قومی ده مسحور ایتمش وآمریقانك بر هدیهٔ معظمه سی اولان بر هیکل محتشمی پارسك (ایه نا) Iéna میدانه رکز اولنمشدر. او میدان که یالکز نامی ، فرانسز مناقب عسکریه سنك الك مضنطن بر صحیفه سنی ارائه ایدر .

[۱] عبدالحق حامد بکك، سزایی بکه بو جوابی یازدیرمش اولان، مکتوبی قسماً ضایع اولماسه یدی ، بو زمانده فوق العاده حائز اهمیت بعض حقایق انکشاف ایده جکدی . دیمك که قوجه عثمانلی شاعر اعظمی ، او وقت استبعاد اولنان بر حالك تحققیت وقوعنی اوتوزبش سنه اول کشف واخبار ایتمش!... بو مسئله نك اولیاتی ایکی مخابر آراسنده معلوم بولندیغیچون کندیلری فضله

انکلتره دولتی متین بر دولت اولدیغندن واتّفاق دول ایسه متانت ومنفعت اوزرینه مؤسّس بولندیغندن مثلا ،

ایله عرض ایتدیکی اکلیل حکمداری یی واشینغتون قبولدن استغنا ایله حریتك کنج یاشندن بری حیاتیله خدمت ایتمش اولدیغی دستورلرینه صداقتده ثبات ایتمش و ۱۷۸۹ سنه سنده ایلك و ۹۳ ده ایکنجی دفعه اوله رق رئیس جمهور انتخاب اولنمشدر .

واشینغتون عزمکار بر وطنپرور ، ماهر بر قوماندان اولدیغنی مجادله میدانلرنده نصل ارائه ایتدی ایسه بیوك براداره آدمی بولندیغنی ده تشبثات مجدادنه و واقفانه سیله ایش باشنده اوپله اثبات ایده رك تاریخك طانیدیغی وطانتدیغی اعاظم آره سنده اندر نوادر اولدیغنی بالفعل کوستردی . واشینغتونی وطنداشلری اوچنجی دفعه دخی رئیس جمهور انتخاب ایتمشلرسه ده ، یافطرةً حریص جاه واقبال اولمادیغی و یا کندیسندن صوکره کله جکلره برنمونهٔ امتثال و اعمالیله غایهٔ خیال اولمق ایستدیکی ایچون قبول ایتمیه رك ، آشیان عائله نك حریم معصومنده جستجوی اذواق حیات ایتمك امل مبارکیله پیغولهٔ انزوایه چکلمشدر .

آمریقا ایله فرانسه نك مناسبات حسنه سی ۱۷۹۸ سنه سنده خللپذیر و بر محاربه احتمالی صورت قویه ده رونمون اولمسی اوزرینه اردوسنك باشقوماندانلغنی قبول ایله اسباب مدافعه یی احضار ایتمشدی . صلحك تقررینی متعاقب ۱۷۹۹ ده وفات ایتدی .

واشینغتونك ، ذکری سبق ایدن ، (اوهیو) باصقیننده بر فرانسز قطعهٔ عسکریه سنی کاملاً امحا ایتمسی فرانسزلری فوق العاده اغضاب ایتمش و واشینغتونك نامهٔ اعمالنده بو حادثه نك

ظهور ایدییورسه جنسلری انکلیز اولدیغندن، اوشرفلر ایکی مملکتهده متساویاً عائددر.

مملکتی پی تعدیلری آلتنده أزن بو اجنبی قوتهقارشی کوستریلن شدت بی امانی، فرانسزلر آمریقالی کنج وطنپرورك حیاتنده بر شائبهٔ وحشت عد واعلان ایدرلر.

۱۷۵۵ ده ویرژنی ایالتی عسـاکریله باش قوماندانلغنی درعهده ایدهرك فرانسزلره قارشی غلبات متوالیه احراز ووطنی بونلردن تخلیص ایتدکدن صوکره ۱۷۵۸ ده خدمت عسکریهدن چکلدی. ۱۷۷۵ سنهسنده انکلتره ایله آمریقاآرهسنده امتزاجسزلق تحدث ایدنجه، واشینغتون، انکلیز مستولیلرینه قارشی، صوك درجهیه قدر ثبات ایدلمنی کمال عزم ایله اعلان ایدهرك آمریقا اردوسـنك باش قوماندانلغنی درعهده وطالع حربك صفحات متضادهسنه تصـادف ایده ایده نهایت مملکتنك صوك دشمننهده احراز غلبه ایتدی.

حادثاتك غریب اوتله برابر کثیرالوقوع بولنان تجلیاتندن اولمق اوزره، یکرمی بوقدر سنه اول آمریقانك خصماشدی بولنان فرانسزلر، او قطعهنك بو قسمنی انکلیزلرك ربقهٔ تغلبندن قورتارمق ایچون، ارباب قیمهمعاونت فعلیه ابذال ایتمك صورتیله واشینغتونك اسباب غالبیتی احضار ایدییورلردی. واشینغتون مساعیٔ مجاهدانهسـنك ثمراتنی تماملیه اقتطاف ایچون استقلال وحریته ایصال ایتمش اولدیغی وطننك امر ادارهسنی تنظیم وتنسیق ایتمکه باشلایهرق ۱۷۸۷ سنهسنده تشکل ایدن مجلس منظماته رئیس انتخاب اولندی.

خدمات عظیمهسـنه مقابل وطنداشلرینك طوغ وشکران

هومرده تحوّل، شكسپيرده نهايت بولمسى كبى اوچ فصله تقسيمنه حقيقتقدر پارلاق برتواضع اديبانه ديمك سزادر.

والحاصل آمريقاديلان جهان جديده حريتى، هرشيئى انكليز مهاجرلرى كوتورمش ، دارالفنونلرنده انكليزجه تدريس اولنيور . علّامه‌لرى انكليزجه‌ده اثبات فضيلت ايدييور. ايچلرنده‌ژه‌نى‌لر، حريتپرورلر، واشينغتون[١]لر

روايت ايدنلرده وار. حضرت ايوبك نام‌ويادى، بزم اعتقاداتمزه صبر و تحملك بر تمثال سماويسى صورتنده انعكاس ايدر .

بو پيغمبرك شاعرلكى - طبقى هومرك وجودى كبى - مبهم ، مشكوك، خيالى بر مسئله‌در. ويقتور هوغونك تقسيمات كيفيه‌سى نه‌يه استناد ايدييور بيلنمز . قوجه رومانتيك داهى ! . . بو مسلكك بيوك ، كچوك ، ديكر حسابسز منتسبلرى كبى ، اشيايه ووقايعه كندى خياللرندن اعارهٔاشكال‌ايتمك وصوكره بوشكللرى حقيقت صورتنده طانيمق و طانتقله محظوظ اوليور .

[١] ژورژ واشينغتون George Washington آمريقا جماهير متفقه‌سنك مؤسسلرندن برى وايلك رئيس جمهوريدر. واشينغتونك زمان تولدى اولان ١٧٣٢ سنه‌سنده آمريقا حريت و استقلالنه صاحب دكلدى . اسپانيا دولتنك كشف ايتديكى بو قطعه‌يه انكليزلرله فرانسزلرده مستولى اولمشلردى. واشينغتون يكرمى اوچ ياشنده ايكن ، ١٧٥٤ ده ، اجانب مستوليه ايله اوغراشمغه باشلادى. واك اول فرانسزلرى طرده تشبث ايده‌رك (اوهيو) ده بر فرانسز قطعهٔ عسكريه‌سنى كاملاً امحا ايتدى .

هوغو کبی بر ذکاء خارق العاده‌یی شکسپیرك قوپیستی [۱]
عد ایتمك خطا وهوغونك ادبیاتی ایوبدن [۲] نشأت،

لیتنه بو عصرده هیچ بر اشتهار تفوق ایتمدی. موفقیتلری موفقیتلردن دها کزیده، مظفریتلردر. و مظفریتلرنده طبل وکوسك طنطنهٔ احتشامی وار. (آلکساندر دوما) نامی فرانسز اولقدن زیاده. اوروپالی و اوروپالی اولقدن زیاده عمومیدر. تیاترولری جهانك هر طرفنده موقع تشهیر وتماشایه وضع اولندی. و حکایه‌لری هر لسانه ترجمه ایدلدی.

« آلکساندر دومایه (مدنیتك تخمنی زرع ایدنلردن بری) دینیله‌بیلیر. بیلنمز نصل بروضوح شاطر ومتین ایله افکاری تجدید و اصلاح و روحلره، دماغلره، ذکالره فیض وبرکت القا ایده‌رك بر عطش مطالعه وجوده کتیرر . . . »

آلکساندر دوما ایکی یوز اللی یدی جلد حکایه ایله یکرمی بش جلد تیاترویه وضع امضا ایتمشدر. چونکه اسمیله انتشار ایدن اثرلرك بر قسمنی نوهوسلر تأمین رواج ایچون کندیسنه امضا ایتدیرلردی. بو بزجه غریب کورونور، فقط واقعدر. (مونته قریستو) رومانی قرق بش سنه اول لسانمزه ترجمه ایله نشر ایدلمشدی. دیکر بعض آثاری‌ده مترجمدر.

[۱] Copiste مستنسخ.

[۲] ایوب علیه السلام، بعض روایاته کوره، شاعریتده شرفبخش اولان انبیای کرامدندر. سوریه‌نك حوران طرفلرنده میلادعیسادن اون سکز عصر اول یاشادیغی و حضرت ابراهیم ایله معاصر بولندیغی سویلیورلر. زمانك او قدر اسکی اولمادیغی

ایسه آنك شکسپیره، انکلیزلره نه عائدجهتی وار؟.. بر بدیعهٔ ادب بر خلق بیننده تقدیر ایدلمزسه شانته خلل کلمز. بلکه او خلقك شانی لکه‌دار ایدر. بو رغبتسزلکه سبب درام یولنك بر بشقه زمینه کیرمسی ایسه او حالده فرانسه‌ده تیاترو اصولی زمینه کیرمه‌نك معنای دیکرینه دلالت ایده‌جك. خلاصه پارسده درام یولنك شمدیکی اصول ایله ویقتور هوغونك طرزی بیننده‌کی فرق ـ له‌میزه‌رابل ـ ایله علکساندر دوما[*] رومانلری آره‌سنده‌کی نسبت کبیدر.

بر کوکلده ایقاع ایده‌بیله‌جکی تخریبات واضطراباتی بی‌نظیر برقدرتله تحلیل وارائه ایدن بو اثری ازجمله وولترده تقلید ایتمك ایستدیکی حالده موفق اوله‌مامشدر.

[*] آلکساندر دوما Alexandre Dumas بابا اوغلی، ایکی فرانسز ادیبنك اسمیدر. سزایی بك بوراده، پدر اولان آلکساندر دومایی مراد ایدییو. آلکساندر دوما ۱۸۰۳ده تولد ایده‌رك ۱۸۷۲ ده وفات ایتمشدر. صرف کندی سعی ذاتیسیله یتشمش بر محررشهیرایدی. اثرلرینك بر چوغی پراطناب وآلودهٔ نواقص بی حساب اولدیغی حالده کرك حکایه، کرك اویونلرنده انسانی جلب ایدن، تسخیرایدن بر کوزللك وار. و فاتی مناسبتیله اوغلنه ویقتور هوغونك یازدیغی تعزیتنامه پك مشهوردر. بو تعزیتنامه‌نك شو سطرلری آلکساندر دومانك مزیاتنی پك ده مبالغه آلود اولمایه‌رق ایضاح ایدر:

«. . . آلکساندر دومانك عوام آراسنده‌کی شهرت وشبو-

یازیلان بر شیئی هر فردا کلامدقجه بزده ادبیاتك وجودینه امکان ویره میه جکلرینی اعلان ایدییورلردی . بر خلقك دهشتلی بر جهالتدن قورتارلمسنه چالشمیوب ده ادبا و شعراسنك تنزیل ادراکات و افاداتنه قالقشمق بنم آکلیه میه جغم حکمیاتدندر . [۱]

اوتللویی – اودهئون [۲] ده – موقع تماشایه وضع ایتمشلرده فرانسزلر رغبت کوسترمامشلر . بونك نه بیوك قباحت اولدیغنی بیان ایله انکلیزلره بجا بر مقابله دییورسك . بر ملت مزیت ناشناسلغنی کوسترمکله رقیبنك نظرنده بسبتون شایان مؤاخذه کورلمزمی ؟

غولوالر حفیدان کرامی [۳] اوتللویه [٤] رغبت ایتمامشلر

[۱] اوتوزبش سنه اول بوسوزلری یازمش اولان سزایی بکك نه‌قدر ونه‌قدر حق وار ! ..

[۲] اوده‌ئون Odéon قدیم یونانستانك پایتختی ویاخود مرکز کمالاتی اولان آتینه‌ده موسیقی ایله شعر مسابقه‌سنه مخصوص بر مؤسسهٔ محتشمه ایدی . فرانسزلر ۱۷۹۷ سنه‌سنده انشا ایدیلن ایکنجی فرانسز تیاتروسنه بواسمی ویردیلرکه صاحب مکتوبك مقصودی بودر .

[۳] فرانسزلر .

[٤] اوتللو Othello شکسپیرك منظوم بر تیاترسیدر . اونفس آثاری اوله‌ماسه بیله، انافس آثارندندر . قصقانجلغك مرد

آقسیونلر ، مجادلهٔ وجدانلر ، تماشالرك كثرتله دكشمسی كه بوكون فرانسه تیاترولرنده اك زیاده حكم فرما ، اك زیاده مقبول اولان شیلردندر ، بو اصوللرك ، بو طرزلرك موجدی شكسپیردر. انصاف ایدوب سویله‌یه‌لم.

ویقتور هوغو تیاترولرنده پك چوق ژه‌نی‌لر پك ، چوق خارقه‌لر كوسترمشسه‌ده درام یولنده شكسپیرك خارجنده برشی كوسترمامشدركه صكره دها قوتلی اولمق اوزره درام یولی ایچون ویقتور هوغویه شكرانه مجبور اوله‌لم . «شو صوك زمانلرده پارسده تیاترو یولی بشقه بر زمینه كیدییور» دیورسك . او زمینی پارسده‌كی تیاترولرده كوردم. شكسپیرك ، ویقتورهوغونك طرزلری كبی علوی شیلردن اولمیه‌جغی مسلّم. او اصول حدیده هر كسك آكلایه‌جغی صورتده وهر جهتله ساده اولدیغندركه رغبت عمومیه‌یی‌ده برابر كتیرییور. ساده اولمقدن عبارت اولان بو طرز جدیدك طرفدارلری ویقتور هوغو تیاترولرینی آكلاشیلمازلقله اتهام ایدییور .

برجاهلك ویا بر غزته موزعنك آكلامامسی ، یعنی معارف عمومیه‌نك حال حاضرنده‌كی نقصان هوغویه نه‌دن عائد اولیور بیله‌مم : حتی مملكتمزده بعضیلری ترجمه

نه‌دپرسه‌دیسون، شکسپیرك هاملتی، ماقبتی، رومه اوژولیتی، اوتللوسی اوقوندقدنصكره ويقتور هوغو تیاترولرینك شکسپیر طرزنده بولندیغی معلوم اولور. مسلمدرکه بو کون ساردویه[*]قدر بتون فرانسه شعراسی درجهٔمتفاوته‌ده تیاترولرنده شکسپیر طرزینی اختیار ایتمشلردر .

[*] ويقتوريه‌ن ساردو Victorien Sardou ١٨٣١ سنه‌سنده تولدایده‌رك ١٩٠٨ ده وفات ایتمش بر فرانسز ادیبیدر. پدری لغویوندن ومحررندن ایدی. پك چوق تیاترو تنظیم ایده‌رك بو سایه‌ده بر سامان بی‌پایانه نائل اولدی. درام مؤلفکی ایچون بر چوق اوصاف و مزیاته صاحب اولمقله برابر منقدلر ساردویی رغبت ناسی مقتضیات صنعته ترجیح ایتمش اولمقله تعییب ایدرلر.

ساردونك آثارندن لسانمزه ترجمه ایدلمش اولانلر وارمیدر، یوقمیدر؟.. بیلمیورز. فقط هرحالده آثاری تدقیق ایله بعضیلری ترجمه ایدلمکه لایق بر ادیبدر.

ابوالضیا مرحوم، قرق‌اوچ سنه اول نشر ایتدیکی (سالنامهٔ حدیقه) ده ـ که آثارمماثله‌نك مملکتمزده پیشواسی اولمقله‌برابر بوکون بیله لذتله مطالعه واستفاده اولنه‌بیله‌جك براثرکزیندر ـ ويقتوريه‌ن ساردونك وقتیله، یعنی زمان شبابنده استانبولده بولنمش وحتی باب عالی ترجمه‌اوطه‌سنه‌ده دوام ایتمش اولدیغی یازییورسه‌ده، مفصل بر ترجمهٔ حال خصوصیسنی کورمدیکمز و مأخذلرمزده بوکا دائر بر قید واشارته تصادف ایتمدیکمز جهتله بونقطه بزجه واضح دکلدر .

ملتلردن دکلدر . بنم اعتقادمجه دنیانك الك برنجی ملتی انکلیزلردر . او جهتله ایکنجی درجه‌ده‌کی ملتلرده ویا صکره‌دن اوروپالیلره تقلید ایدن اقوامده کورلدیکی کبی اس‌الاساس انسانیت اولان ادبیات و حریتی فرانسه‌دن، آمریقادن اوکرندکلرینه احتمال تصوّر اولنه‌مز .

عصر اخیر ادبه کله‌لم : « اکثریت ادبا لوندره‌دن زیاده پارسده بولندیغنی تسلیم ایت. » دیورسك. معلومدرکه ادبا وادبیاتده آرانیلان کثرت دکل، مزیّتدر . واقعا بوکون فرانسه ویقتور هوغویه مالك بولنیور . هر بیوك ملتك هر عصرده بر « ژه‌نی » ـ دها ـ یه مالك اولمسنه امکان فطرت مساعده ایتمدیکندن بوکون انکلتره‌ده هوغویه معادل بر شاعر کوستریله‌مز .

شمدی لوندره‌ده بولنان و قرالیچه‌نك کندی الیله تتویج ایدیلن « تنسین » ـ لیریك ـ بولنده هوغو درجه‌سنده عد ایدیلیور. فقط بن بونی تصدیق ایتمکه مجبور دکلم . فرانسه شعراسی ایچنده شکسپیر طرزینی اختیار ایدن کیملر اولدیغنی صوریورسك. تیاترولرنده شکسپیر طرزینی اختیار ایدنلرك الك برنجیسی، فرانسه‌ده وحتی دنیانك هر طرفنده جمهور ادبانك پیشواسی اولان ویقتور هوغودر. کیم

دیدیکمز جهان معرفتده انسانیت ومدنیتك وجوده کتیردیکی کمالات وبدایع معرفت، کونش کبیدر، ضیاسنی همان اوروپانك هرطرفنه نشر ایدر. امم فاضله بینلرنده بربرلرینه سرایت وانتقال ایدن بدایع مدنیه وکمالات انسانیه‌یی تفریق وتعیین ایتمك بعضاً پك‌ده ممکن اولمیور. مثلا ایتالیاده ظهور ایدن بر اختراع مدنی انکلتره‌ده اکمال ایدیلیر؛ انکلتره‌دن کیدن بر خارقهٔ انسانی فرانسه‌ده احیا اولنور؛ فرانسه دارالفنوننده بر معجزهٔ معرفت کشف ایدیلیرکن، آلمانیا دارالفنونلرنده تدریسه باشلانیر. او جهتله بعضاً شرف وفضیلت هانکیسنه عائد اولدیغنی تعیینده فکر عاجز قالیر. شوقدر وارکه بوفضائل معرفتك بر درجهٔ متفاوته‌ده اولدیغی کوریلیر. بوکون دنیانك الك برنجی ملتلرندن بری اولان آلمانیالیلر اقسام معرفتك بعضیلرنده ایتالیانك شاکردی عد اولنه‌بیلیر. بونکله برابر ینه ایتالیانلر، بوکون آلمانلر صره‌سنه کچن عقله متفوق، اضطرابده، سرورده اوقدر افراطکار. او قدر عنیف المشوار، قریحهٔ آتشینی اوقدر پر نشیب وفراز واوقدر صرصرنمون که بویله بر چوجوغی آنجق بوبیوك عصر وجوده کتیره‌بیلیر.

اخطار. — (تن) ك (بیوك عصر) دن مقصدی، انکلتره قرالیچه‌سی الیزانك دور حکومتیدر که بیك بش یوز اللی سکز سنهٔ میلادیه‌سندن بیك آلتی یوز اوچ تاریخنه قدر امتداد ایدر.

انكلترەيه سفر براولمسی استبعاد اولنور . ممالك متمدنه

ordinaire, choquante pour toutes nos habitudes françaises d'analyse et de logique, toute-puissante, excessive, également sauveraine dans le sublime et dans l'ignoble, la plus créatrice qui fut jamais dans la copie exacte du réel minutieux, dans les caprices éblouissants du fantastique, dans les complications profondes des passions surhumaines, poétique, immorale, inspirée, supérieure à la raison par les révélations improvisées de sa folie clairvoyante, si extrême dans la douleur et dans la joie, d'une allure si brusque, d'une verve si tourmentée et si impétueuse que ce grand siècle seul a pu produire un tel enfant.

H. Taine (Histoire de la littérature Anglaise)
Tome, 2, page, 164.

شمدی بر طبیعت روحی رسم وتعریف ایده جکم که خارق‌العاده و بزم فرانسز اعتیادات تحلیل و منطقنك هپسنه ضد و ناخوش ، قادر مطلق ، حد و قیاسدن افزون ، علویتدەده ، سفلیتدەده متساویاً حاکم ، موجود حقیقی‌یی الك خرده تفرعاتنه قدر طوغری ضبط و استنساخ ایتمك خصوصنده ، تخیل عجیبك گوز قاماشدیران بلهوسلکلرنده ، هواجس مافوق البشریه‌نك قبض وبسط عمیقنده مبدع بی نظیر ، شاعر مزاج ، اخلاق ایله نامقید ، ملهم ، جنون متبصرینك افشاآت ناگهانیسیله

فضل، نه‌ده فضل تقدم قزانديرر. بر شكسپيرك ظهوري بيك معرفتخانهٔ ادبدن دهاشرفلی، دها استفاده‌لی، دها پارلاقدر. [*] اوحالده ادبياتك فرانسه‌دن آلمانيايه، آلمانيادن صوكره معاصرشعرانك اك بيوكی اعلان اولندی. آثار واسلوبی متنوع، متين وپر تحسسدر.

موريس Morris ۱۸۳۸ سنه‌سنده تولد و ۱۸۹۶ سنه‌سنده وفات ايتمش برانكليز شاعر و محرريدر. رسامله‌ده اشتغال ايتمشدی. شعره متعلق آثار عديده‌سی اولديغی كبی انكلتره‌نك صنعت تزيينيه‌ده‌كی حركت تجددكارانه‌سنه معاونت كليه‌سی سبق و حتی بو خصوصده بر أثرده تأليف ايتمشدر. رسملرينی بالذات كنديسی احضار و ترسيم ايتديكی كبی مزين كاغد اعمالنه مخصوص بر فابريقه ايله، ينه انكليز شعراسندن آتی الترجمه روسه‌تی ايله ساكن اولديغی له‌كدال شهرنده بر مطبعه تأسيس ايتمش ايدی.

روسه‌تی Rossetti انكليز شاعر ورساميدر. باباسی ايتاليالی بر محرر ايدی. لوندره‌ده ۱۸۲۸ سنه‌سنده تولدله ۱۸۸۲ده ينه انكلتره‌ده وفات ايتمشدر. بر چوق لوحه‌لری تشهير اولنديغی كبی، اشعار ايله‌ده اشتغال ايتمشدر.

[*] فرانسز حكيمی ايپوليت‌تن (انكليز تاريخ ادبياتی) عنوانلی أثر مقبولنك ايكنجی جلدنده شكسپيره عائد فصله شو سطرلرله ابتدا ايدر:

Je vais décrire une nature d'esprit extra-

يوق ايكن فرانسەدە بولنمسى ادبياتجه فرانسەيه نه بر تقدم

آلفرەد تنيسن Alfred Tennyson اون طقوزنجى عصردە طوغوب ياشامش اولان انكليز شعراسنك اڭ بيوكيدر. ١٨٠٩ سنەسندە تولدله ١٨٩٢دە وفات ايتمشدر. دها كنج ايكن تجلى ايدن قابليت ادبيەسى شاعرە مملكتندە بيوك بر موقع اقبال تأمين ايتمش ايدى . غلادستونك سايهٔ مودتندە قراليچەنك شاعر رسميسى اولدى (١٨٥٠) . انكلترەدە بر شاعرە احضار رفاه ايتمكه يالكز بو عنوان و بو مسند كفايت ايدر . آثارينى آسودە ومسعود بر عمر مديد ايچندە وجودە كتيردى . تنيسن هر شيدن زيادە بيوك بر انكليز شاعرى اولمق ايستمش و شعرلرندە دائما روح ملينك طيف مترنمى طولاشديرمشدر. هر بيوك صاحب صنعت كبى شكله فوق العادە اهميت ويرر . اسلوبى وك درجەدە آهنكدار بر شاعر ترنمكاردر . هيچ بر اثرينك لساننزە نقل ايدلمامش اولسنه تأسف اولنور .

براونينغ Browning ١٨١٠ دە انكلترەدە تولدله ١٨٨٩دە وندیكدە وفات ايتمش بر انكليز شاعريدر. افكارينك عظمتى و خيالنك پارلاقليغيله تحليلات روحيەدە كى رقت عميقەسى و اسلوبنك شدتيله مملكتنك اڭ بيوك شعراسندن ايكن بو اوصاف ومزياتى بر طاقم عجيب آثار خياليەوفقدان ذوق ايله اخلال ايتدى. آثار متعددە براقشدر.

سوينبرن Swinburne ١٨٣٧دە تولد ايتمش بر انكليز شاعريدر . آثارى بر چوق مؤاخذاته معروض قالدقدن

اوکرنمسنه امکان تصور اولنورمی ؟ انکلترده‌ده دارالفنون

حالده ، فکر تعقیبه مالك اولمادیغی ایچون، تام عد اولنه‌بیله‌جك یالکیز (اسکی کیجی) نامنده بر اثری قالدی .

جون کتس John Keats ۱۷۹۵ ده تولد ایتمش بر انکلیز شاعریدر . ایلك مجموعهٔ اشعارینی یکرمی اوچ یاشنده ایکن ، ۱۸۱۷ تاریخنده نشر ایتدی . انکلترەنك اون آلتنجی عصر میلادی شعراسندن ، آنف الترجمه ، سپنسرك تأثیر ونفوذی بو کنج شاعرده مشاهده اولنور . فقط آثار تالیه‌سی زماننك برنجی درجه‌ده‌کی شعراسی میاننده اخذ موقع ایتمسنه سبب اولمدی . لایغ ، هونت ، شله کبی معاصر ومقتدر شاعرلر ، کتسك فوق‌العاده تقدیرکاری اولمقله برابر ، آثاری عمومیتله مؤاخذات شدیده‌یه اوغرامش و بو سؤنائلیت ، حیاتك طریق عوارضدارینه توفیق خطوات ایده‌بیله‌جك درجه‌ده احترازسز وتجارب ایده‌مامش اولان بیچاره شاعرك قلب رقیقنی . تعجیل ممات ایده‌جك صورتده جریحه‌دار ایتمشدر . هم تعدیل تأثر ، هم تصحیح مزاج مقصدیله اختیار سیاحت ایده‌رك اسقوچیا وایرلانده‌ده بر چوق کشت‌وکذار ایتدکدن صوکره ایتالیایه کچدی . وهنوز یکرمی آلتی یاشنده ایکن ، میلادك ۱۸۲۱ سنه‌سنده رومادە وفات ایتدی .

اثرلری اعتنای اسلوبدن محرومیتله مدحون اولوب اوقدر مهم دکلدر . معمافیه صونه‌لریله (Endymion) منظومه‌سنك بعض صحائفی بالعموم انکلیز ادبیاتنك الك کوزل نشانه‌سی عد اولنور .

شکسپیره مالك اولان عالی انکلترهنك ادبیاتی فرانسهدن

غرهیك ایلك رومانتیق شاعرلردن اولدیغنی واضحاً کوسترهمسه بیله، رومانتیسم مسکلکنك مخبر حلولی عد اولنهبیلیر. (برکوی قبرستانانه مرثیه) عنوانیله ۱۷٤۹ سنهسنده ابداع ایتمش اولدیغی نشیده السنهٔ متعددهیه ترجمه و شاعرلرطرفندن تقلید اولنمشدرکه - برادری آندره شهنیه کبی استانبولده تولد ایتمش اولان - فرانسه شعراسندن ژوزهف شهنیهده بو منظومهنك مقلدلری میانندهدر.

واردوورث Wordsworth ۱۷۷۰ ده بولدله ۱۸۵۰ ده وفات ایتمش انکلیز شاعریدر . قامبریج دارالفنوننددن نشئت ایتدکدن صوکره فرانسه ایله اسویچرهیی کشت وکذار ایدهرك انقلاب کبیره هیجانکارانه مفتون اولدی . بعض اشعارینی نشر ایتدکدن صوکره، آتیالترجمه، قولهریجله عقد موالات ایدهرك رومانتیسمك انکلترهده موجب تقرری اولان تجددات ادبیهنك حصولنه مشترکاً چالشدیلر. او زمانك ادبیاتنده انقلاب مهم ایقاع ایدن انکلیزشعراسندن بریدر .

قولهریج Coleridge ۱۷۷۲ سنهسنده تولد و(رومانتیسیم) مسلك ادبیسنك انکلترهده تقررینه ، آنفاًلترجمه، وارد وورثله برلکده چالیشهرق ۱۸۳٤ده وفات‌ایتمشدر. قامبریج‌دارالفنوننك درسلرینی تعقیب ایدرکن فرانسه انقلاب کبیرینه قارشی اظهار ایتدیکی مجلوبیت نماقنك شبهاتی جلب‌ایتدیکندن قولهریج ، دار الفنونی بغتةً براقهرق عسکر اولمش و فقط بو مسلکیده تمایلات جبلیهسنه ملایم بولهمادیغندن ترك ایتمشدر.

برچوق مسائل ادبیه و اجتماعیه ایله اشتغال ایتدیکی

كوردیكم برچوق شعرا واديانی‌ده برطرفه براقدم. هیچ « برشاعر ایچون صنعتنی نزومندن زیاده بیلمك بیوك تهلكه‌در. او زمان اشعاری بر شاعری دكل، بر حرفت آدمنی كوسترر. حقیقت‌حالده بن‌ده پوپك آثار حیاتیه‌سنه حیران اولوق ایسته‌دم ـ ه‌ده موفق اوله‌مادم. معاصرلرینك و حتی یكیلرك پوپ حقنده‌كی تقدیراتنی حیرتله اوقویور و بو شاعرك زماننده سلطان الشعرا بولندیغنه تعجب ایدییورم ».

ویلیام قاوپر William Cowper ۱۷۳۱ سنه‌سنده تولدله ۱۸۰۰ تاریخنده وفات ایتمش بر انكلیز شاعریدر. صیقلتانلغی خسته‌لق درجه‌سنده اولدیغندن آووقات اولمق ایچون مصروف اولان مساعیسی چاره‌یه هیچ برفائده تأمین ایده‌مدی. ایلك مجموعهٔ اشعاری ۱۷۸۲ ده نشر اولنمشدر. آثاری متعدد وهومردن بر ترجمه‌سی موجوددر. (وظیفه) آدلی منظومه‌سی هم توصیفی، هم اخلاقی اولوب صحرا حیاتیله عائله اوجاغنك حظ و مسارینی ترنم ایدر. احبابنه اولان مكتوبلری لطافتله ساده‌لكك وظرافتك برر نمونهٔ مقبولیدر. قاوپر، شعرحقنده‌كی قیود موضوعه‌دن مجتنب و طبیعته منجذب بر شاعر ایدی.

طوماس غره‌ی Thomas Grey ۱۷۱۶ ده لوندره‌ده تولدله ۱۷۷۱ ده قامبریجده وفات ایتمشدر. والده‌سنك وفاتیله كندیسنك مبتلی اولدیغی علت، مزاجنی فوق‌العاده اخلال ایتدیكندن عهدهٔ لیاقتنه توجیه ایدلمك ایستنیلن (قرال شاعری) منصبنی قبول ایتمیه‌رك انسیقلوپه‌دی‌یه متعلق معلوماتی جمع وتدوین ایتمكه حصر حیات ایتدی. بو تتبعات عالمانه مزیت شاعریتنه هیچ بر خلل ایراث ایتمامشدر. آثارینك بعض كوزل پارچه‌لری،

معـاصرینندندر . نامملرینی دها آیری آیری یازمغه لزوم

طوغمش و اعضاسی سوء تشکله اوغرامش، ضعیف بر بنیه‌یه صاحب اولدیغندن کندی باشنه یرندن قالقمغه و البسه‌سنی گیمکه بیله قدرتی یتیشمزدی. بو فلاکت جسمانیه روحنی‌ده معلول ایتدیکندن حیاتی اضطراب آلود ، کیندار، خودپسند وانتقامجو اوله‌رق کچدرلن اولدی . و تسلیتی یالکز قرائت و تتبعاله ادبیاتده معاصرلرینه احراز تفوق ایتمکده بولدی . سقطلغیله برابر عشقدن‌ده تسلیت دیلنمکه چالشمش و فقط عرض سودا ایتدیکی بر قادینك قهقههٔ استخفافیله قلبی پاره‌لانمقدن بشقه بر سعادت غرامه نائل اوله‌مامشدی .

آثار متعدده‌سندن بشقه هومرك (ایلیادا) سیله (اودیسه)سنی اون بر سنه چالیشه‌رق انکلیزجه‌یه ترجمه ایتمشدر.

نشاید منظومه‌سی پرلاق و خطاسز اولمقله برابر سطحی‌در. استعداد طبعیسنه نامـلایم موضوعلرله اشتغال ایتمش اولدیغندن آثارینك بر قسمی اعتبـاردن ساقط اولدی. انکلیز شـاعری لورد بایرن ـ احتمال‌که بوروح علیلی کندی روح مریضیله‌همحال بولدیغی ایچون ـ پوپك حرارتلی تقـدیرکار و مدافعلرندندر. فرانسزمنقدی سنت بوو Sainte-Beuve دخی پوپی معارضلرینه قارشی شدتله مدافعه ایدر.

منقدلردن بعضیلری دیورلرکه : (پوپ طبیعتی آکلامادیسه‌ده، هیچ اولمازسه ، انسانیتك فضایح و قبایحنی تصویر ایتدی) .

ایپولیت‌تن (انکلیز تاریخ ادبیـات) نك دردنجی جلدنده وقلاسیقلره تخصیص ایتدیکی فصلده پوپدن دور و دراز بحث ایدرکن، خلاصةً نقل اولنان شو سوزلری سویلیور:

شعرا وادبایه مظهر اولمشدر. بونلرك ایچنده بر ایکیسی‌ده

Ben Johnson نامیله معروف اولان جونسون انکلیز مشاهیر شعراسندندر. شکسپیرك احباسندن ایدی. ۱۵۷۲ ویا ۷۳ سنه‌سنده تولد و ۱٦۳۷ ده وفات ایتمشدر. تحصیلنی اکمال ایده‌مامشدی. سرسری بر حیات امرار ایتدکدن صوکره نهایت بیوك الیزابتك مظهر حمایتی اولدی. الك زیاده تیاترو وادیسنده ابداع آثار ایتمشدر. فاجعه‌لرنده قدمانی تقلیده جبر نفس ایتمکله برابر قلاسیق شاعرلر درجه‌سندن اوزاق قالدی. مضحکه‌لرنده‌کی اشخاص غرائب اشکال ایله مدخول اولدیغی کبی اسلوبی‌ده طبیعیلکدن محرومدر. یالکز کچوك منظومه‌لرنده حقیقی بر شاعر اولدیغی کوریلیر. اواخر ایامنده فلج و فقره دوچار اولمش ایسه‌ده برنجی ژاقك اعانه‌سیله تهوین حزن و سفالت ایتمشدر.

جون درایدن John Dryden نه نظم، نه نثرده بیوك شاعر اولمامقله برابر انکلیز تاریخ ادبیاتنده برموقع احراز ایدن شعرادندر. (درام منظومه‌لری حقنده تجربهٔ قلم) عنوانلی اثری ۱٦٦۷ سنه‌سنده انتشارا یده‌رك انکلیز نثرینك بر شکل دقیق اخذ ایله لاتین دورینك قید تحکمندن تخلیص نفس ایتمسنه سبب اولدی. (مدافعه‌لر) نامنده‌کی اثر آتشینیله‌ده انکلترده هجو سیاسی طرزینی ایجاد ایلمشدی. ۱٦۳۱ده تولد و قسم اعظمی تیاترو اولمق اوزره آثار متعدده تنظیم و تحریر ایده‌رك ۱۷۰۰ سنهٔ میلادیه‌سنده وفات ایتمشدر.

آلکساندر پوپ Alexandre Pope ۱٦۸۸ سنه‌سنده تولدله ۱۷٤٤ده وفات ایتمش بر انکلیز قلاسیق شاعریدر. قلاسیق اولمق اعتباریله معنادن زیاده شکله اهمیت ویرر. خسته

هر بری ایچلرنده ظهور ایتدکلری ملته مدار افتخار اوله جق درجه‌ده کی شاعرلری میانه ارتقا ایتدی. بالاخره ینه ایرلانده‌یه عزیمتله اوراده تأهل و اختیار اقامت ایتمشدی. ۱۵۹۸ ده ظهور ایدن بر اختلال سپنسری ایرلانده‌دن فراره مجبور ایتمش و بو هنگامه‌ده (چمنزارلر قرالیچه‌سی) نك صوك آلتی کتابی ضایع اولمشدر.

انکلیز ادبیاتنك تکامل تأسسنه اڭ زیاده خدمت ایتمش اولانلردن برینك اڭ مکمل بر اثرینی پارچه‌لامش اولان اوقیام، بو کونه قدر آرادن اوچ یوز اون سکز سنه کذران اولمسنه رغماً، حالا، وکاه وبیکاه تزاید و تهور ایدن بر شدتله، دوام ایدیور. حق و حریت یولنده‌کی مطالبی و مجادلاتی عصرلری یوران بر خلقك قانیله انکلیزلرك نامهٔ اعمالی دها نه قدر و نه وقته قدر قیزاره‌جق و قاراره‌جق !!!...

قریستوفر مارلو Christopher Marlowe ۱۵٦۳ سنه‌سنده تولدله ۱۵۹۳ ده وفات ایتمش بر انکلیز درام مؤلفیدر. قامبریج دارالفنوننده نشئت ایتدکدن صوکره تیاترو اویونجیسی اولمشدی. فقط بر عارضه نتیجه‌سنده سقط اولدیغندن تیاتروجیلغی ترك ایله اشتغالات ادبیه‌یه حصر نفس ایتدی. متعدد آثاری و شعرای قدیمه‌دن ترجمه‌لری واردر. مارلویه انکلیز ملی درامنك مؤسسی نظریله باقیله‌بیلیر. حیاتنك طرز گذارشیله آثارینك معاصرلرینه صورت تأثیری حقنده معلومات کافیه موجود دکلدر. یالکز معشوقه‌سیله همبزم وصال ایکن یاقه‌لایوب اولدیرمك ایستدیکی بر رقیبی طرفندن خنجرله اتلاف ایدلمش اولدیغی بیلینیور.

تحصر ايتميورسك . بايرنك مزيتى ايچون سنكله بحثه
كيره‌جك قدر آثاريله اشتغال ايتمدم . شوقدر واركه
كورديكم بعض سيلرندن استدلالاً اويله برطرفه براقيله‌جق
شعرادن اولمديغنه امينم. شه‌له ۱۷۹۲ سنهٔ ميلاديه‌سنده
دنيانك انكلتره قسمنده تولد ايتمش و۱۸۲۲ ده ينه
انكلتره‌ده دنيادن كيتمش بربيوك شاعردر. «فرانسه ادباسى
انكلتره شعراسندن هاندە قياس قبول ايتميه‌جك درجه‌لرده
چوقدر.» ديورسك، حالبوكه انكلتره شعرا وادباسى كثرتده
فرانسه‌ده كيلرك يك مادوننده بولندقلرينى تصديق ايده‌مم.
انكلتره، جوسر، اسپنسر، مارلو، جونسون، ميلتن، درايدن،
پوپ، قاوپر، غردى، واردوورث، قوله‌رج، شه‌له، بيرون
كتس، تنيسين، براونينغ، سوين، موريس، روسه‌تى [*] كبى

[۱] ادمون سپنسر Edmond Spenser انكليز شعراى
متقدمه‌سنك اعاظمندندر. ۱۵۵۲ سنه‌سنده تولد ايدرك ۱۵۹۹ ده
وفات ايتمشدر. قمبريج اونيورسيته‌سنده تحصيل ايتدى. ايلك
اثر منظومى (چوبانك تقويمى) دركه يكرمى يدى يشنده يازمش
ايدى . بوندن صكره لورد غره‌يك كتابت خصوصيه‌سيله
ايرلانده‌يه كيتدى. واكمل آثارى اولان (چمنزارلر قراليچه‌سى) نى
بوراده يازدى. (چمنزارلر قراليچه‌سى) اوزون بر داستاندر.
ايلك اوچ فصلنى لوندره‌يه عودتنده نشر ايدرك زمانك برنجى

بر زینت اولان حسیات نازکه ورقیقه‌دن محرومیتنه الك بیوك بردلیلدر . حتی بعضلری چوجق مدح ایتمك شناعتنی ارتکابدن حیا ایتمدکلری حالده (زن بی‌عار) فلان تعبیرلری لسانمزده زبانزددر . حالبوکه قادینلر دیدیکمز مخلوقات علویه بزم آلام واکدارمز ایچنده یالکز مالك اولدیغمز تسلیلردر. جناب حقك قادینلره احسان ایتدیکی الك بیوك مزیت والده‌لکدر . نورجماللری وجدانی تصفیه ایدر. اوکوزل باقشلری روح ایچنده محبّت دینیر برروح دیکر اشعال ایلر. فکره قناد ویرر. برکنج قزك ایلك دفعه خلجان ایدن قلبندن تتره‌ین سسیله برکنج آدمه یواش یواش« بن سنی سویوروم !.» دیمسی حسیات عالیه‌یی اویاندیرمقده هرشیئك مافوقنده‌در. برکنج آدم هر کسك سکونته واردیغی کیجه یاریلرنده، برمهتابلی سمانك آلتنده، هراهتزار ایتدکجه یپراقلرندن نورطاملار بر آغاجك سایه‌سنده برکوزلك انتظاریله آغلامامشسه پك بدبختدر. هرکیم اولورسه اولسون برکوزل کوزك قارشوسنده تتره‌مامش ویاقلبدن کلدیکی تتره‌مسیله معلوم اولان برسسك عکسی روحنك ایچنده الی الابد قالمامشسه طالعسزدر .

ادبیات بحثنه کلنجه : بایرنی بکنمیورسك . شله‌یی

تعيّشك ، حسن تربيه‌نك دخل كلّيسى اولديغنده شبهه يوقدر. بزده ايسه معامله‌بشقه. حتى پرتو پاشانك [١] نمونۀ ادبيات]نده [٢] كوزديكم عوعوه‌سنده، كه‌قطمير ايله‌مكالمه‌سنى حاويدر، «كوپكك عوعوديمسنه مقابل غالبا عورت ديمك ايسترسك . بوخصوصده لغات‌طبيعيه‌كزى استعماله سبب نه‌اولدى ؟..» ديه‌صوريورده «بلاغتك تعريفى كلامك مقتضاى حاله مطابقتى دكلميدر ؟ اشته بوكروه ايله حالاً مشابهتمز وار قالاً دخى اولسه!.» ديبور. بوسوز قائلنك انسانيته

[١] ادهم پرتو پاشا ادبيات عثمانيه‌يى غربك فيوضات مآثرندن مستفيد ايتمك اجتهاد و تشبثنده **بولنمش** اولان ادبادن، يعنى ايلك مجددلرمزدندر. (اطلاق‌الافكار) يله بعض مقالات ومحرراتى منسوب اولديغى دورك آثاركزيده‌سندن عد اولنور. ژان‌ژاق روسونك بر شعريله ويقتور هوغونك (طفل نائم) منظومه‌سنى نظماً لسانمزه نقل ايتديكى كبى ، ينه **ژان‌ژاق** روسونك **بر** قاچ مكتوبنى ترجمه ايتمشدر . غرب اشكالنه تقليداً بزده ايلك‌تنظيم اشعارايدن ادهم‌پرتو پاشادر. السنۀ‌متعدده و فنون متنوعه‌يه واقف وذكى وظريف **بر** ذات ايدى. هجرتك ١٢٤٠ تاريخنده ارضرومده تولد و ١٢٨٩ ده قسطمونيده والى ايكن وفات ايتمشدر .

[٢] ابوالضيا توفيق‌بك مرحومك تصنيف ايتمش اولديغى اثر مهمدركه ادبيات منثوره‌مزك قرق سنه اولكى‌زمانه قدر اولان صفحات مقبوله‌سنى عميق‌بروقوف واحاطه ايله احتواوارائه ايدر.

فرانسزده کورمسنی آرزو ایتدیکم شیلردن دکل ایدی .

فرانسز غزته‌لرنده اوقودیغمه کوره (تیاتر فرانسه) شمدی هوغونك (روی‌بلاس) نی اوینایورمش . حالم مساعداولسه یالکز شواویونی اوتیاتروده کورمك ایچون پارسه قدر کیدردم . واقعا بوراده بولنان برآدم ایچون تیاتر فرانسه‌یی‌ده لوندره‌ده کورمك ممکندر . فقط شمدی بوراده (موسم) بیتمش وهرکس کویلره چکلمکه باشلامش اولدیغندن بوآرالق قابل اوله‌مز . موسمك ختامنه ممنون اولمدم دیسه‌م سوزم طوغری اولمز . بالو، سبانه، طعام، باغچه دعوتلرینك تهاجمنه ودرت‌بچق ملیون اهالیسی اولان برشهره موسم مناسبتیله هرطرفدن کلن اجنبیلر دخی انضمام ایدرك حاصل‌اولان محشره،دغدغه‌یه طاقت کلمیوردی . بورانك کوزللری حقنده نه سویلسه‌ك حقك وار . « آدمی .... افندی معهودینه دوندیرن هوا ـ استرسه یوزبیك حوا ایله برابر ـ جنتده اولسه چکلمز » دیورسك . بوراده هوا یوق، اما قلبمك هوای نسیمیٔ حسن ایچنده تنفس ایتدیکنی حس ایدییورم . غربك الك کوزل قادینلری انکلیزلر، شرقك‌ده چرکسلیدر ظن ایدرم . انکلیز قادینلرینك ادب وحسنلرینه حسن

(تامس) ك کنارنده اوتورر ، غریب غریب وطنمی وسزلری دوشونورم . آلافرانغه مایسك یکرمنجی کونی ایدیکه برقاچ کون مأذونیتلا تحصالیله پارسه کیتدم. مانش دکزی ینه پك غلیانده ایدی. بو دهشتلی مانش رهکذار حیاته بکزییور. مسافه‌سنك قیصه‌لغی ایله برابر هیجان انکیز امواجی ایچنده انسانك چکدیکی بلا قالمیور. مانشك اوبر جهتنه کچر کچمز برانقلاب عظیم کوردم . بن موقعاً بربرلرینه بوقدر یاقین اولدیغی حالده اخلاق و مشربجه بربرلرینه بوقدر اوزاق ایکی ملت کورمدم .

پارسده بولندیغم زمان (تیاترو فرانسه) مع التأسف استدیکم کبی براویون اوینامیوردی. آلفره‌دو موسه [*] نك ایکی کوچك پیه‌سنی عرض ایدییوردی که نیم قومدی

[*] آلفره‌ددوموسه Alfred de Musset بوندن قرق سنه اولکی اعتباره کوره، فرانسه‌نك اون طقوزنجی عصرده‌کی الك بیوك اوچ شاعرندن بریدر. دیکر ایکیسیده لامارتین ایله ویقتور هوغودر. آثارینی ، خصوصیله اشعارینی فرانسزلر پك زیاده سورلر. ادیبهٔ مشهوره ژورژسان ایله اولان ماجراسی، فرانسز تاریخ ادبیاتنده ، غرامدن انفعاله ، پرستشدن اهانته قدر بالعموم صفحات معاشقه‌یی احتوا ایدر برمنقبهٔ سودادر. آلفره‌د دوموسه حیات وذکاسنی الك زیاده عشرتله تخریب وافنا ایتدی. ۱۸۱۰ ده پارسده تولدله ۱۸۵۷ ده وفات ایتمشدر .

اوبر طرفده ایکی توأم ییلدیز ساکن اغلایان برقلبك ایچنه تسلی ایچون ضیالرینی دوکر. او ییلدیزلرکه استقبال ایله آره مزده کی ظلام عمیق نسیان ایچنده بزلره کورینور ذرات حقایقدر. آه بن او تماشانك کوکلمه ویردیکی حسیاتی وجدانمك قارشوسنده، او حسیاتك لسانی اولان حامدی یانمده کورمك ایسترم!.. هر جویبار، فکری جوشه کتیردیکی، هر اغاج قدرت الهیه یه سجده بر شکران اولدیغی، هر سحاب بر بشقه شوق ایله سمایه او چوب کیتدیکی زمان بن حامدی ایسترم. بر طرفده یوز بیکلرجه کونشلر غروب، دیکر طرفده یوز بیکلرجه آیلر طلوع ایدن افقلر او طلوع و غروبك انواری ایچنده قالمش بر سما، او سماده ده حامدی ایسترم. نم اویله سنك کبی صباحلری بنی اویاندیره جق بلبللرم، کیجه لری اویوته جق اسحقلرم یوق. صباح بنی قالدیران شمندوفرلرك آوازه سی، کیجه لری اویوتان، بردقیقه آرام ایتمین دغدغۀ مدنیتك شدتلی بر یورغونلغی در. کوندزلری نظرم سیسلر، دومانلر ایچنده غائب اولور. روزکار او کوزل رایحه لره بدل فابریقه دومانلرینی کتورر. هوا مظلم، آغر. محشر مدنیتدن قاچه رق آچیق سما، بر تنها کوشه آرارم. آره صره یالکز باشمه

برچوق سیلر اکلاتمق ایستیوردی. غالبا نغمات سماویه سنك « نوطه » سی ییلدیزلر ایدی که اوکوچوجك کوزلرینی سمایه دیکمش ایدی . اوجهان لطافت وسکونت نیچون برذره قدر اولان اومخلوقی اودرجه‌لرده بی‌صبر وآرام ایتمش‌ایدی؟. عجبا اوقوش کچن عصرلرك برنده بربرینه متحسر ایکی کنجك او موقع عاشقانه‌یه عکس ایتمش یاد حزین محبتلری میدی ؟

مکتوبکده تصویر ایتدیککز ویالسان ویردیککز او تماشای روح افزای الهی قاچ کونلر فکرمك مشغولیت مفتونانه وقلبمك هیجان عبادتکارانه‌سنه سبب اولدی!.. آه بن حامدی، ییلدیزلی کیجه‌یی، نامتناهیلکی پك سورم ! بیلیرسکیز، بعض کیجه‌لر ییلدیزلرك کثرتندن رنك سما کورنمزدی . مرمره انعکاس ضیای اختران ایله پاپاتیالر آچمش قویو برچمنزاره بکزردی . شوراده براسحقك سامعه‌یه عکس ایدن صداسی بیتیور، اوته‌ده بربلبلك فریادی کسیلیور، اوزاقدن اوزاغه کلان باغ بکجیلرینك ایسلکلری کیجه‌نك سکوتی ایچنده محو اولیورکن برچوق ییلدیزلر برافقك اوزرینه‌طوپلانیر، هرسونوب پارلایشلرنده دیدهٔ وجدانه ابدیت ایچون برنورانی رهکذار آچارلر .

سزایی بگك جوابی

قرداشم افندم حامدم ،

۳۰ نیسان سنه ۹۸ تاریخلی مفصّل مکتوبکی آلدم . بر روحك بر روحی اوقشایشی ، بر وجدانك بر وجدانه تسلّی ویریشی مکر نه قدر الهی ایمش !.. مکتوبك حسیات عالیه یی اویاندیرمقده کائنات حسنك صباح روزابدیسی اولمق ایچون یرادلمش ایکی کوزل مائی کوزه رقابت ایدییوردی .

چاملیجه ده بلبل یاوریسی دیکله دیکمزی اونوتمامشسك . بن ده اوقدر اونوتمدم که شمدی دیکلیه جك اولسه م قلبمده بلکه عکس صداسنی ایشیدیرم . لوندره نك ، پارسك اوپرالرنده کی موسیقیلر اوقوشجغزی بزه اونوتدیرمیه جغنده شبهه یوق . او بلبل یاوریسی دیدیکمز مخلوق سماوی ، کیم بیلیر ، کیمك الوهیّته قارشی مشتاقانه فریادایدر روحی ایدی !.. کیم بیلیر ، او مهتابلی کیجه ده ، بر قلب ایچنده محبت کبی ؛ کیزلندیکی چالینك ایچنده بزمله حسبحال ایدییور و بزه

سياحت ايدر. بوحال ايتاليادن فرانسه والمانيايه مهاجرت اتمش اولان ادبيات ايله حكمياتك صنايديغ دلالتلرله اورالردن دخى انكلتره يه سفربر اولمسى يك استبعاد اولنمامق لازم كلمزمى؟ . . . [*]

انكليز لساننك استقبال ادبيسيله برلكده موجود اولديغنى الك اول ادراك ايله بو يولده ابداع آثار ايتمشدر . بناءً عليه انكليز ادبياتنك بحق مؤسس اولى عد اولنور .

لسان وعرفان مليه به ايديله جك الك بيوك خدمت، بر ماضئ تهى ندر تهنيك انقاض اوهامى آراسنده جستجوى آمال و خيال ايتمك دكل، اقوام متفوقه نك مآثر معرفتنى تمثل وتصرف ايتمك صورتيله كندى ملتنه نقل ايلمكدر . انكليز قومنك ولى نعمت لسان و عرفانى اولان شوسور ، بو حقيقته بر برهان مشخص اوله بيلير .

[*] بو مكتوبك بوندن اشاغى قسمى بر چوق تحرى ايدلديكى حالده تأسف اولنوركه : بولنه مادى .

ميدانه كلدى. هم فرانسه‌نك، هم اوروپانك ايكنجى تختكاه معارفى اولان پارس اونيورسيته‌سى كيوم دوشامپونك دولورينك ، آبه‌لارك و سائره‌نك سبب نشأتلرى اولمشدركه او عصرده انكلتره نه بر اونيورسيته‌يه متملك، نه ده شوسره [*] مالك ايدى. مدنيت ايسه معلومدركه طوغديغى يرده قالميوب، بزم مملكتدن بشقه، اوروپانك هرطرفنده

[*] شوسور Chaucer ۱۳٤٠ تاريخلرنده طوغرى لوندره‌ده تولد ايده‌رك ۱٤٠٠ سنه‌سنده وفات ايتمش انكليز شاعريدر . پدرى انكلتره سراى قراليسنك شرابجيسى ايدى . بو سايه‌ده معيت خدمه‌سى سلكنه داخل اوله‌رق قرالك اوروپايه سياحتلرنده برابر بولندى . ۱۳۷۲ سنه‌سنده ايتاليايه سياحت ايتمشدر. بو سياحتنده شاعر مشهور پترارك ايله ملاقات ايتمش اولديغى روايت ايدرلر. منسوب بولنديغى انكليز سراينده او زمان مرعى وجارى اولان فرانسز عادات و مآثرى ايدى. كنج شاعر بوحالك نفوذندن خارج قالەمايه‌رق فرانسزجه‌دن - يوقاريده ذكرى كچن - (كلك حكايه‌سى) نى انكليزجه‌يه ترجمه ايتديكى كبى بو واديده بر چوق خيالى شيلرده كنديسى نظم وانشاد ايتمشدركه (دوشسك حكايه‌سى) الك مشهوريدر. بالآخره يونان قديم ايله اسكى رومانك آثارينى و ايتاليا صنعتنى تقليد ايده‌رك بو يولده نشائد عديده وجوده كتيردى . مقلد اولمقله برابر، مكمل بر صنعتكار وحقيقى بر شاعر اولديغى كوريليور. دماغى افكار اجنبيه ايله نه قدر مشبوع اولورسه اولسون، بر

آبهلارلر [۱] ودهابیلمم کیملرك نقل واقتباس ایتدکلری والمانیانك یوقارده دیدیکم اقتباسات حکمیه‌سنه بوصورتله مقابله ایلدکلری مثبتدر . هم نه‌حاجت ! . . ملتلرك ادباً ، معرفةً یکدیکره اولان قدملری دارالفنونلرینك تاریخ کشادینی تخطرله معلوم اولور . پارس اونیورسیته‌سی عالم مدنیتك برنجی دارالعلومی، برنجی معرفتخانهٔ ادبیاتی دکلسه‌ده‌ اوبرنجی ویااون برنجی عصر میلادیده تشکل ایتمشدرکه ملل سائره هب بونمونه اوزره اومبنای معرفتی تأسیس ایلدیلر. فرانسه اونیورسیته‌لرندن صکره صره‌سیله اسپانیا وپورتکیز وانکلتره ایله آلمانیا واسویچره اونیورسیته‌لری

[۱] بیه‌ر آبه‌لار Pierre Abélard فرانسه‌نك استقولاستیق و الهیات علماسندندر . میلادك ۱۰۷۹ سنه‌سنده تولدله ۱۱۴۲ ده وفات ایتدی . فلسفه ایله استقولاستیق و الهیاتی مزج ایده‌رك بر مسلك حکمت ویا طریق تدریس تأسیس ایتمشدی. تربیه وتعلیمنه مأمور اولدیغی ئه‌لوئیز Hèloïse اسمنده کوزل وفسونکار بر قیزه تعشق وبونکله ازدواج ایتمسی یوزندن بشنه بلالرك اك نجیبی کلدیکی کبی، آثاروتدریساتی زمانك تمایلات واعتقاداتنه توافق ایتدیکی جهتله‌ده انواع عقوبته دوچار اولمشدر. ئه‌لوئیز ایله اولان ماجراسنه وبویوزدن اوغرادیغی فلاکته فرانسز لسان و ادبیاتنده صیق صیق تلمیح اولنور . ژان ژاق روسو (یکی ئه‌لوئیز) مکتوبلرینك عنوانه مندرجاتنده آبه‌لارك عشقندن ملهم اولمشدر .

بیك یوزدن بیك یدی یوزه قدر فرانسه ادباسندن اوله رق
بیلدیکمز کیوم دولوریلر[۱]، دوشامپولر[۲] قلوپینللر[۳]،

[۱] کیوم دولوری Guillaume de Lorris فرانسه نك اون اوچنجی عصر میلادی شعراسندندر. حیاتنه عائد معلومات علمادن اولوب کنج ایکن، ۱۲۳۰ سنهٔ میلادیه سنه طوغری، وفات ایتمش اولدیغنه منحصر بولنیور. قرون وسطانك هم خیالی تمثیلی Allégorique، هم تعلیمی Didactique برمنظومه سی اولان (کلك حکایه سی Roman de la rose) نشیده سنك درت بیك آلتمش سکز بیتدن عبارت بولنان قسم اولنی کیوم دولوری ۱۲۲۵ سنهٔ میلادیه سنه طوغری تنظیم ایتمش و قسم ثانیسنی تشکیل ایدن یکرمی ایکی بیك سکزیوز بیتی ده ژان قلوپینه ل دومون Jean Clopinel قرق سنه صوکره (۱۲٦٥ له ۱۲۷۰) سنه لری آراسنده، تنظیم وعلاوه ایله اثری اتمام ایتمشدر. اصلیله علاوه سی آراسنده فرق کلی بولنان بو منظومه فرانسه تاریخ ادبیاتنده بر قیمت و اهمیت مخصوصه یی حائز بولنیور.

[۲] کیوم دو شامپو Guillaume de Champeau فرانسه نك اسقولاستیق فلاسفه سندن و مشهور (آبه لار) ك استادیدر. میلادك اون برنجی عصری اواسطنده تولد ایده رك ۱۱۲۱ سنه سنده وفات ایتمشدر.

[۳] ژان قلوپینه ل Jean Clopinel، ژان دومون Jean de Mung دخی دینلیر. آنف البیان کیوم دولورینك (کلك حکایه سی) منظومه سنی اتمام ایدن فرانسز شاعریدر. ترجمهٔ حالنه عائد معلومات مبهم بولندیغندن میلادك ۱۲۵۰ تاریخلرنده طوغری تولد و ۱۳۰۵ سنه سندن اول وفات ایتمش اولدیغی ظن اولنیور.

بولمشلردر. یونانك ، رومانك ، ایتالیانك مآثر ادبیه‌سنی طوغری ابداع آثاره باشلادی . و الك زیده تیاترو تنظیمنه مغلوب اولدیغندن بو وادیده بربرینی متعاقب یکرمی اثر یازدی. کندینه تقدم ایدن ایتالیان ادباسنك نارین ، زنانه و هرشیدن زیاده خوشه کیتمکی غایه اتخاذ ایدن طورینی براقه‌رق ، یرینه متین، عصبی ، وضوحپرور بر طرز مکالمه ایله مردانه، نزیه، صوك درجه‌ده موجز، جالب فکر ونظر خیالار و افکار شدیده ایله مملو بر اسلوب اقامه ایتمشدر . الفیه‌ری‌یه عائد اولان بو سطرلری یازارکن یازیلری مأخذمز اولان فرانسز ادباسندن آلسید بونو Alcide Bonneau یه نظراً ، تیاترولرنده یبوست درجه‌سنه قدر واران حرکتسزلك و یا قلت حرکت کوریلور. فقط خصایص و سجایایی تصویرده قوت و شدت واحوال و او- ضاعده فجایع حقیقیه ایله افکار عالیه مشهوددر . بونکله برابر ازمنهٔ حاضره‌نك بیوك شاعرلری یاننده آشاغی قالیر. آلفی‌یه‌ری کیمسه‌یی تقلید ایتمدیکنی ادعا ایدرسه‌ده ، حقیقتده فرانسز شعرا- سنك- فقط مقتدالری درجه‌سندن پك‌اوزاق قالمش- بر مقلدیدر.

آلفی‌یه‌رینك آثاری تیاترویه انحصار ایتمز . (استبداد De la tyrannie) آدلی اثریله ایتالیاده حریت افکاری تعمیم و تلقینه چالشمشدی . (استبداد) ی ینه افکار احرارانه‌یی تعقیب ایدن (حکمدار و ادبیات) عنوانلی تألیفیله برلکده عبدالله جودت بك فرانسزجه‌دن لسانمزه نقل و آیری آیری کتاب اولەرق نشر ایتمشدر . آلفی‌یه‌ری وطننده ایلك اویانان حریتپرورانندن دکل‌سه‌ده میل آزادکی‌یی قلمیله عوام وطنداشلرینك روحنه تلقیح ایدن ایتالیان ادباسنك سر افرازانندن عداولنور .

اولدیغنـدن بالطبع الك اول فرانسـه‌ده صیت و شهرت

Le Tasse اسمیله معروف و ایتالیانك مشاهیر شعراسی میانده حائز اهمیت برشـاعردر . میلادك ١٥٤٤ سـنه‌سنده تولدله ١٥٩٥ ده وفات ایتمشدر .

(قدس رهایاب) اسمنده‌کی شاه اثری ، سائق تنظیمی حس تعصب ومحتویاتی پرخرافات اولمقله برابر - فرنك منقدلرینك قولنجه - رنکین خیاللرومعظم تصورلرله مشحون وآهنکدار بر آبدهٔ ادب ایمش . لوتاسـك ایامی ضرورت ومحنت ایچنـده کذران اولدی . ماجرای عمری باشلی باشنه برداستان دلخراشدر.

اونجی لئون Léon X نامیله ١٥١٣ سـنه‌سندن ١٥٢١ تاریخنه قدرپاپالق مقامنده بولنمش اولان ژان دومدیچی Jean de Médicis در . صنـایع نفیسه ایله ادبیـاتی و علوم و فنونی حمایه و اصحـابنی تشویق ایله مؤسسـات معرفتی تکثیر و تنظیم ایتدیکندن تاریخك الك پارلاق برعصرعرفانی کندی نامنه نسبت ایدلمشدر. ولادتی ١٤٧٧ ، وفاتی ١٥٢١ ده‌در. حکمدارلر آراسنده‌کی اختلافدن کندی مقامی حسابنه استفاده ایتمکه چالشیر ، و عرقنه خاص اولان ایکی یوزلی سیاستده اولدقجه ماهر ایدی. پروتستانلغك واضعی اولان لوتر Luther ك قیامی اونجی لئونك پاپالغی هنگامنده‌در .

آلفی‌یه‌ری Alfieri ١٧٤٩ سنه‌سنده تولدله ١٨٠٣ ده وفات ایتمش اولان ایتـالیالی بر شـاعر فاجعه نویسدر . ریعان شبابنی هوائیلکلرله امرار وآوروپاده سرسریانه و مجنونانه بر چوق کشـت وکذار ایتدکدن صوکره یکرمی آلتی یاشـلرینه

ایتمشدر . ایجلرندن فرانسه‌ده طوغوب فرانسه‌ده أولنلر بولندیغی شویله طورسون، اکثر آثار ادبیه‌لری لاتینجه

اهل کمال حقدن آلیر خود بخود خبر،
لازم دکل، دیرم ، اوکا هیچ برپیامبر .
الزم فقط جماعت ایچون اویله برامام .
اونسز قالیردی چونکه بومجموعه ناتمام .

پترارك Pétrarque ایتالیانك الکمشهور شعراسندن بریدر. متبحر بر عالم و آثار عتیقه‌ده متخصص بر مورخ ایدی . جهان فن و صنعتك الك بیوك مشیمهٔ انقلابی اولان (رونسانس Renaissance) دورینك تولدی ـ کندیسندن اوتوز طقوزسنه اول تولد ایتمش اولان دانته‌دن زیاده ـ مبشر حلولیدر. ملهمهٔ اشعاری‌لوردونوو Laure de Noves آدلی بر دلبر حسنادرکه پترارکك شعرلری نامنی عصردن عصره نقل ایدر. تولدی‌میلادك (۱۳۰٤) تاریخنده، وفاتی (۱۳۷٤) ده‌در .

بوقاس Boccace میلادك۱۳۱۳ سنه‌سنده‌تولدیله ۱۳۷۵ده وفات ایتمش اولان ایتالیا شعرا وادباسندندر . ده‌قامه‌رون Décaméron آدلی تألیفی پرده بیرونانه اولمقله برابر متین‌بر اثر اولوب ایتالیان لسانی تثبیت و تزیین ایتمش و بو لهجه‌یه نجابتبخش اولمشدر .

آریوست Ludovico Arioste ایتالیا دور تجددینك پارلاق وفیاض بر شاعریدر . واشهر آثاری‌ده (مشهور رولان) Roland furieux در . (۱٤۷٤ ـ ۱۵۳۳)

اصل‌اسمی Torquato Tasso اولوب فرانسزلرجه لوتاس

کچیرمش وباخصوص آلفی یه‌ری[اونجی لئون حاشیه‌سندن سکره کنه مراجعت] مملکت حریتاوراسنی بولدیغچون پارسه مجبرت

« صوکره‌جه »

غمناك ایدم برازده بن (اولمش نه‌دن ؟) دییه
فائق هپ انبیایه او داهیٔ بادیه ! . .
نفسمده برده واردی تفوق حمیتی ،
اصلاحه صانکه قادر ایدم آدمیتی ،
وارکن بنمده یعنی ، امیدم ، ارادتم ،
پیغمبر اولمامشدم ، اونکچوندی حدتم ! . .

«سکوت عنیفانه ، دوام»

ذاهلمشم نشیده‌یی نظم ایتدیکم زمان ،
بن صوکره آکلادم‌که خطا ایتمشم ، یمان .
ویرمش مسیحه پایهٔ برتر رسول حق ،
حتی بزم دوشوندیکمز پایه‌دن احق .
براویله ذات اولورمی‌که معروض انتقاد ؟
عیسایه مسلم ایتمسه ایمان واعتقاد ،
(کافر) دییور اومسلمه عادل شریعتی !..

« سکوت ، دوام »

تصحیحه سعی ایدرمش او حضرت ، طبیعتی
اوندن بنمده ایتدی تغیر طبیعتم ،
سلطان انبیایه‌در البته بیعتم !.

. . . .

. . . .

اونجی لئـون [لوتاس حاشیه‌سندن صوکرەکنه مراجعت] دوری
دیمکله معروفدر ، درت بیوك دور ادبك برنجیـلرندن
عـد اولنـور . بونلردن چوغی فرانسـه‌ده وقتنی

دانته‌نك طیفی

یأس و فتور ایدر بزی بدخواه و بدمنش ،
هر شیئه ایلر اولمش ایدم بن‌ده سرزنش ،
یازدم‌سه بر زمان اوججیمی نشیده‌نی ،
تنویر ایچوندی دیدۀ هجرانکشیده‌نی :
اوچقله آسمانه ألمدن - بیاتریس - م
کورمك او آسمانی محال اولدی مبتسم .
ییللرجه حیه‌لرکبی محکوم پیچ وتاب ،
هر سویه زهر قلبمی دوکمکله پرشتاب ،
معشوقه‌مك ضیاعنی عفو ایتمدمدی هیچ ! . .
لازمدی اشتغاله بر چهرۀ بهیج .
شخصیتم - کیدنجه او - قیلنمشدی انقسام ،
کولسه‌م ، دینیرکه ، وجهمی ییرتاردی ابتسام ! . .
اولمشدی فرقتیله اونك بنلکم دوتا ،
یاقمشدی جسم وجانمی بر دائمی شتا ،
مظلم و منجمد ، أولو بر عالم وحل ...
. . . .
اولدم ده ایشته بن اوکا حسرتله ناله‌خیز ،
ایتدی طلوع او لوحۀ الحان رستخیز .

کورمدیکم حکمای ادبك ظهوری اشته او تاریخده ،
یعنی بیك ایکی یوز ، بیك اوچیوز ، بیك درتیوز سنه‌لرنده‌در.
بو تاریخ، که دیدیکم اعاظمه نسبتله عمومیتی ایچنده اوله‌رق

انکار ایچونمی هپ عربك اذکیاسنی ،
مهرك شعاع پاکنی ، ماهك ضیاسنی ؟ . .
ابلیسه نسبةً سن ایکن الیق واشر ،
دوزخنشین اولورمی ایمش سیدالبشر ؟ . .
« ینه سکوت و دوام »
داخل دکلسه کوشکه صیت مناقبی ،
ظاهر دکلمی عصرینك اولسون عواقبی ؟ . .
تمدین ایدن عبادی او حضرتدر ابتدا ؛
اقوام بی شمار اونی بیلمکده مقتدا ،
کوستر جهانه وارمی سنك دین و دولتك ؟ . .
قوردکمی اتحادینی بیکارجه ملتك ؟ . .
واضعمیسین اساسنی سن بر سیاستك ؟ . .
معروف اولان او علم ووقوفك ، کیاستك ،
زینتمی ویردی صورت ومعنای آدمه ،
بخش اخوت ایتدیمی ابنای آدمه ؟ . .
یاخود او حضرت ایتدیمی القای تفرقه ،
وجدان کاذبك کبی مغربله مشرقه ؟ . .
سن دائم الزوالسین ، ای طیف مفسدت ،
ایتمز غروب او عصر معلای مسعدت ! . .
نور دها دیمکدر اونك خاك تربتی ،
اولماز سنك ظلام خیالکله نسبتی ! . .

آری یوستك ، لوتاسك [دانته‌دن صوکره‌کی حاشیه‌لره مراجعت]
وسائر اسملرینی شمدی تخطر و تعداده حاجت

(جنت) فصلنده مندرج اولان « بشقه‌سنك اکمکی نه‌قدر آجی اولدیغنی وغیرك مردیونی چیقوب اینمه‌نك نه‌قدر عذاب آلود بریول بولندیغنی تجربه ایده‌جکسك ! » فریادی بوصیره‌ده وجداندن فوران ایتمشدر .

بوحاشیه‌لرده دانته‌دن براز فضله بحث ایدیشمزه سبب (مضحکهٔ الهیه) سنده حضرت محمده قدر تشمیل تعرض ایتمسیدر . عبدالحق حامد بکك الك صوك اثر منظومی اولوب هنوز طبع ایدلمامش اولان (طیفلر کچیدی) نده (داهیٔ مفتری) صفتیله تلقیب ایتدیکی دانته‌نك روح نادمنه شو سوزلر سویلتلیور :

. . . .

سعدیٔ شیرازینك طیفی

« بوصیره‌ده کان طیفه‌ »

وای دانته !.. سنمیسین ؟ قوجه داهیٔ مفتری !..
خاك سیاه طینتی خاکستر جحیم !..

« سکوت ، دوام »

بیلمم نصل ترحم ایدوب خالق رحیم ،
وقف ایتمامش اوطینتی دریای نارینه ؟.
شیطانمی قورتاروب سنی آتمش کنارینه ؟ . .
تشهیر ایچونمی خلقه دهای شریریکی ؟ . .
عصیان ایچونمی حقه ویا کبریاسنه ؟ . .
بهتان ایچونمی یوقسه اونك انبیاسنه ؟ . .

اولمیان مشاهیرندن دانتك [*]، پترارقك ، بوقاسك ،

[*] دانته آلکیه‌ری Dante Alghieri ایتالیانك الك بیوك شاعریدر . ۱۲٦٥ سنهٔ میلادیه‌سنده فلورانسه‌ده تولد ایده‌رك ۱۳۲۱ ده‌ینه ایتالیانك (راوه‌ن)قصبه‌سنده وفات‌ایتدی زماننده مدون بولنان علوم وفنونك هپسنه دانته‌نك‌واقف اولدیغنی آثاری کوستریبور . هنوز کنج ایکن طانیدیغی به‌آتریکس Beatrix آدلی بر قیزی صاف برعشق وخیالی برپرستشله سودی . الك کوزل اشعارینك ملهمهٔ فیضا فیضی ـ شاعره الهام ایتدیکی شعرلرله برلکده نامی‌ده پایدار اولان ـ بو حسن مسعود اولمشدر . اشهر آثاری (مضحکهٔ الهیه La divine Comédie) آدلی کتابی‌درکه ادبیات انسانیه‌نك‌ده انافس آثارندن عد اولنور . بوکتاب جهنم ، اعراف وجنت نامارله اوچ فصله منقسمدر . دانته‌نك نفوذ وتأثیری یالکز ایتالیا ادبیاتنه انحصار ایتمز . جهان شعر وادبده انقلابات‌عظیمه ایقاع ایدنلرك بریدر .

زمانده وطنداشلری ایکی فرقه‌یه آیریله‌رق متمادیاً مجادله ایدییورلرومتمادیاًبوغوشیورلردی. دانته،بوکیرودارك‌تولیدایتدیکی مصائبدن مصون قالەمایه‌رق اموالی مصادره ایله خانه‌سی تخریب وخانمانی خراب ایدلدی . آرتق‌شاعره سنه‌لرجه منفی وفراری، سفیل ودربدرطولاشمقدن بشقه برنصیب هستی قالمامشدی.نهایت (وه‌رون) حاکمی قانه‌دلا اسقالا Cane Della Scala دانته‌یی خانه‌سنه قبول ایله حقنده فوق‌العاده ابذال انعام ایتدی . قانه دللا اسقالانك خاندانلغی ، الطافی ، اعزازی شاعرك قلب مجروح ومنکسرینه تسلیت واطمئنان‌ویره‌میوردی (مضحکهٔ الهیه)سنك

اشيلده [*] ويرژيلده [۱] و سائرەده دوام ايدەرك كينتيليەنده[۲] وسائرەده نهايت بولمش وبو يونان ورومن خوارقنك علم وعرفان ومزيتلرينه، حتى قدرت وشهرتلرينه الك اول ايتاليانلر وارث اولمشدركه ايتاليانك اوحدو حسابى

بيوك خطيب سياسيسى‌در. طلاقت وعلمى‌قدر فضائل اخلاقيەده تميز ايتمشدى. ياشاديغى دورده مفاسد ومساوى‌يه برمحشر ملوث اولان مملكتنك ، بوكون اوستنده ايتاليان قومى ياشايان قطعۀ لوث وكذبك حصول صلاحى ايچون مقتولاً وفات ايدنجه‌يه‌قدر چالشدى. هركسك هواجس رديئەسنه خدمتكار اولديغى برزمان ومكانك يكانه حميتكار آدمى ايدى . ولادتى قبل‌الميلاد ۱۰۶ تاريخنده ، وفاتى ۴۳ دەدر .

[*] ئەشيل Eschyle يونان قديمك الك بيوك و الك قديم شاعر فاجعه نويسى‌در . دنيانك الك بيوك شاعرلرندن برى عد اولنور. ميلاددن ۵۲۵ سنه اول طوغەرق ۴۶۶ تاريخنده وفات ايتمشدر . شاعر اولديغى قدر حكيم متفكر ايدى .

[۱] ويرژيل Virgile لاتين شعراى قديمەسنك الك مشهوريدر. ميلاد عيسادن ۷۰ سنه اول طوغەرق ينه‌قبل‌الميلاد ۱۹ تاريخنده وفات ايتمشدر .

[۲] كينتيليەن Quintilien برنجى عصر ميلاديده طوغوب ياشامش اولان لاتين بلغاسندندر . بلاغت عدليەده بى‌نظيرايدى. بوموضوعه‌متعلق‌تأليفاتى‌موجود ومقبولدر. صنعتنك عاشقى ايدى . ويالكز بونك ايچون چالشيردى .

ادبیات میلاد عیسادن اول هومر [*] ده ابتدا و سوفوقلده [۱] ، اوریپیدده [۲] ، سیسه‌رونده [۳] ،

[*] فرانسزلرك (هومر) شکلنده قید ایتدکلری (اومیروس) یونانستان قدیمك الك اسکی شاعری و (ایلیادا) ایله (اودیسه) آدلی ایکی نشیده‌نك ناظمی عد اولنور . (ابوالشعراء) لقبیله‌ده موصوفدر . یاشامش اولدیغی ظن اولنان زمان، ادوار خرافاته قارشمش اولدیغندن بویله برشاعرك موجود اولدیغنده بیله بحق شبهه ایدنلر بولنیور .

[۱] سوفوقل Sophocle یونان‌قدیم‌مشاهیرشعراسندندر. قبل‌المیلاد ٤٩٥ سنه‌سنده تولد و ٤٠٥ سنه‌سنده طفسان‌یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتمشدر . بیوك برفاجعه نویس ایدی . یدی پارچه‌دن عبارت اولان متروکات قلمیه‌سی عمومیتله شاه اثر صورتنده تلقی اولنور . فاجعه نویسلك صنعتنی پك زیاده ترقی ایتدیرمشدر . اثرلرینی قرون اخیره اساتذهٔ شعراسنك مشق تقلید اتخاذ ایتدکلری اساتذهٔ قدیمه میانده سوفوقل دخی برموقع ممتازی حائز بولنیور .

[۲] اوریپید Euripide بوده یونان قدیم مشاهیر فاجعه نویسانندر. قبل المیلاد ٤٨٠ سنه‌سنده تولدله ٤٠٥ تاریخنده وفات ایتمشدر. معاصر و همعرقلری اولان سوفوقل و ئه‌شیل کبی بونك ده اثرلرینی قرون اخیره شعراسی نمونه امتثال اتخاذ ایتدیلر .

[۳] سیسه‌رون ، یاخود چیچه‌رون Cicéron اسکی رومانك‌و - خطیب یونانی دەموستندن صوکره - بتون دنیانك‌الك

عالم مطبوعاته ایسه ویقتورهوغو [*] دن اوّل کلمامشدر.

شکسپیر بیك بشیوز شوقدرسنه صکره‌دن بیك آلتی یوز اواسطنه‌قدر سلطنت ادبیه‌سنی سورمشدر. معلومدرکه تاریخ

[*] ویقتورهوغو Victor Hugo فرانسه‌نك و دنیانك اشهر شعراسیدر. ۱۸۰۲ ده تولدو ۱۸۸۵ ده وفات ایتمشدر. عمرمدیدینی مجادلات قلمیه وابداع آثار ایله امرار وتأبید ایتدی. زمانتك همان هیچ برحادثهٔ مهمهٔ اجتماعیه وادبیه‌سی یوقدرکه ویقتورهوغو اوکا قلمنك صریرحاکمنی قارشدیرمش اولماسون. هنوز کنج ایکن زمانتك موده‌سنه اتباعاً ولورد بایرنی تقلیداً علیهمزده یازدیغی منظومه‌لردن متشکل مجموعهٔ اشعاری [شرقیات Les Orientales] عنوانی آلتنده نشر اولنمشدی. رؤیاده بیله کورمدیکی بردیارك کویا مناظرینی مصوراولان بوکتاب، حقیقتده ویقتور هوغونك اضعف وارذل آثاریدر. اشهر تألیفاتی اولان Les Misérables حکایه‌سنی بر آرالق شمس الدین سامی بك مرحوم (سفیللر) نامی آلتنده لسانمزه نقله تشبث وثلثانی ترجمه‌وطبع ایتمش ایدی. متباقی ثلثی حسن بدرالدین بك طرفندن ترجمه ایله نشر ایدلدی. بدرالدین بکك ترجمه‌سی نه‌قدر واقفانه ومکمل ایسه شمس الدین سامی بکك کی اوقدر خطاآلود وناقص در. مرحوم، ترجمه‌سنه تشبث ایتدیکی کتاب معظمك برچوق عباره‌لرینی یا کلش آکلامش وآکلایه‌بیلدیکی یرلرده‌ده برچوق کلمات وتعبیراتك مقابلنی تعیین ایتمکده اصابت کوستره‌مامشدر. ویقتور هوغونك کلیات آثارینی ویا هیچ اولمازسه حائز اهمیت اولانلرینی اصلنه لایق صورتده لسانمزه ترجمه ایده‌جك افاضل، جداً مستحق تبجیل اولور.

همده دنیایه اون سکزنجی عصرك الك صوك سنه‌لرنده، دها طوغریسی میلاددن بیك یدی یوز سکسان سکز سنه صکره کلمش،

شو ظریف سطرلر لورد بایرنك ماهیت اعمالنی موجز بر بلاغتله ایضاح ایدر:

.... قلعهٔ سلطانیه‌دن کچرکن نغره پیشکاهنده «موسیو شواب» یاواشجه قولمی دورتدی:

— هللسپونك اك طار نقطه‌سنه کلدك. روایته نظراً لهٔاندر هر اقشام محبوبه‌سنی کورمك اوزره یوزه‌رك بورادن کچرمش.. جریانك شدتنه باقیلیرسه اینانیله‌جق شیٔ دکل.

بن ده تاریخه عائد بر شیٔ بیلدیکمی آکلاتمق فرصتنی مع الممنونیه یاقالادم:

— کچن عصرده لورد بایرن برجم غفیر مواجهه‌سنده لهٔاندرك قهرمانلغنی تکرار ایتمه‌مشمی ایدی؟

— نصل؟ لورد بایرن، انکلیز شاعر مشهوری یوزه‌رك برساحلدن دیکرینه کچمشمی ایدی؟..

— أوت، کچمشدی: دهادن جنونه، یونان محبتندن ترك عداوتنه کچدیکی کبی...

موسیو شواب غالبا ممنون اولمادی...

آثاری مؤثر، فقط پریشان نغمه‌لردن متشکل‌در. افکار وحسیاتی کبی، طرز افاده‌سی‌ده چوق یرده بری برینه بکزه‌مز. (شیلون محبوسی) عنوانلی نشیده‌سنی عبدالله جودت بك فرانسزجه ترجمه‌سندن لسانمزه نقل ایله رساله شکلنده طبع ونشر ایتمشدر.

عبدالحق حامد بکك بایرن ایچون (اومبارکی هیچ سومم!.) دیمکده یردن کوکه قدر حقی وار.

او مبارکی و... اومصیبتی.......

ابتدا بایرنی برطرفه براقەلم که او مبارکی هم هیچ سوم،

تاریخ ادبیاتی) عنوانلی اثر معظمنده بوعائلەنك مناقب جنونی محتوی صحیفەلر واردر .

لورد بایرن زنکین وطوپال اولقله برابر کوزل برآدمدی. فرانسز شاعر مشهوری لامارتین بوانکلیز شاعری ایچون ، «Enfant gaté par la nature, par la fortune et par le génie» یعنی، طبیعتك، ثروتك ودهانك شیمارتدیغی چوجوق» دییور . لورد بایرنك ایچنده‌کی کردباد فسادی نه سامان شاعریتی ، نه ثروت متوارثه‌سی تسکین ایده‌بیلدی . مملکتیله اوروپانك دیکر محللرنده تحدث ایدن ماجرالری هم کندیسنك، هم معاصرینك آثار وخاطراتنده مسطوردر . برحس نجیبك سوقندن زیاده برحرص عجیبك تقاضاسنه قپیله‌رق موره‌عصیانه اشتراك ایله اوروپانك اوزمانکی افکار عمومیه‌سنی علیهمزده اك زیاده غلیانه کتیرنلردن بری بودهای دربدر اولشدی .

شوحاشیه‌یی ترتیب ایدن عاجزك ایکی‌بچق سنه اول انتشار ایتمش برمکتوبنده بوسوزلر محرردر :

«... لورد بایرن برچلغین ، برمجنون ایدی . سرکذشتلر آرقه‌سنده سرسریانه قوشارکن قدر ، اوکنه بریونان عصیانی چیقاردی . اونك افراد واقوامدن هیچ کیمسه‌یه محبتی یوقدی. اصالت دربدرینی نعمتلرك هپسنه غرق‌ایتمش اولان طالعنه قدر، هرشیئه وهرکسه اعلان خصومت ایتمشدی . جلال نوری تلعین بندینه بو دیوانه‌یی هیچ لایق کورمه‌ملی ایدی . لورد بایرنی ویقتور هوغو ایله عین سلسلهٔ تقبیحه بند ایتمك کناهدر ...»

استاد ادب جناب شهاب‌الدین بکك (اوراق ایام) نده‌کی

شله[*] ، بايرن[۱] كبی شعرا وادباسی اولان برملتك ادبیاتی فرانسه‌دن اوكرندكلرينه نصل حكم اولنه بيلير؟» دييورسين.

تاجری) ايله (برمضحكهٔ سهو) نی انكليزجه‌اصلندن ودوقتور عبدالله جودت بك‌ده (هامله‌ت) و (ماقبه‌ت) عنوانلی اثرلرينی فرانسزجه‌يه اولان ترجمه‌لرندن لسانمزه نقل ايتمشلردر .

[*] شله Shelley ۱۷۹۲ سنهٔ ميلاديه‌سنده تولدله ۱۸۲۲ تاريخنده وفات ايتمش برانكليزشاعريدر. لوردبايرنك احباسندن ايدی . (ترنمی) دينيلن و ـ اشكال وقوافيسندن قطع نظر ـ بزم غزل وياشرقی طرزينه مماثل ويا مشابه اولان Lyrique بولنده‌ اك اول انشاد شعر ايدن انكليزلرك بريدر .

[۱] لوردبايرن George Gordon lord Byron ۱۷۸۸ سنهٔ ميلاديه‌سنده لوندره‌ده تولدله ۱۸۲٤ نيسانتك طقوزنده يونانستانك ميسولونغی شهرنده و موره عصاتی آراسنده حمادن وفات ايتمش انكليز شاعر مشهوريدر . شهرتنك برقسمی مزيات شاعريتی سايه‌سنده ، برقسمی‌ده اوضاع وحركاتنك غرائب جنت آلوديله استحصال ايده‌بيلمشدی . جنون همزادينك ـ وبلكه قبل التولدينك ـ الجاآتنه توديع نفس ايله كريشديكی مجادلات كوناكون هركسك انظار دقتنی كندی اعمال واقوالنه جلب ايدييوردی . وبو نظرلرده تقديردن زياده دهشت ونفرين مندمجدی .

(جنون قبل التولد) ديدك . أوت ، آناسی ، باباسی ، عمجه‌سی ، حاصلی اوزاقدن ، ياقيندن برچوق خويشان پريشانی برر صورتله شوريده عقل ايديلر . (ايپولبت تن) ك (انكليز

آه محضا قورو بر اكمك ايچون ،
يعنى آج قالمیه‌رق أولمك ایچون !...

شوق اولور سوزش دل ماعده ،
آج قالان زهری ده برعالده!.. [*]

بيتلريله تعريف ايتمشـدم . او كيتدى.

بز ادبيـاته كله‌لم : « ميلتن [۱]، شـكسپير [۲]

[*] برسفيله‌نك حسبحالندن .

[۱] جون ميلتن Jhon Milton انكليز شاعر شهيرى و (عدن‌ضايع) ويا (بهشت كمكشت) تعبيرلرندن بريله‌عنوانى لسانمزده قابل ترجمه اولان Lost paradise آدلى منظوم اثر مخلدك مبدعى‌در. مشهور قروموه‌لك كاتب خصوصيسى ايدى. افنديسنك وفاتندن صوكره پيغوله انزوايه چكيلرك، نعمت رؤيتدن محروم وهر طرفدن متروك ومنسى اولديغى حالده اتمام حيات ايتدى. آنف البيان شاه اثر منظومنى بوزمان عمى وضجرتده زوجه‌سيله ايكى كريمه‌سنه املا ايتمك صورتيله وجوده كتيرمشدر . تولدى ميلادك ۱۶۰۸ سنه‌سنده ، وفاتى ۱۶۷٤ تاريخنده‌در .

[۲]ويليام‌شكسپير William Sahakespeare انكلتره‌نك الك بيوك شاعرى وجهانكير بر شهرت واهميت احرازايتمش اولان برچوق آثار تماشانك مؤلفى‌در . تياترولرى هردرلو حسيات و انفعالات انسانيه‌نك بى مثال الواح وتصاوير بليغه‌سنى احتوا ايدر. ميلادك ۱٥٦٤ سنه‌سنده تولدله ۱۶۱۶ تاريخنده وفات ايتمشدر .

اليوم رسومات مدير عموميسى اولان سرى بك (ونديك

نەدیمك آکلامامق بر وجدان،
نه ایمش بیلمەمك اصلا یزدان!

اك حزین حال ایله اك خوش کولمك،
کولەرك، اکلنەرك، بر أولمك.

نینه قوینده اولوب الفت یاب،
قالدیرملرده طولاشمق بیخواب؛

دعوت ایتسون دیەرك برمردار،
خسته حالنده چیقوب کشت وکذار.

برطاش اوستنده کوروبمك راحت،
اویومق اوچ کیجەده برساعت،

ضبط آه ایتمك ایچون حبس نفس،
نفس الـمق دیه عزم محبس؛

صوینوب فرش کثیفه کیرمك،
آنده برشخصه تسلا ویرمك.

الـمق آغوشنه دهشتلرله،
بوسه ویرمك اکا نفرتلرله!..

راحت ایتسون دیەرك برقانلی
ازیلیر بردوشك اولمق، جانلی.

قبرینی صرتنه آلمق زنده،
ینه هیچ ایکلەمەمك زیرنده!

یا نه اولسون بو مشاقه علت،
نه ایچوندر بو سفالت، ذلت؟..

کبی کمالات صوریه کوزل هوالی موقعلرده ، کوزل موقعلی هوالرده پرورش بولور. دیمك که انکلیزلر مقتضیات طبیعته تغلبله بو خصائص قدرتی تملك ایدییورلر. اوراده هرشیٔ کبی کوزللك دخی ترقی ایدییور.

وجدانیات بحثنه کلنجه : اعتقاد مخصوصك حقایقدندر. ذاتاً بن وجدانسزلغی انکلترهنك نسوانه عزو ایتمامشدم . قادینلرك حسیات رقیقه ایله من طرف الله پرورده وحتی وطن قدر اولاد پرور اولدقلرینی اثباته (مادر وطن) وصفنك قبول عمومی‌یه مظهریتی کافیدر. بنم بو حقیقتی تقدیر ایتدیکمه اکثر آثارم شهادت ایدهجکی کبی،

ویرمشدر اناثه رب خلاق
سلطان وطن بولنده اخلاق. [*]

بیتنی سویلین بر قرداشکده اعتقاد مخصوصکك عکسنی کورمیهجککهده سنك بیوکلکك دلالت ایدر . بارکران سفالت نالندهلرندن اولهرق سویلدیکك بد بختان انسانیتدن وجدانیات مأمول ایتمیهجکم ومأمول ایتمکیده مغایر انصاف ومرحمت کورهجکم طبیعیدر. بونلره دائر که احوالنك بر قسمنی ،

[*](نظیفه) دن .

غالبا پارس مشهود اتمدن اوله‌رق سکاده نقل ایتمشدم که او بنات الجزیره [*] تناسب قامت ، تمایز حسن وملاحت ایله پارسده دخی تعیّن ایدر. بولوارلر، بووالر، شانزه‌لیزه‌لر الك زیاده او لطائف ذوالحیاة ایله تزیّن ایلر. فقط بنم کوکلم بزم طرف کوزللرینه دهـا زیاده ایصنمش . بزمکیلری سـوء اعتیاد ، سوء تربیه ، سـوء تعیّش کبی وسائط ، محسنات طبیعیه‌لرندن چیقاریبور.

انکلتره‌ده کوزللك بردرجه‌یه قدر صناعیدر دینله‌بیلیر. اهـالیسی حکمت ومعرفت اثری اوله‌رق حسن تربیه ، حسن حرکت، حسن تغدّی ومعیشت سایه‌سـنده کسب قوت وبناءً علیه کسب حسن صورت ایدییورلر .

سارا برنار [۱] ایچون ــ که طبیعت خلافنه اوله‌رق ــ
نه زمان استسه کوزلدر او ! .   [۲]

دیمش ایدم . شـدت آن ، صفوت رنك ، نسبت اندام

---

[*] بریتانیا آطه‌سنك قیزلری.

[۱] فرانسه‌نك پك واك مشهور صنعتکار تمثیلی قادین .

[۲] عبدالحق حامد بکك پارسده کذران اولان حیات شبابنی مصور ویا ـ تعبیر اصحله ـ اوحیاتدن مترشح (بلده ـ یاخود ـ دیوانه‌لکلرم) عنوانلی مجموعهٔ اشـعارنده‌کی بر منظومه‌دن بر مصراعدر .

طلوعدن اول بلبللرم اویانیر، غروبدن صکره اسجقلرم باشلار . لهمیزرابلی [*] اخطار ایدر برقرلانغج اوطهمده لانهسازدر؛ پنجرهمدن کیروب قپومدن چیقار . لوندره وپارسك پارفوموزلرینی آگدیرر لطیف برروزکار، مواقع وحشت مؤکتهلری کبی، رایحهلرنشرایدهرك أسر. هواسی سنبلی، صباحی رنکین، ماهتابی علویدر .

بیلیرم، بیلیرم، بیلیرم که اورانك[۱]قادینلری حسن وجمالده نم تشبیهاتمله وصف اولنهجق درجهلردن بالادر. اونورِ لاجورده بکزهین هوایی کوزلرنده برصبح نامتناهینك ابتسامندن منعکس برحال کورونور؛ علوی باقشلری هپ سماویاتی اخطار ایدر؛ شعشعهنثار اولان صاچلرینه نظر اولنسه ظن ایدیلیر که باشلرینه نور اینمشدر . یورویشلرندن تربیه ومعرفت، قیافتلرندن لطافت وظرافت اکلاشیلیر . دوشونملی که کندیلری لطیفلکك، ظریفلکك ده فوقنده اولمق لازم کلیر. دکزدهکی سروسیمینلر انلرك عالم آینده اولان صفا قدر شوق انکیز دکلدر. کوکدهکی عمودِ نورانیلره بکزهتدیکك انداملری مرأت کائناتك صورِ محاسنده بی همتادر.

[*] ویقتور هوغونك اثر مشهوری که (سفیلر) نامیه لسانمزده ترجمه اولنمشدر .

[۱] لوندرهنك .

مظلّهٔ لیالده ایشیتدیکم وبرطاقم وحشـیه قادینلر منظرهٔ فنایه قهقهه زن استخفاف اولور کبی، دیکلدیکم بایقوشلرك صداسنی (غلوس) احباب واهالیسندن جملەسنك مصاحبتنه ترجیح ایدییورم .

بورانك طبیعت موقعیەسنی چوروتمم . آفاق شرقیه یه محاسن نثار اولان لطائف قدرتدن بوراده دخی طاغلرك أتکلری طولمش، قیرلر صحرالردوناتمشدر . غالبا چاملیجەدن کلن برروزکار سزاینك یادتحسّریله برابر موسم بهاری‌ده کتیره‌رك بواسکی الهه‌لر خرابەسی برکلستاندن مثال اولدی . قیرلرده، تپه‌لرده سوریلر سربست سربست کزر ، قوزیلر ملر، کونلرجه طولاشلسـه توکنمیەجك بر ساحهٔ دلربا اوزرنده واقع بیـوك بر زیتون اورمانی بالقـونمك زیر نظارتنده لرزاندر .

محصور اولدیغم جبال عالیه‌یه بیاض بیاض کویلر سرپلمش، بیلمم هانکی مخلوقات سماویه اورالرده یوا یاپمش کبی طورر، بر طاقم الهه‌لر اتخاذ مسکن ایتمش ظن اولنور. شهرك طاغلرله محاط اولان ساکن کورفزی یره اینمش سمایه بکزر . [*]

[*] بوفکری عبدالحق حامد بك (بر سفیله‌نك حسبحالی) عنوانلی اثر داهیانه‌سنده شو کوزل بیت ایله‌ده افاده ایدر :

طورییورکن حرکتسز، سسسز ،
یره اینمش کوکه بکزردی دکز.

الهیه‌یی حامل اولوب کیتدکلری ایچون درکاه سرمدیته کوندرلمش ساعیلرمز عد اولنسه دکمزمی ؟.. ای طلوع دائمی که بر انقلاب متناوبسین، ای غروب، که سکا بر جهان متزلزل دیسه‌م ویا بوعالم ایچون سنی برنمونهٔ سقوط عد ایتسه‌م بجادر ، ای ماهتاب، که بزم الهینك سایهٔ مستطیلی سنك قدر دلربادر ، ای تماشای کواکبله احیا ایتدیکم کیجه‌لر، ای معمورهٔ طبیعت ، نرده‌سکز ؟ نرده‌سکز ؟..

یلدیزلری ایلدم تماشا ،
اشعارکه خالق ایتمش انشا ،
ساعتلرجه قرائت ایتدم ،
شکدن کسب برائت ایتدم !
یوق هیچ بریسنده اول فضیلت:
وجهکده‌کی جلوهٔ حقیقت . [*]

حقیقت! یلدیزلرکه سما دنیلان الوهیتك اوعالی سراپردهٔ سرائری اطرافنده عقولك نفوذینه حیلوات ایچون نکهبان اولان ملکلرك انظار پرتو نثاری دنیلمکه شایاندر ، بکا سنك مکتوبلرك درجه‌سنده برشوق ومفتونیت ویرمیور، حامده سزایی قدر تقدیرمعالی ایتدیره‌میور . آره صره

[*] بوبیتلر « اشبر » دندر .

حتی بعض کره بن آنی کندی زادهٔ طبعمزه بکزه‌دیردم. کوکلمده‌کی سودا عکس ایتدیکی ظلام ایچنده فریاد ایدییور کبی کلیردی .

یا، عموماً قوشلرك سایهٔ شفقده اجرا ایتدکلری او حسن صدا چاغلیانلك لطافتی او زادهٔ مدنیت دیدیکمز عربه کورلتیلری ، ولولهٔ ترقی بیلدیکمز پاره‌چنغرتیلری بزه نصل اونوتدیره‌بیلیر ؟.. شبهه یوقدرکه بزم کبیلر فیوضات ادبیه‌یی بدایع طبیعتدن اقتباس ایدرلر . افراد بشر استعدادلرینه کوره هپ انقلابات طبیعتدن ملهم اولور. شعرا، بهارك یتشدیردیکی مخلوقاتدندر. هر تألیف لطیف بر موقع طبیعینك تصویر معنویسی ، هر مؤلّف بر مسیرهٔ قدرتك مخلوق بدایعی‌در . هرجویبار بر حسّ متهیّج ، هر آغاج بر فکر ساکن ، هر سحاب بر خیال علویدر. طبیعت، اونه‌فوق‌العاده شاعردرکه‌بتون آثاری‌ده شعرادن ظهور ایدر !.. اونه بیوك خالقدرکه مخلوقاتی‌ده اقتدارخلق ایله متخلّق !.. ای تماشای کواکبله احیا ایتدیکمز کیجه‌لر !. نرده‌سکز ؟..

اوضیای شفقه طوغری‌اوچدیغنی سویلدیکك قوشلر، که سیّار بر شکوفه زاره بکزر ، کوکلزده اولان حسیّات

چاملیجه‌نك علویت جسمانیه سیمیسین ، یوقسه چاملیجه سنك خاطرهٔ علویهٔ مجسّمه‌کمیدر ؟..

چاملیجه‌ده بلبل یاوریسی دیکله دیکمزی بن نصل اونوده‌یم ؟..

او بزم طبیعت تیاترومزك «آدلیناپاتی» [*]سی ایدی. بوقادین، پك چوق شاعرلری عاشق ایتدیسه اوقوشجغزده پك چوق مستعدّ محبتی شـاعر ایلمشدر. بن امینم که بز چاملیجه صفاسنی نه یکی دنیاده سوره‌بیلیرز ، نه اسـکی عالمده؛ نه آمریقا اورمانلرنده بولورز، نه ایتالیا موزه‌لرنده. چونکه اومبارك یر وطنمزدر. دیدیکك کچوجك خوانندهٔ قدرتدن آلدیغمز حسّ علوی‌یی ایسـه نه نلسـون تلقین ایده‌بیلیر، نه البانی؛ [۱] نه پارسك غراند اوپراسی احضار ایدر ، نه ویانه‌نك عسکر موزیقه‌سی . چونکه او عاجز مخلوق بزم وطنداشمزدر .

چاملیجه یالکز وطنمز دکل ، افکار شاعرانه‌مزك‌ده مادریدر . بلبل یاوریسی یالکز وطنداشمز دکل ، همده برادرحسّمز ، برابرآه وزارمزدر .

[*] ۱۸۴۳ده تولدایتمش اولان مشهور ایتالیان مغنیه‌سی‌در.
[۱] بر مغنیه .

سامی پاشا زاده سزایی بکه

برادر محترم افندم ،

۱۵ نیسان سنه ۹۸ تاریخلی مکتوبکی اخذ ایله کسب صفای روحانی ایتدم . لذائذ حیاتدن محرومیّت وبلکه‌ده کندی کندمدن مأیوسیتله کچن شو ایام هیچیده بیلمزسین که سنك خطابت غیابیّه‌ك وجدانمه نه قدر شوق رسان ، روحمه نه‌درجه‌لرده تسلیت بخش اولدی . بولندیغم مسقط هجریٔ سفالتده همحال اسافل اولدیغمه کمال یأس ایله حکم ایدوب طوررکن صاندمکه بر صدای علوی بکا « یوق ، یوق ! سنك بوحکمك نابجادر. بن سکا کزدیکم لایتناهیتسرای معالیده یر حاضرلیورم ! » خطابنی سرد ایتدی . او زمان خیال ابدیّت تمثل وقارشمده کمال ایله اکرمدن وسزاییدن عبارت برسما تشکل ایده‌رك ، محیط اولدیغی معرفت وحقیقت کائناتنه متوجّهاً نفسمی رهیاب ارتقا بولدم. نه بیوك مظهریّت !.. مکتوبکده‌کی سوزلر که چاملیجه‌یه اولان سودامی اویاندیردك . بیلمم که سن

یازدیغم فریادنامه‌لری ایسه نه اولدقلرینی بیلمدیکم ایچون بحر محیطه آتمش کبی اولیورم. بوقدر گوزه‌للك الویریرمی، نه دیرسکز؟ یوقسه او بر یاپراغه چکه‌یم‌می؟ باقشمدی خاطرمه کلدی‌که یازیله‌جق بر طاقم رسمی کاغدلرم وار. مبتذلکدن الامان! بر کتابم وار که فارسی‌ایله انکلیزجه‌دن بشقه بر لسان بیلمز. بن سه ترکجه‌دن بشقه بر لسانده یازی یازمقدن خوشلنه‌میورم. البته بو عجزاقتداردندر. او دکل اما سوزی کسه‌یم. لکن شوراسنی صورمق ایسترم که بز نه زمان بربرمزدن اوزاق اولمیه‌جغز. مقصدمز، مسلکمز کوکلرمز بر، الله کبی بر! فقط بن ینه سزك یانکزده بولنمق ایستیورم. نه یاپه‌لم؟ آه یازیکنز بکا!.

بالخاصه اللرکزدن اوپرم. و ینه رجا ایدرم، دفعات ایله رجا ایدرم بنی اونوتمه‌یکز. باقی اخوت ابدیه.

۱۳ کانون ثانی سنه ۱۲۹۹

آصمق ایچون یوکسلمك ضیاعدن بشقه نه یی منتج اوله بیلور ؟..
بمکی کوپری یی کچنجیه قدر کچی یه عبدالرحمن چابی دیمك
یولی ده دکلدر. یواش کیتمکدر. بنی مسکین ظن ایتمه یکز.
مسلکده شو کونلر سزده طوردیکز. بیلمم دیکلنیور-
میسکز ؟. یوقسه کیزلیمی کیدیورسکز ؟. یوقسه مقصوده
دها چابق وارمق ایچون کری دونوب ده قوشمق می
ایستیورسکز ؟.. هندستان ذهنمده کی افکار سیاسیه یه پك
زیاده وسعت ویریور. برده اساساً بر تغیّر فکرلیسی
اولیورم. خلافت بوراده اڭ مقدس مقصد اتّحادك
حصولنه یکانه آلتدر. دنیاده هر کسدن دها غافل
اولان بز انکلیزلردن دها منتبه بر هیئته مالك اولملی یز که
او آلتی حسن استعماله احتمال اولسون. بوده محالمیدر
دیرسکز ؟.

رفعتمز [*] نه عالمده ؟. اکرممز [۱] آلمانیایه
کیتدیمی ؟. رجا ایدرم بنی اونوتمه یکز. بکا نه اولدی که
بویله منسی ومتروك قالیورم بیلمم ؟. بورایه کله لی یتمش
کوندر. هیچ بر طرفدن بر خبر آله مدم. عجب بنی
کوزلره کورنمه رك یشایان اموات سرینه می ادخال ایتدیکز ؟

[*] منمنلی زاده رفعت بك.
[۱] کچل زاده علی اکرم بك.

مطلق بوراده بر بشقه درلو حال كوستردى . بونك ايچون
تكدر ايديبورزم. اولكى حالى بنى حياتمدن مأيوس ايديوردى.
شمديكى يالكز بر شبهه ايچنده بولنديرييور. بو شبهه اليم
ايسه‌ده او فجيع ومؤثر اطمئنانه مرجحدر. سز بيليور-
ميسكز كه اللهك بكا ترفيق ايتديكى بو قادينجغز بنم هم
رفيقه‌م، هم والده‌م، هم‌ده قزمدر. آنى غائب ايدرسه‌م
مؤبداً خراب وتراب اولمق ايسترم. بلكه سزه ضعف
قلبمدن بحث ايديورم . ضعف قلب ضعف اعصابدن كلير،
بنه افكار سيكرلردن كيدر . سز بكا او كيجه مسكين
اولديغمى ياد ايتمش ايديكز. بن مسكين دكل، ساكنم .
سكونم ايسه دائمى دكلدر . بر فرصت دوشسون ،
كوررسكز كه حدت وشدتم‌ده واردر . نه حاجت !.
آثارمك استبداده تعلق ايدن جهتلرى هيچ‌ده مسكينلك
اثرى كوسترمز. بونلر كافى دكلسه استقبالده ـ عمرمز
اولديغى حالده ـ سزكله مصافحه ايدرز. ظن ايتمه‌يكز كه
بن سزك آچديغكز يوله كيتميورم. يولم او يولدر. فقط
بن يواش كيديورم . زيرا قوشارسه‌م دوشه‌جكمدن امينم.
دوشنجه كله كبى، يلديرم كبى دوشمل . يوقسه استعدادينى
طاشه چارپمق ايچون دوشمك ويا فكر حريتى داره

شیمدی بیلمم نصل اولیورکه کندمی اوزاقده واو نسبتده وطنمه اشتیاقده بولیورم؟.. آه مدللی‌یی هیچ کورمیه‌رك، فقط سزی مدللیده کوردیکم کیجه اصلا خاطرمدن چیقمیور. بر کوزل رؤیایه نه قدر بکزیور!.. فکرم هپ او کیجه ایله اشتغال ایتمك ایستیور[*]... اوف!. ایکی کوه‌زه حریف کلوب بنی یارم ساعت بو مکتوبه دوامدن منع ایتدیلر. یا سزکله اولان مصاحبت غیابیه‌مزده‌می بویله مانعه‌لره تصادف ایتسون؟... تحمّل قالمیوب یازمغه باشلادم. نهایت جهنّم اولدیلر. نه‌دیه‌جکدم؟.. بومبای.. بومبای پك کوزل یر. آه وطنمه پك اوزاق!.. بحر محیطی، او معظّم جهان امواجی تکرار نصل طی ایدوب‌ده دونه‌جکز؟ بوراده بر شیٔ بکا زیاده مؤثّر کلیور: قزم، درت بچق یاشنده قزم، والده‌سنك یاننده ایسه‌ده وطنندن یکرمی بش کون اوزاق! او بوندن متأثّر دکل، چونکه صبیانك وطنی والده‌لرینك آغوشی‌در. فقط بکا طوقونیور. حرممك کیفسز اولدیغنی سزه او کیجه سویلمشیدم. استانبول اطبّاسی حیاتنی مخاطره‌ده کوردیلر. فقط حکیم

[*] حامد بك بومبایه کیدرکن واپور مدللی‌یه اوغرایه‌رق کیجه وفقی کمال بکله بر قاچ ساعت ملاقات ایتمش ایدی.

زفتلندکدن صکره خلوتمه چکلوب هذیان یازیورم. آلافرانغه اون برده حمامه کیروب صکره اوکله طعامی ایدیورم. ینه آلافرانغه ساعت ایکیده عربه‌سوار قپویه کیدیورم. (یاخود کلیورم. چونکه شمدی قپوده‌یم.) آقشام اوستی چوجوقلر کلوب بنی آلیورلر، کزمکه کوتوریورلر. بو کزمکه کیدش مطلقا جایدن صکره اولملی. ایکی ساعت صکره اقشام طعامی دینیلن بلا. مغدیات روحانیه فلان یوق. اقشام طعامندن صکره اکر بر یره مدعو دکلسه‌م کندمی یتاق اوطه‌مه دعوت و او دعوته‌ده همان اجابت ایدیورم. بورایه قدری أبی. فقط اون بش اوشاق، اوچ عربه، بش حیوان قوللانمغه مطلقا مجبوریت. اولمزسه دولت عثمانیه خلقك کوزنده پیاده قالمش اولور. اشته فنالقلر بورادن باشلیور. بزده ایسه پاره اولمادیغندن بورج ایدییورز. فنالقلرده بونده درجهٔ نهایه‌یی بولور.

مملکت معمور، منتظم، آوروپا کبی. آوروپا، فقط آوروپایه پك اوزاق. غلوسده یالکز وطنمه یاقین ایدم. بوراده انسانیتدن اوزاق دکلسه‌م‌ده وطنم... آه وطنم!.. پك بعید. نجه آولری اوزاقلقله یاقینلغك هیچ فرقی یوغیدی.

دكل، مملكت دوشـوندیکم کبی اولدیغیچون خوشمه کیتدی. آه بن خرما آغاجلرینی نه قدر سورم!

اوتلده اوچ کون قالدم. دردنجی کون معتبراندن بری بزی صیفیه‌سنه دعوتله برقاچ کیجه ضیافت ویردی. بعده شهره یارم ساعت بعدی اولان دلنشین بر موقعده مسکن وشهرده ایسه دیکر بر محل بوله‌رق یرلشدك. شهرده‌کی محل قنچلاریه‌در که هر کون کیدیورم. دیکری فاملیاجه اوتوردیغمز مسکندر که هر کسه اتباعاً مشغلدن جدا بولندیریلیور. بو خانه ساحل‌دریاده آغاجلر ایچنده بر یر. اوتوردیغم دائره‌نك اوکنده بزم أودن دها بیوك بر قوش یواسی وار؛ یعنی بامبو آغاجی که آقشاملری بلکه یدی سکز یوز قدر طیورك (آشیانکاهی) اولیور. بو قوشلر علی‌العموم کوزل. هله طوطیلرك بزم عادی قوشلر کبی اوتوب اوچمه‌لری دها زیاده کوزل. کندی ذهنمده‌کی ملکلردنصکره وجدان ندیملکنه سزا بوراده قوشلردن بشـقه بر شئ کورمیورم. باغچه‌لر بالولردن دها أیی. قوشـلر قادینلردن دها کوزل. وکندی یازی اوطه‌م شمدیکی حالده مجالس الفتدن دها فائده‌لی، تیاترولردن دها أکلنجه‌لی. صـباحلین پك ارکن اویقودن قالقوب

ایتمش عیون بی حسابی ظن ایلدیکم ییلدیزلرك ضیای سمائیسی ایچندهکی سیاحتمه هیچ ایستهمزدم که نهایت کلسون. آرهده بر دریای بخار ایچنده کیتدك. بیاض قراکلقلر، قرمزی صباحلر کوردك. دور مراحل، دورعوالم ایتدك. عاقبت بومبای دینیلن بلدهٔ دورودرازه وصولمز میسّر اولدی.

واپور طورنجه شهرك خارجدن کورونشی براز قورقونج ایدی. چپلاق قایقجیلر بزی آلوب قییی‌یه کوتوردیلر. ساحلده عربهلر حاضر ایمش، بیندك. بر اوتله کیتدك که انکلیز بناسی اولدیغنه دلالت ایتمك اوزره دمیردن مصنوع ایدی. ذاتاً مملکتك بر انکلیز مملکتی اولدیغی کوردیکمز ابنیهٔ عالیهدن، طرق جسیمهدن، شمندوفرلرله تراموایلردن، آثار مدنیتدن بللی ایدی. هندستانه مخصوص اولوب ده بنم استانبولدن بری دوشوندیکم، علاقه ایتدیکم هند جوزی وخرما وآناناس وآنبه و نارچیل آغاجلقلری ایچنده لوندره آدملری، لوندره عربهلری، اوروپا خانهلری کورمك پك زیاده خوشمه کیتدی. یکیلك دائما سولدیکیچون

نامق کمال بکه

— بومبایدن —

برادر محترمم باعث افتخارم افندم،

بومبای دینیلن بلدهٔ دورودرازه وصولمز میسّر اولدی. تصوّر ایده‌مزسکزکه او قوجه عمّانی نه قدر سهولتله کذار ایتدك!.. مادةً هیچ راحتسز اولمادیغمز شویله طورسون، معنیً نه قدر صفایاب اولدم. کوك بی‌نهایت، دکز بی‌نهایت، نهایتسزلکدن تجسّم ایتمش بو نظارت نه‌قدر علوی، نه‌درجه‌لرده درین شی!.. صانکه علویت آیاغمك آلتنده، عمقیت ایسه فوقمده ایدی. آه او طلوع ایله غروبلر نه قدر الهی ایدی!.. امواج ایچنده بر بیوك جهان نورك نا‌متناهیلکه عروجنی وینه او عالمك بر قاچ ساعت صکره سقوط ایدر کبی برسرعتله لجّهٔ دریایه متوجّهاً هبوطنی کوردم. ماهتاب ایسه نه‌قدر ملکه بکزیوردی! نصف لیلده کوکرته‌نك اوستنه چیقوب‌ده تك وتنها سیر ایتدیکم و او ابدیتك بکا توجّه

افادهٔ طابع

ألده كيلر برچوق مشكلات ومزاحم اقتحام واختيار اولنمق صورتيله تدارك ايدلديكى كبى، متباقيسى ده برطرفدن تحرى وجمع اولنمقده‌در. بونك ايچون تاريخ صيره‌سى ويا محتويات وياخود مرسل اليه اعتباريله تصنيف ايتمكه امكان اولمادى . ضياعدن مصون نه‌قدر مكتوب قالمش اولديغنى بيلمديكمز كبى ، مكاتيب موجوده‌نك نه وقت اتمام جمعى قابل اوله‌جغى دخى مجهولمزدر. تأخر انتشارى ، استفادهٔ عموميه‌جه دها بيوك برضرر تلقى ايتديكمزدن بوصورتله نشر ايتمكى مناسب كوردك .   ١٥ رمضان ١٣٣٤

— حاشيه‌لر سليمان نظيف بك طرفندن تحرير اولنمشدر —

افادهٔ طابع

عبدالحق حامد بكك موجود اولان مكاتيب خصوصيه‌سنى دخى عيناً نشر ايتمكى مناسب كوردك. شاعر اعظمك قرق سنه‌لك افكار وحسياتنى بومكتوبلر صفحات متحوله‌سى وبر وضوح صميمى ايله ارائه ايدر .

هر مكتوبده‌كى املاى متخذى، ممكن اولديغى قدر، عيناً محافظه ايتدك . يالكز قرائت و تفهمى تسهيل ايچون - فرانسزلرك «پونقتواسيون» ديدكلرى- اشارات تحريريه ، اسكى تاريخلرده يازلمش اولانلرينه طرفمزدن وضع ايدلمشدر . غايت خصوصى اولان برقاچ سطر استثنا اولنورسه يوزلرجه مكتوبلرك همان هيچ برفقره‌سنى طى واخراج ايتمدك . بعض كيمسه‌لرك اسملرى بالمجبوريه نقطه‌لرله كچلمش وديكر بعض ذوات واشخاصى ايضاح ايدن حاشيه‌لرده عموميتله طرفمزدن علاوه ايدلمشدر .

بومكتوبلرك برقسمى وقسم عظيمى مرتبهٔ قصواى بلاغتده بولنديغى كبى ، ايچلرنده قيمت تاليه‌يى حائز اولانلرده واردر . حتى انديشهٔ صنعتله مقيد اولميه‌رق كليشى كوزل يازلمش مكتوب وتذكره‌لرى بيله ، مبدعنك سيماى معنويسى تماميله ارتسام ايتمك ايچون ، نشر ايتدك .

استادك مكتوبلرى همان عموميتله مسوده‌سز يازلمش اولديغندن

٣

برهيئت مخصوصه طرفندن طبع ايتديرلمشدر.

عبد الحق حامد

کلیات آثار

مکتوبلر

— ١ —

استانبول — مطبعهٔ عامره

١٣٣٤

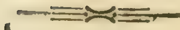
عبد الحق حامد

کلیات آثار

مکتوبلر

— ١ —

استانبول — مطبعۀ عامره

١٣٣٤